
28611

॥ श्री कृष्णाय नमः ॥

ગુર્જર કવિરત્ન ભક્તાચાર્ય શ્રી દયારામભાઈએ રચેલા

ઉત્તમોત્તમ સ્ત્રી ઉપયોગી ગ્રંથો તથા કાવ્યોનો સંગ્રહ.

श्री

दयारामकृत काव्यमणिमाला.

भाग ४ थो.

સંશોધક.

જોષી છોટાલાલ ગિરિજાશંકર—ડભોઇ.

કવિશ્રીના શિષ્યપુત્ર, તથા શ્રી ડભોઇ પુષ્ટિમાર્ગીય પુસ્તકાલયના પ્રમુખ.

તથા

જગજીવનદાસ દયાળજી મોદી—વડોદરા.

[વામન પુરાણ, વૈતાલ પંચવિસી, દયારામ, ગિરધર વગેરેના લેખક.]

સંગ્રાહક તથા પ્રકાશક.

નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ. ડભોઇવાળા.

ઠે. પાંજરાપોળની નવી ચાલી માધવબાગ—મુંબઇ નં. ૪

અને ડભોઇ. (ગુજરાત.)

સંવત ૧૯૮૦. આવૃત્તિ ૧ લી. સને ૧૯૨૪.

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦

વડોદરા—ધી લક્ષ્મી ઇલેકટ્રીક પ્રિં. પ્રેસ કં. લિ. ભાઉકાલેની ગલ્લીમાં
રા. છોટાલાલ લાલભાઇ પટેલ એમણે પ્રકાશક માટે છાપ્યું.
તા. ૫—૨—૨૪.

૨૪૯।।

॥ श्री मदनमोहनो विजयते ॥

અર્પણ પત્રિકા.

અખંડ ભૂમંડળાચાર્યચક્રચૂડામણિ,—શ્રી હરિવદન વૈશ્વાનર,—ભક્તિમાર્ગામ્બુજમાર્તણ્ડ,—માયાવાદનિહાર સહસ્રાંશુ, શ્રીવ્રજપતિરતિપથપ્રવર્તક—**શ્રીમદ્‌વલ્લભાચાર્ય** ચરણકમલમાં—

કોટિશઃ દણ્ડવત્ પ્રણતિપૂર્વક, એઓશ્રીનાજ અનુગ્રહભાજન, એઓશ્રીનીજ કૃપાકણિકાથીજ દિગંત વિસ્તારિયશસ્, પરમ મહાનુભાવી, ગુર્જર ભૂમ્યવતંસ, પરમ ભગવદીય **કવિશ્રી દયારામભાઇ**નાં પુષ્ટિ ભક્તિના રસથી ભરેલાં, તથા સ્રીજનના જીવનામૃત જેવાં આ ઉત્તમ કાવ્યોને સમર્પીને, એ કવિવરનો ઋણી અનુચર હું કૃતકૃત્ય થાઉં છું.

શ્રીમદવલ્લભાશ્રિ દાસાનુદાસ

નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ.

આભારદર્શન.

આ પુસ્તક છપાવવામાં વડોદરા નિવાસી ધર્મપ્રિય રાજરત્ન શેઠ **ચિમનલાલભાઇ ગિરધરલાલ**, પરી. ઝવેરચંદ લખમીચંદવાળા તરફથી તેમનાં સદ્ગત ધર્મપત્ની વીજળીબાઇના સ્મરણાર્થે આર્થિક સહાય મળી છે તથી આ સ્થળે તેમનો આભાર માનું છું.

પ્રકાશક.

ભરેલું છે; દયારામભાઇનાં ગીતો કેટલીક સંસ્કારી સ્ત્રીઓ ગાય છે પણ તે અશુદ્ધ કે અપૂર્ણ હોય છે; પરંતુ આ સંગ્રહ સ્ત્રીવર્ગના હાથમાં જવાથી શુદ્ધ ને પૂર્ણ એવાં પ્રભુ લીલાનાં ગીતો તેમને મળશે ને તેથી હલકાં ગીતો ગાતાં તેઓ અટકશે એમ આશા છે.

આ સંગ્રહમાં દાખલ કરેલાં કાવ્યોમાં કેટલાંક તો આજ સુધી અપ્રસિદ્ધ હતાં, તે જુના ગ્રંથોમાંથી શોધીને અમે લીધાં છે અને બીજાં કેટલાંક અન્યત્ર છપાયલાં છતાં તે અશુદ્ધ હોવાથી કવિના હસ્ત લિખિત ગ્રંથો સાથે મેળવી તથા કવિના શિષ્ય પુત્ર જોષીજી છોટાલાલ-ભાઇ ગિરજાશંકરનાં ટિપ્પણો ઉપરથી શુદ્ધ કરાવી આ સંગ્રહમાં લીધાં છે. પ્રથમનાં છપાયલાં પુસ્તકોમાં કેટલી અશુદ્ધિ હતી તે નીચેનાં થોડાંક દૃષ્ટાંતોથી જણાશેઃ—

બીજાં પુસ્તકોમાં છપાયલું	આ પુસ્તકમાં શુદ્ધ કરીને છાપેલું
રૂક્મિણી વિવાહમાં—	
" કન્યા દીધી ત્યાં દરૂં ન હું રે "	" કન્યા દીધી ત્યાં દર્યું નમ્યું રે "
" પ્રાણપતિ અભિવંદન તેનાં "	" પ્રાણપતિ અભિવંદન મ્હારાં "
" દાસી ભણી દયા આણી "	" દાસી જાણી દયા આણી "
" આ તો વર છે રૂક્મિણી જોડ "	" આ તો વર છે રૂક્મિણી જોગ"
" તેણે ઉઘાડાં ધર્યાં છે ખડગ શસ્ત્ર પોંખી રહ્યારે "	" તેણે ઉઘાડાં ધર્યાં છે શસ્ત્ર અસ્ત્ર પોંખી રહ્યા રે "
" આહાવેસમે રખે ચૂકતા રે "	" [illegible]ો સમો રખે ચૂકતા રે "

વગેરે વગેરે.

સત્યભામા વિવાહમાં—

" એકઠા રહી એણે ઠામ રે "	" એ કથા રહી એણે ઠામ રે "
" ત્યાંથી ચમક્યા સરવે ભય પામી રે "	" ત્યાંથી અટક્યા સર્વે ભય પામી રે "
" તે સાંભળી લજ્જા મન પામ્યું "	" તે સંભારી લજ્જા મન પામ્યું "
" પૂરણ ગ્રહ નક્ષત્ર સારજી "	" કરણ ગ્રહ નક્ષત્ર સારજી "
" ચોળી કરાવ્યું સ્નાન "	" પીઠી ચોળી કરાવ્યાં સ્નાન "
" અંગવસ્ત્ર કરી "	" અંગવસ્ત્ર ધરી "
" લગામ ગ્રહી કુંતાજી રહ્યા "	" વાગ ગ્રહી કુંતાજી રહ્યાં "
" જ્યાં ત્યાં ઉભા છે ચોકા ચોક "	" જોવા ઉભા છે ચોકા ચોક "
" બેસાડયા શુભ આસન "	" બેસાડયા સુખાસન "
" વરરાજાને વીંટીને "	" વરરાજાને વીંટી વળીને "
" દેવજે લઇ "	" દેવજ લઇ "
" ઘડીપીડી સરીયો સંપુટવાળું ઝડાકે "	" ઘડીપીંડી સરીગો સંપુટ વાર્યું ઝડાકે "
" અરી શોભા દળીયાં "	" અરીગો માદળીયાં "
" મણી જડીત "	" મનવટ જવ ને "
" અણવટ વીછુવા તે ચાસ રે "	" અણવટ વીંછુવા તે ચાર રે "
" બીજા રાજા વાસુદેવ કુમાર "	" બિરાજ્યા વાસુદેવ કુમાર "
" નખ શિખ આભ્રણ હરિ આપે સર્વને "	" નખ શિખ આભ્રણ હરિ આવે સર્વને "
" કનકના થાળ માંહે મણી જડી રે "	" કનકનો થાળ મોટો માણીએ જડયો રે "

" ચારે મેર ચમચા છે સાર "	" ચામીકર કેરા ચમચા છે સાર "
" કાચાં કેળાંને બીલી ફળ "	" કાચાં કેળાં ને બિંબ ફળ "
" કીધાં ભર્યાં ભોજન "	" કીધાં ભજીયાં ભુંજાણાં "
" મેલી મેળવણી કરી સુંદર સૌ ભલે રે "	" મેલી મેળવણી તળ્યાં સુંદર શાંણુગાં રે "

બીજા પુસ્તકમાં છાપવાની રહી ગયેલી લાઇનો

મીઠું ૩ કડી ૩ પછી—

" એના મનના મનોરથ મનમાં રહ્યારે, એને પરણશે શ્રીઅવિનાશજી. ૪.

એજ મીઠામાં વલણ પછી—

" આનંદ મનમાં ઉપજ્યો સમર્યા શ્રી રણછોડ

" વરઘોડો વહાલા તણો સુને ગાવાના ઘણા કોડ.

પૃષ્ટ ૨૪ માં કડી ૨૧ પછી—

" પરણી ઉઠયાં જ્યારે રે, મળીયાં સૌ ને ત્યારે રે

" કીધો વિવેક વધારે, વેવાઇ સત્રાજીતે રે

" સત્રાજીત વસુદેવ રે, મળીને બેઠા સંગે રે

" નિર્વિઘ્ન વિવાહ થયો રહ્યો સૌનો રંગે રે

કડી ૧૫ મીપ છી—

" દંપતી મુખડું ધોતાં રે, સાસુપાલવ લોતાં રે

" તાંબુલ ચાવે જોતાં બેઉ સંજોગીયાં રે

" તે ચાવી તંબોળ રે, રંગ છાંટે રાતો ચોળ રે

" પરસ્પર કલ્લોલ રંગ ભીન્યાં રે

ગૌરવના ઘોળમાં કડી ૨૯ પછી—

" પાકાં કેળાં સોનેરી સુંદર રસભર્યાં રે માંહે સાકર ઘૃત ભરપુર.
" મેદાની પૂરી તે સંગે સોહામણીરે ગુંદરપાક ઘ્રપડીને મ્હેસુર. સદન-૩૦
વગેરે વગેરે

એવી એવી અનેક ભૂલો બીજા પ્રકાશકો તરફથી છપાયલાં દયારામ કાવ્ય સંગ્રહનાં પુસ્તકોમાં રહેલી છે. અમે તે બધી અશુદ્ધિઓ દૂર કરીને શુદ્ધ સ્વરૂપમાં કવિનાં કાવ્યો મૂકવાનો આ પુસ્તકમાં પ્રયત્ન કર્યો છે તેની કદર કરવાનું વાચક વર્ગના હાથમાં છે.

આ સંગ્રહમાંનાં કેટલાંક પદો પ્રથમ અન્યત્ર છપાઇ ગયેલાં છે, પણ તેમાં છપાવનારાઓને જ્યાં જ્યાં સમજ પડી નહિ અથવા સંબંધ સમજાયો નહિ ત્યાં ત્યાં પોતાની સમજથી તેમણે ફેરફાર કરેલો જણાયો છે, અને કેટલીક જગ્યાએ તો કાવ્યોમાંથી અમુક ભાગ તુટક થઇ ગયો છે. આવું અશુદ્ધ તથા અપૂર્ણ છપાવનારાઓને પણ ધન્યવાદ તો ઘટે છેજ, કારણ કે તેમ કરીને પણ તેમણે સાહિત્યની સેવા તો બજાવી છેજ.

પરમ ભગવદીય જોષીજી છોટાલાલ ગિરજાશંકર કે જેઓ કવિશ્રીના શિષ્ય પુત્ર છે અને કવિનાં કાવ્યો ઉપર જેમને અત્યંત પ્રેમ છે, તથા જેમનું સર્વસ્વ તે કવિનાં કાવ્યોજ છે, તેઓશ્રીની ઇચ્છાનુસાર તેમની પાસેના હસ્તલિખિત સંગ્રહ ઉપરથી આ સંગ્રહ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. શ્રીયુત જોશીએ તે કાવ્યો શુદ્ધ કરવામાં પણ સહાય કરી છે. એમની અમૂલ્ય સહાયતા માટે આ સ્થળે હું તેમનો જેટલો ઉપકાર માનું તેટલો ઓછો છે.

જોષીજીના સમાગમથી અનેક સ્ત્રીપુરૂષો સરળ ભાવથી ભગવદ્ ભાવપ્રાપ્ત કરી જીવન સફળ કરી રહ્યાં છે તેમાં મારાં ગં. સ્વ. પૂજ્ય માતુશ્રી પણ એક છે. મારાં માતુશ્રીને પ્રથમથીજ કવિનાં કાવ્યો ઉપર અત્યંત આદર છે અને કેટલાંક પદો તેમને કંઠે છે. તથા મધુર રાગથી પૂર્ણ ભાવે તે ગાઇ શકે છે અને તે ગાતાં ગાતાં ભગવદ્ સેવામાં તથા ગાયો અને વૈષ્ણવોની સેવામાં કાળ વ્યતિત કરે છે, તેમના મુખથી કવિશ્રીનાં નીતિ ભકિતનાં પદો નિરંતર સાંભળીને મારૂં મન પણ પ્રભુ તરફ વળ્યું અને કવિશ્રીનાં કાવ્યો પ્રસિદ્ધ કરવાની મને ઇચ્છા થઇ એ મારાં પરોપકારી અને દયાળુ માતુશ્રીના રૂણમાંથી મુકત થઇ શકાય અને કંઇક અંશે તેમના મહાન ઉપકારનો બદલો વળી શકે તે હેતુથી આ ગ્રંથ સાથે તેમનું નામ કાયમ રાખવા આ ગ્રંથમાં તેઓશ્રીની છબી મુકી છે.

છેવટે કાવ્યોની શુદ્ધિ કરવામાં તથા પ્રુફો તપાસવાનું કામ કરવામાં મારા પરમ મિત્ર સાક્ષર શ્રી જગજીવનદાસ દયાળજી મોદીએ મને ઘણી મદદ કરી છે તેથી આ સ્થળે તેમનો પણ ઉપકાર માનું છું.

મુદ્રણમાં રહી ગયેલી મહત્ત્વની ભૂલોનું શુદ્ધિપત્રક છેવટે આપવામાં આવ્યું છે, તે પ્રથમથી સુધારીને વાંચવા વિનંતિ છે. એ શિવાયની કોઇ અશુદ્ધિ રહી ગયેલી કોઇ વાચક સૂચવશે તો તેનો ઉપકાર સાથે સ્વીકાર કરવામાં આવશે.

પ્રબોધિની એકાદશી
સંવત ૧૯૮૦
મુંબઈ.

નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ.
ડભોઇવાળાના
સર્વ વાંચકોને સપ્રેમ ભગવત્સ્મરણ.

॥ ॐ श्रीः ॥

ઉપોદ્ઘાત

ગુર્જર કવિરત્ન શ્રી દયારામ ભાઈની વાણી પુરૂષ વર્ગને જેટલી મોહક નિવડી છે તેટલીજ બલકે તેથી પણ વધારે સ્ત્રી વર્ગને નિવડી છે. કવિના જમાનામાં અને ત્યાર પછી ઘણાં વર્ષ સુધી ગુજરાતની સ્ત્રીઓને-ખાસ કરીને ડભોઇ ચાંદોદ ને વડોદરાની સ્ત્રીઓને દયારામની ગરબીઓની મોહની લાગી હતી. દયારામનાં કાવ્યોમાં શબ્દની મીઠાશ, હૃદયના ભાવોનું સુંદર પ્રકટીકરણ, રાગની મધુરતા, પદરચનાની સ્વાભવિક સરળતા, વાણીનો અસ્ખલિત પ્રવાહ અને શબ્દ-અર્થની ચમત્કૃતિ એવાં સુંદર છે કે એક વખત તે સાંભળ્યા પછી તેના ઉપર મોહ લાગ્યા વગર રહેતો નથી. આથીજ ગુજરાતની સ્ત્રીઓ દયારામની ગરબીઓ પાછળ ગાંડી થયેલી.

ગાયનકળામાં ગુજરાતની સુંદરીઓ અસલના જમાનાથી જગવિખ્યાત ગણાય છે. મોગલ સમ્રાટ્‌ના ગાનાચાર્ય પ્રસિદ્ધ ગવૈયા તાનસેનને દીપક રાગ ગાવાથી શરીરમાં દાહ ઉઠેલો હતો તેને મલ્હાર રાગ ગાઇ શાંત કરનાર દુનિયામાં કોઇ મળ્યું નહોતું; પણ ગુજરાતમાં આવેલા શહેર વડનગરની બે નાગર કુમારીકાઓ તાના ને રીરી એ બે બહેનોએ કુવા કાંઠે મલ્હાર રાગ ગાઇ સંભળાવી એ તાનસેનનો દીપકનો દાહ મટાડયો હતો. એ ગુજરાતની સ્ત્રીઓના ગરબા, લગ્નનાં ગીતો, ઉત્સવોમાં ગવાતાં ધોળ, ઘરમાં ફરતાં ફરતાં તથા કામ કરતાં ગવાતાં પદો અને છેવટે મરણના રાજીયા જેણે સ્થિર ચિત્તે સાંભળ્યા હશે તેને ત્યાંથી ખસવાનું મન નહિ થતું હોય. ગુજરાતની સ્ત્રીઓનો મધુર કંઠ શૃંગાર,

શાંત, અને કરૂણ રસ જમાવવામાં અદ્દ્ભુત અસર કરે છે. ગુજરાતના ગરબા તો મુલ્ક મશહુર છે અને નવરાત્રમાં વડોદરાના ગરબા સાંભળવા તો મુંબઇ અને અમદાવાદ સુધીના લોકો આવતા. આજે નવીન કેળવણીથી કેળવાયલી કન્યાઓમાંથી એ મિષ્ટતા ઓછી થતી જાય છે ને શુષ્કતા આવતી જાય છે, કંઠની મધુરતા પણ ઓછી થવા માંડીછે, પણ કવિના જમાનામાં તો રસિકતા અને મધુરતાની પરાકાષ્ટા હતી. આથી ગુજરાતની સ્ત્રીઓના મુખમાં પૂર્ણ સંસ્કારી કવિ શ્રી દયારામભાઇની વાણી બહુ જલદી પ્રવેશ પામી ગઇ. ગુજરાતના કોઇ પણ કવિની વાણી જો સ્ત્રીજનવદનમાં ઘર કરીને રહી હોય તો તે દયારામભાઇનીજ વાણી છે.

ગુજરાતનો જનસ્વભાવ શ્રદ્ધાળુ છે, ધર્મ, કર્મ, ભકિત તરફ વલણ ધરાવનારો છે, અને તેથીજ અનેક મત સંપ્રદાયો સ્થાપનારા ગુજરાતમાં ફાવી શકયા છે. ગુજરાતની સ્ત્રીઓ પણ ગમે તેવાં લૌકિક ગીતો ગાય તો પણ ભકિતરસ સાથે આનંદ શોધવા તરફ તેમની વૃત્તિ તો હતીજ, તેથી દયારામભાઇએ જોયું કે એમને રૂચતા રાગોમાં ભગવત્ ચરિત્ર સંબંધી ગાવાનું સાહિત્ય આપ્યું હોય તો સ્ત્રીઓ ભગવત્નામપરાયણ થઇ જાય અને લોકિક આનંદ પણ લે. આથી એમણે ભગવત્ લીલાનાં ગીતો અને ગરબા ગરબીઓ પોતાની રસપૂર્ણ વાણીમાં સ્ત્રીસમાજ આગળ રજુ કર્યાં અને સમાજે તે હર્ષથી ઝીલી લીધાં. ગુજરાતના સ્ત્રી હૃદયની રસિકતા, માર્મિકતા, મીઠાશ, જે હાલના નવિન કેળવણી પામેલાઓ સમજવાને અસમર્થ છે તે કવિ દયારામ સમજેલા અને તેમણે તે રસિકતા, માર્મિકતા અને મીઠાશને સારી રીતે પોષેલી.

લગ્ન, સીમંત, ઉપવિતસંસ્કાર આદિ માંગલિક અવસરોએ આપણામાં ગીતો ગાવાનો રિવાજ છે, જેમાં કેટલીક સુશિક્ષિત સ્ત્રીઓ સારાં શાસ્ત્રીય ગીતો ગાય છે, અને કેટલીક લૌકિક રાજદરબારી કે બીજાં મનુષ્યપાત્રોને કે સગાં વહાલાંને અનુલક્ષીને ગાય છે. કેટલીક હલકી સ્ત્રીઓ તો પોતાના પિતા પુત્રાદિકની હાજરીમાં પણ બીભત્સ ગીતો–ફટાણાં ગાવાને શરમાતી નથી. આવી સ્ત્રીઓ ધિક્કારને પાત્ર છે. માંગલિક પ્રસંગે તો મંગલ ગીતો અને તેમાં પણ પ્રભુના મંગલમય નામવાળાં ગીતોજ શોભે. આ કારણથી શ્રી દયારામભાઇએ ભવગત્ નામ જોડીને ભગવત્ચરિત્રથી ભરેલાં ગીતો-રૂક્મિણી વિવાહ, સત્યભામા વિવાહ, નાગરજીતી વિવાહ, અષ્ટપટરાણી વિવાહ, શ્રીકૃષ્ણ ઉપવિત, કુંવરબાઇનું મામેરૂ, રાધાજીનો વિવાહ ખેલ વગેરે સ્ત્રીઓના રાગમાંજ બનાવી સ્ત્રીસમાજ આગળ મૂક્યાં. સ્ત્રીવર્ગને તે પસંદ પડ્યાં અને આજે સંસ્કારી સ્ત્રીઓ લગ્ન પ્રસંગે રૂક્મિણી વિવાહ, જનોઇ પ્રસંગે કૃષ્ણ ઉપવિત અને સીમંત પ્રસંગે કુંવરબાઇનું મામેરૂં ખાસ ગાય છે જ. એના વગર લગનના આનંદની મીઠાશ આવતી નથી. લગ્ન કાર્ય પરવાર્યા પછી વૈષ્ણવોની બેઠક થાય છે તેમાં વિવાહખેલ ખાસ ગવડાવવામાં આવે છે.

સ્ત્રીવર્ગની રસવૃત્તિ પોષવાનું વલણ તો મૂળથીજ ગુજરાતના કવિઓમાં છે. મહા કવિ પ્રેમાનંદે ઓખાહરણમાં "અનિરૂદ્ધજીની ચોડલી" જેવાં અને લગનનાં બીજાં ગીતો બનાવેલાં છે. કવિ ગિરધરે પણ સીતાલગ્નના પ્રસંગે સ્ત્રીઓના રાગ લીધા છે. સીતામંગળ, રાધાવિવાહ અને તુલસી વિવાહ પણ અન્ય કવિઓના ગવાય છે. અને સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના પરમ સાધુ કવિ પ્રેમાનંદ સ્વામીએ પણ સ્ત્રીઓના રાગમાંજ તુલસી વિવાહ લખ્યો છે. આ પ્રમાણે ગુજરાતના કવિઓએ સ્ત્રીઓની

રસવૃત્તિને અનુકૂળ સાહિત્ય રચવાનું કામ વિસારી મૂક્યું નથી. કેટલાંક ગીતો તો સ્ત્રીઓએજ બનાવેલાં છે અને કેટલાંકના રચનારાઓનાં નામ નિશાન પણ નથી. પરંતુ તેમાંનાં ઘણાંખરાં ભાવપૂર્ણ અને રમુજી હોઇ સ્ત્રીઓની રાસકતાની સાક્ષી પૂરે છે. દયારામનાં ગીતોએ સ્ત્રીઓની રસિકતાને જાજવલ્યમાન કરી છે અને સાથે તેમાં માર્મિકતા ઉમેરી છે.

આ પુસ્તકમાં સ્ત્રી રૂચિકર રૂક્મિણી વિવાહ, સત્યભામા વિવાહ, નાગ્નજીતી વિવાહ, શ્રીકૃષ્ણ ઉપવીત અને રૂક્મિણી સીમંત એ મોટા ગ્રંથો લીધેલા છે. તે ઉપરાંત પંદર તિથિ, બાર માસ, સાત વાર, મીરાં ચરિત્ર, બાળલીલા વગેરે કાવ્યો તથા સ્ત્રીઓના રાગમાં ગવાતાં પદો, ધોળ, નવરાત્રીમાં ગવાતા ગરબા, ગરબીઓ, નવરાત્રના વખતમાં તથા કામ કરતાં કરતાં ગાઇ શકાય અને ભગવત્ નામ લઇ શકાય એવાં નાનાં મીઠા રાગનાં કાવ્યો એ બધું આ પુસ્તકમાં દાખલ કરવામાં આવેલું છે. એમાંનાં ઘણાં કાવ્યો તો સ્ત્રીઓ તેમ પુરૂષોને પણ ઉપયોગી થઇ પડે એવાં એટલે સામાન્ય નીતિ ઉપદેશનાં કે ભકિતનાં છે. કેટલાંક માર્મિક અને રસ ચમત્કૃતિથી ભરેલાં છે જે મનુષ્યમાં ચાતુર્ય અને રસિકતાનો વધારો કરે એમ છે.

રૂક્મિણી વિવાહ—ભાગવતના દશમ સ્કંધમાંથી રૂક્મિણી હરણનો પ્રસંગ લઇને કવિએ સ્ત્રીઓને માટે આ કાવ્ય રચ્યું છે. એમાં પદલાલિત્ય લીટીએ લીટીએ ઉભરાઇ જાય છે, શબ્દો સ્ત્રીઓના મુખમાં શોભે એવા મૂકયા છે. એટલે જાણે કે આ લખનાર દયારામ નથી પણ કોઇ સ્ત્રીજ પોતાના મનના ઉભરા પોતાની ભાષામાં કાઢે છે.

" વૈદ્રભદેશ વિખ્યાત રે રાજાજી, કુંદનપુર ત્યાં કોડામણું રે "

આ એકજ લીટીમાં સ્ત્રીભાષાનું ભાન થઇ આવે છે. રૂક્મિણીનું વેવિશાળ શ્રીકૃષ્ણની સાથે કરવાની બધાની રૂચિ હતી, પણ એક તેમના ભાઇ રૂકમૈયાનીજ મરજી ન હતી, ને તેનું કારણ લૌકિક બુદ્ધિથી તે જણાવે છે કેઃ—

"એરે ગોવાળ કેમ વરે મારી ભગની. કન્યા દીધી ત્યાં ઠર્યું નમ્યું રે"

અને તેથી તે શીશુપાળ સાથે વિવાહ નક્કી કરે છે. પરંતુ રૂકિમણીને તો તેથી આઘાત થાય છે. તેનો તો શ્રીકૃષ્ણ ઉપર શ્રવણાનુરાગ ઉત્પન્ન થયો છે. તેથી તે વખતની તેની સ્થિતિ કવિ વર્ણવે છે કે—

"અન્ન ના ભાવે ને નિંદ્રા ન આવે કહેવાય નહિ દુઃખ કોઇને રે
"એ તો નાથ સંભારે ને નિશ્વાસ મૂકે રાત દિવસ કાઢે રોઇને રે.

વિરહિણી સ્ત્રીની અવસ્થા જેણે જોઇ હશે તેને તો આ હકીકતનું ખરૂં ભાન થયું હશેજ. રૂકિમણીએ શ્રીકૃષ્ણને લખેલો કાગળ પતિવ્રતા અને કુલીન સંસ્કારી સ્ત્રીને છાજે એવોજ છે. કવિની અલંકારિક વર્ણન શકિત જ્યાં ત્યાં ઝળકી ઉઠે છે. રૂકિમણીનું રૂપ વર્ણવતાં કવિ લખે છે—

" લાંબી વાસુકી સરખી છે વેણુ સચીકણુ શ્યામળી રે
" અર્ધ ચંદ્રાકારે છે કપાળ નાસા જાણે શુક વળી રે
" કોટી શશી ને સુરજ ઝાંખા પડ્યા મુખ એનું નિરખતાં રે
" દંત પંગત કુંદકળી પુષ્પ વરખે છે હરખતાં રે
" મોટી અણીયાળી ચંચળ આંખડી વાજીકું શોભીએ રે
" હૃદે કર કટી સિંહ સમાન હરિમન લોભીએ રે
" ચાલે મંદ ગતિ ગજ સરિખડી નોતમ વસ્ત્ર છે રે
" શોભે નખશિખ આભ્રણ અત્ય દુષ્ટ ઉર શસ્ત્ર છે રે

લઇને શ્રીકૃષ્ણ ઘેર આવ્યા ને સૌને બનેલી વાત કહી સૌના દેખતાં સત્રાજીતને મણિ પાછો આપ્યો. પણ પછી સત્રાજીત પસ્તાવો કરવા લાગ્યો કે—

" સમર્થ સાથે વેર કીધું ને કરવો કોણ ઉપાય,
" પ્રભુ રોશ મૂકી પ્રસન્ન મુજપર કોણ રીતે થાય.

અને છેવટે નિશ્ચય કરે છે કે—

" જો સંબંધ બાંધું સાંકડો તો જાય મનનું ઝેર
" પુત્રી પરણાવું પ્રેમથી તો જામાત્ર થઇ આવે ઘેર

આવો નિશ્ચય કરી પોતાની પુત્રી સત્યભામા શ્રીકૃષ્ણ સાથે રંગે ચંગે પરણાવે છે ને બંને કુટુંબો લગ્નનો પૂરેપૂરો લહાવો લે છે. ગણેશ બેસવા થી માંડીને તે ઠેઠ સુધીનો બધો વિધિ પૂરો થાય છે. વસુદેવે બોલાવવાથી નોતરમાં.—

" આવ્યાં લગ્ન ઢુંકાં ને સર્વ નોતર આવી, સહુકોને ઉતારા આપીયાજી
" જેને જેમ જોઇએ તેને રીતે પહોંચે, એવા અધિકાર સેવકને સોંપીયાજી
" આવ્યા પાંચે પાંડવ કુટુંબ સર્વે સજોડે દેશ દેશના ભૂપતિ આવીયાજી
" આવ્યાં શિવનેપારવતીજી ગંગા સહિત શચિ સાવિત્રી ઇંદ્રસંગેલાવીયાજી
" આવ્યા નારદ શારદ સનકાદિક મુન્ય ધમ વરુણ સૂર્ય ને ચંદ્રજી
" આવ્યા નવકુળ નાગ ને અષ્ટકુળ પર્વત અઠયાસી સહસ્ત્ર મુનિંદ્રજી
" આવ્યા ધ્રુવ ને પ્રહ્‌લાદ નવયોગી વિભીષણ બળી વિદુર સુદામા શુકદેવજી
" આવ્યાં સાગર સરિતા ને યક્ષકિન્નર ગાંધર્વ આશ રાખે કરવા સેવજી
" અંગવંગ કલંગ કેકય માગધ મારૂ મચ્છ કુંતલ વૈરાટ સુર સંઘજી
" ઇત્યાદિક દેશના આવ્યા સરવે નરેશ જાણી સ્વામી સેવકનો સંબંધજી
" આવ્યાં સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળનાં પ્રાણી જે કોઇ હતા સ્વજન હારદાસજી
સાંભેલા થઇ સહુકો આવીયા વસુદેવકે રે અવાસજી.

આમ તમામ દેવો, માનવો અને પ્રકૃતિનાં સ્વરૂપો શુદ્ધાં પ્રભુના લગ્નમાં આનંદ લેવા આવે છે. રાજાઓને સ્વામી સેવકનો સંબંધ જણાવીને કવિએ શ્રીકૃષ્ણના ચક્રવર્તીપણાનું સૂચન કર્યું છે. કવિને ભૂગોળનું કેવું સારૂં જ્ઞાન હતું તે દેશનાં ગણાવેલાં નામ ઉપરથી જણાઇ આવે છે.

આ પછી વરઘોડાનું વર્ણન આવે છે. કવિ કહે છે કે–

"વરઘોડો વહાલા તણો મુને ગાવાના ઘણા કોડ"

તે પ્રમાણે કવિએ વરઘોડાને બહુ સુંદર રીતે વર્ણવ્યો છે અને કવિ લોકને દેખાડે છે કે–

"જુવો જુવો રે જગતના લોક વરઘોડો વિઠ્ઠલેશનો"

અને ખરેખર હાલના વખતના કોઇ શ્રીમંતના વરઘોડાને તપી જાય એવું વર્ણન કવિએ કર્યું છે.

ગૌરવની ન્યાત જમાડવામાં વાંચનારના પણ મોઢામાં પાણી આવે એવું વર્ણન કર્યું છે અને આજેજ જાણે સાઠોદરાની ન્યાત જમવા બેઠી હોય એમ જણાય છે. રસોઇની એટલી બધી વાનીઓ ગણાવી છે કે જેનાં કોઇએ નામ પણ સાંભળ્યાં નહિ હોય. સત્રાજીત પાસે પહેરામણી પણ એટલી બધી વહેંચાવી છે કે જેની કિંમત પણ ન આંકી શકાય. મહા કવિ પ્રેમાનંદે મામેરામાં કુંવરબાઇનાં સાસરીયાંને જેવી પહેરામણી અપાવી છે તેવીજ અને તે ઢબનીજ આ છે. આમ લગ્ન ઉત્સવ પૂર્ણ થાય છે, અને

"ત્યાંહાં સામસામા તે વેવાઇ, દાઢી પીળે પ્રીતે મુખ સાહી" એમ પ્રભુની ઇચ્છા પ્રમાણે હાથ પીળા કરીને લગ્ન પૂર્ણ થાય છે.

નગ્નજીતી વિવાહ—કોશલ દેશમાં નગ્નજીત નામે એક રાજા હતો. તેને નાગ્નજીતી નામે એક રૂપવતી કન્યા હતી. ક્ષત્રિયોના શૂરત્વની પરીક્ષા કરવાને તેણે સાત સાંઢ પાળ્યા અને ખૂબ ખોરાક આપીને એવા મદોન્મત્ત બનાવ્યા કે કોઇ પુરૂષની મગદૂર નથી કે પાસે જઇ શકે. એ સાતે તોફાની સાંઢને એકી વખત સાથે પકડીને નાથે તે પોતાની કન્યા વરે એવી તેણે પ્રતિજ્ઞા કરી હતી. એ રાજા પરમ ભકત હતો તેથી શ્રી કૃષ્ણનેજ પોતાની પુત્રી પરણાવવાની તેની ઇચ્છા હતી અને તે જાણતો હતો કે શ્રીકૃષ્ણ શિવાય કોઇ એ કામ કરનાર નથી. એ પણ એવી પ્રતિજ્ઞા લેવાનું બીજુ કારણ હતું. છેવટે શ્રીકૃષ્ણ સાતે સાંઢને સાથે નાથી તે કન્યાને પરણે છે અને લઢવા આવેલા રાજાઓને અર્જુન હરાવે છે ને લગન પૂરાં થાય છે આ કાવ્યમાં પણ કવિએ લગ્નોત્સવની મઝા ઉડાવી છે.

અષ્ટ પટરાણી વિવાહમાં આઠે પટરાણીઓને શ્રીકૃષ્ણ શી રીતે પરણ્યા તે વાત ટુંકામાં છે. **સીમંત, જનોઇ, ને મામેરાના** પ્રસંગો જાણીતા છે ને તે તે શુભ અવસરે ગવાય એવાં ગીતો એમાં છે. **મહિના, વાર, તિથિઓ** વગેરેના ગરબા સ્ત્રીઓને ગાવા લાયક છે. એકે એક ગરબા ગરબીમાં કે પદમાં કવિની કાવ્ય ચમત્કૃતિ ઝળકી ઉઠે છે. **બાળલીલામાં** કવિ આશ્ચર્ય સાથે હાસ્યરસ મૂકે છે કે—

" એટલામાં એક અબળા આવી, કહ્યું જુઓ લાવી છું ઝાલીરે
" છેડો ઉઘાડે તો પુત્ર પોતાનો, લજવાણી પડી ઠાલી.

તોફાની બાળકૃષ્ણને પકડી લાવતાં ભૂલમાં પોતાના પુત્રનેજ બગલમાં ઘાલી દીધો, અથવા શ્રીકૃષ્ણ તેના પુત્ર રૂપે બની ગયા. મીરાંબાઇએ મટુકીના ગીતમાં પણ એવોજ ભાવ જણાવ્યો છે.

" મોહનને મટુકીમાં ઘાલી, ગોપી લટકે લટકે ચાલી,
" હાંરે કોઇ મોહન લ્યો રે મોહન લ્યો.

એમ બોલતી ગોપીનો લોક ઉપહાસ કરે છે અને કોઇ લેનાર ઘરાક મટુકી ઉઘાડીને જુવે છે તો અંદર મોહનજ દેખાય છે. તેના જેવોજ આ પ્રસંગ છે.

" માતા જસોદા ઝુલાવે પુત્ર પારણે " એ પારણાનું ગીત તો ઘરગથુ થઇ ગયું છે અને જન્માષ્ટમી ઉપર દરેક ઠેકાણે તે ગવાય છે. એમાં માતાના વહાલ ભર્યા બોલોની અવધિ છે.

" મ્હારા કાનાની સમાણી કન્યા લાવશું
" મ્હારા લાલને પરણાવીશ મોટે ઘેર
" મ્હારો જાયો વરરાજા થઇ ઘોડે બેસશે
" મ્હારો કા'નો કરશે સદાય લીલા લ્હેર—માતા૦

પુત્રને માટે માતાની વધારે વહાલભરી ભાવના આના કરતાં બીજી ક્યાં જડશે ?

રાધિકાનું સ્વપ્ન, રાધિકાનાં વખાણ અને માતાનો જવાબ એ બધાં ગીતો તો સ્ત્રીઓનાં કંઠમાં રમી રહેલાં છે. ઘણાં ખેળ અને ગીતો શ્રીકૃષ્ણના ચરિત્રનાં જ છે. ગરબા ગરબીઓ પણ નીતિ. ભક્તિ અને ચરિત્રની છે. સાકાર સેવા અને પ્રેમભક્તિ તો કવિનો મુખ્ય વિષય છે, તેથી કહે છે કે—

" પાઓ પ્રેમરસ પ્રાણજીવનરે દીન થઇ જાચું રે
" રીઝે રાબડી થકી ગરીબ લોક રે જોગીને ન ભાવે રે
" અમો રાજનાં ખાસાંખવાસરે મુક્તિ મંન નાવે રે

મુક્તિ માગ્યે ગરીબ, મુક્તિરૂપી રાબડીથી રીઝે એવા છે, પ્રેમી ભક્તો તો ભોગી–શ્રીમંતો તેમને પ્રભુની સેવાજ જોઇએ, મુક્તિ ન જોઇએ, કેવી સુંદર પ્રેમ ભક્તિની મસ્તી !

"મોટાનું વચન સુખધામ, કૃતિ રીતે કરીએ

એ ગરબો દરેકે સ્મરણ રાખવા જેવો છે. બીજા ગરબા ગરબીઓ પ્રભુના ગુણાનુવાદ કરાવનારાજ છે. કવિના મતનાં એટલે વલ્લભ સંપ્રદાયનાં ઘણાં ધોળ છે અને સ્ત્રીઓની વાણીમાં પણ કવિએ ધર્મના સિદ્ધાંતો સમજાવ્યા છે અને તેથી પુરૂષોએ પણ આ ગ્રંથ વાંચવા જેવો છે,

વડોદરા. જગજીવનદાસ દયાળજી મોદી.

અનુક્રમણિકા.

શુ

પૃષ્ટ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૭	૨	જવા	પૂજવા
,,	૩	મધ્ય	મધ્યે
,,	,,	ચરણ	ચરણે
,,	૧૭	પગત	પંગત
૮	૧૧	વંદન	વદન
૧૧	૫	સંતેષ્યા	સંતોષ્યા
૧૭	૧૦	શિષ્ય	અઠયાસી
૨૭	૧	દીઠ	દીઠે
,,	૨૨	પીલીમેં કદાળ	પીલી દંત્રક દાળ
,,	૨૩	ધૃત તેમાં તાવેલાં	ધૃત તાવેલાં
૩૨	૧૯	કયા	કન્યા
૪૩	૨	ધન્યદે	ધન્યરે
,,	૮	પ્રત્યુથાન	પ્રત્યુત્થાન
૫૧	૧૦	ખાાળયા	ખાળિયા
૫૨	૮	ધયુ	ધર્યું

પૃષ્ટ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૬૦	૯	મારીબાંધવે	મારેબાંધવે
૬૧	૨૦	માહન	મોહને
૬૨	૧૩	જેઠાણુ રે	જેઠાણી રે
૬૬	છેલ્લી	પુરૂષમડળ	પુરૂષમંડળ
,,	,,	પહેરાવ્યુ	પહેરાવ્યું.
૬૭	૫	વાડી	સાડી
૭૨	૪	વતો	વર્તો
,,	૧૮	સવે	સર્વે
૭૩	૧૫	બધે	બંધે
૭૪	૪	અદ્ય	અઘ
૭૫	છેલ્લી	હાર	હરિ
૭૭	૨૦	હરની	હરિની
૮૪	૩	હું બલિહારી રે મારા રાજ	હું બલિહારી રે વ્રજરાજ
,,	૮	કહો	કહે

પૃષ્ટ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૮૪	૧૫	ધાધૂ	ધાધૂપ
૯૮	૭	ચંદલો	ચાંદલો
,,	૧૭	મકયાં	મુક્યાં
૧૦૦	૫	સપના	સપન
,,	૧૫	જસોદ	જશોદા
૧૦૪	૮	કપોળ	કપાળ
,,	૧૦	રગ	રંગ
,,	૧૨	દંતપાકત	દંતપંક્તિ
૧૧૨	૧૮	બાળછળી	બળિછળી
૧૧૩	૮	વકુઠ	વૈકુંઠ
,,	૯	સતાપ	સંતાપ
૧૧૭	૨	આખ	આખડી
૧૧૮	૧૧	દેખેત	દેખતાને
૧૨૧	૮	દાણાધાટીમાં	દાણઘાટીમાં
૧૨૪	૧૮	પલી	પેલી
		દાહયે	દહિયે
૧૨૫	૧૯	મરકટમણિ	મરકતમણિ
૧૨૭	૫	વ્વાલો	વ્હાલો
૧૨૮	૧૬	નિ	નહિ
૧૩૫	૭	ગયા	ગાયા
૧૩૬	૨	ઝગ	ઝગડો
,,	,,	ાચન	લોચન
,,	૧૧	તું નિત મ	તું નિત મળે
૧૩૮	૧૧	પાડા	પીડા
,,	૧૫	વળાગયા	વળાગયા
,,	છેલ્લી	વ	દેવ
૧૪૧	૪	બળબિંબ	બાળબિંબ
૧૪૨	૪	આગન	અગ્નિ
૧૪૮	૧૮	અજુને	અર્જુને
૧૫૩	૧૧	આપે વૈકુંઠધામ	સહેજે આપે વૈકુંઠધામ
૧૬૨	૧૯	પ્રાત	પ્રીતિ

પૃષ્ટ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૬૬	૧૩	ગળી છે	ગાળી છે
૧૬૭	૧	હાર	હરિ
,,	૪	સીખ	ખસી
૧૭૫	૧૩	મારૂચંદ્રિકા	ચારૂચંદ્રિકા
,,	૨૧	મીગેરે	નગીગેરે
૧૭૬	૧	રહે	રહો
૧૭૭	૨	શ્રા	શ્રી
૧૭૮	૭	થેલાગો	થેલીગો
૧૭૯	૬	હમારૂં	મ્હારૂં
૧૮૦	૧૭	વારગે	વરિથે
૧૮૧	૧૧	સહજ	સહજે
,,	છેલ્લી	કરાને	કરોને
૧૮૨	૧૦	લિવિ	વિધિ
૧૮૩	૧૬	કરૂણદૃષ્ટ	કરૂણાદૃષ્ટ
૧૮૪	૧૧	વળવા	વળાવા
,,	૧૫	સહેજ	સહેજે

પૃષ્ટ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૮૫	૧૨	।સિંધણસુત	સિંધણસુત
૧૮૭	૧	સવ	સર્વ
,,	૬	દ્યુતિ	દ્યુતિ
,,	૧૦	નિશ્ચૈ	નિશ્ચે
૧૮૮	૯	નાથ	નાગ
૧૮૯	૧૪	ચક	ચક્ર
૧૯૦	૧	મુાકત	મુક્ત
,,	૧૭	શ્રામન્નારાયણ	શ્રીમન્નારાયણ
૧૯૧	૭	ભાકત	ભક્તિ
,,	૧૫	ફ્લ્લભ	વલ્લભ
,,	૧૯	ગોપીપતિ	શ્રીગોપીપતિ
૧૯૨	૬	ભગવનીનાં	ભગવદીનાં
,,	,,	પ્રાતમ	પ્રીતમ
,,	૧૩	સમાધિ	સમાધિ
,,	૨૦	કહેણી	કહેણ

અમદાવાદ ગુજરાત વિદ્યાપીઠમાં ટેક્ષબુક તરિકે મંજુર થયેલો

શ્રીદયારામકૃત કાવ્યમણિમાલા

ભાગ ૨ જો.

આ સંગ્રહમાં કવિશ્રી દયારામભાઇનાં ઉત્તમોત્તમ મહાન્ કાવ્યોને સ્થાન આપ્યું છે અને ગ્રંથની નીચે સમજાવવા માટે ઉપયોગી ટિપ્પણનો પણ સમાવેશ કર્યો છે. આમાં નીચેના ગ્રંથો છે.

રસિકવલ્લભ—ઉપનિષદ્, ગીતા, બ્રહ્મસૂત્ર અને શ્રીમદ્ભાગવત એ પ્રસ્થાન ચતુષ્ટયમાં વારંવાર પ્રતિપાદન કરવામાં આવેલા વેદાંતના અત્યંત ગહન વિષયોને રસિક અને સરલ ભાષામાં જો કોઇએ ગુંથ્યા હોય તો તે કવિશ્રી દયારામભાઇજ છે. આ ગ્રંથમાં વેદાંતના સિદ્ધાંતોને દ્રષ્ટાંતો સાથે એવી ભાષામાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યાં છે કે વાંચકોને તેથી મુદ્દલે કંટાળો ઉપજે જ નહિ. વેદાંતનો શુદ્ધ અર્થ નહિ સમજનારાં ઇતર મતોનું હાસ્યરસિક ભાષામાં કરવામાં આવેલું ખંડન વિદ્વાન્ વાચક વર્ગને રમુજ સાથે આશ્ચર્યચકિત કરી નાંખીને કાવશ્રીની વિશાલ વિચાર શક્તિનો ખ્યાલ આપે છે. માટેજ મુંબાઇ યુનિવર્સિટીએ આ ગ્રંથ એમ્. એ. માં ટેક્સ્ બુક તરીકે રાખેલો છે. વૈષ્ણવોને તો તે અતિ ઉપયોગી છે.

બ્રાહ્મણભક્ત વિવાદ—બ્રાહ્મણ શ્રેષ્ઠ કે ભક્ત ? ઘણા લોકોને તે વિષે સંકલ્પ વિકલ્પો થયા કરે છે, આ પ્રશ્નને કવિશ્રીએ શાસ્ત્ર અને

યુક્તિથી એવી રીતે ચર્ચ્યો છે કે, એકવાર આ ગ્રંથનું મનન કર્યા પછી ઉપરના પ્રશ્ન વિષે કાંઇ સંશય થતો જ નથી. સંવાદ ઘણોજ રમુજી અને વાંચવા લાયક છે.

પુષ્ટિપથ રહસ્ય—પુષ્ટિમાર્ગનાં અલૌકિક રહસ્યોનો ભંડાર આ ગ્રંથમાં ભર્યો છે. પુષ્ટિમાર્ગના મર્મજ્ઞોને અને પ્રભુસ્નેહથી પરિચિત સહૃદયોને આ ગ્રંથમાં વર્ણવેલા અનુભવના સિદ્ધાંતો હૃદયંગમ થઇ પડશે એમાં કાંઇ પણ સંશય નથી. કોઇ પણ ગ્રંથમાં આવુ પુષ્ટિમાર્ગનું સુંદર રહસ્ય સરલ ગુર્જર કવિતામાં દૃષ્ટિગોચર થતું નથી. પુષ્ટિમાર્ગના પ્રેમીઓએ એકવાર અવશ્ય આ ગ્રંથનું મનન કરવુંજ જોઇએ.

અન્ય રસિક કાવ્યો—બીજાં કેટલાંક સિદ્ધાંતનું પ્રતિપાદન કરનારાં નીતિ ભક્તિનાં અનેક અપ્રસિદ્ધ સુંદર પદોનો પણ સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. પાકું બાઇડિંગ પાના ૩૫૦ આટલો મોટો ગ્રંથ છતાં કિંમત રૂ. ૧-૮-૦ માત્ર રૂપિઓ દોઢજ રાખવામાં આવી છે.

પ્રકાશકઃ-નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ, દભોઇવાળા.
ઠે. પાંજરા પોળની નવી ચાલી માધવબાગ મુંબાઇ નં. ૪.

શ્રીદયારામકૃત કાવ્યમણિમાલા.

ભાગ ૩ જો.

આ ગ્રંથમાં દયારામભાઇનાં ઉત્તમ ઉત્તમ કાવ્યો તથા સુંદર પદો ગુજરાતના જાણીતા વિદ્વાનો પાસેથી શુદ્ધ કરાવીને છપાવેલાં છે. તમામ કાવ્યો કવિના શિષ્યપુત્ર પરમ ભગવદીય જોષી છોટાલાલભાઇ ગિરજાશંકરે તપાસી શુદ્ધ હોવાની ખાત્રી કરી છે. તેમ ઘણાં અપ્રસિદ્ધ પદો તેઓશ્રીના સંગ્રહમાંથી મળ્યાં તે પણ આમાં દાખલ કર્યાં છે. એટલે આ સંગ્રહ અપૂર્વ અને કિંમતી તૈયાર થયો છે. એમાં ભક્તિનું ખરૂં રહસ્ય સમજાવનાર કવિનો ઇષ્ટ ગ્રંથ ભક્તિપોષણ તથા પ્રેમનું ખરૂં તત્ત્વ સમજાવનાર ગ્રંથ **પ્રેમરસ ગીતા** તથા પ્રબોધ બાવની, મનમતિ સંવાદ વિગેરે સમાયલા છે જે દરેક માણસે વાંચી વિચારવા જેવા છે. એ ઉપરાંત જે અનેક રત્નરૂપ કાવ્યો એમા સંગ્રહાયલાં છે જે સંસાર તાપથી દુઃખી થયેલાઓને શાંતિ અને આનંદ અવશ્ય આપશે. લગભગ ૫૦૦ પૃષ્ટનો મોટો ગ્રંથ અને પાકું પૂઠું છતાં કિંમત માત્ર રૂ. ૨-૮-૦.

પ્રકાશક.

નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ. ડભોઇવાળા.

ઠે. પાંજરાપોળની નવી ચાલી-માધવબાગ.-મુંબઇ નં. ૪.

ઉત્તર વિભાગના મે. એ. ઇન્સ્પેકટર સાહેબે ઇનામને
માટે મંજુર કરેલું

ભક્ત કવિ શ્રીદયારામભાઇનું જીવન ચરિત્ર

શ્રીયુત મૂળચંદ તુલસીદાસતેલીવાળા બી. એ, એલએલ, બી. હાઇકોર્ટ વકીલ મુંબઇ એઓએ સંશોધન કરી તૈયાર કરેલાં ટીપ્પણો ઉપરથી

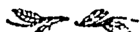
આ ગ્રંથમાં કવિશ્રીની પ્રાચીન સુંદર છબી, કવિનાપટ્ટશિષ્યો જોષી. રણછોડભાઇ તથા ગિરિજાશંકરભાઇની છબીઓ, તથા કવિના હસ્તાક્ષર તથા ચશ્માંની છબીઓ, અને કવિશ્રીના મૂળ સદગુરૂ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યજી તથા કાવના ઉપદેષ્ટા ડાકોરવાળા ઇચ્છારામ ભટ્ટજીની છબીઓ, તેમનાં ટુંકા ચરિત્રો સાથે આપવામાં આવ્યાં છે. કવિના જન્માક્ષર, વીલ, વંશવૃક્ષ, કવિનું ગદ્ય લખાણ. કવિના ગ્રંથોનું લીસ્ટ, અમદાવાદના કવિ વ્યાસ માધવરામ સાથેનો કવિનો કવિતામાં થયેલો રસુજી પત્રવ્યવહાર, કવિનાં જીવનસૂત્રો, વગેરે આશ્ચર્યજનક નવીન સપ્રમાણ વિગતો અને અનેક અપ્રસિદ્ધ ગ્રંથોના ઉતારા અને અનેક વિષયોથી ભરપુર છે. કોઇ પણ ગુજરાતી કવિનું આટલા બધાં સાધનોવાળું વિસ્તૃત સપ્રમાણ લખાયલું જીવનચરિત્ર હજુ બહાર પડયું નથી. આ ગ્રંથમાં વૈષ્ણવ સંપ્રદાયના અનેક સિદ્ધાંતોનું ઘણીજ સરળતાથી સ્પષ્ટીકરણ કરેલું હોવાથી વૈષ્ણવોને તો તે અતિ ઉપયોગી છે. સોનેરી પાકું બાઇડિંગ, પાનાં ૩૬૪, કીંમત માત્ર રૂ. ૨-૮-૦

પ્રકાશકઃ-નારણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ, ડભોઇવાળા

ઠે. માધવબાગમાં પાંજરા પોળની નવીચાલી-મુંબઇ નં૦ ૪

શ્રી દયારામકૃત કાવ્યમણિમાલા

ભાગ ૪ થો.

રુક્મિણિ વિવાહ.

મીઠું ૧ લું.

રથમે હું પ્રણમું શ્રી ગુરૂપદ પ્રીતે, શ્રીકૃષ્ણરૂપ હ્દે ધરું રે;
ો રૂક્મિણીજીનો વિવાહ સંક્ષેપે, પદબંધ પ્રેમ ધરી કરું રે. ૧
ી ભાગવતદશમસ્કંધ મધ્યે, ત્રેપનમારે અધ્યાય વિષેરે;
ુકજી કહે છે સુણો રાય રૂક્મિણીજીનું, હરણ કર્યું દ્વારિકાંધીશરે. ૨
દ્રભ દેશ વિખ્યાતરે રાજાજી, કુંદનપુર ત્યાં કોડામણું રે;
ાજ્ય રૂડું ભીમકરાયરે ભૂપતજીનું, ભાગ્ય શું વર્ણવું તે તણું રે. ૩
ાંચ પુત્ર તેમાં જ્યેષ્ટ રૂકમૈયો, ને પુત્રી છે એક શ્રી રૂક્મિણીરે;
ાતો પ્રગટયાં છે શ્રીમહાલક્ષ્મીજી પોતે, ગુણ શા શકું હું તેના ભણીરે. ૪
ન્યાકાળ કુંવરીજીને આવ્યો, ત્યારે માતપિતા બંધુ ધારિયું રે;
પ ગુણે સમોવડ સહૂ રીતે, શ્રી કૃષ્ણ વર એ વિચારિયું રે. ૫
ટુંબ સહોદર સહુકોને ભાવ્યું, પણ એક રૂકમૈયાને ના ગમ્યું રે;
ભેરે ગોવાળ કેમ વરે મારી ભગની, કન્યા દીધી ત્યાં ઠર્યું નમ્યું રે. ૬
મઘોપનો સુત શિશુપાળ રાજા, કુળવંત છે જગનામનારે;
ાની સંગે મારી બેન પરણાવું તો, સમરથ કો સમે કામનારે. ૭

એમ કહી તતકાળજ ઉઠયો, વેગે કહાવ્યું શિશુપાળનેરે;
લગન ઉપર જાન લઇ વેહેલા આવો, સંગે લાવો બહુ ભૂપાળનેરે. ૮
સુણી એમ સનમના થઇ સહુ ઉઠયા, ને ઉદ્યમ માંડયો વેહેવાતણોરે;
સુણી રૂક્મિણીજીને તો ઝેર લાગ્યું, ઉર પરિતાપ થયો ઘણોરે. ૯
જે જે દેશથકી જે દ્વિજ આવે, તે સહુને પૂછીને નિશ્ચે કર્યુંરે;
સરવે કહ્યું નથી કો કૃષ્ણ તોલે, સાંભળીને ચિત્ત ત્યાં ઠર્યુંરે. ૧૦
નારદે પણ કહ્યું સૌ ગુણ-પૂરણ, એક શ્રી કૃષ્ણ નિશ્ચે કરીરે;
એમ સુણીને દેહ આત્મા પોતાનો, મનથકી અરપ્યો શ્રીહરિરે. ૧૧
અન્ન ના ભાવે ને નિદ્રા નાં આવે, કેહેવાય નહિ દુઃખ કોઇનેરે;
(એતો) નાથ સંભારે ને નિશ્વાસ મુકે, રાત દિવસ કહાડે રોઇનેરે. ૧૨
એવામાં જાન લઇ શિશુપાળ આવ્યો, સંગે છે રાજા બીજા બહુરે;
કાશીરાજ દંતવક્ર જરાસંધ; શાલ્વ સહિત સેન્યા સહુરે. ૧૩
સામા જઇને ભૂપે સન્માન કરીને, લાવી ઉતાર્યા છે બાગમાંરે;
(એતો) આવ્યો છે કોડે પણ જશે માથે ખોડે, ધિક્કાર ફટ એના ભાગ્યમાંરે. ૧૪
દુષ્ટ આવ્યો સુણીને કુંવરીજીને, તાલાવેલી લાગી તંનમાંરે;
કયમરે કરૂંને કોહોની સંગે હું કહાવૂં, ધારે વિચારે છે મંનમાંરે. ૧૫
એવામાં એક આશ્રિત દ્વિજ ઘરનો, આવ્યો દેખીને ધાર્યું ચિત્તમાંરે
સાન કરીને તેડયો સુકુમારીએ, આવો ગુરૂજી એકાંતમાંરે. ૧૬
નેડી બેસાડીને કહ્યો મનસૂબો, પત્ર લખીને એક આપીયુંરે;
દ્વારામતીપતિને જઇ આપો, ને કેહેજો દુઃખ જેહેવું વ્યાપીયુંરે. ૧૭
ત્રણ દિવસમાં છે લગન તે કેહેજો, વેહેલા વળજો પેખૂં પંથનેરે;
અંબિકા પૂજી પાછી વળું ત્યાંથી, મુજને હરે કેહેજો કંથનેરે. ૧૮

---

૧૪ પાઠાંતર—"જશે મોટી ખોડે."

શિખવી સંદેશો ને વિપ્ર વળાવ્યો, તે વાડવ ચાલ્યો વેગે કરીરે;
(એતો) વાત છે ગમતી તે એક દિવસમાં, દ્વારિકાં દેખાડી શ્રી હરિરે.૧૯
નિરખંતો નગ્ર શોભા દ્વિજ ચાલ્યો, જોતાં પ્રસન્ન ઘણું થયોરે;
પૂછંતો પૂછંતો હરિ મેહોલે આવ્યો, ને દ્વારે આવીને ઉભો રહ્યોરે. ૨૦
પ્રભુજીને કહાવ્યું પ્રતિહાર સાથે જે, કહો કોઇ બ્રાહ્મણ આવિયોરે;
આજ્ઞા જો હોય તો મેહેલ મધ્યે આવે એ, પત્ર કોઇએકનું છે લાવિયોરે.૨૧
દ્વારપાળે સંભળાવ્યું શ્રી પ્રભુને, પત્રની વારતા સાંભળીરે;
નાથ કેહે લાવો તે દ્વિજ રખે ખાળો, અંતરજામી પામ્યા રળીરે. ૨૨
સાંભળ્યું વચન ને સેવક દોડ્યા, તે ભટજીને ભુવનમાં લાવીયારે;
દેખી પ્રભુ સિંહાસનથકી ઉઠયા, દ્વિજવર ત્યાં પધરાવીયારે. ૨૩
અર્ઘ્યપાદ્ય સહ પૂજા કરી વિધિયે, વંદન કીધું વિશ્વંભરેરે;
ભોજન કરાવીને તંબોળ આપ્યું, પોઢાડ્યા ચારુ સજ્જાપરેરે. ૨૪
પાસે બેઠા એક શ્રીહરિ પોતે, અવર નહિ કોઈ તેણે સમેરે;
હસ્ત જોડીને શ્રીહરિ એમ બોલ્યા, ધન્ય ભાગ્ય પધાર્યા તમેરે. ૨૫
તમ સરિખા મુનિવર મહા દુર્લભ, સંતોષી સંત તપોનિધિરે;
વિનય વિવેક મધુર વચનેથી, આગતા સ્વાગતા બહુ કીધીરે. ૨૬
કહો ઋષિ કારણ પધાર્યાનું હાવાં, તમો કોણ દેશથકી આવિયારે;
વૈદર્ભદેશ વિષે અમો વસીએ, ને પત્ર આપ્યો એક લાવિયારે. ૨૭
તે આદર સહિત પત્ર લીધું પ્રભુજીએ, પ્યારીનું છે દૂર ચાંપિયુંરે;
જોતાં અશ્રુનાં બિંદુ માંહે દીઠાં, વિરહમુદ્રા જાણે છાપિયુંરે. ૨૮
પ્રીત પ્રિયાની દેખી નેત્ર ભરીયાં, ગદગદ કંઠ થયા ઘણુંરે;
(તેથી) પત્ર આપ્યું પાછું ભટજીના કરમાં, વાંચો તમો ને અમો સુણુંરે.૨૯
(હાવાં) વાંચે છે વિપ્ર શ્યામ ધરે શ્રવણે, પ્રથમ લખ્યું એમ પ્રેમદારે;
સ્વસ્તિશ્રી દ્વારિકાનગરીના નાયક, રાજરાજેશ્વર છો સદારે. ૩૦

ત્રિભુવનનાથ અનાથના બંધુ, સમર્થ ચતુર ચિંતામણિરે;
કુંદનપુરથકી લખિતંગ તમપદ-પંકજકિંકરી રૂકિમણીરે. ૩૧
પ્રાણપતિ અભિવંદન મ્હારા, અગણિત સેવામાં લાવજોરે;
જત અત્ર રાખીછુ તેમ રહીછું, કુશળ સહિત વેહેલા આવજોરે. ૩૨
અપરંચ એજ લખ્યા કારણ છે, સહુ ગુણનિધિમાં સુણ્યા હરિરે;
તે થકી ચિત્ત મ્હારૂં તમમાં લોભાણૂં, મનથકી હૂં તમને વરીરે. ૩૩
આપ કેહેશો જે કુળવંત કન્યાને, ના ઘટે સામું કેહેવું કંથને રે;
તે પણ સત્ય લૌકિકની રીતે, પણ ના હોય તમ પંથને રે. ૩૪
હું તો તમારી સદા છું વિચારો, તે માટે મન તમમાં ઠરે રે;
(પણ) કીરતિ સુણી વિશ્વમાં વનિતા કોણ, એવી જે તમને ના વરે રે. ૩૫
માટે સો વાતની એકજ કહું છું, આવ્યો સમો રખે ચૂકતા રે;
ત્રણ દિવસમાં છે લગ્ન પારવતીજી, પૂજું ત્યાંથી રખે મૂકતા રે ૩૬
તેઓ રૂકમૈયાનો શિશુપાળ આવ્યો, (બાકી) બિજાં સહુને તમો ભાવતા રે.
(એતો) સિંહનો ભાગ શીયાળ ન પામે, જોજો આળસ ઉર લાવતારે. ૩૭
આળસ કરશો જો જીવન માહારા, તો માહારા પ્રાણ નિશ્ચે જશે રે.
જન્મો જનમ તમને નહિ ભૂલૂં, જ્યારે મળશો સુખ ત્યારે થશે રે. ૩૮

વલણ.

સુખ થશે પ્રીતમજીરે, જ્યારે ગ્રેહેશો હાથ;
દાસી જાણી દયા કરજો, હે પ્રભુ દીનાનાથ. ૧
તમો સમોવડ હૂં નથીરે, હે માહારા અંતરજામી;
જેવી તેવી પણ તમારે શરણ, આવી છું હું સ્વામી. ૨

મીઠું રે જાું.

વળતા શુકજી તો એમ બોલીયા, સાંભળ ભૂપતિરે;
એહેવું સાંભળી પ્યારીનું પત્ર, વિકળ થયા પતિરે. ૧
પ્રભુ કહે શું કહીએ રે ભુદેવ, અમારી પણ એ ગતિરે;
એ રાજકુમારીને માટે, નિદ્રા નથી આવતીરે. ૨
અમો પણ પત્ર વાટ જોતા હતા, વિલંબ નથી કશીરે;
એહેવું કહીને ઉઠયા તતક્ષણ, કે ચિંતા મન વસીરે. ૩
કહ્યું સારથીને રથ લાવ્ય, માહારો શીઘ્રે સજ કરીરે;
કેહેતામાં આણ્યો તતખેવ, આરૂઢ થયા હરિરે. ૪
માંહે બ્રાહ્મણને પણ બેસાડયો, ચતુર શિરોમણિરે;
તમોપાખે ત્રિયાને કોણ, કેહેશે જઇ વધામણીરે. ૫
એવું કહી રથ ત્યાંથી ખેડાવિયો, વાયુવેગે કરીરે;
થોડીવારમાં પોહોચ્યા તાંહે, કે જયાંહાં છે કુંદનપુરીરે. ૬
નગ્ર દીઠું ને બ્રાહ્મણ મોકલ્યો, જઇ કહો વધામણીરે;
હાવાં ત્યાંહાં પણ થાય શુકન, શ્રીઅંગે રૂકિમણીરે. ૭
વામ ઉરને બાહુ ફરકી આંખડી, જોઇને વિચારતાંરે;
એહેવામાં દીઠો આવતો વિપ્ર, વિમાસણ ધારતાંરે. ૮
બોલ્યો ગોરજી બાઇજી વધામણી છે, પ્રભુ આવિયારે;
એહેવું સાંભળી હરખ ના માય, બોલ્યાં પ્રાણ લાવિયારે. ૯
મુનિ કહે પુર સમીપે પધાર્યા, પછી મુને મોકલ્યોરે;
કહાવ્યું છે હાવાં રેહેજો પ્રસન્ન, દિવસ આવ્યો ભલોરે. ૧૦
પછી બહુ ધન વિપ્રને આપીયું, તે પણ કહું કર્યારે;
પધરાવ્યા છે પ્રાણજીવન, તે સમ તો કશું નથીરે. ૧૧

પછી પ્રેમશું કીધો પ્રણામ, શ્રી જગદંબા રૂકમણીરે;
દીધી આશિષ પ્રસન્ન થઇ ઋષિ, ચાલ્યા માંદિર ભણીરે. ૧૨
હાવાં દ્વારિકામાં કેમ નિપન્યું, તે પણ કહુ કથીરે;
બળદેવજી કહે પ્રભુ કયાંહાં, પધાર્યા દીસતા નથીરે. ૧૩
પછી ખબર થઇ જે પોતે તો, પધાર્યા કુંદનપુરીરે:
સુણી હળધર થયા તૈયાર, સેન્યા સહુ સજ કરીરે ૧૪
જાણ્યું બંધવ એકલા કુંમકે, પોતે પુઠળ પળ્યારે;
બહુ શીઘ્રતાએ બળભદ્ર, પ્રભુને આવી મળ્યારે. ૧૫
હાવાં ખબર પધાર્યાની ભીમક, રાજાએ સાંભળીરે;
સામા આવી કર્યું સન્માન, પ્રીતેથી હળીમળીરે. ૧૬
પછી પધરાવ્યા પુર માંહે, ઉતાર્યા તે સ્થળેરે;
જ્યાંહાં ધાર્યો હુતો જાનીવાસો, થયું તે ઇચ્છાબળેરે. ૧૭
કીધું પૂજન બહુ વિધિ કૃષ્ણનું, રામનું પણ કર્યું રે;
ઘણાં આપ્યાં આભૂષણ વસ્ત્ર, રાજાજીનું મન ઠર્યુંરે. ૧૮
કીધી આગતાસ્વાગતા બહુ વિધિ, ને રાયજી વળ્યારે;
સમાચાર જાણી પુરલોક સહુ જોવા મળ્યારે. ૧૯
જોઇ સ્વરૂપ સુઘડતા શ્રી કૃષ્ણની, મોહ પામ્યા સહુરે;
આતો વર છે શ્રીરૂક્મિણી જોગ, જોડું શોભે બહુરે. ૨૦
અમારાં કાંઇ સુકૃત હોય તે, આવીને આંહાં ફળોરે;
તેથકી પણ આ વર રૂક્મિણિને, નિશ્ચે મળો રે. ૨૧
હાવાં નગરમાંહે ઘેર ઘેર તોરણ, કદળી, સ્તંભ છેરે;
પુર શોભા કહી નવ જાય, વિવાહ આરંભ છેરે. ૨૨
હાવાં કન્યાને પીઠી ચોળાય છે, મંગળ ગવાય છેરે;

પેલે શિશુપાળે ચોળી છે રાખ કે, પીકી કેહેવાય છેરે
પછી અંબિકા જવા કન્યા ચાલ્યાં, ત્યાં શોભા બણીરે;
મધ્ય ચરણ ચાલે છે આપ, વીટી વળી સ્ત્રી ઘણીરે.
દેશ દેશના ભૂપ આવ્યાં તે, સાથે સહુ સજ થયારે;
તેણે ઉઘાડાં ધર્યાં છે ખડ્ગ, શસ્ત્રઅસ્ત્ર ઝ્હાંકી રહ્યારે.
કન્યા પારવતીજી પૂજ્યાં, ને ગોરાણી પુજાવિયાંરે;
ધૂપ દીપ કર્યું નૈવેદ્ય, તંબોળ ધરાવિયાંરે.
પુષ્પમાળા ધરી કરી આરતી, ને પાગે લાગિયાંરે;
મુજને મળજો શ્રીકૃષ્ણ ભરથાર, એ ફળ માગિયાંરે.
ગુરૂ પત્નીને મુખદ્વારે બોલીને, ઉમયાએ એમ કહ્યુંરે;
તુજને ઇચ્છાવર મળશે તે, કારજ જાણે સિદ્ધ થયુંરે.
સુણી એવું વળ્યાં સુકુમારી, સખીકર કર ગ્રહીરે;
તે સમે નથી શોભાનો પાર, તે કેમ શકું કહીરે.
લાંબી વાસુકી સરખી છે વેણ, સચીકણ શ્યામળીરે;
અર્ધચંદ્રાકારે છે કપાળ, નાસા જાણે શુક વળીરે.
કોટી શશી ને સુરજ ઝાંખા પડયા, મુખ એનું નિરખતાંરે.
દંત પંગત કુંદ કળી, પુષ્પ વરસે છે હરખતાંરે.
મોટી અણિયાળી ચંચળ આંખડી, ત્રાજુંહું શોભીયેરે;
હૃદે કર કટી સિંહ સમાન, હરિમન લોભીયેરે.
ચાલે મંદગતિ ગજ સરીખડી, નૌતમ વસ્ત્ર છેરે;
શોભે નખશિખ આભ્રણ અંગ; દુષ્ટ ઉર શસ્ત્ર છેરે.
હાવાં પ્રાણપતિ દીઠા સન્મુખ, નિરખવા કારણેરે;
વામ હસ્તે ઊંચા કીધા કેશ, તે લટકાને વારણેરે.

એવી શોભા જોઇને મુરછિત, થયા સહુ ભૂપતિરે;
પ્રભુ જોતાં સહુ સ્ત્રીજનની, પણ થઇ એ ગતિરે. ૩૫
પછી તે સમે તારૂણી નેત્રવડે, નાથ તેડીયારે;
પ્રભુજી કેહે સમો છે હાંક, કેહેતાં અશ્વ ખેડીયા રે. ૩૬
નિજ રથ દંડ ગ્રહી ઉભાં રૂક્મિણિ, રથ ત્યાંહાં આણ્યો સહીરે.
પ્રભુએ પોતાના રથ માંહે, ખેંચી લીધાં કરગ્રહી રે; ૩૭
પાસે બેસાડીને રથ હાંકીયો, આનંદ અતિ થયો રે;
જે જે શબ્દ કરે સુરીજંન, રૂક્મિણિકર હરિ ગ્રહ્યો રે. ૩૮

વલણ.

હરિ ગ્રહ્યો કર જાણીનેરે, હરખ્યાં સરવ સ્વજંન;
પેલા રાજાઓની મુરછા વળી, થઇ ગયાં શ્યામ વંદન. ૧
અરે આ શું થયું, કૃષ્ણે કર્યું કન્યાનું હરણ;
શું મોહોડું કોઇને દેખાડીશું, આ થકી સારૂં મરણ. ૨

મીઠું ૩ જું.

વળતા શુકજી તે વાણી એમ ઉચ્ચર્યા, સાંભળ પરીક્ષિત રાય;
હાવાં ત્યાર પછી કયમ નિપન્યૂં, તુજને કહું તે કથાય;
જે જે બોલો શ્રી રૂક્મિણીનાથની.
વર કન્યા તો આગળ પધારીયાં, પુઠળ સેન્યા બળરામ;
પાછળ શત્રુનું દળ દીઠું આવતું, ઉભા રહ્યા તેણે ઠામ-જેજે૦ ૨

માનભંગ થયારે સરવે ભૂપતિ, તેણે વારી એ બુદ્ધ:
પાછાં વળતાં તો નાક છેદાય છે, કન્યા લ્યો કરી જુદ્ધ—જેજે૰ ૩
આવ્યા બાણનો મેહ વરસાવતા, રીસે બળતા સહુ રાય;
જાદવ સેન્યા ઢાંકી લીધી શર વડે, દંત પીસંતા જાય—જેજે૰ ૪
વળતા જાદવ જુદ્ધને વિફર્યા, વિંધ્યાં સહુનાં શરીરઃ
સેન્યા મારી સુવાડીરે સાથરે, નાઠા વીર મુકી ધીર—જેજે૰ ૫
રૂક્મૈયો બોલ્યો શિશુપાળથું, સાંભળ માહારૂં પણ એક;
જો હું રૂક્મિણી પાખે પાછો ફરૂં, પુરમાં પેસું નહિ છેક જેજે૰ ૬
બીજે મારગે કૃષ્ણ પૂઠે પળ્યો, બકતો બકતો બહુ જોર;
ઉભો રહે ઉભો રહે ક્યાંહાં જાય છે, અલ્યા માહારી ભગિનીના ચોર—જેજે૰ ૭
એવું કહી ત્રણ બાણ ત્યાંહાં મૂકીયાં, છબીલે છેદ્યાં તત્કાળ,
દેખી પાંચ ફેંક્યાં બીજાં પાપીયે, તે પણ ભાગ્યાં શ્રીગોપાળ—જેજે૰ ૮
પછી શ્રીકૃષ્ણે ત્રણ શર છોડીયાં, છેદ્યું સારથિનું શીશ;
રથ ભાંગ્યો ધનુષ ત્રોડી નાખિયું, એહેવું કીધું શ્રી જુગદીશ—જેજે૰ ૯
બીજું કોદંડ ગ્રહ્યું તે પણ કાપિયું, ત્રીજાની પણ એ ગત્ય;
વળતો ખડગ ચરમ લઇ દ્રોડ્યો; રીસે દાઝ્યો છે અત્ય—જેજે૰ ૧૦
પ્રભુએ પણ વિદ્યાધર ખડ્ગ કાહાડીયું, સામા ધસવા કરી ક્રોધ;
જેહેવે મસ્તક છેદે છે શ્રીહરિ, કીધો રૂક્મિણીએ રોધ—જેજે૰ ૧૧
એ ના ઘટે નાથ ચતુરશિરોમણિ, અપજશ જગતમાં થાય;
જેવો તેવો પણ ભાઇ એ માહરો, સાળો તમારો કહેવાય—જેજે૰ ૧૨.
પ્રભુએ ધાર્યું જે રાણી રૂસે નહી, ધાર્યું મારૂં પણ થાય;
માર્યા સરીખો કહેવાય રહે જીવતો, એહેવો રચવો ઉપાય—જેજે૰ ૧૩
ડાઢી મુછ મુંડીને પટા પાડીયા, શસ્ત્રે કરીને શ્રીનાથ;

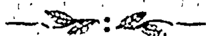
રથની સાંગી પુઠળ લટકાવીયો, વસ્ત્રે બાંધ્યા બેહુ હાથ—જેજે૦ ૧૪
એહેવે બળભદ્ર પુઠળથી આવીયા, જીતીને સહુ રાય;
દીઠો રૂકમૈયાને રથે બાંધીયો, ઘણું લજવાતો જાય—જેજે૦ ૧૫
હાં હાં આ શું કર્યું ભાઇ ના ઘટે આ શો કીધો કરૂપ;
એહેને મરણથકી અધિકું થયું, એ છે અહંકારી ભૂપ—જેજે૦ ૧૬
રૂકિમણીજીને રૂડું મનાવવા, કીધો વચન વિવેક,
છોડી મુકયો રૂકમૈયાને હળધરે, બંધે બંધવ એક—જેજે૦ ૧૭
પછે રૂકમૈયો પુરમાં પેઠો નહીં, વાસ્યું ભુજ કચ્છ શેહેર;
પણ લીધાનું ફળ એ પટા પડયા; જવાયું નહી ઘેર—જેજે૦ ૧૮
હાવાં શિશુપાળની શી શોભા થઇ, થોડી સરખી હું કેહેશ;
કાલો ચાલ્યો તે નાક છેદાઇ ગયું, અંગે પીઠી મુખે મેશ—જેજે૦ ૧૯
નગારાં ને નિશાન સંતાડીયાં, મુખે પડી ગયા શોષ;
સહુકો શ્મશાનાયા સરખા સનમન્યા, જાણે મુઓ દમઘોષ—જેજે૦ ૨૦
જરાસંધે ત્યાંહાં આશ્વાસના કરી, પણ હાર્યો સત્તરવાર;
તોહે મેં કાંઇ દુખરે ન્હોતું ધર્યું, એહેવો ધારવો વિચાર—જેજે૦ ૨૧
હાવાં દ્વારામતી પ્રભુ પહોંચીયા, સેન્યા સહિત બળરામ;
સામા ઉગ્રસેન આવ્યા શોભા ભર્યા, પધરાવ્યા નિજધામ—જેજે૦ ૨૨
જોશી તેડાવ્યા શ્રી વસુદેવજી, લગ્ન લીધું શુભ સાર;
લખી સ્વજન સરવને કંકોતરી, તેડાવ્યાં તેણીવાર—જેજે૦ ૨૩
મોહોટો મંડપ રચ્યોરે સોહામણો, વાજાં વાજે અપાર;
મંગળ ગાન કરે સરવે માનુની, થઇ રહ્યા છે થેઇ થેઇ કાર—જેજે૦ ૨૪
વરકન્યાને પીઠી ચોળાય છે, ગોત્રજ દેવ્યા પૂજાય;
શુદ્ધ શ્રાદ્ધ કીધું છે વસુદેવજી, દેવકી હરખે ન માય—જેજે૦ ૨૫

વરવધુને મંડપમાં પધરાવીયાં, વિપ્ર કરે વેદગાન;
કોઇએક કન્યાનાં માત પિતા થયાં, તેણે દીધું કન્યાદાન—જેજે૦ ૨૬
હસ્તમેલાપ થયો ને મંગળ ફેરા ફર્યા, કીધા સર્વ પ્રકાર;
લાડકોડ રીતભાતે દંપતી, આરોગ્યાં છે કંસાર—જેજે૦ ૨૭
સહુને કંસાર ભોજન કરાવીયાં, સંતોખ્યા સહુ જંન;
બેહેન ભાણેજ પૂજ્યને પોખીયા, હરખ્યું સહુકોનું મંન—જેજે૦ ૨૮
કુળની રીતે છોડયા પછી દોરડા, આનંદ વરત્યો અપાર;
રાણી રૂક્મિણી પરણ્યાં શ્રીકૃષ્ણને, થઇ રહ્યો જેજેકાર—જેજે૦ ૨૯
કવિજનને કૃપા કરી શ્રી હરિ, કીધાં દુઃખ સહુ ભંગ;
અંગ સહિત આપી પ્રેમલક્ષણા, ભક્તિ નિત્યે સતસંગ—જેજે૦ ૩૦
ગુર્જર દેશમાં શ્રી નર્મદાજી તટ, ચંડીપુર ચારૂ ગ્રામ.
જ્યાંહાં શ્રી શેષશાયી પ્રભુ વસે, ત્યાંહાં કવિનો વિશ્રામ—જેજે૦ ૩૧
જ્ઞાતિ વિપ્ર નાગરરે સાઠોદરો, ભટ દયાશંકર નામ;
વૈષ્ણવ વલ્લભી શ્રી ગુરૂ પ્રતાપથી, ગાયા ગુણ ઘનસ્યામ—જેજે૦ ૩૨
ત્રણ બીઠે શ્રીરૂક્મિણીહરણ કથ્યું, એક સો પંદર પદ સાર;
શ્રી ભાગવત અનુસારે સંક્ષેપે કહ્યું, જેનો મહિમા અપાર—જેજે૦ ૩૩
જે કો ગાયે શીખે ને રે સાંભળે, પુરે મન વાંછિત કામ;
પ્રેમે પાઠ કરતાં મળે શ્રીહરિ, એમ કહે દયારામ—જેજે૦ ૩૪

વલણ.

દયાશંકર કહે કથારે, સુંદર સાર ચરિત્ર;
શ્રવણથી સુખ થાય સહુને, પતિત થાય પવિત્ર. ૧
કરતા હરતા શ્રી મહા પ્રભુરે, હું તો કહેવા માત્ર;
સુણજો ભણજો ભાવ ધરીને, થાશો સહુ સુખ પાત્ર. ૨

સત્યભામા વિવાહ.

મીઠું ૧ લું.

ચોપાઇ

પ્રથમે હું પ્રણમું શ્રીગુરૂના પાય, ને સમરૂં શ્રી ગોવર્ધ્ધનરાય,
કૃપા કરો જાણી નિજ દાસ, મુજ રૂદિયામાં પૂરો વાસ. ૧
શુભ મતિ દ્યો જન ગુણલા ગાય, શ્રી સત્યભામાનો વિવાય;
શ્રીમદ્‌ભાગવત ભર્યું રે આનંદ, જેમાં તે રસનિધિ દશમસ્કંધ ૨
તેનો છપ્પનમો અધ્યાય, શ્રીમાંતક[1] મણીનો મહિમાય;
તેમાં હરિ સતભામા લગ્ન, સુણતાં થાય સહુનું મન મગ્ન. ૩
શુકજી કહે સાંભળ રાજંન, તે તુજને કહૂં થઇને પ્રસંન;
સોળ સહસ્ત્ર શત અષ્ટ પરણ્યા શ્રી નાથ, ક્યહું પીળા નથી કીધા હાથ ૪
ક્યહું છળ બળ ક્યહું ચોરી કરી, રીત સહિત અહીં પરણ્યા શ્રી હરિ;
એ વિવાહમાં એક બીજો થશે, ને જાંબુવંતીને પરણી લાવશે. ૫
શ્રી દ્વારામતી નગ્રમોઝાર, ઉગ્રસેન શુભ મતિ નૃપ સાર:
વસે જાદવ ત્યાંહાં છપ્પન ક્રોડ, નહિ જુગમાં કો તેની જોડ. ૬
જાદવ એક સત્રાજીત નામ, કન્યા સત્યભામા તેને ધામ;
પ્રભાકર તેહના ઇષ્ટદેવ, કરે સત્રાજીત તેની સેવ. ૭

---

૧ સ્યમંતક—એક જાતનો મણિ; એમાં એવો ગુણ છે કે જે કોઇ અપવિત્ર સ્થિતિમાં એને ધારણ કરે તેનો પ્રાણ જાય, ને જે એને ધારણ કરીને પવિત્ર આચાર પાળે તેનું મંગળ થાય. એ સૂર્ય જેવો પ્રકાશિત હતો. સત્રાજીતને સૂર્યે તે પ્રસન્ન થઇને આપ્યો હતો.

પ્રસન્ન થયા કરી કરૂણા ઘણી, ત્યારે સૂરજે આપ્યો શ્રીમાંતક મણિ;
દેદિપ્યમાન તેજસ્વી અપાર; કનક ઝરે નિત્ય અષ્ટજ ભાર.[2] ૮
નિતપ્રત્યે તેનૂં પૂજન કરે, ને ભ્હાર જાય ત્યારે કંઠે ધરે;
એક દિવસે કંઠે ધરી મણિ, સત્રાજીત આવ્યો સભા ભણી. ૯
દૂર થકી દેખી સહુ જંન, ચકિત થયા પોતાને મંન;
કાન્તિ જોઈ ઘણો કરિયો વિચાર, આવે છે શું સૂર્ય સભા મોઝાર. ૧૦
કૃષ્ણ કહે દિનકર નવ હોય, હશે સત્રાજિત જાદવ સોય;
જાણ કર્યૂં રાજાને સહુ, આવે છે રવિ તેજસ્વી બહૂ. ૧૧
એવું કહેતામાં આવ્યા ત્યાંહ, રાજ્યસભા રાજે છે જ્હાંહ;
આસન આપ્યૂં આદર કરી, ને ક્ષણ એક પછી બોલ્યા શ્રીહરિ. ૧૨
સુણો સત્રાજિત માહારી વાત, કે જેથકી જશ વાધે વિક્ષાત;[3]
સૂર્યભક્તિ તમે કરી ઘણી, મોટું ભાગ્ય પામ્યા આ મણિ. ૧૩
હવે એ ભેટ ભૂપતિને કરો, વચન હમારૂં જો ઉર ધરો;
મણિ શોભે એ રાજદ્વાર, આપણને સેવા તણો અધિકાર. ૧૪
એવૂં વચન બોલ્યા જુગદીશ, સુણી સત્રાજિતને ચઢી ઘણી રીશ;
ગર્વે ભર્યું કહ્યું એક વચંન, સુણતાં સભાસહિત રાજંન, ૧૫
મણિ માગો શું લજ્જા પરહરી, સુરજ સેવ્યા છે મેં અતિ શ્રમ કરી;
એવું કહી આવ્યો નિજ ધામ, મણિ પધરાવ્યો પૂજાને ઠામ.

---

૨ હાલના દશ શેરની એક તુલા ને એવી ૨૦ તુલાનો એક ભાર એવું વજન ગણાતું હતું.

૩ વિખ્યાત.

વલણ.

પૂજા ઠામ પધરાવિયો, મણિ શ્રીમાંકત જેનું નામરે; ૧૬
પછી આગળ કથા કેમ થઇ, તે કહે જન દયારામરે.

ઢાળ.

શુકદેવ વાણી ઓચર્યા, તમે સાંભળો પરીક્ષિત રાય.
એ જાંબુવંતી શી રીતે પરણ્યા, હું તેનો કહું મહિમાય; ૧
ભ્રાત સત્રાજીત તણો, તેનું પ્રસેન એવું નામ;
તે વંન ગયો મણિ ધરી કંઠે, તુરી ચઢી મૃગયા રમવાને કામ. ૨

બીજું રજું.

રાગ ધોળ.

રમતાં સિંહ મળ્યો એક વાટેરે, અશ્વ સહિત હણ્યો મણિ માટેરે;
મણિ લઇ સિંહ ત્યાંથી ચાલ્યોરે, તેને જાંબુવાને આવી ઝાલ્યોરે. ૧
રીંછરાજે હણ્યો સિંહ ઠામેરે, મણિ લેઇ ગયો નિજ ધામેરે;
કન્યા જાંબુવંતી હતી ઘરમાંરે, આપ્યો રમવા મણિ તેના કરમાંરે. ૨
એ કથા રહી એણે ઠામરે, કહું નિપન્યું જેમ એને ધામરે;
ઘેર આવ્યો નહીં જ્યારે ભ્રાતરે, સત્રાજીતે ઉરાડી છે વાતરે. ૩
મરાવ્યો કૃષ્ણે માહારો ભાઇરે, મણિ લીધો એવા અન્યાઇરે;
એવું કલંક ચોટયું જુઠું હરિનેરે, સહુકો વાત કરે ફરી ફરીનેરે. ૪
કૃષ્ણ કહે સાંભળો સહુ જનરે, નિશ્ચે કરિયે ચાલો સહુ વનરે
સરવે ચાલ્યા જોતા તુરી ચર્ણરે, આગળ દીઠા પામ્યા બેહુ મર્ણરે. ૫

ડંખ દીઠા વ્યાઘ્રના અંગેરે, દાખ્યા કૃષ્ણે હતા જે કો સંગેરે;
ત્યાંથી ચાલ્યા વ્યાઘ્રપદપૃષ્ટેરે, વ્યાઘ્ર પ્રાણરહિત પડયો દૃષ્ટેરે. ૬
ત્યાંથી રીંછનાં પગલાં દીઠાંરે, તેતો ગિરિની ગુફામાંહે પેઠાંરે;
ત્યાંથી અટક્યા સરવે ભય પામીરે, પેઠા કંદરામાં અંતરજામીરે. ૭
જાંબુવંતીને દીધું દરસંનરે, મણિ લેતાં કીધું છે રૂદંનરે;
એટલે જાંબુવાન આવ્યો ધાઇરે, જુદ્ધ કીધું સંગે જદુરાઈરે. ૮
મુષ્ટિ પ્રહારે વઢયા બેઉ બળિયારે, સત્તાવીશ દિવસ વીતી વળિયારે;
જાંબુવાન થયો ગતિભંગરે, હરિને પ્રહારે ચૂર્ણ થયું અંગરે. ૯
સાંભર્યું વચન કહ્યું'તું રઘુનાથેરે, કૃષ્ણ થઇ વઢીશું તુજ સાથેરે,
તે સંભારી લજ્જા મન પામ્યુંરે, કીધું સ્તવન ચરણે શીર નામ્યુંરે. ૧૦
જ્ઞાની પામ્યો થયો ઘણો અન્યારે, માટે પરણાવી પોતાની કન્યારે;
જાંબુવંતીકર હરિકર થાપ્યોરે, સસરે મણિ પેહેરામણીમાં આપ્યોરે. ૧૧
સજોડે આવ્યાં શ્યામસદંનરે, જોઇ હરખ પામ્યાં સહુ જંનરે;
સત્રાજીત સભામાં તેડી લીધોરે, જોતાં સર્વ મણિ કર દીધોરે. ૧૨
વીતી વાત તેતે સરવે જાણીરે, સભામાંથી ઉઠયો લજ્જા આણીરે;
પસ્તાતો આવ્યો પોતાને ઘેરરે, કીધું સમ્રથ સાથે વેરરે. ૧૩

વલણ.

સમર્થ સાથે વેર કીધું ને, કરવો તે કોણ ઉપાય;
પ્રભુ રોશ મૂકી પ્રસંન મુજપર, કોણ રીતે થાય. ૧૪
જો સંબંધ જોડું સાંકડો તો, જાય મનનું ઝેર;
પુત્રી પરણાવું પ્રેમથી તો, જમાત્ર થઇ આવે ઘેર. ૧૫

સર્વ લગ્નને દહાડે કારજ કરવું તે કીધું, એટલે વરઘોડાની વેળા થઇજી;
ખાનપાન કરીને જાન સજ થઇ છે, સર્વે શોભા ન જાય મુખે કહીજી.

વલણ.

મુખે શોભા શી વરણવું, રચના રચી છે અપારરે.
જન દયો કહે ગુરૂ કૃપાથી, કાંઇએક કરૂંરે ઉચ્ચારરે.
આનંદ મનમાં ઉપજ્યોરે, સમર્યા શ્રી રણછોડ;
વરઘોડો વહાલા તણો, મુને ગાવાનો ઘણો કોડ.

ધોળ.

વ્યાસનંદન વાણી એમ ઉચ્ચર્યા, સાંભળ પરીક્ષત ભૂપ;
જાદવપતિની જાનમાંરે, શોભા વાધી છે અતિરે અનુપ;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.
વાને ઘાલીને વરરાયનેરે, પીઠી ચોળી કરાવ્યું સ્નાન;
અંગવસ્ત્ર ધરી પીતાંબર પેહેરિયાંરે, કરે માનુની મંગળ ગાન;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.
કંઠે વિરાજે સુવર્ણ સાંકળી, મોટી મુક્તાફળનીરે માળ;
હરિને હાથે કનક કડાં સાંકળાંરે, કટીમેખળા શોભે વિશાળ;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.
કાને કુંડળ શોભે વારૂ વેળિયૂં, કેસર અરચા કીધી છે ભાળે સાર;
હરિને બાંહે બાજુબંધ બેરખારે, ચરણે નેપૂરનો ઝણકાર;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવવિઠ્ઠલેશનો.

નખ શીખ આભ્રણ પેહેરિયાં, ઉપર ઓઢી અનોપમ શાલ;
ખુંપ ઘાલીને આંજી આંખડીરે, કાજળ ટબકું કીધું છે ગાલ;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

મીંઢળ બાંધ્યું કર દક્ષિણેરે, ગોત્રજને લગાડયા પાય;
પાન મુદ્રા શ્રીફળ થકીરે, પોસ ભરાવી જાદવરાય;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

પુષ્પમાળા ગજરાં બેહેરખાં, ચારૂ મોજડી પેહેરી છે ચર્ણ;
બેહેની સજોડે લૂણ વાળવારે, અશ્વે ચઢીયા છે અશરણશર્ણ;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

વાગ ગ્રહી કુંતાજી રહ્યાંરે, ત્યાં વીરે મનાવ્યું મંન;
મોહોડ બાંધ્યો છે માતા દેવકીરે, રમણ દીવો ગ્રહ્યો થઈ પ્રસંન;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

ચાલે સરવે ચતુરાઇથીરે, વરની સાથે સાબેલાની હાર;
હસ્તી ઘોડા કો રથ પાલખી, રે આગળ ભૂપતિ ચાલે અપાર;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો

પોતપોતાના બનાવથી ચાલે, સર્વે કો જેમ જેતું મંન;
શિવબ્રહ્માદિક વૃદ્ધ ચાલ્યા હળીમળીરે, પ્હેરી ઓઢીને પ્રસંન વદંન;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

કોતલ અશ્વ ગજ ચાલે ઘણા, અળગારે ચાલે અસવાર,
મંગળ ગાન પૂઠે માનનીરે, નહિં પાયદળ જનનો પાર;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

ગુણીજન ગાન કરે ઘણું, કરે અપ્સરા વળી વળી નૃત્ય,
વાજીંત્ર વાજે વિધવિધતણાંરે, ઉંટે નોબત ગડગડે અત્ય;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.
આતસબાજી ઉડે ઘણી, ફરકે ધ્વજા પતાકા વિશાળ;
પ્રગટ કીધી છે કોટી દીપિકારે, સૌકો દીસતાં ઝાકઝમાળ,
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.
ત્રિલોક સુંદર નાથનેરે, શોભા સહિત જુએ છે સહુ લોક,
ચકિત થયું છે સહુકો દેખતાંરે, જોવા ઉભાં છે થોકાથોક;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.
વાજંતે ગાજંતે આવિયા, સહુકો જાનીવાસાને ઠામ,
મામે ઉતાર્યા કેડે લઇરે, વરઘોડેથી સુંદરસ્યામ;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક, વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

વલણ.

સુંદર સ્યામ પધરાવિયા; બેસાડયા શુભ આસંનરે,
વરરાજાને વીંટીવળીને, બેઠું સરવ સ્વજંનરે.

ઢાળ.

શુકદેવ કહે સુણો પરિક્ષતરાય, દેવજ લેઇ દારા કન્યાને ઘેર જાય;
દેવજ આપી વળી ગીત ગાતીરે નારી, કન્યાની માયે કરી કલુવાની તૈયારી.
વાજંતે ગાજંતે આવ્યા જાનીરે વાસે, મોડ મુકયો લાડકડીની માતે;
પીરસે કલુવો વરરાજાની સાળીજી પ્રીતે, જમો જમોરે જમાઇડા ગોરી
ગાય ગીતે.

ચંપકળી ચીનમાળા અરીશા માદળિયાં, મુકતામાળ ઓપે ઉર સોના સાંકળિયાં.
નાજુક હસ્તમાં શોભે સુવર્ણ મઢયો ચૂડો, મનઘટ જવ ને બાજોઠે દીસે કર રૂડો.
કંકણુ ચૂડી કનક વાંકાં વાંકડવેલાં, હેમમાંહે તે આભ્રણુ અતિ શોભેલાં;
કેસરીના સરખી કન્યાનીરે કટી, કટીમેખળા શોભે હીરાનીરે જટી.
અણવટ વિછુવા તે સારૂરે ઠમકે, નેપૂરકેરી ઘચુંમલ ઘુઘરી ઘમકે;
પગની પાનીસુધી પેહેર્યું પાનેતર સારૂં, ભગની લુણુ ઓવારે શોભા સહુ ચારૂ.

અંગોઅંગ મધુરતાનો પાર નથીરે, ન કહે કોઇ નખ શિખ શોભા કથીરે;
કવિ કહે શું કહું મુજમાં મતિ થોડી, સત્યભામા શ્રીકૃષ્ણુ ભલે મળી જોડી.

વલણ.

જોડું ભાવે જકતને વળી, સહુકો દે આશીશરે;
ચિરંજીવ સદા સુખી રહોરે, સજોડે જુગદીશરે. ૧૭

ધોળ.

શુકજી કહે સૂણ રાયરે, લગન શી રીતે થાયરે;
દૂધે ધોયા પાય, એ વર કન્યા તણારે. ૧
સ્વસ્તિવાચન કીધૂં રે, અંતરપટ દીધુંરે;
સરવે કારજ સીધ્યૂં, કાંઇ ન રહી મણારે. ૨
મંગલગાનજ ગાતાંરે, મંગળાષ્ટક ભણાતાંરે;
લગનઘડી ત્યાં શુભ, હસ્તમેળાપક થયારે. ૩

પિતા સત્રાજીતેરે, વેદ શાસ્ત્રની રીતેરે;
કન્યાદાન દીધું, તનતાપ ગયારે. ૪
અંતરપટ પાછું લીધુંરે, નેત્રે કાજળ કીધુંરે;
પાલવગાંઠણુ કીધું, કાળી કંઠી ધરીરે. ૫
તંબોળ ચરવણુ કરિયાંરે, મંગળ ફેરા ફરિયાંરે,
સરવે કારજ સરિયાં, વર પામ્યા હરિરે. ૬
ઊઠયાં બેહુ પરણીરે, શોભા ન જાય વરણીરે;
કોણ જન્મની કરણી તે, આવી ફળીરે. ૭
ચાર ચતુરા બોલાવીરે, હરખ ધરીને આવીરે;
જુગતે જોડું વધાવીને, પાછી ફરીરે. ૮
પેઠાં મંદિરમાંહેરે, નમિયાં ગોત્રજ જાંહેરે;
વૃદ્ધ હુતા તે સહુ નીરખી તે, દુઃખ વામિયાંરે. ૯
વર કન્યા સજોડે સહુરે; જાંનીવાસે આવ્યાંરે;
વામાએ વધાવ્યાં, લાડકડી પીહેર પોતિયાંરે. ૧૦
વેહેવાણ વેહેવાણો મળીરે, હળિમળી સોહેણાં લીધાંરે;
કંકુએ પીળ્યા કપોળ, વીનોદશુંરે. ૧૧
ત્રણ દિવસ મન ભાવ્યાંરે, ભોજન કરાવ્યાંરે;
જે કો જાન અવાસ ઉતરે, પ્રમોદશુંરે. ૧૨
મુહૂર્ત્ત જોઇ શુભ સારરે,વર કન્યા ભુકતે કંસારરે;
હરખ ત્યાંહાં થયો, અપાર છેરે. ૧૩
પીરસે સાસુજીરે, સતભામા કરેરે;
કોળિયો લઇ, કંથને જમાડેછેરે. ૧૪
હરિ હઠ કરી પાછી લઇને, આરોગ્યા પ્રભુરે;
હરિ જમાડે હરિવદનીરે, જમે નહીં હઠ લઇ બેઠાંરે.

ચોથણું અરીસો લેઇ, પોતે ત્યાં આરોગીયાંરે; ૧૫
દંપતી મુખડું ધોતાંરે, સાસુપાલવ લ્હોતાંરે,
તાંબુલ ચાવે જોતાં, બે સંજોગીયાંરે. ૧૬
તે ચાવી તંબોળ રે, રંગ છાંટે રાતો ચોળરે,
પરસ્પર કલ્લોલ, રંગ ભીંજીયાંરે; ૧૭
પરસ્પર પીક છાંટેરે, રંગ રાતો ચોળરે.
પીતાંબર પાનેતર બંધે, રંગે ભીજીયાંરે; ૧૮
બંન્યો રૂપે સરખાંરે, સોજન દેખી હરખ્યાંરે.
તેહ સમે કો નિરખ્યાંરે, ભાળ્યાં ભાગ્ય તેહનાંરે. ૧૯
સગાં સંબધી હરતાંરે, ચાંલ્લો સૌકો કરતાંરે;
કર મુદ્રાઓ ધરતાં, બેઉને સગપણ રીતે રે. ૨૦
ભગીનીના ન હોયરે, કાકા મામા સોયેરે;
મળ્યા વિવેક જોઈ, વાસુદેવ સત્રાજીતેરે. ૨૧
પરણી ઉઠયાં જ્યારેરે, મળીયા સૌને ત્યારેરે
કીધો વિવેક વધારે, વેવાઇ સત્રાજીતેરે. ૨૨
સત્રાજીત વસુદેવરે, મળીને બેઠા સંગેરે.
નિર્વિઘ્ને વિવાહ થયો, રહ્યો સૌનો રંગેરે, ૨૩

વલણ.

સત્રાજીત વસુદેવ પ્રત્યે, બોલ્યા વિનય વચંનરે.
ગૌરવભોજનનું નિમંત્રણ છે, સહિત સર્વ સ્વજંનરે; ૨૪
હેવું સુણી વસુદેવ વદિયા, ઘણી રૂડી વાતરે.
તમો શિઘ્રે કરો મન મનોરથ, જશ વાધે વિખ્યાતરે. ૨૫

ગૌરવનું ધોળ.

સદન સત્રાજીતને સોહેલોરે, શુભગ ગૌરવ નોતર્યું ઘેર;
વિનય વિવેકે કાહાવ્યૂં વસુદેવનેરે, આજ કરજો અમ પર મેહેર. સદન. ટેક.
આદ્ય શ્રીકૃષ્ણ સહોદર સાથશું રે, સખા સુહૃદ કુટુંબ પરિવાર;
પ્રાહાણા પડોશી સ્નેહી સંગે લાવજોરે, સંબંધી આદે સંરવે વ્હેવાર. સદન. ૧
તે સહુ સમેત સુખથી પધારવૂં રે, પાવન કરવા અમારૂં ધામ;
વિપ્રનીસાથે નિમંત્રણ એમ કહાવિયૂંરે, વ્હેવાઇયે કરીને પરણામ. સદન. ૨
વાજંતે ગાજંતે વસુદેવ સંચર્યારે, પ્રભુ આદ્યે લેઇ સહુ સાથ;
આદર સહિત ઉઠીને આસન આપીયાંરે, સત્રાજીતે જોડી જુગ હાથ. સદન. ૩
મંજન અર્થે તાતાં જળ સર્વનેરે, સમોવણ બીજાં શીતળ નીર;
અંગેફુલેલ મર્દન પરિકર કરેરે, નાહ્યા પ્રથમ તો શ્રી જદુવીર. સદન. ૪
કરી અંગવસ્ત્ર અનુપમ અંગ શું રે, પીતાંબર પેહેર્યું દેવ મોરાર;
કેસરી તિલક કીધું ભાળે શોભતું રે, છબીઉપર જાઉં બલિહાર. સદન ૫
એજ રીતે સ્નાન કીધાં સો જણેરે, બેઠા પંગતે શોભા અપાર;
વરનું સુખાસન માંડ્યૂં મધ્ય હારમાંરે, બિરાજ્યા વસુદેવ કુમાર. સદન. ૬
આસપાસ બેઠી જાન જાદવતણીરે, બિરાજ્યા વચમાં યાદવેંદ્ર;
તે સમે શ્રીકૃષ્ણ એ વિધે શોભતારે, જેમ તારામંડળ મધ્યે ચંદ્ર. સદન. ૭
નખ શિખ આભ્રણ હરી આદ્યે સર્વનેરે, શોભા શી કહું છે નહિ પાર;
ઉગ્રસેનાદિક સર્વે બેઠૂં સુખમાંરે, વિવેકે જેને જયમ અધિકાર. સદન. ૮
એજ રીતે બેઠું મંડળ મહિલા તણુંરે, વસ્ત્રાભૂપણ ઝાકઝમાળ;
સાંતરૂં થઇને ભોજને બેઠું સહૂરે, સ્ત્રી પુરૂપ વૃદ્ધ યૌવન બાળ. સદન. ૯
ચોકી ચારૂ એક શ્રીવરરાજનેરે, પ્રીતે મુકયા છે પ્રીસણહાર;
કનકનો થાળ મોટોમણિએ જડયોરે, તેહેની સંગે વાટકડા બે ચાર. સદન.૧૦

થાળમાં જડિત્ર વાડકી કંચનતણીરે, ચમચા છે ચામીકર કેરા ચાર;
ગોમતીજળ ભર્યું પાત્ર સોહામણુંરે, પાસે મૂકયું છે દેવ મોરાર. સદન.૧૧
એમ સર્વને કચોલાં ને થાળિયોરે, જ્યાંહાં જોઇયે ત્યાં હેમનું હેમ;
પીરસણુ ચાલ્યું હાવાં શાક પાકનુંરે, કંઇએક વરણવું તે ધરી પ્રેમ. સદન.૧૨
પ્રથમ તો પરવળ ગલકાં ને તુરીયાંરે, કારેલાં કંટોલાં ને વંત્યાક;
વાલોળ પાપડી લીલવાં તમતમારે, આંબુવાનું અનોપમ શાક સદન. ૧૩
સકરકોહોળામાં સીંગ ગવારનીરે, ચીભડાં ને ચોળાફળી સાર;
કાચાં કેળાં બિંબફળ ને ભીંડાં ભલાંરે, દુધીયાં તળ્યાં દેઇ વધાર. સદન. ૧૪
મેથી તાંદળજાની ભાજી ભલી બણીરે, સુવા લુંણીનો સ્વાદ અનુપ;
હિંગ હળધર મરી મેહેલીને તે તળ્યાંરે, કાંઇએક શાકમાં ઝાઝું છે તુપ. સદન.૧૫
ખંડોળાં પીરસ્યાં લુરૂ કોળૂં કાંથલેરે, ખાટું કીધું છે વડીઓનું શાક;
ભરત વધાર્યું મસાલો ભેળી કરીરે, તીખાં રાયતાં તો ટાળે ધાક. સદન.૧૬
વાલ વટાણા ચોળા હિંગ તેલમાંરે, કીધાં ભજીયાં ભુંજાણાં અનેક;
ભેળી મેળવણી તળ્યાં સુંદર શાણગાંરે, ચારૂ ચટણીમાં અત્ય વિવેક. સદન.
વેસણ ભેળી તળ્યાં પત્રવેલીયાંરે, તીખાં તમતમાં તે ઘણાં સાર;
દાળ સણંગની અંકુરી અનુપ છેરે, વસ્તુ ખાટી તીખી કોઇ ખાર. સદન.
સુંદર પાપડ પીરસ્યા સોહામણારે, દીસે પુનમ ચંદ્ર આકાર;
લાલ ચબકસી કોઠીમડાં કાચલીરે, શું શું કહું વિધિ કીધી અપાર. સદન.
બોળકેરી ને કાકડ કેરાં કરમદાંરે, ગરમાળો ને રાયતી ચીરી ચાર;
મેથીયાં લીંબુ પીળાં ખાસાં ખારિયાંરે, હળધર આદુ આદાબીલ સાર. સદન
ખાજાં છે તાજાં જલેબી જોઇયે બણીરે, ગળ્યાં ઘેબર છે ઘણાં સ્વાદ;
મોહનથાળ મોદક છે મોતીચૂરનારે, સેવૈયાનો કોણ કરે વાદ. સદન. ૨૧

લાખણુસાઇ લાડુ ખુરમા ખરારે, ડીઠ દહીથરાં પામીયે રીઝ;
મગજ ધસાંદળ મગદળ મસમસેરે, લાડુ ચારૂ ચારોળીનાં બીજ. સદન. ૨૨
ખડમંડાં ખાસાં કેસરિયાં બાબર બણ્યાંરે, ઉપરેઠા અનોપમ વસ્ત;
ઇંદ્રિસાલ અમૃતપાક તવા પુરીરે, કપુર નાડી મેહેલી કોમળ મસ્ત. સદન.
માંઠ મઠડી ઠોર મનોહર લાહુવારે, મેવાની ફુટી બુંદી છે સાર;
ચંદ્રકળા સુતરફેણી સોહામણીરે, સક્કરપારાનો સ્વાદ અપાર. સદન ૨૪
પેંડા બરફી રસબુરાં ને ખુરમારે, ગુંજાપુરી કચોરી છે સાર;
બ્હેકે બિરંજ મલાઇ શ્રીખંડ છે રે, દૂધપાક બાસુદી કંસાર. સદન. ૨૫
સેવ શીરો સુંવાળી ને ચૂરમૂંરે, વડાં વેડમી ને રસપોળી;
ઓરમું લેંહેંચી રાયણ રાતી રસભરીરે, પીરસે સાકર ઘૃત માંહેજ બોળી. સદન. ૨૬
ફીધી કોમળ ત્રિધારી ગોળપાપડીરે, માલપુવા ને પુડા વિશાળ;
પયને પહુંવા માંહે ખાંડ છે બોળલેરે, છે સંજા બહુ સુંદર રસાળ સદન.૨૭
દૂધ કઢયાં માંહે સાકર મેળીનેરે, કેસર કસ્તુરી બ્હેક બરાસ;
સર્વે સામગ્રી ઇત્યાદિક તે અતિ ઘણીરે, તેની દોદંશ ફેલી છે સુવાસ. સદન. ૨૮
પાકાં કેળાં સોનેરી સુંદર રસ ભર્યારે, માંહે સાકર ઘૃત ભરપુર;
મેંદાની પૂરી તે સંગે સોહામણીરે, ગુંદરપાક થપડીને મ્હેસુર. સદન ૨૯
મધુ મેવા પકવાન્ન મીઠાઇનાંરે, કાંઇ ગણતાં ન આવે પાર;
ખટરસ બીજન હું વર્ણવી શું શકુંરે, સરવે વસ્તુમાં સ્વાદ અપાર. સદન. ૩૦
સુંદર પિરસ્યા છે કૂર કમોદનારે, પીળીમેં કદાળ તે માંહ્ય;
ગૌરીનાં ઘૃત તેમાં તાવેલાં છે તર્તનાંરે, હેવો સ્વાદ મળે નહીં કયાંહ. સદન ૩૧

કોથી કઢી વડીની તીખી તમતમીરે, પીતાં પ્યારી ટળે નહીં આશ;
લવણુ જીરૂં ભેળ્યું દહીં છે ખટુમડુંરે, વાળ્યો આંક વધારેલી છાશ. સદન.૩૨
હાંસી કુતુહલ કોટી કૌતુક કરેરે, સામાસામી સંબંધી વેહેવાઇ;
આનંદહેલી થઇ રહી તે સ્થળેરે, શોભા સરવે શકું કયમ ગાઇ. સદન. ૩૩
એ વિધિ આરોગી ઉઠયા શ્રીહરિરે શુદ્ધ આચમન કીધું હસ્ત પખાળી;
બીડી તંબોળ આરોગ્યા અભિનવીરે, રસિયાજીતે અતીશે રસાળી. સદન.
પાન પુગીફળ લવિંગને એળચીરે, મૃગમદ ને ચૂનો ખેરસાર;
કપૂર તજ તમાલપત્ર જાવંત્રી છે રે, જાયફળ આદે વસ્તુ અપાર. સદન
એ વિધિ એમ સંતોખિયા શ્રીહરિરે, સત્રાજીત નમ્યારે પ્રભુજીને પાય;
પ્રસંન થઇ સહુ સંગે પધારિયારે, નિજ મંદિર શ્રીયદુરાય. સદન ૩૬
ગૌરવ ભોજન એ શ્રીકૃષ્ણનું રે, જે કો શીખે સાંભળે ને ગાય,
કહે દયોદાસ શ્રી વલ્લભદેવનોરે, તેનાં સૌકારજ સિદ્ધ થાય. સદન. ૩૭

વલણ.

સત્રાજીત વસુદેવજી તે, મળી બેઠા સંગરે;
નિર્વિઘ્ને વેહેવા મળ્યો ને, રહ્યો બેહુનો રંગરે. ૩૮
હાવાં કરવી રહી પેહેરામણી, તે આજ છે અનુકૂળરે;
વસુદેવજી કેહે ઘણું સારૂં, આનંદ હોય અતુલરે. ૩૯

રાગ ચોપાઇ.

શુકદેવ કહે સૂણો રાય, કેહેવી રીતે પેહેરામણી થાય;
વસ્ત્ર ગાંઠડા દ્રવ્યની થેલી, બહુ લાવી સભામાં મેહેલી. ૧

આભૂષણ હીરા રત્ન ને મણિ, મુક્તામાળ શકે કોણ ગણી;
કુંમકુમ ભરીરે કનકની થાળ, નાખી નીર આલેપ ઓગાળ. ૨
ત્યાંહાં સાંમ સાંમારે વ્હેવાઇ, ડાઢી પીળે પ્રીતે મુખ સાહી;
સહુ જાનૈયાને થાપારે દીધા, રંગે રાતા સર્વને કીધા. ૩
વરને પોંહોંચે વસ્ત્ર અતુલ્ય, આભ્રણ નખ શિખ આપ્યાં અમૂલ્ય;
વસુદેવને કનકનો મુગટ, ભારે મૂલનાં પાંચે પટ. ૪
આભ્રણકેરો કોઇ પાર ન જાણે, બળીભદ્રને તેજ પ્રમાણે;
પાંડવ સર્વને પેહેરામણી સારી, ઘટે તેમ આપ્યાં રૂપ વિચારી. ૫
કાકા મામા માસી સહુ, વસ્ત્ર પામ્યાં મનગમતાં બહુ;
ઉગ્રસેનને સહુ થકી ઝાઝાં, આપ્યાં હીરા મણિ જાણી રાજા. ૬
જ્યાંહાં જેવો સબંધનો ઠોર, ત્યાંહાં તેમ વસ્ત્ર આભૂષણ મ્હોર;
મોતીમાળાનો વરસાદ વરસ્યો, સહુ પામ્યા કો ન મળે તરસ્યો. ૭
માનુનીઓનું મંડળ પોખ્યૂં, અંબર આભૂષણ એવે સંતોખ્યૂં;
પીયળ કાહાડીને અક્ષત ચોઢે, અંબર આપે તે પેહેરે ને ઓઢે. ૮
દેવકીજીને દસગુણાં ચીર, જર ઝાઝો ને થોડૂં હીર;
વસુદેવની સરવે રાણી, સહુને આપ્યું અધિકાર જાણી. ૯
કુંતાજીને તો ભારે પટોળી, તેહેની ઉપર તેહેવી ચોળી;
સુભદ્રાને જરકસી સાડી, લાંબી પ્હોળી તેવી મૂલે ધાડી. ૧૦
રેવતીજીને સાળૂ રાતો, સુંદર શોભીતો મૂલે માતો;
દ્રૌપદીજીને ઘરચોળૂં ભાવ્યૂં, મોંઘા મુલનૂં તેવૂંરે આવ્યૂં. ૧૧
કાકી મામી માસી ફોઇ ભગની, મનગમતાં પામ્યાં સહુ મગ્ની;
સ્ત્રીમંડળ સરવે કોઇ હરખ્યું, ઇચ્છ્યું પામ્યા ધાર્યું તેવું નરખ્યું. ૧૨

આવ્યા હતા જે મ્હોટા ભૂપ, સંતોષ્યા વિવેક જેવું જેતું રુપ;
હસ્તી રથ બહુ સુખપાલ, આભૂષણ વસ્ત્ર મોતીમાળ. ૧૩
દાસી દશ દશ કીધી અર્પણ, મોકલવા પુત્રીને સદંન;
જે કોઇ માંડવે આવ્યા જંન, કીધું પ્રસંન સર્વેનું મંન. ૧૪
સસરો આવ્યો જામાત્રની ભણી, કરમાં મેહેલ્યો શ્રીમાંતક મણી;
કૃષ્ણે આપ્યો પાછો તતખેવ, તમો સેવ્યા છે સૂરજદેવ. ૧૫
માટે રાખો તમારી પાસ, એવા સહસ્ર હમારે અવાસ;
થઇ પેહેરામણી સારી રીતે, રંગે ચંગે ઉઠયાં સહુ પ્રીતે. ૧૬
દ્વારે કુમકુમ થાપારે દીધા, ધાર્યા તેહેવા મનોરથ કીધા;
વેહેવા ઉત્સવ સહુને ભાવે, વર કન્યાને માંડવે વધાવે. ૧૭
શોભા દેઇ વસુદેવજી ઉઠયા, વર કન્યા લઇ ઘણું ત્રુઠયા;
કન્યા વળાવી સત્રાજીતે, સરવે જાન સજોડે પ્રીતે. ૧૮
વાજતે ગાજતે સહુ ઘેર આવ્યા, પોહોંકી મંદિરમાં પધરાવ્યા;
છોડયા દોરડા કુળની રીતે, ભણ્યાં વચન વિનોદનાં પ્રીતે. ૧૯
મોહોજોણૂં વહુજીને કરતાં. આભૂષણ એકે કુમકુમે ધરતાં;
વહુ લાગ્યાં સહુ વૃદ્ધને પાગે, દીધી આશીશ રોહો સૌભાગ્યે; ૨૦
સહુને કંસાર ભોજન કરાવી, રીતે ભાતે નોતર વળાવી;
અંબિકાને વધામણાં દીધાં, કૃષ્ણચરણે કારજ સહુ સીધ્યાં. ૨૧
કવિ કેહે માંગું કરજોડ, મુજને ભક્તિ દ્યો શ્રીરણછોડ;
તમપર પ્રેમ અચળ સત્સંગ, એટલું આપો મુને શ્રીરંગ. ૨૨
જેકો શીખે સાંભળે વેહેવા, પામે મનકામનારુપી મેવા;
નદી નર્મદા તટ એક ગામ, ચારૂ ચંડિકાગ્રામ છે નામ. ૨૩

નાગર સાઠોદરા બ્રાહ્મણ ભકત, શ્રીવલ્લભપદકમળ આસકત;
હરિજન દયાશંકર નામ, તેણે વેહેવા ગાયો સતભામ;
શ્રોતા વકતા સરવે જન સારા, જેશ્રીકૃષ્ણ સર્વેને અમારા. ૨૪

વલણ.

જય શ્રીકૃષ્ણ સરવે કહો, થયો સંપૂર્ણ વેહેવારે;
નિર્મળ યશ શ્રીનાથના, જન દયાશંકર ગાયરે.

नाग्नजिती विवाह.

ઔઠું ૧ લું.

પ્રથમ શ્રી વલ્લભકુળ પરણમું પ્રેમે, રાધારમણ નિશદિન રમું રે;
શ્રીનાગ્નજિતી વિ'વા વિસ્તારે, પદબંધ કરતાં પ્રભુને નમું રે. ૧
શ્રીભાગવત દશમસ્કંધ મધ્યે, અઠ્ઠાવનમો અધ્યા' ભલો રે;
શુકજી કહે સુણો પરીક્ષિત રાજા, નાગનજિતીનો હાથેવાળો મળ્યો રે. ૨
કોશલ દેશ વિષે વસતો નૃપ, નગ્નજિત નામે સહી રે;
મહા તપસ્વી હરિજન રાજા, કીર્ત્તિ શેષે ન જાયે કહી રે. ૩
તે રાજાને એકજ પુત્રી, સત્યા નામે સોહામણીરે;
નાગનજિતી એવું નામ છે બીજું, શોભા શી વર્ણું તે તણીરે. ૪
સરસ્વતી વાસ વસી રહી આવી, જીભને અગ્રે જાણીએ રે;

લક્ષ્મી કરતાં રૂપ શત ગણું સારૂં, ઉપમાએ કોણ વખાણીએરે. ૫
હારે લાવણ્યતાએ શચિ લલના, શાંતિમાં સાવિત્રી જેહ રે;
એક નિષ્ટાંમાં પાર્વતીજી હારે, સર્વ શિરોમણિ નિઃસંદેહ રે. ૬
બાળપણાથી બળપ્રદ રાજા, બાળાની ઇચ્છા ધરે ધણી રે;
રૂપવંતા રસ માંહી ડુબ્યા, ધનવંતા કે' શિરોમણિ રે.
રાજાનું ઘર તોડી પાડે, પરણાવિયે નૃપ બાળકી રે;
કોઇનું કે'ણ રાજા નવ માને, સુણી પ્રભુ પ્રગટ્યાની વકી રે. ૮
રાણીઓ સાથે રાયે વિચાર્યું, પુત્રી પ્રભુને આપવા રે;
બીજાને ના નવ કહેવું પડે તેમ, જુક્તિ કરી જોર માપવા રે. ૯
સાત બળદ બાળાને કારણ, રાયે તૈયાર કરાવિયા રે;
તે તીક્ષ્ણ શૃંગવાળા ભયકારી, જોઇ રાયને ભાવિયા રે. ૧૦
પરાભવ શક્રથી નવ થાયે, હર.વરૂણ હારે જોઇને રે;
ખળ પુરૂષને ખાંતેથી મારે, ન શસ્ત્રી સાચવે સોઇને રે. ૧૧
પુરૂષ પ્રાણીનો ગંધ ગ્રહે નહિ, એવા મદમાતા થયા રે;
તદા નૃપતિએ પત્ર પઠાવ્યા, દૂત લઇ-લઇને ગયા રે. ૧૨
સાત સાંઢ જે નાથે નરપત, એકી કાળે આવીને રે;
તે કન્યા મારીને પરણે, સુજને સુખ ઉપજાવીને રે. ૧૩
જે નહિ સાત સાંઢને નાથે, તેને ન કન્યાં આપિયે રે;
જે નાથે તે કન્યા લઇ જાયે, અમો કુળ કીરતિ નહિ માપિયે રે. ૧૪

---

૬ લાવણ્યતા–સુંદરતા. શચિ–ઇંદ્રાણી. લલના સ્ત્રી. ૭ બળપ્રદ—બળ આપનારા. અર્થાત્ બળવાન.

જઇ પિતાશ્રીને પરણુમિયાં, હસ્ત જોડી ઉભાં રહ્યાં રે;
પવિત્ર પુત્રી જોઇ પિતાએ, વેણ મધુરાં શાં કહ્યાં રે.
તે વર્ણવું કહે શુકદેવ ઋષિ, રાય પરીક્ષિત સાંભળો રે;
નગ્નજિત કહે પુત્રી મારી, સુણ્યો સ્વયંવર તેં મળ્યો રે.
પુત્રી મન સંકોચાઇને બોલી, હરિવર વર ચિત્તે ધરૂં રે;
જો બીજો એ પ્રતિજ્ઞા પાળે, કાષ્ટ ભક્ષણ કરી મરૂં રે.
ત્યારે રાજા એણી પેર બોલ્યા, હરિ મનોરથ પૂરશે રે;
સાંતરા સાંઢ કર્યા તે કાજે, શૂરા શિરોમણિ ઝૂરશે રે.
અસ્ત્રવિદ્યા શસ્ત્રવિદ્યા શીખ્યા, પણ કોઇએ ગો ચારી નહિ રે;
સાંઢ નાથવે શામળો સાચો, નિશ્ચે અમે કરિયું સહી રે.
જો બીજો એ પ્રતિજ્ઞા પાળે, તો થાય પૂજ્ય તે માહરો રે;
હરિ વિણ પૂજ્ય પૂજું નહિ બીજો, પુત્રી પિતા હું તાહરો રે.
આપણા મનમાં ચિંતા શાની, ચતુર્ભુજ જઇને ભજો રે;
એક નિષ્ઠાએ નારાયણ મળશે, સત્ય સજાઇ સારી સજો રે.
એમ કહી પુત્રી સમજાવી, એવે સુણ્યું શિશુપાળ આવિયોરે;
ઉતારા રાયે મનહર આપ્યા, હરિઅરિ મનમાં ન ભાવિયો રે.
શિશુપાળ કહે રાય સાંઢજ નાથું, કન્યા આપો પણ પાળીને રે;
મોટા મેદાનમાં સાંઢજ મુક્યા, શિશુપાળ ગયો ફેંટવાળીનેરે.
એક પછી એક ઝાલું હું જઇને, એમ મને વિચારિયું રે;
નાગ્નજિતી મનમાં દુઃખ ધરતી, એવે દેવીનું વેણ સંભારિયું રે.

---

૨૯ સાંતરા—તૈયાર. ૩૦ ગો—ગાય.

પુરૂષ શરીરનો વાસંજ આવ્યો, સાંઢ કિકિયારી કરી ધસ્યા રે;
એકને ઝાલતાં મારતા બે મળી, તે લહી ભય મનમાં વસ્યા રે. ૩૬
મારશે એમ થયો મન નિશ્ચે રાય નાશી આવ્યો બારણે રે;
ગોપ જેવું કારજ કોણ સાધે, અમોં તણું નીચત્વ કારણે રે. ૩૭
રાયને તિરસ્કાર કરી ગયો, નીચે મોઢે મતિમૂઢશો રે;
તે પછી જરાસંધજ આવ્યો, મહાબળ પ્રાક્રમ ગતિગૂઢશો રે. ૩૮
તેણે વળી ત્રણ ચારજ પકડયા, સાંઢ સલક્ષણા સાચવી રે;
ત્રણ રહ્યા તેણે શૃંગે માર્યો, તેણે કંપ્યો કાયે રાજવી રે. ૩૯

વલણ.

રાજવી કંપ્યો ઘણું રે, જરાસંધ મહાશૂર;
રાય મુજશું યુદ્ધ કીજે, વ્યર્થ કરી પ્રતિજ્ઞા પૂર.
રાય થઇ ગોવાળનું કૃત્ય, વસ્યું મનમાં મૂઢ;
દયાશંકર વરણવે રે, કરે સા'ય ગરૂડારૂઢ. ૪૧

મીઠું ર જું.

શુકદેવજી પછે બોલિયા, સુણ્ય તું રાય જી રે;
મગધપતિને ચઢિયો કોપ, કંપે છે કાય જી રે. ૧
નગનજિતે કર્યું સમાધાન, કોપ કશો કરો રે;
જોશી વસી ઇચ્છા મન માંય, સ્વયંવર મેં ભર્યો રે. ૨
ન્યાયી થઇ અન્યાયી થાવ, એતે રીત ક્યાં તણી રે;
ધનુષ્ય ભાગે તે વરે કન્યાય, કથા તમે સુણી રે. ૩

મત્સ્યવેધ માંડયો દ્રુપદરાય, સુણ્યો માગધપતિરે;
સાંઢ સા'તાં શી આવે લાજ, કશી કૂડી ગતિ રે. ૪
બળ પરાક્રમ વસિયું અપાર, અમને શું દાખવો રે;
કૃષ્ણ જાદવથી હાર્યા રાય, રહ્યા સ્વાદ શું ચાખવો રે. ૫
જે લઢવા આવ્યા ભૂપાળ, કરૂં સેન સાંતરૂં રે;
નહિ તેજમાં દબાય કોઇ, મંડળિક નોતરૂં રે. ૬
એમ કરી વાદ વિવાદ, જરાસંધ કાઢિયો રે;
એવે આવ્યો દુર્યોધન, અક્કલ ઉજાડિયો રે ૭
સાથે કર્ણ દુઃશાસન જાણ, શકુનિ આવિયો રે;
બે અક્ષૌહિણી સૈન્ય, સંગે લાવિયો રે. ૮
ગયો સામો કોશલ ભૂપ, પૂજાપો લેઇને રે;
અર્ધ્યપાદ્ય આપી પરમાણ, રહ્યો સુખ દેઇને રે. ૯
આપ્યા ઉતારા અપાર, નૃપતિ ઉતર્યો રે;
એવે વિપ્રે આવી જાણ, પણ વિદિત કર્યો રે. ૧૦
સાંઢ સાત નાથે એકી વાર, તે કન્યા વરે રે;
બીજા જાયે ચાલી ઘેર, અર્થ કાંઇ નવ સરે રે. ૧૧
દુર્યોધન કહે કર્ણ મિત્ર, ચાલો ત્યાં જોઇએ રે;
પ્રથમ નાથો તમે જઇ નાથ, સંશય ખોઇએ રે. ૧૨
ગયા ચારે ચતુર સુજાણ, જોવા મળી મેદિની રે;
સુણી કર્ણ આવ્યાની વાત, સત્યા અતિ બીની રે. ૧૩
અહો ત્રિભુવન નાથ, પણ મુજ પાળિયે રે;
આવ્યું કર્ણ રૂપી વિઘ્ન, હરિવર ટાળીયે રે. ૧૪

---

૧૦ પણ-નિયમ—પ્રતિજ્ઞા.

જો આપ્યું દેવી વરદાન, તો દુષ્ટ નિર્બળ કરો રે;
એમ સ્તુતિ કરે અપાર, હરિ આવી કર ધરો રે. ૧૫
પછે મહા વનમાં છૂટા સાંઢ, રાયે મૂકાવિયારે;
કાછ કછી દાનેશ્વરી કર્ણ, સમુન્ખ હુંકિયા રે. ૧૬
કરી ખોં ખારો તેડયા સાંઢ, દોડી આવ્યા દોટમાં રે;
મહા સમર્થ કર્ણ ભૂપાળ, ચૂકવે છે ચોટમાં રે. ૧૭
લાગ જોઇ ધર્યા પંચ સાંઢ, એવે બે આવિયા રે;
તેણે માર્યો મોકમ માર, શૂર તજાવિયા રે. ૧૮
છૂટયા કરમાં ઝાલ્યા પાંચ, કે નૃપતિ નાસતો રે;
હસ્યા જોનાર ઉભા જેહ, ન જાય કોઇ પાસ તો રે. ૧૯
ગયો શકુનિ સાચવી દષ્ટ, આવ્યા સાંઢ મારવારે;
નાઠો રણમાંથી તેણી વાર, ધરે નં ધ્યાન ધારવા રે. ૨૦
એમ દુઃશાસનની પેર, લહી છે સહુ જને રે;
મૂક્યો દુર્યોધને ગર્વ, મોટાઇ ધરી મને રે. ૨૧
કહ્યાં રાયને કઠણ વચન, પછે ત્યાંથી ચાલિયારે;
એવે આવ્યો શલ્ય ભૂપાળ, મહાજન મા'લિયારે. ૨૨
કર્યું પૂજાદિક સનમાન, નૃપે સામા જઈ રે;
બલિવર્દ નાથવા કાજ, તેની ઇચ્છા થઈ રે. ૨૩
મૂકી શસ્ત્ર અસ્ત્ર શલ્ય ભૂપ, જઇ ઉભો વનમાં રે;
જોઇ રૂપ રીઝિયા દેવ, વાત વધી જનમાં રે. ૩૪

---

૨૩ બલિવર્દ—બળદ.

મત્સ્યવેધ માંડ્યો દ્રુપદરાય, સુણ્યો માગધપતિરે;
સાંઢ સાંતાં શી આવે લાજ, કશી કૂડી ગતિ રે. ૪
બળ પરાક્રમ વર્ણિયું અપાર, અમને શું દાખવો રે;
કૃષ્ણ જાદવથી હાર્યા રાય, રહ્યા સ્વાદ શું ચાખવો રે. ૫
જે લઢવા આવ્યા ભૂપાળ, કરૂં સેન સાંતરૂં રે;
નહિ તેજમાં દબાય કોઇ, મંડળિક નોતરૂં રે. ૬
એમ કરી વાદ વિવાદ, જરાસંધ કાઢિયો રે;
એવે આવ્યો દુર્યોધન, અક્કલ ઉજાડિયો રે. ૭.
સાથે કર્ણ દુઃશાસન જાણ, શકુનિ આવિયો રે;
બે અક્ષૌહિણી સૈન્ય, સંગે લાવિયો રે. ૮
ગયો સામો કોશલ ભૂપ, પૂજાપો લેઇને રે;
અર્ધ્યપાદ્ય આપી પરમાણ, રહ્યો સુખ દેઇને રે. ૯
આપ્યા ઉતારા અપાર, નૃપતિ ઉતર્યા રે;
એવે વિપ્રે આવી જાણ, પણ વિદિત કર્યો રે. ૧૦
સાંઢ સાત નાથે એકી વાર, તે કન્યા વરે રે;
બીજા જાયે ચાલી ઘેર, અર્થ કાંઇ નવ સરે રે. ૧૧
દુર્યોધન કહે કર્ણ મિત્ર, ચાલો ત્યાં જોઇએ રે;
પ્રથમ નાથો તમે જઇ નાથ, સંશય ખોઇએ રે. ૧૨
ગયા ચારે ચતુર સુજાણ, જોવા મળી મેદિની રે;
સુણી કર્ણ આવ્યાની વાત, સત્યા અતિ બીની રે. ૧૩
અહો ત્રિભુવન નાથ, પણ મુજ પાળિયે રે;
આવ્યું કર્ણ રૂપી વિઘ્ન, હરિવર ટાળીયે રે. ૧૪

---

૧૦ પણ-નિયમ—પ્રતિજ્ઞા.

જો આપ્યું દેવી વરદાન, તો દુષ્ટ નિર્મળ કરો રે;
એમ સ્તુતિ કરે અપાર, હરિ આવી કર ધરો રે. ૧૫

પછે મહા વનમાં છૂટા સાંઢ, રાયે મૂકાવિયા રે;
કાછ કછી દાનેશ્વરી કર્ણ, સમુન્ખ હુંકિયા રે. ૧૬

ફરી ખોં ખારો તેડ્યા સાંઢ, દોડી આવ્યા દોટમાં રે;
મહા સમર્થ કર્ણ ભૂપાળ, ચૂકવે છે ચોટમાં રે. ૧૭

લાગ જોઇ ધર્યા પંચ સાંઢ, એવે બે આવિયા રે;
તેણે માર્યો મોકમ માર, શૂર તજાવિયા રે. ૧૮

છૂટ્યા કરમાં ઝાલ્યા પાંચ, કે નૃપતિ નાસતો રે;
હસ્યા જોનાર ઉભા જેહ, ન જાય કોઇ પાસ તો રે. ૧૯

ગયો શકુનિ સાચવી કષ્ટ, આવ્યા સાંઢ મારવા રે;
નાઠો રણમાંથી તેણી વાર, ધરે નં ધ્યાન ધારવા રે. ૨૦

એમ દુઃશાસનની પેર, લહી છે સહુ જને રે;
મૂક્યો દુર્યોધને ગર્વ, મોટાઇ ધરી મને રે. ૨૧

કહ્યાં રાયને કઠણ વચન, પછે ત્યાંથી ચાલિયા રે;
એવે આવ્યો શલ્ય ભૂપાળ, મહાજન મા'લિયા રે. ૨૨

કર્યું પૂજાદિક સનમાન, નૃપે સામા જઈ રે;
બલિવર્દ નાથવા કાજ, તેની ઇચ્છા થઈ રે. ૨૩

મૂકી શસ્ત્ર અસ્ત્ર શલ્ય નૃપ, જઇ ઉભો વનમાં રે;
જોઇ રૂપ રીઝિયા દેવ, વાત વધી જનમાં રે. ૨૪

---

૨૩ બલિવર્દ—બળદ.

મત્સ્યવેધ માંડયો દ્રુપદરાય, સુણ્યો માગધપતિ રે;
સાંઢ સા'તાં શી આવે લાજ, કશી કૂડી ગતિ રે. ૪
બળ પરાક્રમ વસિયું અપાર, અમને શું દાખવો રે;
કૃષ્ણ જાદવથી હાર્યા રાય, રહ્યો સ્વાદ શું ચાખવો રે. ૫
જો લઢવા આવ્યા ભૂપાળ, કરૂં સેન સાંતરૂં રે;
નહિ તેજમાં દખાય કોઇ, મંડળિક નોતરૂં રે. ૬
એમ કરી વાદ વિવાદ, જરાસંધ કાઢિયો રે;
એવે આવ્યો દુર્યોધન, અક્કલ ઉજાડિયો રે. ૭.
સાથે કર્ણ દુઃશાસન જાણ, શકુનિ આવિયો રે;
બે અક્ષૌહિણી સૈન્ય, સંગે લાવિયો રે. ૮
ગયો સામો કોશલ ભૂપ, પૂજાપો લેઇને રે;
અર્ધ્યપાદ્ય આપી પરમાણ, રહ્યો સુખ દેઇને રે. ૯
આપ્યા ઉતારા અપાર, નૃપતિ ઉતર્યા રે;
એવે વિપ્રે આવી જાણ, પણ વિદિત કર્યો રે. ૧૦
સાંઢ સાત નાથે એકી વાર, તે કન્યા વરે રે;
બીજા જાયે ચાલી ઘેર, અર્થ કાંઇ નવ સરે રે. ૧૧.
દુર્યોધન કહે કર્ણ મિત્ર, ચાલો ત્યાં જોઇએ રે;
પ્રથમ નાથો તમે જઇ નાથ, સંશય ખોઇએ રે. ૧૨
ગયા ચારે ચતુર સુજાણ, જોવા મળી મેદિની રે;
સુણી કર્ણ આવ્યાની વાત, સત્યા અતિ બીની રે. ૧૩
અહો ત્રિભુવન નાથ, પણ મુજ પાળિયે રે;
આવ્યું કર્ણ રૂપી વિઘ્ન, હરિવર ટાળીયે રે. ૧૪

---

૧૦ પણ-નિયમ—પ્રતિજ્ઞા.

જો આપ્યું દેવી વરદાન, તો દુષ્ટ નિર્ફળ કરો રે;
એમ સ્તુતિ કરે અપાર, હરિ આવી કર ધરો રે. ૧૫
પછે મહા વનમાં છૂટા સાંઢ, રાયે મૂકાવિયા રે;
કાછ કછી દાનેશ્વરી કર્ણ, સમુન્ખ હુંકિયા રે. ૧૬
ફરી ખોં ખારો તેડયા સાંઢ, દોડી આવ્યા દોટમાં રે;
મહા સમર્થ કર્ણ ભૂપાળ, ચૂકવે છે ચોટમાં રે. ૧૭
લાગ જોઇ ધર્યા પંચ સાંઢ, એવે બે આવિયા રે;
તેણે માર્યો મોકમ માર, શૂર તજાવિયા રે. ૧૮
છૂટયા કરમાં ઝાલ્યા પાંચ, કે નૃપતિ નાસતો રે;
હસ્યા જોનાર ઉભા જેહ, ન જાય કોઇ પાસ તો રે. ૧૯
ગયો શકુનિ સાચવી દષ્ટ, આવ્યા સાંઢ મારવા રે;
નાઠો રણમાંથી તેણી વાર, ઘરે નં ધ્યાન ધારવા રે. ૨૦
એમ દુઃશાસનની પેર, લહી છે સહુ જને રે;
મૂક્યો દુર્યોધને ગર્વ, મોટાઇ ધરી મને રે. ૨૧
કહ્યાં રાયને કઠણ વચન, પછે ત્યાંથી ચાલિયા રે;
એવે આવ્યો શલ્ય ભૂપાળ, મહાજન મા'લિયા રે. ૨૨
કર્યું પૂજાદિક સનમાન, નૃપે સામા જઈ રે;
બલિવર્દ નાથવા કાજ, તેની ઇચ્છા થઈ રે. ૨૩
મૂકી શસ્ત્ર અસ્ત્ર શલ્ય ભૂપ, જઇ ઉભો વનમાં રે;
જોઇ રૂપ રીઝિયા દેવ, વાત વધી જનમાં રે. ૩૪

---

૨૩ બલિવર્દ—બળદ.

શકે નાથે બળદ આ સાત, નહિ સંશય કર્યો રે;
મહામલ્લ મનોહર દેહ, દીસે કર્યો રચ્યો રે. ૨૫
એવે ધાઇ આવ્યા સાત સાંઢ, ગર્જના ગાઢી કરી રે;
ધર્યા એક બે જઇ ભૂપાળ, જાણે કન્યા વરીરે. ૨૬
મારે બીજા સાંઢ બહુ માર, તેથી રાય કંપિયો રે;
છાનોમાનો નાશી ગયો તેહ, જરા નહિ જંપિયો રે. ૨૭
અનુશાલ્વ આવ્યો એ પેર, મહાબળ સાધતો રે;
જોઇ જુકિત નાઠો તેહ, ભણી ઘણુ બાધ તો રે. ૨૮
દંતવક્ર આવ્યો સેન સાથ, અપમાન પામિયો રે;
સંજય સાથ બીજા ભૂપાળ, તાલ ન જામિયો રે ૨૯
એમ એક પછી આવે એક, કોઇ નવ પો'ચતું રે;
કરે રાય ન મન વિચાર, થશે હવે કો છતું રે ૩૦
તેણે ધાર્યા ત્રિભુવન ભૂપ, તે વેગે આવશે રે;
તે વિના નહિ કોઇ રાય, મુજ મન ભાવશે રે. ૩૧
ગઇ પાંડવપુરમાં વાત, સ્વયંવરની ભલીરે;
યુધિષ્ઠિરે કર્યો છે નકાર, ભીમાદિ રહ્યા બળી રે. ૩૨
એવે થયું દ્વારકા માંહે જાણ, અર્જુન ત્યાં હતા રે;
તેણે કૃષ્ણને કહ્યું એમ, ચાલો થઇએ છતા રે ૩૩
કૃષ્ણ કહે મોટી શી વાત, શાંઢ જઇ નાથવા રે;
એવે સુણ્યા પરાજિત ભૂપ, સકળ કોઇ ના હવા રે. ૩૪
કર્ણ જરાસંધ સમેત, હારી પાછા વળ્યા રે;
કરવો આબર ધાર્યો અન્યાય, સહુ ટોળે મળ્યારે. ૩૫

---

૨૮ ભણી ઇ૦—સાંઢ નાંથવામાં ઘણા બાધ છે એમ કહીને.

પાર્થ પ્રભુશું ભાખ્યા એમ, ચાલો જઇ છતિયેરે;
જાદવપતિ કે' કરી એમ, ભરાવું શે બીતિયેરે. ૩૬
એવે આવ્યા ત્યાં બળરામ, શ્યામને કે' સંચરો રે;
નાથો સાંઢ નાથ્યા ઘણી વાર, કારજ નૃપનું કરો રે. ૩૭
કૃષ્ણ કહે કરૂં જાવા વિચાર, જોઉં આજ્ઞા વાટડી રે;
શુકદેવ કે' સુણો રાય, કહું કન્યાની વાતડી રે. ૩૮
ઘણા આવી ગયા નરેશ, કૃષ્ણ ન આવિયા રે;
તેથી પ્રગટ્યું મનમાં દુઃખ, સમાચાર કા'વિયા રે. ૩૯

વલણ.

સમાચાર સેવક સાથે કા'વ્યા રે, પત્ર આપ્યો એક પાણ;
જઇ કહો મારા નાથને રે, કરો વિગત અત્રની જાણ. ૪૦
જો નહિ આવો જદુપતિ રે, તો તજવા મારે પ્રાણ;
દયાના પ્રીતમનો પત્ર લઇ એ, આવ્યો દૂત ચતુર સુજાણ. ૪૧

મીઠું કુ જું.

શુકદેવ કહે સુણો રાય રે;
કહું પત્રતણો હું મહિમાય રે. ૧
લખે છે નાગ્નજિતી કન્યા રે;
હરિવર છો જગતના જન્યા રે; ૨
સ્વતિ શ્રી દ્વારામતી નાયક રે;
રાજ રાજેશ્વર મહાલાયક રે. ૩

છો સમર્થ ચતુર શિરોમણિ રે;
ભુવનપતિ અનાથપત્તિ શોભા ઘણી રે. ૪
કોશલ દેશથી લખિતંગ કિંકરી રે;
તમ પદરજ વાંછવા દેહડી ધરી રે. ૫
પ્રાણપતિ લખાએ કયમ હરિ રે;
માનો મનગમતું રાજ હું મનથી વરી રે. ૬
અભિવંદન મારૂં મનમાં દેવ લાવજો રે;
હરિ વે'લા વે'લા અહીં તમે આવજો રે. ૭
જત અત્ર રાખી તેમ હું રહી રે;
આવી કુશળતા જુઓ શ્યામ તમે સહી રે. ૮
અપરંચ એજ છે લખ્યા કારણ રે;
લખું ગુણનિધિમાં શુંય નહિ કંઇ વારણ રે. ૯
મુજ ચિત્ત ચોટયું તમમાં હરિ રે;
મનસાસિદ્ધ જાણું હું તમને વરી રે. ૧૦
કુળવંત કન્યાને નવ ઘટે કહો કંથજી રે;
પ્રાણપ્રિય નિહાળું છું હુંય તમારો પંથજી રે. ૧૧
હરિ રૂકિમણી જઇ જેવી વરી રે.
પ્રભુ જાણજો તમે તેમ હું છું કિંકરી રે. ૧૨
પ્રભુ કીર્ત્તિ તમારી સુણું ઘણી રે;
મૂકી નારાયણ કોણ વરે નરમણિ રે. ૧૩
સો વાતની લખું એક વાતડી રે;
જો આવી મળશો નાથ તો રહે જાતડી રે. ૧૪

અવધિ કરૂં દિવસ પાંચનો હું નાથજી રે;
હરિ જાશે પછે જીવ રે' નહિ હાથજી રે. ૧૫

પિતા જુક્તિ જોડી છે તમ કાજે રે;
વે'લા પધારો ત્રિભુવન રાજે રે. ૧૬

શિયાળ આવી આવી પાછા વળીયા રે;
સિંહના ભાગ જોઇ વળ્યા બળિયા રે. ૧૭

હવે રહ્યું તમ ઉપર તો ત્રિકમ રે;
હરિ લખ્યું કિંકરીની ઓછી ગમ રે.: ૧૮

વાંચ્યો પત્ર તે એવો મુરારિ રે;
અર્જુનને દાખવી પ્રેમની બારીરે. ૧૯

બંને મિત્ર આનંદ્યા અતિ મનમાં રે;
સજ થાતાં ફૂલ્યા ઘણુ તનમાં રે. ૨૦

ચાલ્યા ચતુર શિરોમણિ ઉઠી રે;
હરિએ પ્રેમપત્ર વાળી રાખ્યો મૂઠી રે ૨૧
જોઇ રૂક્મિણીજી એમ બોલ્યાં રે;
હરિયે તે વેણનાં તોલ તોળ્યાં રે. ૨૨

પ્રાણપતિ સ્વયંવર જાવ વે 'લા રે;
કરે વનિતા તમ કાજ વેલા રે. ૨૩

જઇ મન મનાવો તેનું રે;
દર્શન કરિયે નાગનજિતી નામ જેનું રે. ૨૪

---

૨૨ વેણ કહે છે [illegible] વેર છે.

વારૂ કહી વિઠ્ઠલ ત્યાંથી વળિયા રે;
જઈ તે તો ઉગ્રસેનને મળિયા રે. ૨૫

વસુદેવ આદિકની આજ્ઞા લીધી રે;
પછે જાવાતણી સજાઈ કીધી રે. ૨૬

હરિવરે અર્જુન લીધા સાથે રે;
વળી ઘણું કટક લીધું જદુનાથે રે. ૨૭

ચાલ્યા ચતુરાધથી વાટે વેલા રે;
જોવા એક પુરમાં થયા નૃપ ભેળા રે. ૨૮

બોલ્યા હરિ અર્જુનની સંગે રે;
પાર્થ મળવું પડશે અહીં મહાજંગે રે. ૨૯

જોઈ કૃષ્ણને હસિયા બીજા ભૂપ રે;
શા જાદવ જાયે વરવા અનુપ રે. ૩૦

જોઈ શું કરે છે કૃષ્ણ અર્જુન રે;
જોઈ બલિવર્દ થશે મન ન્યૂન રે. ૩૧

એવે નાગ્નજિત કને ગયા નારદ રે;
તેને જઈ જણાવ્યું હરિનું હારદ રે. ૩૨

સુણી અતિ આનંદ પામ્યો ભૂપ રે;
આજ ચક્ષુ જોશે શ્રીહરિનું રૂપ રે. ૩૩

ધન્ય ઘડી ધન્ય દાડો આજ રે;
મુજ મૂઢને મળશે મહારાજ રે. ૩૪

---

૨૯ મહાજંગે—મોટી લડાઇમાં.

નર નારાયણ આવે બન્ને રે;
સફળ પૂર્વજ થયા ધન્ય ધન્યે દે. ૩૫
એવે સુણ્યું કે આવ્યા શ્રીહરિ રે;
રાયે પૂજાની સોહી રૂડી કરીરે. ૩૬
ગયો સન્મુખ સાધી તે દાવ રે.
ધન્ય ભાગ્ય મળશે મુને આજ મા'વરે. ૩૭
એવે જોયા આવતા દેવ મુરારિ રે;
પ્રત્યુથાન કરી ચાલ્યો અવિધારી રે. ૩૮
આસનાદિક આપી લાગ્યો પાય રે;
પૂજન પદાર્થો ધરી માગી સાય રે. ૩૯
પ્રભુ હું પૂજી શકું તેમ કરશો રે;
રંક સેવકની સેવા મન ધરશો રે. ૪૦
હરિએ વિનય જોઇ ઘણેરા રે;
ટાળ્યો નગ્નજિતનો વારોફેરા રે. ૪૧
માન પૂર્વક આસન બેઠા રે;
નગ્નજિત બેઠા હરિ હેઠા રે. ૪૨
પૂછ્યું કુશળ કોસલકેરૂં રે;
નૃપ કે' દુઃખ શું હરિહર હેરૂં રે. ૪૩
પછે પુરમાં પ્રભુ પરવરિયા રે;
કન્યાએ નારાયણ નિરખિયા રે. ૪૪

---

૩૮ પ્રત્યુત્થાન—ઉઠીને સામા જવું. ૪૧ વારોફેરો-જન્મ મરણનો ફેરો અર્થાત્ મોક્ષ આપ્યો.

મન ગમતા જોઇ ભગવાન રે;
થઇ ઇચ્છા વરવા શ્યામળ વાન રે. ૪૫

કન્યા મનમાં તે કે'વા લાગી રે;
જે હરિવર જોઇ ઘણું અનુરાગી રે. ૪૬

જો મેં વ્રત વ્રતાદિ કાંઇ કરિયાં રે;
તો હરિ જોઇશું ચિત્તે અમો ધરિયાં રે. ૪૭

દેવ સેવ તણું ફળ દીજે રે;
આ હરિ પતિ હવે ઝટ કીજે રે. ૪૮

પુણ્ય મનોરથ સફળ કરજો રે;
આ હરિ વે'લા વે'લા હું'ને વરજો રે. ૪૯

લક્ષ્મી બ્રહ્મા સદાશિવ દેવ રે;
લોક પાળાદિક સાથે હરિની સેવ રે. ૫૦

પદપંકજની રજ વાંચ્છે એવાં રે;
હશે તેમનાં દર્શન દુર્લભ કેવાં રે. ૫૧

જે ધર્મ મર્યાદા ધરવા કારણ રે;
અવતાર લઇ કરે દુષ્ટ નિવારણ રે. ૫૨

એવા હરિવર આવ્યા છે વરવા રે;
કયી વિધિએ ચરણ મારે ધરવા રે. ૫૩

એમ મનમાં કન્યા કચવાય રે;
હરિ જોતા જોતા ઉતારે જાય રે. ૫૪

---

૪૭. તો ઇ૦—તો હે હરિ! અમને ચિત્તમાં ધર્યાં જોઇએ, એ અન્વયાર્થ

જઇ ઉતારે ઉતર્યા નાથ રે;
ઉભો નગ્નજિત મંત્રીકેરી સાથ રે. ૫૫
કર જોડી બોલ્યો તે વાણી રે;
સુણો વિનતિ શારંગપાણિ રે. ૫૬
હે નર નારાયણ મહાદેવ રે;
જગતપતિની સાધું કેઇ પેર સેવ રે. ૫૭
તમે આત્માનંદથી છો પરિપૂરણ રે;
કરો મહાપાપીનાં અઘ ચૂરણ રે. ૮૫
હરિ હું ક્ષુદ્રમાં ક્ષુદ્ર છું રાજા રે;
તમારા કર્મની લહું નહિં માંઝા રે. ૫૯
વદો હરજી કરૂં શું કાર્ય રે;
હું છું અનાર્ય ને તમે આર્ય રે. ૬૦
અત્યુક્ત વિનય જોઇ હરિ વદિયા રે;
ગંભીર મેઘનાદે મોહન મદિયા રે. ૬૧
મંદ હાસ્યપૂર્વક હરિ બોલ્યા રે;
નૃપતિ વિનયના વધુ તોલ તોલ્યા રે. ૬૨
ભગવાન કહે સુણો ભૂપાળ રે;
ક્ષત્રીધર્મે માગ્યાનો નહિ ચાલ રે. ૬૩
એ કાર્ય ધિક્કારવા જોગ લાગે રે;
તદપિ સ્નેહ સંબંધે ચિત્ત અનુરાગે રે. ૬૪
તમારી કન્યાની ઇચ્છા છે અમને રે;
વાંચ્છા કહી વસુધાપતિ તમને રે. ૬૫

૬૧ અત્યુક્ત—અતિશે કહેલો—જણાવેલો.

અમો કંઇ પડલું ન આપું તે જાણો રે;
વચન ઉથાપો કે વખાણો રે. ૬૬

નગ્નજિત કે' સુણીએ નાથ રે;
ગુણગૃહ આપ છો સર્વને માથ રે. ૬૭

મહાલક્ષ્મી રહી વસી અંગે રે;
બીજો વર જોઇ આવું શે ઉમંગે રે. ૬૮

પણ એક પણ સુણો પુરૂષોત્તમ રે;
તમ કાજે કર્યું કહું એમ કયમ રે. ૬૯

પરીક્ષા પુરુષ પરાક્રમ કારણ રે;
કે માનો પુરૂષોત્તમ એ પારણ રે. ૭૦

પૂર્વે ઠરાવ કર્યો હરિ એવો રે;
હાર્યા બહુ નૃપતિ કહું કેવો રે. ૭૧

વગર પલોટેલા બળદ સાત રે;
વળી પકડાય ન એવા વિખ્યાત રે. ૭૨

એ બલિવર્દે ગાત્ર ઘણાનાં ભાગ્યાં રે;
કો આવ્યા ગયા નહિ અનુરાગ્યા રે. ૭૩

હે યદુનંદન હે લક્ષ્મીપતિ રે;
બલિવર્દ નાથ્યાની કરો જો મતિ રે. ૭૪

---

૬૬ પડલું–પહેલું. ૭૦ પારણ–પરાયણ. પુરૂષોત્તમ પરાયણ અર્થાત હરિને અર્થે.

તેમાં જો સફળ થાઓ સ્વામી રે;
તો થાય પુત્રી મારી અનુગામી રે. ૭૫
વચન પળે ને જુક્તિ સાધે રે;
બાવનવીર શિરમણિ આવું ન બાધે રે. ૭૬
શુકજી કહે પરીક્ષિત ભૂપ રે;
ગમી વાત હરિવરને અનુપ રે. ૭૭
વારૂ કહી વિઠ્ઠલવર ચાલ્યા રે;
જોઈ રૂપ હરિનું નગરજન મા'લ્યા રે. ૭૮
નગરલોક કે' કર્યાં કંઈ પુણ્ય રે;
રાખી નહિ ધર્મ ધરતાં ન્યૂન્ય રે. ૭૯
તે સહુ ફળ ફળજો વે'લાં રે;
થજો નાગ્નજિતી આ વર ભેળાં રે. ૮૦
એકે ટસે જુએ છે રૂપ રસાળું રે;
નાગ્નજિતીએ પુનંરગિ નિહાળ્યું રે. ૮૧
ઊભાં થઈ કર્યા નમસ્કાર રે;
વે'લા મળો મુને દેવમુરાર રે. ૮૨
દેવ દેવી પૂજ્યાનું ફળજો પુણ્ય રે;
મળજો મને મહામુનિના મુન્ય રે, ૮૩
થાજો બલિવર્દમાં બળ થોડું રે;
હરિ નિર્બળ કહી ન હું વખોડું રે. ૮૪

---

૭૫ અનુગામી-(તમારી) પાછળ જનારી. અર્થાત્ તમારી પત્ની.

એમ વિનતિ કરતી રામા રે;
ચાલી આવ્યા વિઠ્ઠલ રણ સામા રે. ૮૫
શસ્ત્ર અસ્ત્ર અર્જુનને આપ્યાં રે;
પછે નારીનાં દુઃખ કયમ કાપ્યાં રે. ૮૬
સાત મોરડી મંગાવી નાથે રે;
સાં'યો હાંકારે એક સાંઢ હાથે રે. ૮૭
જોવા મળિયા જન સહુ દેખે રે;
હરિ સાંઢને તૃણવત લેખે રે. ૮૮
એક સાં'તામાં પટ આવી મારે રે;
ત્યારે હરિવર મન વિચારે રે. ૮૯
વાત વસમી છે અહીં જાણ રે;
પછે શું કરે ચતુર સુજાણ રે. ૯૦
વશ નહિ થાય એમ સહુ માને રે;
કન્યા કળકળે મિથ્યા બા'ને રે. ૯૧
પછે શું કર્યું ત્યાં ભગવાને રે;
સાત રૂપ ધર્યાં શ્યામળવાને રે, ૯૨
સાત સાંઢ સાહ્યા પળ એકે રે;
મોરડા પે'રાવ્યા વારૂ વિવેકે રે. ૯૩
સાતે એક સપાટે સાં'યા રે;
લહ્યું નહિ કોઇ માધવજીની માયા રે. ૯૪
સાત સાંઢ એક દોરમાં આણ્યા રે;
હરિએ એક ખૂણે રહીને તાણ્યા રે. ૯૫

---

૯૧ સહુ—સહુ લોક. બા'ને—આ નિમિત્તથી.

શક્તિ સર્વ ગઇ અટ તૂટી રે;
પડ્યા એક બે શક્યા નવ ઊઠી રે. ૯૬
નાકું ખેંચ્યું નાથે નેહ આણી રે;
લીલા માત્રમાં ઝંમી ગયું પાણી રે. ૯૭
બાળક ચેષ્ટા કરે જેમ બાંધી રે;
કાષ્ટના બળદ સાનમાં સાંધી રે. ૯૮
તેમ હરિવર કરતા લીલા રે;
સાતે સાંઢ થઇ પડયા ઢીલા રે. ૯૯
તેને મૂકી માધવ ત્યાં ઊભા રે;
સર્વ કે' હરિએ સાંઢ દૂભ્યા રે. ૧૦૦
સુણી પંચ વાણી કરી પ્રમાણ રે;
નાગ્નજિતીને જઇ કર્યું જાણ રે. ૧૦૧
આ વરમાળ હરિને આરોપો રે;
એની લક્ષ્મીશાં હરિસંગ ઓપો રે. ૧૦૨
જઇ વરમાળ પે'રાવી હરિને રે,
ગાજ્યા સુર જય જય શબ્દ કરીને રે. ૧૦૩
રીઝયા પુરવાસી ને રાજાન રે,
રીઝયાં રાણી જોઇ શ્યામળવાન રે. ૧૦૪

વલણ.

શ્યામળવાનને કન્યા વરી રે, જોઇ રીઝયાં માત ને તાત;
આનંદના ઘન ઉલટયા, પછે પસરી સઘળે વાત. ૧૦૫

સ્વજન મન આનંદિયાં રે, દુર્જનને અતિ દુઃખ,
દયાપ્રીતમનો સ્વામી સાચો, જાણ્યો તેને સુખ ૧૦૬

બીડું ૪ થું.

નગ્નજિત મન વિસ્મય થયો, શોક સમૂળગો નાશી ગયો:
ધન્ય ધન્ય હરિ દેવ દયાળ, વારંવાર કહે ભૂપાળ.
અહો દેવાધિદેવ મહંત, સંસારાબ્ધિ તર્યો હું જંત;
હવે કન્યાને ગ્રહણજ કરો, મનસા સિદ્ધે મનમાં ધરો.
વિધિ પુરસ્સર વરિયા હરિ, નગ્નજિતે સામગ્રી કરી;
ઘેર ઘેર આનંદ ઉત્સવ થાય, નાગનજિતી મન હર્ષ ન માય.
મનવાંચ્છિત મળિયો શુભ પતિ, (કન્યા) માને ધન્ય ધન્ય મારી રાત
રણવાસની રાણીઓ જેટલી, હર્ષઘેલી થઇ સહુ તેટલી.
અતિ ઉત્સવ થયો ઠામો ઠામ, જાપ જપે સહુ સુંદરશ્યામ,
શંખ ભેરી આનક ગરગડે, કાને બોલ્યું કોઇનું નવ પડે.
ગાયન કરતા ગુણીજન લોક, શોકવાળાં થતાં અશોક,
ભૂસુર દેતા આશિર્વાદ, જ્યાં ત્યાં શુભ સંભળાયે સાદ.
સ્ત્રી પુરૂષો આનંદ્યાં ઘણાં, વસ્ત્રાભૂષણ પે'રી બહુ બણ્યાં,
કન્યાદાનમાં રાયે આપ્યું શુંય, વર્ણવી શકું તે કયમ હુંય,
યથામતિ કરૂં છું વર્ણન, રીઝે સુણી જેથી હરિજન,
દશ સહસ્ત્ર આપી ગૌરી ગાય, ત્રણ સહસ્ત્ર દાસી આપી રાય.
પદકાદિક આભૂષણ ભરી, તે દાસીઓને આગળ કરી,
નવ સહસ્ત્ર આપ્યા માતંગ, મદ ઝરતાં છે જેનાં અંગ.

---

૫ આનક—ઢોલ. દુંદુભિ—નગારાં. ભુસુર—ભૂદેવો, બ્રાહ્મણો

હાથીથી રથ આપ્યા શતગણા, રથથી વાજી પણ શતગણા,
વાજીથી શતગણા પાળા સાર, વળી બીજું આપ્યું અપાર. ૧૦
રથમાં વરકન્યાની જોડ, બેસાડી નૃપે મન પૂર્યા કોડ,
મોટી સેના વળી આપી સાથ, ચાલ્યા દ્વારકાં ભણી શ્રીજદુનાથ. ૧૧
માતા પુત્રીને કે' મીઠડી, વડાઇ કાઢજે થઇને વડી,
સાસુ સસરાનું મેળવજે માન, દુભવીશ નહિ ક્યારે ભગવાન. ૧૨
દિયર જેઠનો કરજે સેવ, સાસર પક્ષને ગણજે દેવ;
નામ કાઢજે પિયરતણું, ચતુર છું કહું શું અતિ ઘણું. ૧૩
એમ શિક્ષા દીધી માત, પ્રયાણ કરતા હરિ સાક્ષાત;
મહાઆનંદભેર પ્રભુ ચાલિયા, તેમને દુષ્ટ નૃપતિએ ખાળિયા. ૧૪
ભાગ્યાં જેનાં પ્રથમ યાદવે ગાત્ર, વળી બલિવર્દ શિક્ષાના પાત્ર;
તે દ્વેષી મળ્યા છે ટોળે, યુદ્ધ કરવાને રથ જોડે. ૧૫
અરે ગોપાળમાં પરાક્રમ કશું, સ્વયંવરને જીતવા જશું,
એમ વદી મૂક્યાં બાણ અપાર, હરિએ શારંગ સાહ્યું તેણી વાર. ૧૬
તવ બોલ્યા ત્રિકમ સાથે પાર્થ, પરો કરૂં હરિ અમો સાર્થ,
તમે મીઢળ બાંધ્યું રાખો, પ્રથમ કોને પાડું તે દાખો. ૧૭
હરજી કહે સુણો અર્જુન, ગણો જાનઇયા સહુ રાજન,
સાથે બાંધી દ્વારકામાં લીજે, ત્યાં સનમાન ભલેરૂં કીજે. ૧૮
શીખ સાંભળી ધનંજય લડતો, બાણ સમૂહથી અરિગણ પડતો,
માગધપતિ દુર્યોધન જોઇ, ગયા પુરમાં વિચારી સોઇ. ૧૯
કોણ ગોપશું કરે સંગ્રામ, નહિ ક્ષત્રીતણું એહ કામ;
એ વિધિ ગયો શલ્ય તો નાશી, મર્ણની મહા બીક તપાસી. ૨૦

---

૧૭ સાર્થ—સમુદાય—જથો.

અનુશાસ્ત્ર કે' જાદવ બળિયા, સારા દિવસ એમને મળિયા;
જોઇ શું કોઇ વાર તેમની પડતી, ત્યારે કરી લેઇએ અમો
રાજનીતિમાં શુકે ભાખ્યું, મનુ આદિકે બાકી ન રાખ્યું;
એમ વદી ગયો તે પણ વેર, બીજા નૃપની કરી ઠીક પેર.
ઘણા મારી પાડી અર્જુન, ઘણા બાંધી લીધા રાજન;
જેમ ક્ષુદ્ર મૃગને મારે મૃગપતિ તેમ તાડ્યા ગાંડિવથી
બળિયાએ કર્યું મહાયુદ્ધ, તજાવી અર્જુને સહુની શુદ્ધ;
નગ્નજિતનું દળ બહુ લડતું, કોઇનું ફૂલ ઘડ્યું નહિ પડતું.
જોઈ જીતની ઘડી કેકાણ, હિંસારવ કરતા ખુંબાણ;
ધન્ય ધન્ય ધરણીપતિ ભાખે, અર્જુન બળમાં કો ન્યૂનતા
ગજ પાયદળ માંહી ઉમંગ, મારે યોધને મહામાતંગ;
જો કે જરાસંધ શિશુપાળ નાઠા, તદપિ દુષ્ટ કૃત્યથી તે નહિ
મોકલ્યું મદતે સેન અપાર, કરે યુદ્ધ નૃપતિ નિરધાર;
પછે મોહાસ્ત્ર મૂક્યું અર્જુન, જોઇ નાયક વિનાનું સૈન્ય.
સર્વ મોહ પામ્યા દુષ્ટમતિ, અસ્ત્ર શસ્ત્રની રૂંધાઇ ગતિ;
મુખ્ય નૃપને લીધા રથ નાખી, હાર્યાતણી પૂરાવા સાખી.
ચાલ્યા કન્યાની સાથ દ્રવ્ય લઇ, પરાજિતપદ ભુપને દઈ;
ગયા ગામમાં દેવમોરાર, થયો ઉત્સવ અપરંપાર.
ધન્ય ધન્ય કે' જાદવનારી, કન્યા વરી લાવ્યા મોરારિ;
જીત્યા નૃપ મળ્યા અનેક, સાથે મૂકાવીને ટેક.
સુણી બળભદ્રે તે વાત, જોવા જાદવપતિ સાક્ષાત;

તે કરે સહુ કૃષ્ણ વખાણ, કોઇ અર્જુનને કહે બળવાન;
નરનારાયણ રૂપ નિધાન, કોઇ બળદેવને કે' મહાન. ૩૨
એમ કીર્તિ કરતા સહુ, ગયા ગામમાં શી વિધિ કહું;
ધન્ય ધન્ય જદુપતિ દેવ, વદી એમ કરે નૃપતિ સેવ. ૩૩
જાણી નગ્નજિતે હરિની બડાઇ, ગયો તન મનમાં ફુલાઈ;
નગર બહાર કર્યો છે મુકામ, મુહુર્ત જોવા રહ્યા છે શ્યામ. ૩૪
ધન્ય ઘડી ધન્ય દા'ડો આજ, એમ વદે વસુદેવ રાજ;
પુત્ર નહિ એ છે પરબ્રહ્મ, જાદવતણો જાળવ્યો ધર્મ. ૩૫
સહુ દુષ્ટ નિકંદન કીધા, જશ જદુપતિએ ડીક લીધા;
ઉગ્રસેનનું મનાવ્યું મન, ધન્ય ધન્ય હે જગજીવન ! ૩૬
દેવ દાનવ હાર્યા સર્વ, ગળ્યા ગુણનિધિકેરા ગર્વ;
હવે પુત્રભાવ નવ રાખું, પરબ્રહ્મ પ્રભુને ભાખું. ૩૭
મારાં પુણ્ય થયાં છે ઉદે, એમ પ્રફુલ્લિત થાતું હૃદે;
દેવકીજીએ સાંભળી વાત, જીત્યા ભૂપ કરી ઘણી ખ્યાત. ૩૮
તેના આનંદની નહિ સીમા, વળ્યા શુભ વા'ણવટીના વીમા;
રૂક્મિણીજીએ જાણી વાત, થયાં ઘણાં તે રળિયાત. ૩૯

વલણ.

રળિયાત રાણી થયાં રે, વધાઇ ઘેરે ઘેર જાય;
હરિસેવા સાધે ઘણી રે, ગુણ ગોવિંદના ગાય. ૪૦
મુહૂર્ત જોઇ મા'વજી રે, કઈ પેર પુરમાં કરે પ્રયાણ;
દયાના પ્રીતમનો આડંબર તે, શો કહે મતિ અજાણ.

બીડું ૫ મું.

ત્યાર પછી શુકજી એમ બોલિયા, સુણો પરીક્ષિત રાય;
હવાં ત્યાર પછે શું નિપનું, કહ્યું તુને મહિમાય.
જય જય વદો નાગ્નજિતીનાથની. ૧

મુહૂર્ત એકાદશીનું મનોહરૂં, પુરમાં પેઠાનું જાણ;
અર્જુન મિત્ર સાથે લઇ, કર્યું પ્રભુએ પ્રયાણ.
જય જય વદો નાગ્નજિતીનાથની. ૨

એક રથમાં આરૂઢ થયા હરિ, સાથે કન્યા રૂપ રતન;
મિત્રનો રથ જોડે કર્યો, કરે ગોષ્ટ હરિ અર્જુન.
જય જય વદો નાગ્નજિતીનાથની. ૩

ચાલ્યા સાંબેલા થઈ ઘણા સાંતરા, નચવે કેકાણ વાટ;
મનમાં નહિ કાંઇ ખરખરો, તજ્યા સહુ રે ઉચાટ.
જય જય વદો૦ ૪

ઉગ્રસેન વસુદેવ બળભદ્ર ચાલતા, સાથે જાદવ સાથ;
સામઇએ સહુ આવિયા, ઝાલી જુગતે હાથ.
જય જય વદો૦ ૫

સાત્યકિ કાર્યભાર કરે ઘણો, ઉદ્ધવ લખતા હિસાબ;
અક્રૂરજી હરિની કને, દેતા જોઇતો જવાબ.
જય જય વદો૦ ૬

લોક આલોકવા ચઢયા મેડીએ, જોતા કન્યાનું રૂપ;
હરિવર આપણો શ્યામળો, કન્યા રૂપ અનુપ.
જય જય વદો૦ ૭

બારી જાળીએ કોઇ અટારીએ, કોઇ ચઢી ગોરી ગોખ;
કોઇ છજે ઝરૂખે રાવટી, રામા ઉભી છે રોખ.

જય જય વદો૦ ૮
પુરૂષો જોઇ રાણી રૂપને, પામ્યા મોહ અપાર;
જાદવપતિને જોઇ જુવતી, થઇ ઘે'લી નિરધાર.

જય જય વદો૦ ૯
એમ ચાલતાં આવ્યા ચૌટડે, અર્જુન અવિનાશ;
કોઇ લાજાએ વધાવતા, વધાવે કોઇ પુષ્પસુવાસ.

જય જય વદો૦ ૧૦
કોઇ વધાવતાં મોતીએ, કોઇ હેમ પુષ્પ રસાળ;
રૂપાનાં કરી કોઇ નાખતાં, જય જય ભણે નાનાં બાળ.

જય જય વદો૦ ૧૧
એમ આનંદઘન ઘણો વરસતો, જ્યાં ત્યાં જય ઉચરાય;
ચૌટાં તજી ચતુર ચાલિયા, જનની ભીડ ભરાય.

જય જય વદો૦ ૧૨
હવાં આવ્યા તે રાજદ્વારમાં, યોધ ઊભા સજી હથિયાર;
આવકાર દીધો તેમણે ઘણો, કર્યું નમન દેવ મોરાર.

જય જય વદો૦ ૧૩
દ્વારે મંડપ રચ્યો છે સોહામણો, ગુણીજન ગુણ ગાય;
ગોરી ગીત ગાય છે ઘણા હર્ષથી, ધન્ય ધન્ય જાદવરાય.

જય જય વદો૦ ૧૪

કોઇ કન્યાપક્ષતણી થઇ, કોઇ ગિરિધારી ગુણ ગાય;
કોઇ ગાય છે ઊભય પક્ષને, જય જય શબ્દ સુણાય.
જય જય વદો૦ ૧૫

કોઇ નારી નિહાળતી નાથને, કોઇ કન્યા જોઇ મલકાય;
કોઇ ભાગ્યશાળી કહે કૃષ્ણને, કોઇ કહે બળરાય.
જય જય વદો૦ ૧૬

કોઇ આશ ધરે છે મનમાં, કોઇ કરે આપવા આશ;
સવને સરખા છે મહા પ્રભુ, એવી રચી માયા અવિનાશ.
જય જય વદો૦ ૧૭

જોઇ અર્જુન આનંદ પામિયા, ધન્ય ધન્ય જદુરાય;
તારી માયા અકળિત કો કળે, એમ વદી હરખાય.
જય જય વદો૦ ૧૮

એમ કરતાં તે મંડપે આવિયા, થયું માતાને જાણ;
જે પ્રભુ પધાર્યા છે મંડપે, વળ્યાં વે'લાં સુજાણ.
જય જય વદો૦ ૧૯

સાથે રામા રસાલી ગુણની ભરી, ગીત ગાતી માતી જાણ;
તેનાં રૂપ ન શેષ કહી શકે, તવ કરું હું શાં વખાણ.
જય જય વદો૦ ૨૦

હરિનાં પટરાણી રૂક્મિણી પાધરાં, જોતાં જદુવરરૂપ;
માજી આવી ઊભાં મંડપે, પોંકવા ભારે ભૂપ. જય જય વદો૦ ૨૧

ગોર ગર્ગાચારજે આવિયા, સાથે પૂજાનો સાજ;
પોંકી લેવા કોડ છે ઘણાં, ઉતરો રથમાંથી રાજ.
જય જય વદો૦ ૨૨

સુણી શ્યામળો શ્યામા સંગ ઉતર્યા, આવ્યા મંડપ દ્વાર;
આાધું ઓાઢી માતા પોંકતાં, પડે આનંદઘનજી કેરી ધાર.

જય જય વદો૦ ૨૩

ગોર કહે ગ્રહો ઝુંસર મુસળું, ત્રાક રવઇઓ જેહ;
રીતે ભાતે ગ્રહો હાથમાં, મંત્ર વદુ નિસંદેહ.

જય જય વદો૦ ૨૪

ઇડીપીડી શળિયો સહી, સંપુટ પુટ ધર્યા પાસ:
રીતે પ્રીતે પધાર્યા મંડપે, આનંદી અવિનાશ.

જય જય વદો૦ ૨૫

મંડપ મધ્ય આસન અતિ ઓપતું, ત્યાં બિરાજ્યા મા'રાજ:
અર્જુન સાથ બેસાડિયા, કહે પ્રશંસાનાં કાજ.

જય જય વદો૦ ૨૬

અર્જુન હતા જો સાથમાં, તો જીતી આવ્યા ભૂપ;
નહિ તો આ દિવસ ક્યાં દેખવો, હરિ કહે વીર અનુપ.

જય જય વદો૦ ૨૭

અર્જુન કહે ભાર ન ઊપડે, વર્યા રૂક્મિણી નાથ;
તે દિવસે અમો ક્યારે હતા, હરિવર તમ સાથ.

જય જય વદો૦ ૨૮

શ્રી કૃષ્ણ કે' બળદેવ તો હતા, તેથી પામ્યા ત્યાં પાર;
આ લગ્ન થયાં છે તમવડે, કર ગ્રહ્યાં નહિ હથિયાર.

જય જય વદો૦ ૨૯

એમ હાસ્ય વિનોદ કરી ઘણો, ઉઠ્યા સભાથી મોરાર;
દેવી પાસે તે દોરડા છોડતાં, નટવર હાર્યા નિરધાર

જય જય વદો૦ ૩૦

ભક્તજનથી ભૂધર હારી રહ્યા, જયશાળી દાનવ દુષ્ટ;
પછે હર્ષ ઘેલાં થઇ સહુ ફરે, વા'લાં થયાં રૂષ્ટપુષ્ટ.

જય જય વદો૦ ૩૧

અર્જુન કહે હરિ હાવાં જશું, અમો ઇંદ્રપ્રસ્થ માંય;
વળી આપ પાછા પધારજો, વિયોગ રૂચે ન કયાંય.

જય જય વદો૦ ૩૨

જોઇ મરજી હરીએ વળાવિયા, ગયા ગુણનિધિ ઘેર;
જઇ ધર્મરાયને ભેટિયા, કહી પ્રભુની પેર.

જય જય વદો૦ ૩૩

પછે આનંદે નાગ્નજિતી નાર શું, રંગભેર રમે નાથ;
પટરાણી મે'ણાં મારે ઘણાં, ભોળા પ્રભુ નવતર સાથ.

જય જય વદો૦ ૩૪

એમ આનંદે દિન ઘણા વિતીયા, રમતાં રંગ વિલાસ;
હરિજન મન આનંદ છે, દુષ્ટજન મન ત્રાસ.

જય જય વદો૦ ૩૫

દયાને કૃપા કરી કૃષ્ણજી, કહ્યું ગુણ ગાતાં અભંગ;
પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ ભલી, આપ્યો નિત્ય સતસંગ.
જય જય વદો૦ ૩૬

ગુર્જરદેશે ચંડીપુર ગ્રામ છે, શ્રીનર્મદાતટ શેષશાયી;
ત્યાં કવિ વિશ્રામ કરી રહ્યા, વલ્લભકુળ અનુયાયી.
જય જય વદો૦ ૩૭

જ્ઞાતિ નાગર સાઠોદરા, દયાશંકર ભટ નામ;
પાંચ મીઠે વિવા' ભણ્યો, ગુણ ગાયા ઘનશ્યામ.
જય જય વદો૦ ૩૮

એ શત શીતેર પદ્ય રચ્યાં ભલાં. કવિ મતિઅનુસાર;
હરિજન દોષ જુએ નહિ, ગ્રહે ગુણગણ નિરધાર.
જય જય વદો૦ ૩૯

વલણ.

ગુણગણ ગોવિંદના અપાર રે, દયાશંકર શું વર્ણવે;
શ્રોતા વક્તા શ્રવણ પઠનથી, તરે અવનિઅર્ણવે. ૪૦
કર્તા હર્તા મહાપ્રભુ, હરિ હું કે'વા માત્ર;
વલ્લભકુળની કૃપાએ કરી, પ્રભુકુળની કરું જાત્ર ૪૧

---

૪૦ અવનિઅર્ણવે—સંસારસમુદ્રમાં.

અષ્ટ પટરાણીનો વિવાહ.

ધોળ.

પૂછે દ્રૌપદી કહો કૃષ્ણુરાણી, વર્યા કયમ શ્રી હરિ.
રાણી રૂક્ષમાણીજી બોલ્યાં સુણો દ્રૌપદી, મારાં માત તાતે ઇચ્છયા એહ.
વર્યા મુને શ્રી હરિ. ૧
નારદ મુખથી સુણી પ્રભુ કીરતિ, મારો પણુ વાધ્યો નાથશું સ્નેહ.
વર્યા મુને શ્રી હરિ. ૨
છાનું પત્ર બ્રાહ્મણ સંગે મોકલ્યું, રાણી આવીયા અશરણ શર્ણ. વર્યા૦ ૩
શિશુપાળને તેડયો મારી બાંધવે, તેને જીતી કર્યું મારૂં હર્ણ. વર્યા૦ ૪
જાંબુવંતીજી બોલ્યાં સતી સાંભળો, મારો તાત કહીએ જાંબુવાન. વર્યા૦ ૫
સત્તાવીશ દિવસ પ્રભુશું વઢયો, પછી હાર્યો ત્યારે આવ્યું જ્ઞાન. વર્યા૦ ૬
રઘુનાથ જાણ્યા જદુનાથને, ભૂલ્યો કહીને નમ્યો તેણી વાર. વર્યા૦ ૭
મુને પરણાવી પ્રાણજીવન શું, પહેરામણીમાં આપ્યો મણીસાર. વર્યા૦
કૃષ્ણા પ્રત્યે બોલ્યાં સત્યભામાજી, સત્રાજીત જાદવ મારો તાત વર્યા૦ ૯
શ્રીમાંતક મણિ પ્રભુને નાં આપીયો, ખોવાતાં બોલ્યો વિપરીત વાત. વર્યા૦ ૧૦
જૂઠું કલંક કેશવ શીર મૂકીયું, મણિ કયહું થકી આવ્યો તે ઘેર. વર્યા૦ ૧૧
છોભા પડિયા જૂઠી વાત જાણીને, પરણાવી મુને જાંવાને ઝેર. વર્યા૦ ૧૨
પારથ પત્ની શું કાલિંદિજી કહે, હું તો તપતી હુતી જુમનાં તીર. વર્યા૦ ૧૩
મારા મનની આરત જાણી મૃગયા મીષે, અર્જુન સંગે આવ્યા
ત્યાં જદુવીર. વર્યા૦

મુજને પારથ પાસે પૂછાવીયું, મેં કહ્યું મુજને ઇચ્છા શ્રી કૃષ્ણ. વર્યા૦ ૧૫
પ્રભુ પાણ્ય ગ્રહી લાવ્યા દ્વારિકાં, વેદ વિધિ પરણ્યા પૂરતૃષ્ણ. વર્યા૦ ૧૬

મિત્રવિંદા બોલ્યાં પાંચાલી સુણો, મારાં લગ્નની નૌતમ રીત. વર્યા૦
મારા મામાના સુત શ્રી ગોપાળજી, તે શું પરણાવી લહી મારી પ્રીત. વર્યા૦
અવતીરાય કેરી હું કન્યકા, વિંદ અનુવિંદ તેનું નામ. વર્યા૦
ઘણા રાય જીતીને શ્રી ભગવાનજી, મુને લાવીયા દ્વારિકાં ધામ. વર્યા૦
સત્યાજી કહે સહીયર સાંભળો, અયોધ્યાનો ભૂપ માહારો તાત. વર્યા૦
નગનજીત નાંમે તેણે પણ કર્યું, પુત્રી આપું નાથે સાંઢ સાત. વર્યા૦
ઘણા રાજાઓ ત્યાં માન મૂકી ગયા, તેમને નાથ્યા ગોવરધન નાથ. વર્યા૦
પરણાવી મુને પિતાયે પ્રેમ શું, બહુ પહેરામણી ગ્રહ્યો મારો હાથ. વર્યા૦
ભદ્રાજી કહે સાંભળો સુંદરી, કેકય દેશનો ભૂપ મારો તાત. વર્યા૦
સ્વયંવર રચ્યો રાજા બહુ આવીયા, હરિએ જીત્યા સહિત ભુજ ભ્રાત. વર્યા૦
પ્રાણજીવન મુને પરણી લાવીયા, જયમ સિંહ ગ્રહે બળીદાન. વર્યા૦
માહરી પૂર્ણ કરી પ્રભુ કામના, રહ્યા ટટળતા નૃપ બીજા શ્વાન. વર્યા૦
લક્ષ્મણાજી કહે રાણી સાંભળો, મારો તાત બૃહદ્સેન નામ. વર્યા૦
મંદર દેશ તણો તે અધિપતિ, સ્વયંવર રચ્યો બહુ અભિરામ. વર્યા૦
મચ્છવેધ કરે તે કન્યા વરે, કરવા તે ન સમ્રથ થયું કોઈ. વર્યા૦
જળમાં જોઈ વિંધ્યું મીન માધવે, મુજને પરણ્યા રહ્યા બાજા રોઈ વર્યા૦
સોળ સહસ્ત્રમાં મુખી કહે રોહિણી, સુણો રાણી અમારી જે રીત્ય. વર્યા૦
અમો સર્વે છું રાજકુમારીઓ, સહુને દ્વારિકાંધીશ શું પ્રીત. વર્યા૦
નરકાસુર રાજા સરવને જીતીને, લાવ્યો કન્યા સહુ નિજધામ. વર્યા૦
તેને મારી માહન અમને લાવીયા, પરણ્યા સરવને સુંદર શ્યામ. વર્યા૦
અષ્ટ પટરાણી સોળ હજાર સ્ત્રી, અમો સરવે શ્રીકૃષ્ણની દાસી. વર્યા૦
કુરૂક્ષેત્રમાં કહી સુણી એ કથા, મહા આનંદ મંગળ રાશિ. વર્યા૦
જે ગાય શિખે ને રે સાંભળે, તેને હોયે વૈકુંઠનો વાસ વર્યા૦
પૂર્ણ થાય સરવ મન કામના, એમ કહે દયો શ્રીકૃષ્ણ દાસ. વર્યાસુને૦

——

रुक्मिणी सीमंत.

કડવું ૧ લું.

ધોળ.

" હાંરે હાંરે કરે કંથારૂઆંરે " નો ઢાળ

શ્રીગુરૂ ગોવિંદને પ્રથમ પાગે લાગુંજી,
સીમંત ગાવા શુભવાણી માગુંજી,
આજ સોહેલો વસુદેવજીને ઘેરરે,
શ્રીકૃષ્ણજી સરખા પુત્ર લીલાલેંરરે. ૧

શ્રીદેવકીજીને ઉર આનંદ થયો ધાડોરે,
સુખની સીમા ઘેર આવ્યો રૂડો દા'ડોરે;
રોહિણીજી આદે સાસુ સહુ હરખેરે,
વહુ શ્રીરૂકિમણીજી કેરું રૂપ નરખેરે. ૨
જોઇ જોઇ ફૂલ્યાં રેવતીજી જેઠાણીરે,
સોળ સહસ્ત્ર પટરાણી વાત જાણીરે;
સ્ત્રીજન મગન દેખી વસુદેવ ઘરમાં પૂછેરે,
વાધ્યો આનંદ સહુને કો'ને વાત શું છે રે, ૩
એવું સુણી બોલ્યાં દેવકીજી વચનરે,
સ્વામી આપણે ઘેર આનંદનો દનરે;
વહુ રૂકિમણીજીને આવ્યું છે સીમંતરે,
રાખડલિ બાંધ્યાનું મુહૂર્ત પૂછો અભ્યાંતરે. ૪

સીમંતનું કયારે મુહૂર્ત તે કઢાવોરે,
નિશ્ચે કરી વહુને મૈયર જાણુ કરાવોરે;
એવું સાંભળી વસુદેવ આનંદિયારે,
મનમાં મોહ ધરી ઇષ્ટ દેવ વંદિયારે. ૫
જોષી તેડાવી શુભ મુહૂર્ત ધરાવિયાંરે,
સુભદ્રાને હસ્તિના પુરથી તેડાવિયાંરે;
જે જેમ ઘટે તે તેમ સર્વ કારજ કીધાંરે.
સ્નેહી સંબંધી સમે સહુ તેડી લીધાંરે. ૬
બેણુને રક્ષા નણંદે બાંધી કુળની રીતરે,
વાજાં વાજે ગોરી ગીત ગાય પ્રીતરે;
રૂકમકેશ વહુનો બંધવ સમે આવિયોરે,
આપ્યુ ગરચોળું અમૂલક રૂડું લાવિયોરે. ૭
મુહૂર્ત ધરી સહુને લખાવી કંકોતરીરે,
ભીષ્મક રાજાને કાં'વ્યું વસુદેવે રીતે કરીરે;
મુહૂર્ત ઉપર મોસાળું લઇ વેલા આવજોરે,
રૂડા સંબંધી છો સમે આવી શોભાવજોરે. ૮
પાંડવ આદે સગાં મિત્ર સહુને કાં'વિયુંરે;
શુભ મુહૂર્ત ઉપર સર્વ કોઇ આવિયુંરે. ૯

વલણ.

દેશ દેશથી નોતર આવી, ભાવી બહુ વસુદેવરે;
વિશ્રામ સહુને આપીઆ, મૂકયા સેવક કરવા સેવરે ૧૦
ભાવે ભોજન કરાવિયાં, આનંદ વાધ્યો અપારરે;
મંડપ મનોહર બાંધીયો, ત્યાં થઇ રહ્યા થેઇકારરે. ૧૧

કડવું ૨ જું.

"બ્રૅસ્પતિ તારો એક ઉગિયોરે" નો ઢાળ.

હરખ સીમંતનો આવિયોરે, કદલી સ્થંભ તોરણ બાંધ્યાં બાર;
આનંદ મારે અતિઘણોરે.
વાજીંત્ર વાજે ને માનિની મંગળ ગાયરે, સાંતરાં થઇ ફરે સહુ નરનાર;
આનંદ મારે અતિઘણોરે. ૧

ગોત્રજ દેવી સ્થાપન કીધાં પ્રેમે પૂજીયાંરે, વૃદ્ધશ્રાધ કીધું વસુદેવ; આનંદ.
દક્ષિણા દેઇ બ્રાહ્મણ સંતોષીઆરે, રાંદેલ પધરાવ્યાં તતખેવ. આનંદ. ૨
પીઠી ચોળી ઘેણુને નવરાવિયાંરે, વસ્ત્રાભૂષણ ધરિયા શુભ શણગાર. આનંદ.
પસલી ભરાવી રૂકમરથ વીરરે, પાન ફોફળ શ્રીફળ મુદ્રા સાર. આનંદ. ૩
સમે શોભે તેવાં ગીત ગોરી ગાયરે, સહુ નરનારી આનંદે અપાર. આનંદ.
પાટ પથરાય વહુજી પગલાં માંડેરે, મંડપમાં પધરાવ્યાં તેણીવાર. આનંદ ૪
સુંદર સુખાસને શ્રીરૂક્મિણી બેઠાંરે, મનોહર વિરાજે મુકત કોડ. આનંદ.
શોભા જોતાં સર્વે સ્ત્રી ઝાંખી પડીરે, નહિ જગમાં કોઇ એ જગદંબા જોડ.
આનંદ. ૫

મુખપર વારૂ કોટી શરદ ચંદ્રમારે, કરપદ કમળ સમાન. આનંદ.
નેત્ર નિર્મળ મૃગયા નેણીનાં અણીયાળાંરે, કેસર કંચન વર્ણ વાન. આનંદ. ૬
નખશિખ શોભા વર્ણ્યામાં આવે નહિરે, સર્વે સ્ત્રીનું મંડળ મોહ્યું જોઇ.
આનંદ

ઇંદ્રાણી બ્રહ્માણી ભવાની મોહ પામીયાંરે, ત્રયલોકમાં સમોવડ નહિ કોઇ.
આનંદ. ૭

સુર મુનિજન સર્વે સભામાં બેઠારે, જાદવમંડળ ભૂપતિ અપાર, આનંદ
સભામધ્યે નાચે નૃત્ય કારિણીરે, નાટારંગ થાય થેઇકાર. આનંદ. ૮
સીમંતનુ કર્મ વેદવિહિત કીધુંરે, ગર્ગાચાર્ય કર્માન્તરના જાણુ; આનંદ
વેદ ભણે બીજા વેદીયારે, એ શોભાની સમોવડ હોય કોણ. આનંદ ૯
ખુસકિયો અભિમન્યુ આવી ખોળે બેઠોરે, કુમકુમે કર પીળી ખુસઠ થાપી,
આનંદ.
પસલી ભરાવી સોનામો'ર વડેરે, પ્રસન્ન કીધો મુખ માગ્યું તે આપી.
આનંદ. ૧૦
સુભદ્રાજી નણંદે બાંધી રાખડીરે, ખોળો ભરિયો જાદવકુળની રીતે; આનંદ
રાખડી બંધામણી દામી ડગલાં દાપુરે, બન્નેને સંતોખ્યાં પૂરણ પ્રીતે.
આનંદ. ૧૧
રીત ભાતે સર્વે કીધો ચાંદલોરે, અંબર આભૂપણ હીરા મો'ર; આનંદ
કુળગોત્ર જ્ઞાતિ રીતિ રૂડી કીધીરે, વેદ વિધિ કીધી કહી જયમ ગોર. આનંદ ૧૨

વલણ.

ગોર કહી ત્યમ વિધિ કીધી, આનંદ વાધ્યો અત્યરે;
આગળ બાકી રીત રહી તે, કહીશ જેવી મત્યરે. ૧૩
મામેરાની વિધિ કહું તે, સાંભળો સહુ જનરે;
દયો કહે ગુરૂ પ્રતાપે, આનંદ વાધ્યો મનરે. ૧૪

કડવું ૩ જું.

" સાડીના ચોખાનો " ઢાળ.

કુંદિન પુરથી આવ્યા ભીષ્મક ભૂપતિ, બંધવ બાઇના સાથે આવ્યા ચાર,
બીજા સંબંધી સંગે ઘણા; વાજાં વાજે ગાયે ગોરી ગીત,
છાબ સજી બહુ સુંદર નહિ મણા. ૧
મોસાળું લેઇ આવ્યા વેવાઇ મો'લે, સભામાં શોભ્યા હળ્યા મળ્યા;
વસ્ત્ર માટે દ્રવ્યની બહુ થેલી, ભૂષણ હીરા મણિ ના જાય કળ્યા. ૨
પ્રથમ પુત્રીને સોળે શણગાર, સુંદર પટોળી ચરણો કાંચળી;
જામાત્ર શ્રી કૃષ્ણજી સંતોષ્યા, વસ્ત્રાભૂષણ આપ્યાં બહુ મનરળી. ૩
વસુદેવજીને સહસ્ત્ર સોનાની મો'રો, પાઘ અનુપમ જોટા પામરી;
બલભદ્રજીને પણ આપ્યું તે રીતે, પાંચે પાંડવ ભલી ભાતેકરી. ૪
ઉગ્રસેન રાજાને શાલ જોડો, મુકટ આપ્યો મણિમાણક જડયો;
ઉધ્ધવજી અક્રૂર આદે સહુ જાદવ, રીતે પોંખ્યા લાજો ના પડયો. ૫
અભિમન્યુને આપી મણિની માળા, પાઘ સેલો આપી પ્રસન્ન કર્યા;
મણિ માણેક જડિયા સહુને શિરપેચ, મોતીના તોરા મસ્તક ધર્યા. ૬
શેષ શંકર બ્રહ્મા ઇંદ્ર ચંદ્ર, સૂર્ય ધર્મ વરૂણ ને ગણપતિ;
અગ્નિ વાયુ રૂદ્ર છે અગિયારરે, આઠ વસુ ને બીજા સુર અતિ. ૭
પાતાળેથી પન્નગ સર્વે આવ્યા, રૂપ પલટિયાં તે કોઇ નવ લહ્યાં;
સહુને શ્રીહરિ દર્શનની અભિલાષા, એક પંથ બે કારજ થયાં ૮
સર્વ રાજાને સબળા સન્માન્યા, ગોરનું દાપુ બમણું આપિયું;
પુરૂષમંડળ પહેરાવ્યુ સહુ પ્રીતે, વચન કોઇનું ના ઉથાપિયું; ૯

શ્રીમાં પ્રથમ વેવાણ દેવકીજીને, ચીર અનુપમ ઝીણા જરકશી;
અદ્ભુત આભૂષણ ને મોતીમાળા, રોકડ આપ્યું નહિ બાકીકશી; ૧૦
રોહિણીજી આદે સહુ વેવાણોને, સમોવડ ગણીયાં ભીષ્મક ભામિની;
પટરાણી સો તેને સરખી રીતે, તેજ પ્રમાણે સર્વે કામિની: ૧૧
કુંતીજીને આપી સુંદર વાડી, ધરચોળું કરમજનું રેવતી;
સુભદ્રા પાંચાળી ભારે સાળું, કોર જરીપાલવ શોભે અતિ; ૧૨
સંબંધ પ્રમાણે સહુ પેહેરાવ્યાં, જાદવસ્ત્રી ગોરાણી પોખિયાં;
બાળા મંડળ કોઇ રહ્યું નહિ બાકી, સેવક જન પણ બહુ સંતોખિયાં,૧૩
ભવનું મેણું ભાગ્યું એનને બાપે, કોડ પૂર્યા સહુ કાંઇ બાકી નહિ;
રંગે જંગે પગરણ પૂરણકીધું, આનંદ ઉત્સવ એવો નહિ કહીં ૧૪
ધેણને પાટ ઉઠાડયાં આપ્યું પટોળું, સાસુ દેવકીજીએ તે સમે;
ઉઠયાં વહુજી મંદિરમાં પધાર્યા, ગોત્રજ સાસુ સર્વેને નમે. ૧૫
મિષ્ટાન્ન ભોજન સહુ કોઇનેરે કરાવ્યાં, રીતપ્રીતે સર્વ વોળાવિયું;
સીમંત એ શ્રીરૂક્મિણીજીનું ગાયું, હરિજન હૈડામાં ઘણું ભાવિયું. ૧૬
શ્રીરેવાજીને તટ ચાણોદ ગામ, કવિજન કેરો ત્યાં વિશ્રામ છે;
સાઠોદરો નાગર બ્રાહ્મણ હરિભકત, જન દયાશંકર એવું નામ છે. ૧૭
તેણે એ ગુણ ગોવિંદ ગાયા પ્રીતે, જ્ઞાતિ રીતે ત્રણ કડવે કહ્યું;
શીખતાં સાંભળતાં ગાતાં ગીતે, આનંદ મંગળ થાય નિશ્ચે લહ્યું. ૧૮

વલણ

લહ્યું નિશ્ચે આનંદ મંગળ, થાયં પ્રભુ પ્રસન્ન રે;
પૂરણ હોય મનકામના, જે બોલો જગજીવન રે, ૧૯
પાપ સહુ સંતાપ નાસે, હોય વૈકુંઠ વાસ રે;
શ્રીરૂક્મિણી શ્રીકૃષ્ણજી, બેહુ પૂરે તેની આશરે. ૨૦

સમાપ્ત.

કુંવરબાઇનું મામેરૂં.

પ્રથમ શ્રી ગુરુગોવિંદને નમુરે, ગાઉં ભક્તવત્સલનું ચરિત્ર;
મોસાળું માધવે કર્યુંરે. ટેક.

ગાતાં આનંદ મંગળ ઉપજેરે, પતિત પાવન પરમ પવિત્ર. મો. ૧
સોરઠ દેશમાં જીરણગઢ ગામ છેરે, નાગર વિપ્ર નરસૈં મેહેતા નામ. મો. ૨
માણિક મેહેતી સ્ત્રી સુત શામળદાસ છેરે, કુંવરી કુંવરબાઇ ભાગ્યનું ધામ મો. ૩
શ્રીરંગ મેહેતાના સુત સંગે એ વરીરે, તેને આવીયો સમય શ્રીમંત. મો. ૪
મામેરૂં કરવા મેહેતોજી આવીયારે, છે સહાયમાં એક ભગવંત. મો. ૫
કુંવરબાઈ પિતા પ્રતિ બોલીયાંરે, વિના દામ આવ્યાનું શું કામ. મો. ૬
મેહેતો કહે પુત્રી મારી હૈયે હાર માં રે, કોડ પુરશે સુંદર શ્યામ. મો. ૭
મેહેતાને નીર નાહાવા તાતું વર્યુંરે, સમોવણ માગતાં કરી વાંકી વાત. મો. ૮
મેહેતે ત્યાં જ ત્રિકમનું સ્મરણ કર્યુંરે, પુરૂષોત્તમે પ્રેર્યો વરસાદ. મો. ૯
એટલે મામેરાંની વેળા થઇરે, નરસૈંયે સમર્યા શ્રીનંદકુમાર. મો ૧૦
ઢાલી છાબ લેઇ મંડપમાં ધરીરે, કરે નાત ઠઠ્ઠોળી અપાર. મો. ૧૧
એવામાં શ્રીહરિ શેઠ થઇ આવીયારે, સાથે લક્ષ્મીજી છે શેઠાણી. મો. ૧૨
વસ્ત્ર મોટાં ને દ્રવ્યની ઠેલીઓરે, મોટી મંડપમાં બહુ આણી. મો ૧૩
સ્વરૂપ જોઇ સૌ ચકિત થઇને રહ્યુંરે, ટળ્યા વેવાઇ વેવાણના ગર્વ. મો. ૧૪
વિઠ્ઠલ કહે વાણોતર છું મેહેતાતણોરે, મંગાવ્યા પ્રમાણે લાવ્યા સર્વ. મો. ૧૫
અમૂલ્ય અંબરે છાપ સુંદર સજીરે, આપ્યાં જેને જેમ જોઇએ તેને દામ.

શ્રી મંડળ સંતોષ્યું માહાલક્ષ્મીરે, પુરૂષ પ્રભુએ કીધા પૂરણકામ મો. ૧૭
કુંવરબાઇ કમળાએ રુદિયાશું ચાંપિયારે, મારી પુત્રી તુને શેનાંકોડ. મો ૧૮
શોળ શણગાર આપ્યા સોહામણારે, મેહેતો સંતોષ્યા શ્રીરણછોડ. મો. ૧૯
અંતરધાન થયાં બેઉ એવું કરીરે, હરિસેવાનું ફળ જુએ જગત. મો ૨૦
આકાશથી નાંખી વળી કાંચળીરે, લાડ પૂરી પ્રસંન્ન કર્યો ભગત. મો. ૨૧
પ્રસન્ન કરી પુત્રી સૌને હળીમળીરે, મેહેતાજી આવ્યા જુનાગઢ ઘેર. મો. ૨૨
જે કોઇ ગાય શિખેને સુણે કહે દયોરે, તેને થાય શ્રીકૃષ્ણની મેહેર. મો. ૨૩

श्रीकृष्ण उपवीत.

પ્રથમ પ્રણમું શ્રીગુરૂ ગોપીનાથનેરે;
સૂક્ષ્મ રીતે ગાઉં જદુવર-જનોઇ. વસુદેવ ઘેર સોહેલોરે.
પરમપવિત્ર એહ ચરિત્રનેરે;
ભાવે ભણજો સુણજો સર્વ કોઇ. વસુદેવ૦ ૧
વ્રજવાસીને લાડ લડાવીનેરે,
મધુપુરીમાં પધાર્યા માધવરાય; વસુદેવ૦
કંસને ઉત્થાપિ ઉગ્રસેન સ્થાપિયારે,
માતપિતા મન મોહ કહ્યો ન જાય. વસુદેવ૦ ૨
પ્રથમ પગરણ મંદિર માંડિયુંરે;
દેવકી વસુદેવે પૂરણપ્રીતે. વસુદેવ૦

કૃષ્ણકુંવરને ઉપવીત આપવારે;
લાડયો કોડયો જાદવકુળની રીતે વસુદેવ૦ ૩
ગર્ભ સહિત દ્વાદશ વર્ષે ક્ષત્રિય કુળનેરે;
દ્વિજજાતિસંસ્કાર કરાવ્યો હોય. વસુદે૦
અષ્ટ સોળ સંવત્સર. વાડવ વૈસ્યનેરે;
વેદ વિધિમાં ભાખ્યું નિશ્ચે સોય. વસુદેવ૦ ૪
જોશી તેડી મુહૂર્ત જોવડાવિયું રે,
માસ દિવસ શુભ બેસાડયા ગણુનાથ; વસુદેવ૦
દેશ દેશ લખાવી કંકાતરીરે;
મુહૂર્ત ઉપર આવજો સહુ સાથ. વસુદેવ૦ ૫
નવવરઘેથી પીઠી ચોળી નાથનેરે,
લાડકા લાડુ સર્વેકોઇ લાવે; વસુદેવ૦
પુષ્પ ચોસર ગજરા ગુંથી માલણુ લાવેરે;
નાટવર મારો નાથજી શોભાવે. વસુદેવ૦ ૬
વાજીંત્ર વાજે નાના પ્રકારનારે;
મંગળ ગાય માનુનીનાં વૃંદ વસુદેવ૦
દશ દિશાથી નોતર સહુ કોઇ આવિયું રે;
પાંડવ આદે પામીને આનંદ. વસુદેવ૦ ૭
મંડપ મનોહર રચિયો વિશ્વકર્માએરે,
ગાન તાન થાય થેઇકાર. વસુદેવ૦
પૂર્વ દિવસે જટા અધિવાસન કીધું રે;
ગર્ગાચાર્ય વિદ્યાના ભંડાર. વસુદેવ૦ ૮

બીજે દિવસે ગોત્રજ ગણપતિ પૂજિને રે;
વૃદ્ધ શ્રાદ્ધ કીધું વસુદેવ. વસુદેવ,
રંન્યાદેવી પધારાવ્યાં જાતકર્મ કીધું રે;
નામ કર્મ કરિયું તત્ખેવ, વસુદેવ ૯
અન્નપ્રાસન કર્મ ચૌલકર્મારંભ્યું રે;
દધી ઓદન ભક્ષ્યું બટુકાચાર વસુદેવ
શુદ્ધાચમન કરાવ્યું સુંદર શ્યામને રે;
વપન વિધિ કરી દેવ મોરાર. વસુદેવ.
કુન્તા ફોટથે બ્રાલધરી વાળ ઝી ક્યારે
શત ત્રણું સુવર્ણ લીધું બંધવ પાસ વસુદેવ.
અંઘોળ કરાવી અંગ વસ્ત્ર કર્યું રે;
ગુરૂ પાસે પધરાવ્યા શ્રી અવિનાશ. વસુદેવ. ૧૧
કટિ મેખલા કોપીન ધરાવીને રે;
ભાળે અરચ્યા કેસર કેરી કીધી. વસુદેવ.
શીશ ઉપર કીધો કુંમ કુંમ સાથિયો રે;
આરંભિયું ઉપનયન કર્મ વિધિ. વસુદેવ. ૧૨
શિવસુત પૂજી કુશાંડિકા કર્મ કર્યું રે;
અજીનાભાવે ધનુષ ધાર્યું નાથે વસુદેવ.
મુંજની મેખળા પ્રાણનાથે પે'રી રે;
ન્યગ્રોધનો દંડ તેની સાથે. વસુદેવ. ૧૩
આચમન કરી યજ્ઞ પુરૂષ પ્રભુએ રે;
યજ્ઞોપવીત્ત પે'ર્યું તતખેવ. વસુદેવ.

ગર્ગગુરૂ કે'વરાવ્યું કો' બ્રહ્મચારી થયા રે;
ઇંદ્રના સૂર્યના વિશ્વદેવ. વસુદેવ. ૧૪

હસ્ત હૃદે મૂકી આચાર્યે એમ કહ્યું રે;
મારી રીતે વર્તો સર્વ પ્રકાર. વસુદેવ.
વૈશ્વદેવ કર્યા વિના આપોશન વિનારે;
મુકરર ભોજન કરવું નહિ બ્રહ્મચાર. વસુદેવ. ૧૫

વૃથા વાણી કદાપિ ના બોલવીરે;
શિક્ષા એ દિવસે ન સૂવું લેશ. વસુદેવ.
પિતા ગુરૂ બે મળીને વસ્ત્ર ઓઢી લીધોરે;
બ્રહ્મચારીને ગાયત્રી ઉપદેશ. વસુદેવ. ૧૬

શિવ બ્રહ્માદિક દેવ મુનિ મહિપતિરે;
સભા સુંદર શોભાનો નહિ પાર. વસુદેવ.
મંજુલ મંડલ સામું તેવુ શ્યામાઓનુંરે;
ગાય ગીત સમયાનુસાર. વસુદેવ. ૧૭
વાજંતાં ગાજંતાં સુંદર ઠાઠથીરે;
ઉગ્રસેન લાવ્યા ત્યાં મોસાળું. વસુદેવ.
વસ્ત્રાદિક જે જોઇએ તે સહુ લાવિયારે;
જયાં જોઇએ ત્યાં સર્વે ઝાકઝમાલ. વસુદેવ. ૧૮

શ્રીકૃષ્ણદંડે બાંધી પ્રદક્ષિણા કીધીરે;
ઇત્યાદિક સહુ વિધિ સાધી સાક્ષાત. વસુદેવ.
એટલે ભિક્ષા પરિવેષણ કરવાને આવ્યાંરે;
અતિ આનંદે દેવકીજી માત. વસુદેવ. ૧૯

"ઓમ્ ભવતિ ભિક્ષાં દેહિ" કહી બ્રહ્મચારીરે;
"ઓમ્ સ્વસ્તિ" કરી ગ્રહી શ્રી નાથે. વસુદેવ.
તાંદુળ ફોફળ મોદક મુદ્રા સરવે ધરી રે;
જનની ભિક્ષા દીધી સુતને હાથે. વસુદેવ. ૨૦
સાતવાર એ રીતે લેઇને ગુરૂને અરપી રે.
માતુલ ભિક્ષા ગામતણી એ રીતે. વસુદેવ.
મુંજ મેખલાદિક આચારજને આપી રે;
લૌકિક સ્નાન કર્યું પ્રભુએ પ્રીત્યે. વસુદેવ. ૨૧
વસ્ત્રાભૂષણ પેહેર્યાં વળતાં વિઠ્ઠલે રે;
કેસરી અર્ચા ભવ્ય ભાળે કીધી. વસુદેવ
ગોત્રજ ગુરૂ ગુરૂજનને નમીયા નાથજી રે.
ચિરંજીવો આશીષ અખિલે દીધી. વસુદેવ ૨૨
વળતાં વેણું દંડ દેઇ બહુએ વળાવ્યો રે;
મામે કટી બેસાડીને પધરાવ્યા:
બળ રામ કૃષ્ણ બન્ને રે,
ચાર સૌભાગ્યવંતીઓએ વધાવ્યા. વસુદેવ. ૨૩
બ્રાહ્મણ ભોજન સહુકોને સુંદર રીતે રે;
વિવેકે સહુને કીધાં સનમાન. વસુદેવ.
રન્નાદે આદિ નોતર વિધિએ વેળાવીરે;
એમ હરિનું જનોઇ કીધું ગાન. ૨૪
નાગર જ્ઞાતિ વિપ્ર સાઠોદરો રે;
દયાશંકર કવિ શ્રીકૃષ્ણદાસ. વસુદેવ

તેણે આ ચરિત્ર ચાર કોડે ગાયું રે;
ગાતાં સુણતાં સહુને વૈકુંઠ વાસ. વસુદેવ. ૨૫

વલણ.

વાસ વૈકુંઠ પામીએ, વામીએ અઘ સંતાપરે;
પ્રેમે પ્રભુ શ ગાન કરતાં, ભય ટળે મહા શાપરે. ૨૬
મનુષ્યા દેહ ભરતખંડમાં, તેના ભાગ્યનો નહિ પાર રે;
દયો ભણે જેણે ભાવશું, ભજિયા શ્રીનંદકુમાર રે. ૨૭

મીરાંચરિત્ર.

મીરાં મન મોહનશુ માન્યું;
વરિયા વરિયા શ્રીગીરધરલાલ, જાણે જગ નથી કંઇ છાનું. ટેક.
જેમલ રાઠોડની દીકરીરે સુણો, મેડના એનુંરે ધામ;
રૂપગુણ કોઇ સમોવડ નહીં, રૂડું ધયુ મીરાંબાઇ નામ. મીરાં૦ ૧
જોશીએ વાંચી જનમોતરીરે, તેમાં લખ્યું નીકળ્યું એહ;
એતો વરશે વિશ્વંભરનાથનેરે, કરશે નંદકુંવરશું નેહ. મીરાં૦ ૨
ઉદયા તે પુરનો રાજ્યોરે રાણો, તે સાથે કરી છે સગાઇ;
પરણાવીને વળાવ્યાં સાસરેરે, કંઇ લૌકિક રીતે મીરાંબાઇ. મીરાં૦ ૩
દેવીને દેવા વધામણાંરે, આવ્યાં વરકન્યા સહુ જન;
રાણે પારવતીજી પુજ્યાંરે, મીરાંનું તો મોહનમાં મન. મીરાં૦ ૪
સાસુ કહે સૌભાગ્ય વધેરે, વહુ નમો શકિતને પાય;
મીરાં કહે મસ્તક મારૂં નહીં નમેરે, વિના એક શ્રીગિરિધરરાય. મીરાં૦ ૫

સાસુ કહે સામું બોલી આજથીરે, મારે નથી એ વહુનું કામ;
પુત્રને કહ્યું એહને રાખો પરીરે, એક ન્યારૂં રચાવો એનું ધામ. મીરાં૦ ૬
એવું સુણીને મીરાં મગ્ન થયાંરે, ભલું થયું ભાગ્યો જંજાળ;
સાધુની સંગે દિન નિર્ગમશુંરે, સુખે સેવીશું ગાઇશું ગોપાળ. મીરાં૦ ૭
નંદાનંદન સાથે ન્યારાં રહ્યાંરે, મીરાં હરિજન આવે ઘણા ઘેર.
નિત્ય ભજન કથા કીરતન ઓચ્છવરે, હરિને લડાવે કરે લેહેર. મીરાં૦ ૮
નણુદલ આવી મીરાંબાઇની પાસેરે. ભાભી આ શો માંડયો ઊતપાત;
સાસરે રાણાજીનું કુળ લજાવ્યુંરે, વહુ મહીયેર લજાવ્યાં માતતાત.
મીરાં૦ ૯
અંબર આભ્રણ પેહેરો અનુપમરે, સજો સુંદર શણગાર;
મેહેલે પધારો રાણાજી તણેરે, રમા રીઝવી લ્યો ભરથાર. મીરાં૦ ૧૦
છાપાં તિલક આ શી તુલશીનીરે, માળા નાખો મુદ્દો વૈરાગીનો વેશ;
સંગ મુકી દો સાધુ સંતનોરે, રાણાજી તો કરે છે સુણી ક્લેશ. મીરાં૦ ૧૧
મીરાં કહે બાઇ સાંભળોરે, ક્લેશ ટળવાનો એકજ છે ઉપાય;
કેહજો રાણાજીને સાધુને સેવેરે, પ્રેમે નૃત્ય કરીને હરિ ગાય. મીરાં૦ ૧૨
વળી સોનું રૂપું પેહેરે શું સુધર્યુંરે, કહાડી નાખો એ કાકડમાળ;
છાપાં તિલક ધરી સાધુમાં બેસોરે, આ લો પેહેરો તુળશીની માળ.
મીરાં૦ ૧૩
તમો પણ જાઓ શીદ સાસરેરે, બાઇ વૃથા વટાળો શાને દેહ;
મનગમતા મોહનવર સાથેરે, તમો સર્વ તજીને કરો સ્નેહ. મીરાં૦ ૧૪
ઉદ્ધરી જાશે પીહેર સાસરૂંરે, થઇ જાશે તમારૂં કલ્યાણ;
હાર નહિ ભજો તો અંતે થાશે ફજેતીરે, જમ કરથી મુકાવશે કોણ ?
મીરાં૦ ૧૫

કહેજો તમારી માતનેરે, વૃદ્ધ થયાં ગોવિંદ ગુણ ગાય;
હરિવિના કોટી દેવ સેવશોરે, તોયે જનમ મરણ નહેં જાય. મીરાં૦ ૧૬

સુણી એમ છણકતી ખીજતીરે, બાળા આવી બંધવની પાસ;
ઓ ભાઇ ભાભી કહેછે થાઓ વેરાગીરે, સહુ મુકીદો રાજ અવાસ.
મીરાં૦ ૧૭

એવું સુણીને આવ્યો રોષ રાણાનેરે, પ્રેર્યા સેવક મીરાંને અવાસ;
લાવો ખબર છે શા રંગમાંરે, કોણ કોણ બેઠું છે એની પાસ. મીરાં૦ ૧૮

અનુચરે આવી એમ કહ્યું જે, નથી ત્રીજું માણસ આ વાર;
રાણીજી સાથે કોઇ પુરૂષ છે બીજોરે, ઘરમાં થઇ રહ્યો છે ચેઇકાર.
મીરાં૦ ૧૯

સુણતામાં રાણો થયો રાતડોરે, ખેંચી ખડગ ધાયો છે તેણીવાર;
પેઠો મીરાંને મેહેલે એકલોરે, કોઇ આવે ના ધાઇ દીધાં દ્વાર. મીરાં૦ ૨૦

આવી જોયું તો મીરાં એકલીરે, પ્રભુએ એને ના દીધું દરશન;
પૂછ્યું મીરાંને પેલો પુરૂષ ક્યાં છેરે, તાહારે લાગ્યું છે જેશું લગન;
મીરાં૦ ૨૧

ક્યાં છે પૂછો શું રાણા રોશમાંરે, તે તો સત્રળે વસ્યો ભરપૂર;
ધ્યાનમાં જુવે જોગી પ્રેમી પ્રત્યક્ષ દેખેરે, રહે છે દુષ્ટથકી એ દૂર.
મીરાં૦ ૨૨

કાહાડી નાખો આ કલેશ કપટ સંગેરે, નિર્મળ કરોની મન;
પ્રેમભક્તિએ પરબ્રહ્મ ભજો તો, તમને થાય તેહેનાં દરશન. મીરાં૦ ૨૩

એવું સુણીને આગ લાગી ઘણીરે, પણ ભાવ ન આવ્યોરે ભૂપ;
ક્રોધ કરીને શસ્ત્ર વાવરેરે, એહવે દીઠાં મીરાંનાં બે રૂપ. મીરાં૦ ૨૪

પાછળથી પસ્તાવો રાણાને થયોરે, ગયું ઉતરી મનનું ઝેહેર;
મુખે માગે તે આપું તેહનેરે, જે કોઇ લાવે મનાવી મીરાં ઘેર.
મીરાં૦ ૩૩

ઉપરા ઉપરી તેડાં મોકલ્યાંરે, આવીને લાગ્યા સહુ પાય;
આજી પધારો મેવાડમાં વેહેલાંરે, રાણાજી તો અંન નવ ખાય.
મીરાં૦ ૩૪

જ્યાં લગી રેહેશો તમો દ્વારિકાંરે, ત્યાંહા લગી કરૂં અપવાસ;
આગ્રહ દેખી મીરાં વિદાય માગવાનેરે. આવ્યાં શ્રીપ્રભુજીની પાસ.
મીરાં૦ ૩૫

હરિએ હકીકત સાંભળીનેરે, હસી ચાંપી હૃદયા સાથ;
શ્રીકૃષ્ણસ્વરૂપમાં સમાઇ ગયાં મીરાંરે, જે જે બોલો શ્રી દ્વારિકાંનાથ.
મીરાં૦ ૩૬

ચરિત્ર એ મીરાંબાઇનું રે, જે કો શિખે સાંભળે ને ગાય
પ્રેમભક્તિ તેહને મળે ને, ત્રુઠે દયાનો પ્રીતમ વ્રજરાય.
મીરાં૦ ૩૭

કાત્યાયનીનો ગરબો.

જીરે એક સમે વ્રજકન્યકાજી, મોહી જોઇ કૃષ્ણસ્વરૂપ જી;
મન ઇચ્છા સહુને ઉપની જી, વરવો વર એ અનુપજી.
કાંઇ સાધન સબળું કીજીએજી, તો એ કેંથ પમાયજી;
ત્દિ કાત્યાયની વ્રત્ત આચર્યુંજી, વરવા શ્રીવ્રજરાયજી.

માર્ગશીર્ષ માસ પ્રતિપદાજી, વ્રત્ત આરંભનો દિનજી;
સહુ પ્રાતઃકાળ કુમારિકાજી, ઉઠી આનંદ મંનજી. ૩
સામગ્રી પૂજનની ગ્રહીજી, કરતી હરિગુણ ગાનજી;
સખી ટોળે મળી સહુ સંચરીજી, કરવા જમુનાસ્નાનજી. ૪
શ્રી માહારાણીજીમાં[1] નાહીનેજી, પેહેર્યાં પવિત્ર પટકૂળજી;
કરી વેળુકાની[2] દેવી પ્રત્યમાજી[3], કાલિંદીને કુલજી[4]. ૫
જલ કુંકુમ અબીલ ગુલાલજી, પુષ્પમાળ ધરી માથજી;
ધૂપ દીપ ભોગ તંબોળ અરપીયાંજી, પ્રેમે લાગ્યાં પાયજી. ૬
કરજોડી કહે સહુ કન્યકાજી, સુણો કાત્યાયની માતજી;
મહા યોગેશ્વરી સુત નંદનાજી, મુજ પતિ કરો સાક્ષાતજી. ૭
કરે જાપ સર્વ એ મંત્રનોજી, વળતાં આવે ધામજી;
હવિષ્યાન્ન જમે અવની સુવેજી, ધ્યાન સદા ઘનશ્યામજી. ૮
એમ એક માસ પૂરો થયોજી, આવ્યો છેલ્લો દિનજી;
રત્ય[5] ફળ પામ્યાંકેરી થઇજી, એવું જાણ્યુ જુગજીવંનજી. ૯
ગોપસંગે ગાયો કરી ચાલતીજી, પ્રભુ આવ્યા જમુના તીરજી;
જળ ક્રીડા કરે નગ્ન કન્યકાજી, હરિ ચઢયા કદમ લઇ ચીરજી. ૧૦
અબળા અંબર દીઠાં નહિંજી, ચમકી ઉંચું ભાળ્યુંજી;
દીઠાં વસ્ત્ર વૃક્ષની ડાળમાંજી, પાસે નટવરરુપ નિહાળ્યુંજી. ૧૧
બાંહે જોડી બાલા કરગરેજી, પ્રભુ ટાઢે કંપે તંનજી;
અમો સર્વ તમારી કિંકરીજી, પટ આપો પ્રાણજીવંનજી. ૧૨
શ્રીકૃષ્ણ કહે સુણો સુંદરીજી, તમો નિરાવરણ કયમ ન્હાયાંજી;
વ્રતભંગ થયું ફળ શું મળેજી, ઉલટાં દોષે ભરાયાંજી. ૧૩

---

૧ જમનાંજી. ૨ રેતી, ૩ પ્રતિમા. ૪ કિનારો. ૫ ઋતુ.

જો ફળ ઇચ્છો પાપ ટાળીનેજી, તો આવો સર્વે બહારજી;
સૌ લજ્જા મૂકી દ્યો મનથકીજી, કરો સૂર્યને નમસ્કારજી. ૧૪
જેમ નાથે કહ્યું ત્યમ સહુ કર્યુંજી, ફળ પામવાની આશેજી;
જોઇ પ્રેમ પ્રસન્ન પ્રભુજી થયાજી, વર આપ્યો કૃપાનિવાસેજી. ૧૫
જાઓ રાસ રમશો મુજ સંગમાંજી, પતિ તમારો થાશ્યજી;
એમ કહી સહુ અંબર આપિયાંજી, પૂરી અબળાની આશજી. ૧૬
એમ કહી કૃષ્ણ ગૌ ચારવા ગયાજી, ગોપી આવી સહુ ઘેરજી;
જે ગાય શીખેને સાંભળેજી, તેહને દયાનો પ્રીતમ કરે મેહેરજી. ૧૭

પંદર તિથિ.

ગરબો.

સુણો ઓધવજી, પ્રેમતણો પંથ અગમ તમો શું જાણો;
સ્નેહસાગરનું, નથી પીધું પય ત્યાં લગી જોગ વખાણો.
જુઓ પ્રતિપદ યશ જેનો મીઠો, તે પુરૂષ અમે માણ્યો ને દીઠો;
કહાં યોગ કરે તે ઉર બેઠો. સુણો ઓધવજી
બીજ વાવ્યું સ્નેહનું સુખ છે જાણી, ઉગ્યું આનંદ વૃક્ષ સિંચે પ્રેહપાણી
ફળ્યું ત્યારે લણ્યું કુબજારાણી. સુણો ઓધવજી.
ત્રિજ ગત્ય મારી તનથી એહવી, એ પટી કંથે કીધી જેહવી;
મળી કિંકરી કંસતણી તેહવી. સુણો ઓધવજી.
ચતુરથી ચતુર હું એને લેહેતી, નામ સુઘડરાય સરવે કેહેતી;
પણ તે ચતુરાઇ મેહેલી વેહેતી. સુણો ઓધવજી.

પંચ મિથ્યા નવ કેહે આજ લહું, પ્રીત ના કરિયે ક્યહુ સરવે કહ્યું;
અમો ના માન્યું તે દુઃખ સહ્યું. સુણો ઓધવજી. ૫
ષષ્ઠી સહુને સુખમાં સોવું, અમારે ભાગ્યે આવ્યું રોવું;
સોકયને વાટે પતિસુખ દોહોવું. સુણો ઓધવજી. ૬
સપ્ત મીથ્યા હરિના આજ લહુ, તમને તજી કયહુ નહિ જૈયે કહ્યુ;
એમનું કહ્યું એમની પાસ રહ્યું. સુણો ઓધવજી. ૭
અષ્ટ મિલાપ હાવાં નથી થાવો, દાસીના સંગીથી શો દાવો;
ભલું અમને દુઃખ એને લ્હાવો. સુણો ઓધવજી. ૮
નાંમે તે નેહ નથી એને, અમો સ્નેહવાળાં પડયાં વશ વ્રેહને;
નહિ જાણે વિયોગ પીડે સ્હેને. સુણો ઓધવજી. ૯
દશમી અમો જાણી સરસ સાધી, તેનું ફળ આ વ્રેહની પીડ લાધી;
તેની ઝાળે નિશદિન દેહ દાધી. સુણો ઓધવજી. ૧૦
એકાદશ શ્રી કૃષ્ણ અમો સેવું, અન્ય કો થકી નથી લેવું દેવું;
અમને નિશ્ચે સુઝે એવું; સુણો ઓધવજી. ૧૧
દ્વાદશે માસ સુખ દીધું શ્રીજી, તેમાં શર્દ ઋતુની ગત્ય બીજી;
રતિ રસમાં ભીંજવીને ભીજી; સુણો ઓધવજી. ૧૨
તે રસ હાવાં અમો કયાં મળિયે, ક્ષણું ક્ષણું સુખ સાંભરે ને બળિયે;
ખાધી સાકર લુણ કહો કયમ ગળિયે. સુણો ઓધવજી. ૧૩
ચૌદશ જેનું જ્યાંહાં ચિત્ત ભમે, તે યોગ સાધે તે સારૂ સમે;
હમારૂં મન સદા શ્રીહરિમાં રમે. સુણો ઓધવજી. ૧૪
પુન્યે મેં કીધું પણ નહિ પૂરૂં, મળ્યું રત્ન અમૂલ્ય ગયુ દૂરૂં;
પેહેલું સુખ પામી હાવાં ઝુરૂં. સુણો ઓધવજી. ૧૫

એમાં સર્વે તિથિ સોળે આવી, વ્રેહે વિયોગ રસ ભરી નિત્યે ગાવી;
તેથી દયાનો પ્રીતમ વસે ઉર આવી. સુણો ઓધવજી. ૧૬*

પંદરતિથિ.

પડવે પ્રાણજીવન પાખે, કે ધીરજ નવ રેહે રાખે;
અનુભવી લહે ન બણે ભાખે, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો.
બીજે સહુ બ્રીજની બાળી, તલખે ત્રિભંગ લલિતે ટાળી;
પ્રીત કરી દીધી પાળી, મધુપ શ્રી માધવને કહેજો
ત્રીજે તાપ ઘણો તનમાં, વ્રેહજવાળા પ્રગટી મનમાં;
કળ ન પડે રજની દિનમાં, મધુપ શ્રી માધવને કહેજો.
ચોથે ચિત્ત ભૂધરમાંહિ ભમે, અન્યનું બોલ્યું પણ ન ગમે;
એ દુઃખ ઓસડથી ન સમે, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો.
પંચમી પેર ન સૂઝે કશી, ઝેરી નટવર નાગે ડસી;
લહેર મદન રોમ રોમ વસી, મધુપ શ્રી માધવને કહેજો.
છઠે છળ છબીલે કીધો, મતલબ સાધી દગો દીધો;
પારધીની પેરે પ્રાણ લીધો, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો.

સાતમે સોકલડી સંગે, નિત્યે રમે રસિયો રંગે;
તે અગ્નિ લાગે અંગે, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો. ૭
અષ્ટમી અંતર દુઃખ સાલે, કોનું ધન કોના સુખ મ્હાલે;
રહિયે બળી કાંઇ નવ ચાલે, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો. ૮
નોમે નંદકુંવર નાવ્યા, જોગના સંદેશા કહાવ્યા;
ભોગ તો કુબજાને ભાવ્યા, મધુપ શ્રી માધવને કહેજો. ૯
દશમે દાવાનળ પ્રગટયો, વાયદા કેરો દીન વટયો;
ના આવ્યો એ લાલ લટયો, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો. ૧૦
એકાદશી એક દીન હતી, પાસે હતા જ્યારે પ્રાણપતિ;
કયમ પ્રગટ કરૂં ગૂઢ ગતિ, મધુપ શ્રી માધવને કહેજો. ૧૧
દ્વાદસ સુરજતણો તડકો, તે ગ્રેહ તાપ તણો ટડકો;
તેથી અધિક મુજ ઉર ભડકો, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો, ૧૨
તે રસ રીત્ય ક્યાંહાં હાવાં, કુંજ સંકેત કરી જાવાં;
ક્યાંહાં તે અધરામૃત પાવાં, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો. ૧૩
ચૌદસ સુખ નોતું લેખું, તે તે દિશા દુખડું દેખું
કારણ એ પિયું નવ પેખું, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો. ૧૪
શરદપુનમ આવી સુખરાશી, વેહેલા આવોની વ્રેર વ્રજવાસી;
રાસ રમો સંગ લઇ દાસી, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો. ૧૫
એ પંદર તિથિ વરણી પ્રીત્યે, સ્નેહ સંદેશાની રીત્યે;
દાસ દયે ગાઇ ગીતે, મધુપ શ્રી માધવને કેહેજો. ૧૬

રાધાજીનો વિવાહ ખેલ.

એક સમે વ્રજકન્યકા, મારા રાજ,
હોજીરે શ્રી રાધાજી ખેલે છે માંહે, કે હું બલિહારી રે, મારા રાજ. ૧
રમતાં આવ્યાં વૃંદાવનમાં, મારા રાજ; હોજીરે શ્રીકૃષ્ણ ખેલેછે જાંહે. કે હું. ૨
હરિએ દડુલો દોડાવિયો, મારા રાજ; હોજીરે આવ્યો રાધાજીને હાથ; કે હું. ૩
માગે ગોવિંદ ગોપીના કહો મારા રાજ; હોજીરે પામો જો રમો અમસાથ. કે હું. ૪
બોલી લલિતા લાલસું, મારા રાજ; હોજીરે રચીએ વેહેવાનો ખેલ; કે હું ૫
કંન્યા રંગીલી શ્રીરાધિકા, મારા રાજ; હોજીરે વર થઇ કરો તમો કેલ. કે હું. ૬
સુણતાં મોહન મન માનિયું, મારા રાજ; હોજીરે સરવે થયાં રસરૂપ, કે હું ૭
સમજી સખા સરકી ગયા, મારા રાજ; હોજીરે સખીઓએ માંડી ધાધૂ. કે હું. ૮
મનોહર મંડપ બાંધીયો, મારા રાજ; રચ્યાં બે વેહેવાઇનાં ધાગ; કે હું. ૯
કોઇ કીરતી વૃષભાન થઇ, મારા રાજ; હોજીરે કોઇ જસોદા નંદ નામ. કે હું. ૧૦
ગણેશગોત્રજને બેસાડીયા, મારા રાજ; હોજીરે કરી સહુ લગ્નની રીત; કે હુ ૧૧

કેટલીક નો'તરણી જાંદરણીઆણી, મારા રાજ; હોજીરે ગીતો ગાએ ધરી પ્રીત; કે હું. ૧૨
પીઠી ચોળી વરકન્યકા, મારા રાજ; હોજીરે એહુને સજાવ્યા શણગાર; કે હું. ૧૩
દેવકલુવો દારા કરે, મારા રાજ; હોજીરે સાસુએ પોંકયા મોરાર. કે હું. ૧૪
વરવહુ પધરાવ્યાં માંહેરા માંહે, મારા રાજ; હોજીરે ચોરી રચી નવરંગ; કે હું. ૧૫
બ્રાહ્મણ થઇ ભણે કેટલી, મારા રાજ; હોજીરે આનંદ બહુ સહુઅંગ. કે હું. ૧૬
શુભ લગનઘડી મુહૂરત સમે, મારા રાજ; હોજીરે થયો જુગ હસ્તમેલાપ; કેહું ૧૭
મંગળફેરા દંપતી ફર્યાં, મારારાજ; હોજીરે મટયા સરવ પરિતાપ. કે હું. ૧૮
રાધિકા કૃષ્ણ આરોગિયાં, મારારાજ; હોજીરે કોડે કરી કંસાર; કે હું. ૧૯
રીતેભાતે કીધો ચાંદલો, મારા રાજ; હોજીરે વામા વધાવ્યાં ચાર. કે હું. ૨૦
લાડી વળાવ્યાં સાસરે, મારા રાજ; હોજીરે કીધી રતિ રસકેલ્ય; કે હું. ૨૧
આનંદસાગર ઉછળ્યો, મારા રાજ; હોજીરે વળી છે માહા રંગરેલ્ય; કેહું ૨૨
હળી મળી પૂછે સાહેલીયો, મારા રાજ, હોજીરે કેહેની ગમ્યો વર એહ; કે હું. ૨૩
શ્યામા સુણી નીચું જોઇ હસ્યાં, મારા રાજ; હોજીરે પ્રગટ શું કહે પતિ નેહ. કે હું. ૨૪
કુળની રીત છોડયા દોરડા, મારા રાજ; હોજીરે ગાય વાંકાં રસગીત; કે હું. ૨૫
ક્ષણું ક્ષણું હેત હૈયે વધે, મારા રાજ; હોજીરે ચોરે પરસ્પર ચિત્ત. કે હું. ૨૬
એમ સદા વૃંદાવનમાં, મારા રાજ; હોજીરે ખેલે એજુગલ સ્વરુપ; કે હું. ૨૭
એ છે પ્રાણજીવન દયાદાસના, મારા રાજ; હોજીરે આનંદ મંગળરુપ. કે હું. ૨૮

વ્હાલાજીના મહિના.

કારતક માસે મુકી ગયા કંથરે, સખી મુને;
હું તો જોઉંછુ પિયુજીનો પંથરે, પળે પળે;
વ્રેહે વાધે ગાતાં ગુણગ્રંથરે, રાધા કહે;
સહિયર માહારીરે, વાલમજી ઘેર ના આવ્યાજી. સખી૦ ૧

માગસર માસે મંદિર ખાવા ધાયરે, સખી મુને;
મુને કયહુંએ કશું ન સોહાયરે, વહાલા વિના,
માહારે પલક કલ્પસમ થાયરે, કોને કહું. સખી૦ ૨

પોષ માસે પિયુજી પરદેશરે, સખી મહારા;
હું તો એકલડી કયમ રેહેશરે, આ રત્યમાં;
માહારૂં જોબન બાળેવેશરે, ફૂલ્યું જોની સખી૦ ૩

માહુ મન મળવા અકળાયરે, અલબેલાને;
હાંક્યું ધીકે કાળજ ના કહેવાયરે, દુખ કોઇને;
માહારે રાત દિવસ રોતાં જાયરે, વાહાલાવિના. સખી૦ ૪

ફાગણ અખિલ ગુલાલે રંગ રોળીરે, કેસર ઉડે;
સામળિયાવિના સુની પડી ટોળીરે, સાહેલીની;
માહારે હૈયે પ્રગટી છે હોળીરે, વ્રેહે અગ્નિની. સખી૦ ૫

ચૈત્રે ચંદ્રચંદ્રિકા ફૂલી રે, વૃંદાવનમાં;
વેલ વૃક્ષલતા રહી ઝૂલીરે, જમુનાજીમાં;
માહારે જોવાનું સુખ ગયું હુલીરે, પ્રિતમ પાખે. સખી૦ ૬

વૈશાખે વ્રજ સૂનું સહુ લાગેરે, વ્હાલમવિના;
મુને વ્રેહેનાં બાણ ઉર વાગેરે, કોને કહું;
માહારૂં એ દુઃખ કોઇથી ન ભાગેરે, કૃષ્ણવિના. સખી૦ ૭
જેઠમાસે જ્વાળા ઘણી લાગીરે, કાલજડામાં;
વ્હાલાજીએ સોકય કરી છે સુભાગીરે, સુણતાં સખી;
આપણે સર્વ ઠર્યાં નિર્ભાગીરે, નટવરવિના. સખી૦ ૮
અષાડ માસે ગગન ઘન ગાજેરે, સખી સુણો;
મોહન પાખે માહારૂં મન દાઝેરે, કોહોને કહું;
હું પીડાઉં પ્રભુ નવ લાજેરે, વર્ષાઋતુ સખી૦ ૯
શ્રાવણ માસે સરવડે વરસેરે, સખી માહારું;
મન મળવાને ઘણું તરસેરે, મોહનજીને,
દોહોદસ ન્યાહાળું કયહું નવ દરસેરે, દામોદરજી. સખી૦ ૧૦
ભાદરવે ભલી વિજળી ચળકેરે, સખી જોની;
શોભા જોત એ ખ્ગે આંસુડાં ઢળકેરે, કાળજ ધીકે;
જાણે પ્રભુનું પીતાંબર ઝળકેરે, એવું દીસે. સખી૦ ૧૦
આશ્વિન માસે તો રમવાને રાસરે, વ્હાલો આવ્યા;
વાહાલે પૂરી સહુ પ્રેમદાની આશરે, આનંદ વાધ્યો;
ગુણ ગાય દયો કૃષ્ણનો. દાસરે, જોડી કર
સૈયર માહારીરે વાલમજી ઘેર આવ્યાજી. સખી૦ ૨૦

રાસલીલા.

ગરબી.

વાગે વૃંદાવનમાં વાંસળીરે, ઉભો ઉભો વગાડે કાહાન;
નાદે વેધી મુનિવર પાંસળીરે, નવ રહી કોને સાન. વાગે૦ ૧
તરૂની શાખાઓ ઝુમી રહીરે, ચરણે નમવાને કાજ;
વેલી વૃક્ષ સાથે ઝુમી રહીરે, ભાગ્ય હમારાં આજ. વાગે૦ ૨
જમનાનીર ચાલે નહીરે, મૃગને મન મોહ થાય;
પંખી માળામાં માહાલે નહીરે, નાદ સુણી ન રહેવાય. વાગે૦ ૩
વાછરૂં કાન દઇને સાંભળેરે, કરે નહીં પયપાન,
ગાયો ગાળા તોડી તાંહાં પળેરે, નાદ સુણવાને કાન. વાગે૦ ૪
ફુલ્યાં કમળજળ ટાટડીરે, દીસે ઉદિયો છે ભાણ;
શંકર સમાધ મેહેલી રહ્યારે, થયું જગતને જાણ. વાગે૦ ૫
કાને પડિયો તે વ્રજની નારનેરે, વાહાલાજીનો રે નાદ;
તારુ પદ પામે નિજ ધામને રે, ધાઇ ગયાં સઉ સાદ. વાગે૦ ૬
એકે નેપુર કાને ઘાલીયુંરે, ચરણે પહેરી છે ઝાલ,
એકે કંકણ માથે ઘાલિયુંરે, એવી થઇ છે બેહાલ. વાગે૦ ૭
એકે કુમકુમ કાજળ રોળિયુંરે, ટપકું કીધું છે ગાલ,
એકે ખાવું ઘાલ્યું અંચળેરે, જોવા દીનદયાળ. વાગે૦ ૮
એકના કરમાં કોળિયોરે, પીતી ચાલી એક નીર;
એક છોરુ રડતાં મેહેલી ગઇરે, ચાલી જમનાને તીર. વાગે૦ ૯
એકના સ્વામીને મન આમળોરે, જાવા દીધી નહી નાર;
કરજોડી કેહે છે કામનીરે, મને જાવાદો નિરધાર. વાગે૦ ૧૦

સંગમાંની પ્હોતી સરવે ભામનીરે, પછી બેઠો ધસવા હાથ;
રીસ તજીને રીસાળવેરે, દીન ગઇ દીનાનાથ. વાગે૦ ૧૧
સરવે પેહેલી જઇ તે મળીરે, તેની દેહ પડી ઘરમાંહ્ય;
મોહનજીના અંગમાં જઇ મળીરે, થાય અચરજ સહુ ત્યાંહ્ય. વાગે૦ ૧૨
કુળનો ધર્મ નથી ઓ નારીઓરે, જાઓ પોતાને ઠામ,
ધન ધન તમારી રીતનેરે, મેલ્યાં ઘરનાં તે કામ. વાગે૦ ૧૩
આપણા ઘરનાં તે કાજ ન મુકીએરે, આવી કરીશું કાલ;
વચન વાહાલાજીનું સાંભળીરે, ગોપી બોલ્યાં સહુ વ્હાલ. વાગે૦ ૧૪
હાવાં કેમ જઇએ મંદિર ફરીરે, હમે તજીશું તંન,
દેખી ગોપીજનની પ્રીતસુંરે, હરખ્યા શ્રી ભગવંન. વાગે૦ ૧૫
હાવાં આવો આપણ સહુ મળીરે, રમીએ રુડોરો રાસ.
એકએક ગોપી વચ્ચે નાથનેરે. નિરખે રૂડી પેરેંપાસ. વાગે૦ ૧૬
માંહોમાંહે ભરાવી બાથનેરે, કહો કેમ જઇએ ઘેર,
વચમાં લીધા વળી નાથનેરે, રુપ જુવે રૂડી પેર. વાગે૦ ૧૭
વમાસે શ્યામને શ્યામનીરે, ઉરની ત્રૂટી છે માળ.
વાધી શરદપુન્યમની રાતડીરે, કીધી શ્રી રે ગોપાળ. વાગે૦ ૧૮
લીલા દેખી કુંજધામનીરે, પવન થયો ગતિભંગ.
દેવ તે વૃષ્ટિ કરે પ્રસન્ન થઇરે, દેખી વ્રજનો ઉમંગ. વાગે૦ ૧૯
બ્રહ્માદિક જાણે જોઇએ જઇરે, લીલા ગોકુળચંદ.
જેમ અભ્રવિશે ઓપાઇ છે રે, તારા વચ્ચે જેમ ઇંદુ. વાગે૦ ૨૦
એ રાસલીલા જે ગાયે ને સાંભળેરે, તે પામે નિજધામ.
પાતક સરવે સમાવજોરે, કેહે જન દયારામ. વાગે૦ ૨૧

બાળલીલા.

ગરબો.

સજ્જન સાંભળોરે, હરિની બાળલીલા કાંઇ ગાશું,
કોટિક કલ્પનારે, પતિતપણાથી પાવન થાશું. ૧
ઇશ્વર અખિલતણારે, જેહેતું કરે શેષ શિવ વંદન,
ભક્તવત્સલ પ્રભુરે, માટે થયા નંદના નંદન ૨
ગોકુળ ગામમાંરે, નિત્ય યશોમતીઘેર આનંદહેલી,
કાલાં તોતલાંરે, સુતનાં વચન સુણી થાય ઘેલી. ૩
મોહન મૂરતીરે, સેહેજે દીઠેથી મોહ લાગે,
તે હરિ હઠ કરીરે, મા મા કહીને માંખણ માગે. ૪
પાગે લંગરીરે, *મછમ કરતો છબીલો ચાલે,
લટકે લાડકોરે, રંગત લાકડલી કર ઝાલે. ૫
કટી કંદોરડોરે, ચરણ ધરંતાં ખમખમ બોલે,
લટકે કુમતુંરે, શોભા નહિ કોઇ તેહની તોલે, ૬
પોંહોચાં સાંકળાંરે, કરમાં કંચનકંકણ શોભે,
પોહોંચી બેહેરખાંરે, બાજુબંધે બહુ મન લોભે, ૭
ઉરપર સાંગલુંરે, સિંહનખ શોભે સોવ્રણ મઢિયો,
મણિ મુક્તાતણીરે, માળાઓ જઇ નાભી અડીયો. ૮
મોહન મુખડુંરે, શરદપુનમશશીથકી બહુ સારૂં;
નિરમળ નાસિકારે, મોતી લળકે મોહ્યું મન મારૂં. ૯
લિલવટ લાલતુંરે, શોભે કુંમકુંમ બિંદુ દીધું.
આંજી આંખડીરે, માજી ગાલનજરિયું કીધું. ૧૦

કુંડળ કાનમાંરે, પડયાં પ્રતિબિંબ કપોળે ઝળકે;
ઝુમણ વેળિયુંરે, મોતી ભરિયું લટકે લળકે. ૧૧
મુખપર ઝૂમતારે, હરિને ખિટળીયાળા કેશ;
છબિ ધનશ્યામં છેરે, મનમોહન પ્રભુ બાળક વેશ. ૧૨
મુખ દધી લેપિયુંરે, નિરખે ઉર ભરી આવે વ્હાલ,
પરમ આનંદનોરે, સાગર નવનીતપ્રિય નંદલાલ. ૧૩
એવો લાડિલોરે, ઠમકે ચાલ ઠમકતી ચાલે;
મહીડું વલોવતાંરે, ગોવિંદ ગોળી ને રવી ઝાલે. ૧૪
બોલે તોતલુંરે, ઠણુઠણુતો કાનડ થાય કાલો;
માડી ધવાડતીરે, હઠ કરી કહેતાં લાગે વહાલો. ૧૫
પાહનો ઊભયોરે, કોટા દઈને કંઠ લપટાવે;
શિર સુંઘી કરીરે, લઈને ઊછંગે ધવરાવે. ૧૬
ગોવિંદ ઘુંટડેરે, દૂધ પીયે જસોદા મુખ જોયઃ
પુચકારી કરીરે, જનુની આંખનાં આંસુ લ્હોય. ૧૭
તૃપ્ત થયા પછેરે, માજી વિવિધ રમકડાં આપે;
ખેલે આંગણેરે, ગોપીજન લઈ રૂદયા ચાંપે. ૧૮
બાળક વેશ છેરે, પણ સુખ છાંનું સઘળું આપે;
કોઇને કેહે નહીરે, અબળા અતિ આનંદ ઉર વ્યાપે. ૧૯
લેતી ભામણાંરે, નિરખે શિશુ માટે મુખ ચૂમે;
ઘેર જવાય નહીંરે. લલચ્યું લાલ વિશે મન ઘૂમે. ૨૦
રમતાં આંગણેરે, કરદમ વળગ્યો છે શ્રીઅંગે;
એહેક બરાસથીરે, ઊંઝી ફેલી છે હરિ સંગે. ૨૧

એહવા રજ ભર્યારે, વછતું પૂંછ ગ્રહી ફરે પુંઠે;
પડી જવાય છેરે, ગોપી હસી પડે વળી ઊઠે.
વ્રજની સુંદરીરે, લાલચ માખણતણી બતાવે;
અંતર પ્રેમથીરે, પ્રભુને થેઇથેઇ થનક નચાવે:
બાળચરિત્રનોરે, આનંદ એવો વ્રજજન માણે;
વ્રજવાસીતણાંરે, ભાગ્ય તણો કોઇ પાર ન જાણે.
નેતિ નિગમ કહેરે, અગમ અગોચર સહુથી અળગો;
તે પ્રભુ પ્રેમથીરે, આહિરડાંને આવી વળગ્યો.
ક્રીડા અવતાર ઘણારે, શિરોમણિ વ્રજલીલા વ્રજરાણા;
દાસ દયાતણ રે, પ્રાણજીવન ધન એ પ્રભુ જાણો.

બાળ લીલા.

ગરબો.

ત્યારે માતાજી એમ બોલ્યાં તમે, ચતુર થઇ કાં ચૂકોરે;
જ્યાં એની દૃષ્ટે પડે નહિ વસ્તુ, ત્યાં અંધારે મૂકો. કુંવરને૦ ૪
એક કહે મેં એ પણ કરી જોયું, મુક્યું અંધારા માંહેરે;
એને શી ચિંતા થાય અજવાળું, જઇ ઉભો રેહે જાંહે. કુંવરને૦ ૫
કૃષ્ણમાત ત્યારે એણીપેરે બોલ્યાં, તું ઘેલી ગોપી શીદ શોચેરે;
મહિ માંખણ ઉંચું શીકે મેહેલો, ત્યાં એ બાળક નહિ પોહોંચે.
કુંવરને૦ ૬
તવ બોલી એક બાળા આવો, હું શીકાની ગત્ય દેખાડુંરે;
શાણા સુતનાં જુઓ પરાક્રમ, થાયે અંતર ટાહાડું. કુંવરને૦ ૭
લાકડી લેઇ ચઢે અનુખળપર, શિકેથી લઇ સહુ ખાયરે,
સખાને આપે ને તેથી વધે તો, માંકલડાંને પાય. કુંવરને૦ ૮
માતા કહે અનુખળથી ન પોહોંચે, એવું ઉંચું તમે બાંધોરે;
મટુકીતણું મુખ વસ્ત્રે વીંટીને, સોય દોરડે લઇ સાંધો. કુંવરને૦ ૯
હજી તમો પણ લક્ષણ લાડવાયા—નાં ન જાણો માતરે;
ઘરમાં ગરીબ એ બારણે બીજો, વીતે તે જાણે વાત. કુંવરને ૧૦
એક સખાની ખાંધે ચઢીને, અતિ ઉંચું પણ ચાખેરે;
તેથી ન ફાવે તો દોહોણી કરે કાણી, ધાર તળે મુખ રાખે. કુંવરને ૧૧
ત્યારે માજી કહે એ બાળકને, હું કહી રીતે ખાળુંરે;
મહી માખણને મજુસમાં મેલી. ઘોની ત્રિયા ત્યહાં તાળું. કુંવરને૦ ૧૨
એક કહે માડી એમ કરે તો, થાય છે બમણું જાનરે;
ખાવા ના પામે ત્યાં ખીજી દે ગાળો, ભાંજે પાત્ર બહુ કહાન.
કુંવરને૦ ૧૩

કાંઇ ન ચાલે તો છોડે વાછરડાં, વેળા વના ધવરાવેરે;
સુતાં બાળકને જઇને જગાડે, ચોહોંટિયો દેઇને રડાવે. કુંવરને૦ ૧૪

એવુ સાંભળીને કહે રાણીજી, દેશ શિખામણ બાઇરે;
મંદિરમાં પેઠો તમો દેખો તો, લાવજો એહને રહાઇ. કુંવરને૦ ૧૫

અરે માત મેં એક દહાડે, સંતાઇ આવતો હેર્યોરે;
પેશી સદનમાં ખાવા વલુંધ્યો, એટલે જઇને મેં ઘેર્યો. કુંવરને૦ ૧૬

મેં કહ્યું ચોર આવ્યો આજ દાવે, નહિ જાવા દઉં ગ્રહેશરે;
મરડી મુંછ એણે કહ્યું મુજને, હું જાશ તું જોઇને રહેશ. કુંવરને૦ ૧૭

કરી કળા એક મહિ ભર્યું મુખમાં, એટલે જઇને મેં ઝાલ્યોરે;
કર્યો કોગળો માહારી આંખમાં, હું ચોળવા રહી એ ચાલ્યો. કુંવરને૦ ૧૮

એક કહે મેં ઝાલ્યો હુતો આજ, તોપણ એ નવ ગાંઠયોરે;
ત્રોડી મુજ મુક્તાફળ માળા, હું વિણવા રહી વ્હાલો નાઠો. કુંવરને૦ ૧૯

એટલામાં એક અબળા આવી, કહ્યું જુઓ લાવીછું ઝાલીરે;
છેડો ઉઘાડે તો પુત્ર પોતાનો, લજવાણી પડી ઠાલી. કુંવરને૦ ૨૦

એવું જોઇ જસોદાજી બોલ્યાં, આવાં સાચાં સહુ હોશોરે;
માહારો લાલ માહારા ભવનમાં પોઢયો, આવશે જાગી તો જોશો.
કુંવરને૦ ૨૧

એવું કહેતાં પ્રભુ આંગણે આવ્યા, નિંદ્રામાંથી ઉઠીરે;
જશોમતી કહે જુઓ આ મારો બાળક, યુવતી સર્વ તમે જૂઠી.

પ્રેમકટાક્ષે કરી સહુ કામની,—સામું શ્રીકૃષ્ણે જોયુંરે;
લોટપોટ થઇ ગઇ સહુ લલના, પ્રીતમમાં મન પ્રોયું. કુંવરને૦ ૨૩
સાહામાં સાહામી લોચન મળતાં, કરી સમસ્યા છાનીરે;
સર્વે કહ્યું આવજો મારે મંદિર, મોહને લીધું તે માની. કુંવરને૦ ૨૪
ગોપી ગોવિંદતણી ગત ન્યારી, શું જાણે સંસારરે;
હૈયે હેત ને વઢે વદનથી, કોણ લહે તેનો પાર. કુંવર૦ ૨૫
શીખે સાંભળે ગાય એ ગરબો, શ્રીકૃષ્ણ બાળચરિત્રરે;
કહે દયો પ્રભુ પ્રસન્ન થાય તેને, પતિત થાય પવિત્ર. કુંવરને૦ ૨૬

પ્રેહવિલાસ.

ગરબો.

ઓધવ અલબેલાને કેહેજો કે, જયમ હમો કાહાવિયેરે લોલ;
હવાં તો હદ થઇ છે નાથ કે, ગોકુળ આવિયેરે લોલ. ૧
કોટી કલ્પસમી પળ જાય કે, દિન કેવડો કહુંરે લોલ;
માસ વરસ એમ વીતે વાલમ, દુઃખ કેટલું સહુંરે લોલ. ૨
હાવાં નથી રહેવાતું નાથ કે, કહું છું કરગરીરે લોલ;
પાયે પડું છું પ્રાણજીવન કે, પાલવ પાથરી રે લોલ. ૩
તાલાવેલી લાગી તન કે, મન તમમાં ભમેરે લોલ;
બોલ્યું વેણ બિજા કોનું પણ, અમને ના ગમેરે લોલ. ૪
નથી મુને ખાનપાનનું ભાન કે, નિદ્રા ના મળેરે લોલ;

આઠે પોહોર વિચારે જાય કે, કાળજડું બળેરે લોલ. ૫
વ્યાકુળ થઇ છું પ્રીતમ પાખી કે, કળ ના પડે ક્ષણરે લોલ;
એ દુઃખ કોઇને ના કહેવાય કે, અકળાઇયે ઘણુંરે લોલ. ૬
અનુભવી જાણે એ દુખ બાકી, સહુ ઘેલાં કહેરે લોલ;
પીડા પ્રીતતણી જ્યાંહાં વ્યાપી, ડાહાપણ ના રહેરે લોલ. ૭
કાનુડે કાળજડું કોર્યું કે, કાંઇ સૂઝે નહીરે લોલ;
પ્રેમ કટારીનો ઘા પાકય-ચઢયો રૂઝે નહીંરે લોલ. ૮
ક્ષણ ક્ષણ વ્રેહેબાણે છુંદાય કે, રૂઝ કહો કયમ વળેરે લોલ;
મલમ મળે જો મોહન મેલાપ કે, દુખ સઘળાં ટળેરે લોલ. ૯
ઓધવ નિકુંજનું સુખ સઘળું, ક્યમ શકીએ કથીરે લોલ;
પળપળ લીલા પ્રગટ કરી કાંઇ કે, કહેવાતી નથીરે લોલ. ૧૦
અબળા અંતરની અભિલાખ કે, નાવે કહેણમાંરે લોલ;
'પિયુજી પૂરણ કરતા તેહ. શું વરણું વેણમાંરે લોલ. ૧૧
ઓધવ સ્નેહતણું દુઃખ સગપણથી, અધિકું ઘણુંરે લોલ;
અનુભવીનું અંતર જાણે કે, સુખરે શું ભણુંરે લોલ. ૧૨
અણમળતાંસું એકંગી રતિ કે, જોખમ જીવનુંરે લોલ;
કોને કહિયે થયું અમારે, કરતવ દૈવનુંરે લોલ. ૧૩
ઓધવ આ દુઃખથી ઘણું સારૂં, મરણ આવે બણીરે લોલ;
જીવ તો જાય તરત પણ અટકયો, આશ આવ્યા તણીરે લોલ. ૧૪
આગળથી નવ સમજ્યાં એમ જે, પીડા પ્રીતમાંરે લોલ;
આ તો સુખ સાટે ઉદ્વેગકે, દીઠો રતિ રીતમાંરે લોલ. ૧૫
નથી એ કષ્ટતણો ઉપાય કે. વ્હાલાજી વિનારે લોલ:
માટે કેહેજો જયમ ત્યમ આવે, હરિ ભૂલી ગુનારે લોલ. ૧૬

અબળાજન અમો અવગુણ ખાણ, શું તમો નથી જાણતારે લોલ,
ગુણસાગર છો ગિરધરલાલ, રખે ઉર આણતારે લોલ. ૧૭
હૈયાનું હારદ સમજો છો, શું કહિયે કથીરે લોલ;
જાણીતા થઇને દુઃખ દો છો, એ ઘટતું નથીરે લોલ ૧૮
પ્રેમતણી પોથીનો પાર, ઉધવજી ના મળેરે લોલ;
માટે કરજો એજ ઉપાય, કે વાલમજી વળેરે લોલ. ૧૯
સંદેશામાં શી શી વાત, કહો અમે કયાવિયેરે લોલ;
માટે દાસ દયાના પ્રીતમ, નિજ ઘેર આવિયેરે લોલ. ૨૦

પારણું

માતા જસોદા ઝૂલાવે પુત્ર પારણે,
ઝૂલે લાડકડા પુરુષોત્તમ આનંદભેર;
હરખી નરખીને ગોપીજન જાયે વારણે,
અતિ આનંદ શ્રીનંદાજીને ઘેર. માતા જ૦ ૧
હરિના મુખડા ઉપર વારૂં કોટિક ચંદ્રમા,
પંકજ લોચન સુંદર વિશાળ કપોળ;
દીપક શિખા સરખી દીપે નિર્મળ નાસિકા,
કોમળ અધર અરુણ છે રાતાચોળ. માતા જ૦ ૨
મેઘશ્યામ કાંતિ ભૃકુટી છે વાંકડી,
ખીટળિયાળા ભાળ ઉપર ઝુમે કેશ;

હસતાં દંતુડી દીસે બેહુ હીરાકણી,
જોતાં લાજે કોટિક મદન મનોહર વેશ. માતા જ૦
સિંહ નખે મઢેલું શોભે સોવણ સાંગલું,
નાજુક આભ્રણ સઘળાં કંચન મોતીહાર:
ચરણ અંગુઠો ધાવે હરિ બે હાથે ગ્રહી,
કોઇ બોલાવે તો કરે કિલકાર. માતા જ૦
લાસે લલાટે કીધો છે કુમકુમ ચાંદલો,
શોભે જડિત્ર જાણે મરકત મણિમાં લાલ;
જનની જુગતે આંજે અણિયાળી બેહુ આંખડી,
સુંદર કાજળકેરૂં ટપકું કીધું ગાલ. માતા જ૦
સાવ સોનાનું જડિત્ર મણિમય પારણું,
ઝુલવે ઝણુણુણ બોલે ઘુઘરીનો ઘમકાર;
માતા વિધવિધ વચને હરખે ગાયે હાલડાં,
ખેંચે કૂર્માતિયાળી રેશમદોરી સાર. માતા જ૦
હંસ કારંડવ ને કોકિલ પોપટ પારણે,
બપૈયા ને સારસ ચકોર મેના મોર;
મૂક્યાં રમકડાં રમવા શ્રીમોહનલાલને,
ઘમઘમ ઘૂઘરડો વજાડે નંદકિશોર. માતા જ૦
મારા કહાનાની સમાણી કન્યા લાવશું,
મારા લાલને પરણાવીશ મોટે ઘેર;
મારો જાયો વરરાજા થઇ ઘોડે બેસશે,
મારો કહાનો કરશે સદાય લીલાલ્હેર. માતા જ૦
મારો લાડકવાયો સખાસંગ રમવા જશે,

સારી સુખલડી હું આપીશ હરિને હાથ;
જમવા વેળા રુમઝુમ કરતો ઘરમાં આવશે,
હું તો ધાઇને ભીડીશ હૃદયા સાથ. માતા જ૦ ૯
જેનો શંકર શેષ સરીખા પાર પામે નહીં,
નેતિ નેતિ કેહે છે નિગમ વારંવાર;
તેને નંદરાણી ઝુલરાવી ગાયે હાલરાં,
નથી નથી એના ભાગ્યતણો કંઇ પાર. માતા જ૦ ૧૦
વ્રજવાસી સૌ સરવેથી સુભાગી ઘણાં,
તેથી નંદજસોદાકેરૂં ભાગ્ય વિશેષ;
તે સરવેથી ગોપીજનનું ભાગ્ય અતિઘણું,
જેની કરે પ્રશંસા બ્રહ્મા શિવ ને શેષ. માતા જ૦ ૧૧
ધન ધન વ્રજવાસી ગોપીજન નંદ જસોમતી,
ધન ધન વૃંદાવન હરિકેરો જ્યાં છે વાસ;
સદા જુગલકિશોર જ્યાંહાં લીલા કરે,
સદા બલિહારી જાયે દયોદાસ. માતા જ૦ ૧૨

રાધિકાનું સ્વપ્ન

ધોળ

માતાજીરે આજ આનંદ મારે અંગેરે,
શ્રીકૃષ્ણ પરણ્યા મારી સંગેરે.
માતાજીરે આજ સપના મેં એવું દીઠુંરે,
અમૃતથી લાગે મુજને મીઠુંરે.
માતાજીરે જાણું વૃષભાનજી મુજ તાતેરે,
બ્રાહ્મણ મોકલીયો પરભાતેરે.
માતાજીરે જાણે મુજ વિવાહ નંદઘેર કીધોરે,
મે જાણે નંદકુંવર માગી લીધોરે.
માતાજીરે રૂપવંતો ગુણવંતો નરખીરે,
પાઘ બંધાવી તમે હું હરખીરે.
માતાજીરે તમે તે જાણે જમાઇ તેડયો જંબારે,
હું દેખી લજવાણી ગઇ રંબારે.
માતાજીરે જાણે મુને તેડી જસોદ સાસુરે,
વસંત ચઢાવ્યું વિધિએ ખાસુંરે.
માતાજીરે તમે જાણે લગન મારાં લીધાંરે,
સગાં સંબંધી ભેળાં કીધાંરે.
માતાજીરે બારણિયે તોરણ બંધાયરે,
માનુની મંગળ ગાયરે,
માતાજીરે બેહુને પીઠી ચઢાવેરે,
લાડકાલાડુ સર્વે લાવેરે.

માતાજીરે જાણે નટવર ચઢિયા વરઘોડેરે,
આવીને ઉભા ત્હારે ટોડેરે. આ૦ ૧૦
માતાજીરે તમે પોંખી પધરાવ્યા પ્રીતેરે,
માંડવડો શોભ્યો રૂડી રીતેરે. આ૦ ૧૧
માતાજીરે મને જાણે મામાએ પધરાવીરે,
મેં જાણ્યું માંયરામાં હું આવીરે. આ૦ ૧૨
માતાજીરે વાજાં વાજે દ્વિજ ભણતા જાયરે,
જાણે માનુનીઓ મંગળ ગાયરે. આ૦ ૧૩
માતાજીરે તમો જાણે કન્યાદાન દીધુંરે,
હરિ મુજ કર સાહ્યો કારજ સિધ્યુંરે. આ૦ ૧૪
માતાજીરે જાણે મંગળફેરા અમો ફરીયાંરે,
પાલવ ગાંઠણુ કરીયાંરે. આ૦ ૧૫
માતાજીરે કંથે કંસાર જમાડયો રીતેરે,
મેં પણ જમાડયા પ્રભુજીને પ્રીતેરે. આ૦ ૧૬
માતાજીરે જાણે જુવતી જન ચારે વધાવ્યાંરે,
અમો બંધે ગોત્રજ નમવા આવ્યાંરે. આ૦ ૧૭
માતાજીરે જાણે વૃષભાનજી મુજ તાતેરે,
પહેરામણી આલી ભલી ભાતેરે. આ૦ ૧૮
માતાજીરે તમે સરવે કુળની રીત કરાવીરે,
મુજને સાસરિયે વળાવીરે. આ૦ ૧૯
માતાજીરે જઇ હું જશોદા પાયે લાગીરે,
એટલે હું ઝબકીને જાગીરે. આ૦ ૨૦

માતાજીરે એવું સપંન મુને આવ્યુંરે,
જેવું મેં તુજને સંભળાવ્યું રે. આ૦ ૨૧
માતાજીરે રાધા રૂદયા ચોંપી એમ બોલ્યાંરે,
દારદ હૈયાનું સમજી ડોલ્યાંરે. આ૦ ૨૨
લાડકડીરે તુજને પરણાવીશ હું રંગેરે,
વ્રજલાડીલાની સંગેરે. આ૦ ૨૩
લાડકડીરે તારૂં સપન જે કોઇ ગાશેરે,
દયાનો પ્રીતમ તેનો પતિ થાશેરે. આ૦ ૨૪

રાધિકાનાં વખાણ.

ધોળ

શણી કીર્તિજી પૂછે છે કુંવરી ક્યાં ગઇરે,
મારી લાડકડી ક્યાં લાગી આવડી વાર; મારી લાડસઘેલી લાડણીરે.
હું તો તુજ પાખે ઘર આંગણું કરતી હુતી રે,
મારી રાધા મારા લોચનનો શણગાર. મારી લાડસઘેલી. ૧
તારી વેણી જોઇ વાસુકી પાતાળે પેઠો રે,
તારૂં ભાળ જોઈ ભાગે દુઃખ પરચંડ; મારી લાડસઘેલી.
કીરચંચુને લજાવે તારી નાસિકા રે;
તારી ભ્રૂકુટી લજાવે છે કોદંડ. મારી લાડસઘેલી. ૨
તારા મુખડા ઉપર વારૂં કોટિક ચંદ્રમા રે,
તારા નેત્ર ઉપર વારૂં મૃગ ને મીન; મારી લાડસઘેલી.

તારા અધર પ્રવાળ બિંબફળ જેવા રે,
તારો કંઠ સુણી કોકીલા થઇ દીન. મારી લાડસઘેલી. ૩
તારૂં હસવું જાણે વરસે મીઠડાં ફૂલડાં રે,
કુંદ કળી સરખા દીપે તારા દંત. મારી લાડસઘેલી.
તારૂં ગળસ્થળ સહુ શોભાનું સદન છે રે,
ચારૂ ચિબુકનું ટપકું ચોરે છે ચંત; મારી લાડસઘેલી. ૪
તારી ગ્રીવાએ કપોત કંબુ રેખા રાજે રે,
તારૂં ઉદર જાણે પોયણીનું પાન; મારી લાડસઘેલી.
હસ્ત મૃણાળ ને ચંપકકળી આંગળી રે,
તારી કટી કૃશ કેસરી સમાન. મારી લાડસઘેલી. ૫
જંઘા કદળીથંભ સરીખી શોભતી રે,
પરમાનંદ કંદ પાવન પંકજ પાય; મારી લાડસઘેલી.
તારી નખશિખ શોભા તે શી પેરે વરણવું રે,
તારી સમોવડ કો જુગમાં નવ કહેવાય. મારી લાડસઘેલી. ૬
ત્રિલોક સુંદર વપુ ચંપકવરણું છે રે,
કોની ઉપમા આપું સૌમાં દીસે ખોડ; મારી લાડસઘેલી.
ગુણ રૂપનો સમુદ્ર મારી રાધિકા રે,
નથી વિશ્વમાં વર કોઇ તારી જોડ. મારી લાડસઘેલી. ૭
મુજને એ ચિંતા મોટી છે મારા મનમહીંરે,
તારી તુલ્યનો દેખું વર તો હરખે મંન; મારી લાડસઘેલી.
એવું સૂણી બોલ્યાં દાસ દયાનાં સ્વામિનીરે,
હસેતાં સરખાં થઇ ગર્ભિત વચન. મારી લાડસઘેલી. ૮

રાધિકા પોતાની માતાને કહે છે.

ઘોળ.

હું તો આજ સખીયો સંગે રમતી ગોકુળ ગઇરે,
ત્યાં મેં દીઠો રૂડો નંદનો કુમાર; માતા પ્રત્યે રાધા એમ બોલિયાંરે.
માડી સ્વરૂપ તેનું તુજને તે હું શું કહુંરે,
ઘણો ચતુર શિરોમણિ ગુણભંડાર. માતાપ્રત્યે૦ ૧
માડી મુખડું જાણે શરદનો ચંદ્રમારે,
ભાગ્યશાળી મોટું દીસતું કપોળ; માતાપ્રત્યે૦
માડી રતનાળી રઢીયાળી એની આંખડીરે,
એના અધર અરૂણ રંગ ચોળ. માતાપ્રત્યે૦ ૨
દીપકશિખા સરખી દીપે નિર્મળ નાસિકારે,
દંતપંક્તિ જાણે દાડમનાં છે બીજ; માતાપ્રત્યે૦
ચારૂ ચિબુક ઉરસ્થળ અનુપમ અતિરે,
કુરકટપદ જોતાં ઉપજે છે રીજ. માતાપ્રત્યે૦ ૩
ઘનસ્યામકાંતિ રવિ શશિ કરતાં ઘણીરે,
કોટી કંદ્રપ લાવણ્ય નટવરવેશ; માતાપ્રત્યે૦
મીઠાં અમૃત સરખાં વચન સોહામણાંરે,
ઘુઘરીયાળા મુખ ઉપર ઝુંબે કેશ. માતાપ્રત્યે૦ ૪
મનમોહન છબીલી છબી છેલડીરે,
એના સામું જોતાં સ્હેજે ઉપજે વ્હાલ; માતાપ્રત્યે૦
એવો જસોદાના આંગણિયામાં દીઠડોરે,
મુજને દેખી સંગે રમવા આવ્યો લાલ. માતાપ્રત્યે૦ ૫

રમતાં રમતાંમાં પરસ્પર પ્રેમ ઉપજ્યોરે,
મુજને ઘણો વ્હાલો લાગ્યો એ ગોપાળ. માતાપ્રત્યે૦
એની કંઠે મેં પ્હેરાવી સોવણ સાંકળીરે,
એણે એની મુજને અરપી મોતીમાળ. માતાપ્રત્યે૦ ૬
એવું જોતાં જસોદાજીયે અમને ઘરમાં તેડિયાંરે,
બન્યોને બેસાડયાં પોતાને ઉછંગ; માતાપ્રત્યે૦
નંદજીને કહ્યું જુઓ જોડી કેવી શોભેરે,
નંદે નિરખ્યાં હમને રાખી બેઉને સંગ. માતાપ્રત્યે૦ ૭
રોહિણી આદે આડોશી પાડોસી સહુ આવિયાંરે,
સહુ કહે એ કહાન ને એ કન્યા જુગતી જોડ; માતાપ્રત્યે૦
ઉપનંદે કહ્યું કહાવો વૃષભાનનેરે,
ઘટિત છે એ વાત રખે કરતાં મોડ. માતાપ્રત્યે૦ ૮
નંદરાણીયે રૂદયા શું અમને ચાંપીયાંરે,
મેવા મિઠાઇ આપી જોયો મારો હાથ; માતાપ્રત્યે૦
રોહિણીજીયે મા મુજને હેતે ચુંબન કીધુંરે,
વળતી હું અહિં આવી સખિયો મારી સાથ. માતાપ્રત્યે૦ ૯
એવું સાંભળી કીર્ત્તિએ વૃષભાનુ તેડિયારે,
સાંભળો આ સહુ માંડી કીધી વાત; માતાપ્રત્યે૦
વૃષભાને કહ્યું મુજને પણ એતો ગમ્યુંરે,
નંદજીને હું બે સમોવડીયા વિખ્યાત. માતાપ્રત્યે૦ ૧૦
વર્ષ બે એક રાધા છે મોટી એટલુંરે,
બાકી તો સઘળી હળતી મળતી રીત. માતાપ્રત્યે૦
કીર્ત્તિજી કહે તેની નહિ ચિંતા આવી મળશેરે,
પણ છે પુત્રીની દયાપ્રીતમશું પ્રીત. માતાપ્રત્યે૦ ૧૧

શ્રી કૃષ્ણ જન્મ

ગરબો

શ્રીગુરુ ગોવિંદને રે પ્રથમે પાયે લાગું;
પ્રાગટ્ય હરિનું રે ગાવાને મતિ માગું. ૧
પરીક્ષતે પૂછ્યું રે શુકજીને શિર નામી;
કૃષ્ણ કેમ જનમ્યા રે તે મુજને કહો સ્વામી. ૨
ધન્ય ધન્ય કહીને રે બોલ્યા શુકજી વાણી;
સાંભળ રાયજી રે હરિગુણ કહું વખાણી. ૩
કારણ કહું છું રે પૃથ્વી પીડા પામી;
ભાર વધ્યો બહુ રે કહ્યું બ્રહ્માએ શિરનામી. ૪
સુર સહુ સાથે રે વિધિ ક્ષિરસાગર આવ્યા;
નારાયણને રે સ્તુતિ કરીને રીઝાવ્યા. ૫
હરિએ જણાવ્યું રે ભૂમિનો ભાર હરીશું;
પૂર્ણ પુરુષોત્તમ રે વ્રજમંડળે અવતરીશું. ૬
સહુ સામગ્રી રે સિદ્ધ કરો તમે પહેલી;
પ્રગટ થવાની રે ઇચ્છા છે મને વેહેલી. ૭
સુણી એમ બ્રહ્મા રે બ્રહ્મલોકમાં પરવર્યા;
દેવો સર્વે રે ગોપ થઇને અવતર્યા. ૮
દ્રોણ સુત તે રે નંદરાય થયા જાણો;
પત્ની તે કેરી રે યશોદા પરમાણો. ૯

કંસને જણાવી રે આકાશવાણી ઘેરી;
ગર્ભ દેવકીનો રે આઠમો તારો વેરી. ૧૦

એમ સુણીને થઇ રે ચિંતા કંસ હૃદેમાં;
બેન ને બનેવી રે નાંખ્યાં કારાગૃહમાં. ૧૧

ચોકી મૂકી રે મૃત્યુ તણો ભય જાણી;
ખટ સુત માર્યા રે દુષ્ટે દયા ન આણી. ૧૨

પછે પ્રભુએ રે મહામાયાને બોલાવી;
કર જોડીને રે ઉભી રહી તે આવી. ૧૩

આજ્ઞા આપી રે એટલું કારજ કરજે;
દેવકી ઉદરથી રે શેષ રોહિણી ગર્ભ ધરજે. ૧૪

પછી અવતરજે રે તું નંદનંદની થઇને;
તેજ પ્રમાણે રે કર્યું દેવીએ જઇને. ૧૫

પ્રભુજી પધાર્યા રે દેવકી ઉદર આનંદે;
ગર્ભ સ્તુતિ કીધી રે બ્રહ્માદિ સુનિ છંદે. ૧૬

તેજ ઘણું આવ્યું રે દીન દેવકી તનમાં;
તે અવલોકી રે કંસ બળે બહુ મનમાં. ૧૭

સેવક શિખવ્યા રે સૌ સાવધ થઇ રહેજો;
પ્રસવ થતામાં રે મને આવીને કહેજો. ૧૮

તાલાવેલી રે લાગી ક્ષણ નવ જંપે;
પળ પળ પૂછે રે કાળના ભયથી કંપે. ૧૯

એમ કરંતાં રે શ્રાવણ આવિયો સાર;
કૃષ્ણ પક્ષમાં રે અષ્ટમીને બુધવાર. ૨૦

નક્ષત્ર રોહિણી રે અર્ધ નિશા ગઇ જ્યારે,
કળા સોળ પૂરણ રે શ્રીકૃષ્ણ પ્રગટ્યા ત્યારે. ૨૧
હરિજન હરખ્યા રે બ્રહ્મજ્ઞાની મન લાજ્યાં;
શિવ વિધિ પૂજ્યા રે દેવ દુંદુભી ગાજ્યાં. ૨૨
અદ્ભુત બાળક રે કમળનયન સુખકારી;
રૂપ ચતુર્ભુજ રે ગદા શંખ ચક્ર ધારી. ૨૩
પદ્મ પીતાંબર રે કિરીટ કુંડળ શોભે;
શ્રીવત્સ લક્ષ્મી રે ચિન્હ કૌસ્તુભ મન લોભે. ૨૪
મેઘવર્ણ વપુ રે કેશ શંકુ ચિત્ત રાજે;
કંકણ કરમાં રે બાજુબંધ વિરાજે. ૨૫
નખશિખ સુંદર રે તિલક કેસરી કીધું;
માતપિતાને રે એવું દર્શન દીધું. ૨૬
દેવકી વસુદેવ રે સ્તુતિ કરી સ્નેહ આણી;
શ્રવણ કરીને રે શ્રી હરિ બોલ્યા વાણી. ૨૭
આજ પ્રમાણે રે ત્રણ જન્મ મેં લીધા;
પુત્ર થઇને રે પૂર્ણ મનોરથ કીધા. ૨૮
ઇત્યાદિક સહુ રે પૂર્વ કથા સંભળાવી;
વ્રજ જાવાની રે વિધિ સહુ વ્હાલે બતાવી. ૨૯
અમને વ્રજમાં રે નંદને ઘેર પધરાવો;
ત્યાં પ્રગટી છે રે કન્યા એક તે લાવો. ૩૦
ચિંતા ન કરશો રે સુખે સવળું થાશે;
અમ ઇચ્છાએ રે વિઘ્ન વેગળાં જાશે. ૩૧

બાળક રૂપે રે થયા પ્રભુ એવું કહીને;
વસુદેવ ઉઠ્યા રે બેડી પડી દૂર જઇને. ૩૨
દ્વારનાં તાળાં રે સેહેજે સરવ ઉઘડિયાં;
સેવક સૂતા રે નિદ્રા ઘારણમાં પડિયાં. ૩૩
લાલજીને લીધા રે વસુદેવ ચાલ્યા હરખે;
છત્ર કીધું શેષે રે ઝરમર મેહુલો વરસે. ૩૪
આવી પોહોંચ્યા રે શ્રી જમુનાજી માંહે;
સ્પર્શવા પ્રભુ પદરે ચડ્યાં કાલિંદી ત્યાંહે. ૩૫
વસુદેવ વાર્તા રે હરિએ સરવે જાણી;
ચર્ણ વધાર્યા રે સ્પર્શ કરતાં ઘટ્યાં પાણી. ૩૬
વળતા વસુદેવ રે શ્રીગોકુળમાં આવ્યા;
જશોદા પાસે રે પ્રાણજીવન પધરાવ્યા. ૩૭
પુત્રી લઇને રે મથુરા આવ્યા નિજ સ્થળમાં;
જે જેમ હતું રે તે તેમ થયું અર્ધ પળમાં. ૩૮
બાળકી રોઇ રે કંસને ખબર પમાડી;
આવ્યો તત્ક્ષણ રે દેવકીએ સુતા દેખાડી. ૩૯
ના ના કહેતાં રે દુષ્ટે ખુંચી લીધી;
જેવી પછાડી રે ગઇ વછૂટી તે ઉંચી. ૪૦
બાળા બોલી રે સુણ મૂરખ મુજ વાણી;
શત્રુ તારો રે પ્રગટ્યો કહું છે તું જાણી. ૪૧
એમ સુણીને રે આશ્ચર્ય મનમાં લાવ્યો;
જૂઠું બોલી રે દેવે મને ભમાવ્યો. ૪૨

વસુદેવ દેવકી રે કારાગૃહમાંથી કાહાડયાં;
મેં વણવાંકે રે તમને ક્લેશ પમાડયાં. ૪૩
એજ કથા તો રે એટલે રહી એમ લહીએ;
હવાં ગોકુળમાં રે કેમ થયું તે કહીએ. ૪૪
પુત્રનું પ્રાગટય રે પ્રાતઃસમે સહુ જાણી;
નંદ યશોદા રે સુખ થયું કહું શું વખાણી. ૪૫
વ્રજપતિને ઘેર રે નિર્ભય નોબત વાજી;
સુણી સજ્જનનાં રે ચિત્ત થયાં બહુ રાજી. ૪૬
ગોપીજન સહુ રે સજી સુંદર શણગાર;
નંદ ઘેર આવ્યાં રે નિરખ્યા પ્રાણાધાર. ૪૭
મોતીડે વધાવ્યા રે ગાતાં મંગળ ગીતે;
ઘણું ઘણું જીવો રે આશિષ દીધી પ્રીતે. ૪૮
ગોપ સહુ આવ્યા રે ગોરસ સીકાં ભરીને;
નંદન નવરાવ્યા રે પૂરણ પ્રેમ ધરીને. ૪૯
દધી હળધરનો રે કીચ આંગણે સોહે;
આનંદ ઉત્સવ રે નિરખી સહુ જન મોહે. ૫૦
પૂરણ નાલ્યા રે નંદન શાસ્ત્રની રીતે;
દાન બહુ દીધાં રે દ્વિજને પૂરણ પ્રીતે. ૫૧
બંદીજનને રે અતિ ધન દેઈ સંતોખ્યા;
પૂજ્યા સહુને રે પ્રેમ ધરીને પોખ્યા. ૫૨
શ્રી મહાલક્ષ્મી રે વ્રજપુર વસિયાં વાસે;
આનંદસાગર રે ઉલટયો નંદ અવાસે. ૫૩

શોભા સઘળી રે કેમ મુખ જાય વખાણી;
સહુ સુખ સંપત્તિ રે શ્રી ગોકુળ લ્યો જાણી. ૫૪
પ્રભુ પ્રગટ્યાનો રે ગરબો જે કોઇ ગાયે;
સ્નેહથી સુણતાં રે મનવાંછિત ફળ થાયે. ૫૫
પંચાવન પદ રે સૂક્ષમ રીતે સમાયો;
કૃષ્ણજન્મનો રે દાસ દયે જશ ગાયો. ૫૬

શ્રીકૃષ્ણના ધ્યાનનું ઘોળ

ઢાળ

પ્રથમ પ્રભાતે શ્રી કૃષ્ણનું સમરણ કરીયેરે;
વ્રજની લીલા સઘળી હરિની સંગે ધ્યાને ધરીયેરે. ૧
હરિનો મુગટ તે તો વૈકુંઠનો સાર લહીયેરે;
હરિનાં કુંડલ તે તો સાંખ્ય યોગ નિશ્ચે કહીયેરે. ૨
હરિને નાકે મોતી રાધિકાનું રૂપ છેરે;
ચંદ્રાવળી ચિબુક આભરણનું સ્વરુપ છેરે. ૩
હરિનું હસવું તે તો મોહિની માયા કેહેવાયરે;
મોરલી શિવજીનું સ્વરુપ એવું વેદ ગાયરે. ૪
હરિનું તિલક શુદ્ધ પ્રેમને પ્રમાણીયેરે;
કૌસ્તુભમણિ હ્રદે જીવ તત્ત્વ જાણીયેરે. ૫
શ્રીવત્સ લાંછન તે મણિની છાંય જાણજોરે;
વનમાળા ગુંજા છે ભક્ત ઉર આણજોરે. ૬

માથા પીતાંબર તે છડી બ્રહ્મરુપ લહુંરે;
ઈંદ્ર શૃંગી મેઘ કેશનું સ્વરુપ કહ્યું રે. ૭
સંગે ગોપીજન તે શ્રુતિઓ છે વેદનીરે;
ગોપ્ય મંત્ર તેની વાત કહું ભેદનીરે. ૮
શ્રીરાધાજી કૃષ્ણઆત્મારુપ પ્રેમ ભક્તિરે;
નંદજી તો અક્ષરબ્રહ્મ જશોદા જાણો મુક્તિરે. ૯
શ્રી ગોકુળ તે વ્યાપીવૈકુંઠ સાક્ષાત છેરે;
કરમાં કમળ વિશ્વરુપ વેદે વાત છેરે. ૧૦
એવું ધ્યાન સદા શ્રી કૃષ્ણનું પ્રીતે ધરીયેરે;
વ્રજમાં વાસ મળે ભવસાગરને ક્ષણમાં તરીયેરે ૧૧
સરવે વિસ્તારીને કહેતાં ગીત વાધી જાયરે;
માટે દાસ દયો કાંઇએક હરિના ગુણ ગાયરે. ૧૨

ચોવીશ અવતારનું ધોળ

(બ્રેસપત તારો એક ઉગાયોરે— એ રાગ)

એ અવતાર શ્રીકૃષ્ણનારે, મચ્છરુપ ધરી સત્ય વ્રત પાળ્યારે,
કચ્છરુપે મંદ્રાચલ ઉધાર્યો. એ અવતાર શ્રી૦
શુકરરુપે હણી હિરણાક્ષ્ય મહી મુકાવીરે, નરહરિરુપે હિરણાકશ્યપ માર્યો. એ.
વામનરુપે બાળ છળી ઇંદ્રને સંતોષ્યોરે, નક્ષત્રી પૃથિવી કરી ફરશુરામ. એ.
શ્રીરઘુવરજી રાવણ મારી સીતા લાવ્યા રે, હળધરરુપે ટાળ્યો દુષ્ટનો ઠામ. એ.
બુદ્ધરુપે યજ્ઞ નિંદ્યા દયા પાળીરે, મ્લેચ્છ માર્યા ધરી કલકીરુપ. એ.

વૃષભરુપે પરમહંશ દીક્ષા દાખી, ભૂમિ દોહી રસ કાઢયા પૃથુભૂપ. એ.
હરિરુપે ગ્રાહને મારી ગજ ઉગાર્યોરે, ધ્રુવવરદાયક પ્રભુજીનો અવતાર. એ.
નરનારાયણરુપે બદ્રિકાશ્રમ તપેરે, બ્રહ્મચારી સનકાદિક ચાર. એ.
દત્તાત્રયરુપે અલર્ક આદિ પ્રબોધ્યારે, હયગ્રીવ વાળી લાવ્યા વેદ. એ.
કપિલરુપે સાંખ્ય યોગ પ્રગટ કર્યોરે, વ્યાસરુપે રચ્યા નિગમ ભેદ. એ.
યજ્ઞપુરુષ રુચીસુત સુરત્રાતારે, મન્વંતર રક્ષણ કરવા એકરુપ એ.
મોહનીરુપે અસુર મોહ્યા સુર સંતોષ્યારે, આયુરવેદ ધનવંત્રી સ્વરુપ. એ.
ધવળ એ ચોવીશ સ્વરુપનુંરે, ગાતાં સુણતાં હોય વકુંઠવાસ. એ.
સકળ સંતાપ પાપ ગયાં સમૂળાંરે, ન્યાહાલ થયો ગાતાં દયોદાસ. એ.

પદ-રાગ ધનાશ્રી.

મારો નેહ લાગ્યો રે, સખી સામળિયા સાથે;
મારો નેહ લાગ્યો રે, એ પાતળિયા સાથે. મારો નેહ. ટેક૦
સાંભરી આવે મને પ્રીત પૂરવની;
એ અનુભવ આજ જાગ્યો રે, એ સામળિયા સાથે. સખી મારો. ૧
મનનો માન્યો અંતરનો ઇચ્છયો;
વર મળિયો છે સુખ માગ્યો રે, એ સામળિયા સાથે. સખી મારો. ૨
દયાના પ્રીતમની સંગે, નિશ દીન રમતાં;
આ ભવનો રે ભગ આજ ભાગ્યો રે, એ સામળિયા સાથે. સખી મારો. ૩

પદ-રાગ શોરઠ.

ચિત્ત મારું ચોરે રે વ્રજરાજ;
હું તો બીજું કાંઇએ ન માગું મહારાજ. ચિત્ત મારું. ટેક.

એવી રીતે ચોરો જે કયહું એ ના જાય,
જાર થઈ વ્રજમાં અધિક શોભાય;
છૂટવાનો ના રહે એકુ ઉપાય. ચિત્ત મારું. ૧
તસ્કર ઉપર કોઈને ન પ્યાર,
દેખી મુખ દંડનો ઉપજે વિચાર;
હું તો મારા પ્રાણ કરું બલહાર. ચિત્ત મારું. ૨
માગું નહિ ચક્રવર્તિ પદ સ્વર્ગ,
માગું નહિ યોગસિદ્ધિ અપવર્ગ;
માગું નહિ બ્રહ્મસદન પદ ભર્ગ. ચિત્ત મારું. ૩
અલબેલાજી પૂરોને મનડાની આશ,
નિજ બળે રાખો પોતાની પાસ;
દાસી દાસી કરી એ દયાનો અભિલાષ. ચિત્ત મારું. ૪

પદ—રાગ સોરઠ.

એવા મુને વ્હાલા થાઓ વ્રજભૂપ,
મારું મન મોહ્યું રહો તમ રૂપ. ટેક
જેવો વ્હાલો મૃગને લાગે છે રાગ,
જેવો વ્હાલો મણિ શોભે શિર નાગ;
જેવો વ્હાલો મધુવ્રત પદ્મપરાગ. એવા મુને૦ ૧
જેવું વ્હાલું મીનને લાગે છે નીર,
જેવું વ્હાલું લાગે માંજારને ખીર;
જેવું વ્હાલું લાગે બિંબફળ કીર. એવા મુને૦ ૨

જેવો વ્હાલો લાગે ચકોરને ઇન્દુ,
જેવું વ્હાલું ચાતક સ્વાતિઘનબિંદુ;
જેવા વ્હાલા શ્રીગોપીજનને ગોવિંદ. એવા મુને૦ ૩
જેવા વ્હાલા જાર પરસ્પર હોય,
જેવું વ્હાલું ભોજન ક્ષુધિતને હોય;
જેવું વ્હાલું મહા તૃષાતુર તોય. એવા મુને૦ ૪
જેવો વ્હાલો આત્મા પોતાનો સૌ જગત,
જેવા વ્હાલા તમને તમારા ભગત;
દયા પ્રીતમ હો તેવી નિજ આસક્ત. એવા મુને૦ ૫

પદ.

(શ્રી વૃંદાવન સુખકારી રે સમરે નાસે સૌ પીડા—એ રાહ)
એ પૂરણ બ્રહ્મ પુરુષોત્તમ રે, ન મળે કોઇ સાધનમે,
શ્રી ગીતાજીમાં શ્રી મુખે રે, બોલ્યા હું વસું એક પ્રેમે. ૧
તે પ્રગટ પારખું ભાળો રે, ગોપી પ્રેમે પ્રભુ પામી;
જેને શિવ બ્રહ્માદિક વંદે રે, વશ કીધો કમળાસ્વામી. ૨
જે આત્મારામ અજીત છે રે, કોઇથી નવ જાયે કળીયો;
તેને જીતી આધીન કીધો રે, પ્રેમ પ્રભુથી પણ બળીયો. ૩
એનું રુપ અતિશે રુડું રે, કોઇ ભક્ત વિરલા તે જાણે;
જ્યાં વેદતણી પણ નહીં ગતિ રે, ત્યાં પંડિત શું પરમાણે. ૪
સુણો કાંઇ એક પ્રેમનું બળ કહું રે, જેણે જુગલ જીતી લીધાં;
મહા સુજાણ નાગરી નાગર રે, તેને પણ ઘેલાં કીધાં. ૫

એક સમે શ્રી રાધા મોહન રે, બાંહે પરસ્પર કંઠ ધરી;
મહા સ્નેહરસ માંહે છકેલાં રે, પાસે લલિતાદિક સુંદરી.
ત્યાં વહાલે વિકળ હરિ બોલ્યા રે, કહો સખા પ્યારી ક્યાં મળશે;
કરે પોકાર આંસુ વેહેતાં રે,આ વિરહ વેદના કેમ ટળશે.
એવાં વચન સુણી વિઠ્ઠલનાં રે, હસવા લાગી સહુ રામા;
આ પ્રાણજીવન શીદ કલ્પો રે, કંઠે વળગી છે શ્યામા.
વળી એક સમે એકલડા રે, હરિ પ્રિયા પાસે ના હુતી;
કહો લાલ લાડલી ક્યાં છે રે, એકલા કેમ પૂછયું હુતી.
ત્યારે નંદકુંવર એમ બોલ્યા રે, સખી તુજને કાંઇ ભ્રમ થયો;
જોની આ રાધા મુજ પાસે રે, એકલડો મુને કેમ કહ્યો.
એમ રાધાને પણ થાયે રે, ન હોય પ્રભુ પાસે દેખે;
વળી કદા વિયોગે તે તરસે રે; પિયુ લપટયા ઉર નવ પેખે.
નાં હોય પિયુ પ્યારી દેખે રે, પાસે હોય તે ભૂલાવે;
એ અકળ પ્રેમરસક્રીડા રે, કોના સમજયામાં નાવે.
શ્રી રાધાકૃષ્ણ એ રસમાં રે, સદા મગ્ન છાક્યાં રહે છે;
કરી વિવિધ પ્રકારે ક્રીડા રે, નિજ જનને મહાસુખ દેછે.
જેને કૃપા સદ્દગુરૂ પૂરણ રે, તે એ હરિરસને ચાખે;
જન દયો શ્રીગુરૂ પ્રતાપે રે, પ્રેમરસની આશા રાખે.

ગરબી.

'રાધે રુપાળી રસીલી તારી આંખડી જો;
જોડી કૃષ્ણ સમાન છબી ફાંકડી જો. રાધે રુપાળી. ટેક.
ઉપમા એ અધિક નહિ તું'થી મૃગલોચની જો;

તારું ચંદ્રવદન કહેતાં લાજું તારુંણી જો;
એક તો કલંકી વિષબંધુ વારુણી જો. રાધે રુપાળી. ૨
વેણી વાસકી જડિત્ર રત્ન રાખડી જો;
તને જોતાં બીજું જોતાંની થાય આંખ જો. રાધે રુપાળી. ૩
રતિ રૂપતણો ગર્વ મુકીને ખસી જો,
રસિકરાયના હૃદેમાં તું સદા વસી જો. રાધે રુપાળી. ૪
મદનમોહનનું મન હરતું મનમોહની જો;
નથી વિરંચીએ રચી તુજ છબી સોહની જો. રાધે રુપાળી. ૫
સકળ ભૂપમાં જોતાં તું લાધ્યો શ્રીહરિ જો;
ઉમા રમા ને સાવિત્રી ત્રિપુરસુંદરી જો. રાધે રુપાળી. ૬
તારી ઉપમા સરખું બીજું કોઇ નથી જો;
થાક્યા ઉત્તમ કવિ વેદ સ્મૃતિને મથી જો. રાધે રુપાળી. ૭
રસિક રુપ જુગલ વસો હૃદેમાં ઠરી જો;
દાસ દયાને સુખદાતા એક તમો હરિ જો. રાધે રુપાળી. ૮

ગરબી.

ઉદ્ધવ નંદનો છોરો ને નમેરો થયો જો;
મુને એકલી મુકીને મથુરાં ગયો જો. ઉદ્ધવ૦ ૧
એને મુકી જાતાં દયા નવ ઉપની જો;
મુને ભ્રાંતિ પડી છે એના રુપની જો. ઉદ્ધવ૦ ૨
કોઇએ કામણુ કર્યું કે પટકાર્યો દૂરે જો;
કેમ દીલ એનું મુજ ઉપર ના ઠરે જો. ઉદ્ધવ૦ ૩
ઉદ્ધવ સંદેશો કહીને વેહેલા આવજો જો;
સાથે દયાના પ્રીતમને તેડી લાવજો જો. ઉદ્ધવ૦ ૪

૫૬-રાગ રાજીયાનો

વારી જાઉં રે નાગર નટવા, ધરે વિધિવિધિના વેશ;
કળારૂપ થઇને ક્રીડા કરે, ન્યારો નાયકરુપી શેષ. વારી. ૧
તારી નટણી માયા જોર છે, કળા કામરુદેશની પૂર;
અજીત પર ઉસ્તાદના જોરથી, વશ કીધા પંડિત શૂર. વારી. ૨
બાજીગર બાજી સંસારની, તેં તો ભલી રચી છે ભાઇ;
મોહન મોરલી વજાડી મોહની, સુણી સહુ ગયા મોહોવાઇ. વારી. ૩
સાચો હીરો મનાવે ઠીંકરી, કરે કંકર કંચન મહોર;
જાણીતાને પણ છેતરે, સૂઝે નહિ પોતાનો ઠોર. વારી. ૪
ઉલટ ખેલ બતાવે ખલકને, કરે સહુની નજર બંધ;
ચુટકી નાંખી રજની મંતરી, કરે દેખંતા પણ અંધ. વારી. ૫
મુખમાંથી કાઢ્યા ત્રણ દોરડા, રંગ કાળો પીળો ને લાલ;
એને ખેંચતાં પાર આવે નહિ, એ ત્રણેના જુજવા ખ્યાલ. વારી. ૬
એ ત્રણ રંગના ત્રણ પુરુષ થયા, એક બ્રાહ્મણ યોગી ને ગૃહસ્થ;
બ્રાહ્મણ યોગી બળિયા ઘણા, તેથી ગૃહસ્થનો અધિક દસ્ત. વારી. ૭
પહેલે વિપ્રે રચ્યાં બહુ પૂતળાં, પૂર્યો ગૃહસ્થે મન અભિલાખ;
યોગીએ અગ્નિ કાઢ્યો આંખથી, સર્વે બાળી કીધું રાખ. વારી ૮
તારી મરજી જોઇ મતિ લાવિયા, ફરી કર્યું એવું કામ;
ચુટકીમાં કર્યું ચટકલું, થયું હતું તેવું તમામ. વારી. ૯
અકળ કળા તારી ગોડીયા, રચી વિદ્યા ઈંદ્રજાળ;
મોહોવાઇ પડ્યાં તે ફંદમાં, સ્ત્રી વૃદ્ધ યૌવન ને બાળ. વારી. ૧૦
તારો મંત્ર શિખવ તું મુજને, હું ચેલો તારો થાઉં;
એવી જડીબુટી આપ તું મુજને, તારી નટણીથી ના મોહોવાઉં. વારી. ૧૧

શરણે જાતાં ભક્તિ જડી દીધી, આપ્યો મંત્ર હરિ નિજનામ;
એ સેવે માયાથી મોહોવાય નહિ, એમ કહે દયારામ. વારી. ૧૨

પદ-રાગ ભૈરવ

રટની શ્રીકૃષ્ણ નામ સહુ સુખકારી રે;
પરમ આનંદરુપ અઘદુઃખહારી રે. રટની. ૯૯.
મોટા મોટા સુર મુનિ લોભી રહ્યા જેમાં રે;
તે તે સહુ સાધન આવી ગયાં એમાં રે. રટની. ૧
સકળ ધરમ હરિનામ કેરો અંશ રે;
એથી ના પ્રવરે કોઇ વેદમાં પ્રશંસરે. રટની. ૨
અવળું હશે જેને પણ સવળું થઇ જાશે રે;
પ્રભુજી પ્રસન્ન એથી થોડા માંહે થાશે રે. રટની. ૩
આળસ મા કર ધર દૃઢ વિશ્વાસ રે.
કાયર મા થાશ તારી પૂરશે એ આશ રે. રટની. ૪
કોટી ચિંતામણિ વારું એવું છે નામ રે;
દયા જેણે જપ્યું તે તે થયા પૂરણ કામ રે. રટની. ૫

ગરબી.

" જેના હૃદયમાં અખંડ રસિકરુપ, તેને કાંઈ નથી કરવું રે." એ રાગ.

પાઓ પ્રેમરસ પ્રાણજીવન રે, દીન થઇ જાચું રે;
મુક્તિ માગીને આપજો જ્ઞાન રે, હું તો નવ રાચું રે. ૧
રીઝે રાબડી થકી તો ગરીબ લોક રે, ભોગીને ના ભાવે રે;
અમો રાજનાં ખાસાં ખવાસ રે, મુક્તિ મન નાવે રે. ૨

નિત નિરખીએ નટવર રૂપ રે, હોંસ મનમાંથી રે;
મનમાન્યું મળે સહુ સુખ રે, એકતામાં ક્યાંથી રે. ૩
દુષ્ટ જીવને તો કહે છે બ્રહ્મ રે, બ્રહ્મ જીવ લેખે રે;
છતે સ્વામીએ સૌભાગ્યનું સુખ રે, સ્વપ્ને ન દેખે રે. ૪
દિવ્ય રૂપ છો સદા સાકાર રે, આનંદના રાશિરે.
બોલે અનુચિત માયિક મુગ્ધ રે, તે નરકના નિવાસી રે. ૫
આપ સ્વામી સદા હું દાસ રે, નાતુ એ નિભાવો રે;
રુચે આપને કરાવો તેવી કૃતિ રે, અન્ય રખે લાવો રે. ૬
વિના લાલચનું લાલ મુને વહાલરે, અચલિત આપોરે;
વિષય વાસના પ્રપંચની પ્રીતરે, શ્રીકૃષ્ણ મારી કાપોરે. ૭
અનન્ય સેવા અખંડ સતસંગરે, મનોહર માગું રે;
દયા પ્રીતમજી આપો મુને એહરે, પાય લળી લાગું રે. ૮

ગરબી

મહિયારી મળી ચાલી મહિ વેચવા, મધ્ય શ્રીરાધા રૂપનણો ભંડારજો;
ગોપીજન કોણ કોણ સંગે હતાં, તેનાં કંઇ એક નામ કરૂં ઉચ્ચારજો.
મ૦ ૧

લલિતાજી ચંદ્રભગા ચંદ્રાવળી, ચંપકલતા વિશાખા વિરજા વૃંદાજો;
રત્નપ્રભા વિમળા ને વ્રજમંગળા, નૃત્યકળા રત્ના નાગરીને નંદાજો.
મ૦ ૨

રતિકળા રસિકા રસલીના રમા, ભદ્રા શ્યામા કાવેરી ને હીરાજો;
છબીધામા કલહંસા મધુમાધવી, માલતી મોહની કેતકી ને રતિધીરાજો.
મ૦ ૩

સુચરિતા કૃષ્ણા કમળા સૌરભા, ચિંતામણી કુંડલા સુંદરી રંગાજોઃ
કુમોદની હંસા લીલા મનોરમા, મધુરક્ષણા પ્રવીણા પ્રેમદા ગંગાજો.
મ૦ ૪
એ આદિ સખી ચાલી સહુ સમજણી, મનમાં મોહન મળવા તણો
વિચારજો;
કોહો સજની ક્યમ કરવું કાંહાં ચાલવું, કોહો આજ કાંહાં મળશે
નંદકુમારજો. મ૦ ૫
કોઇ કહે દાણઘાટીમાં દેખશું, કોઇ કહે કદંમખડીમાં ભેળાં થઇશુંજો
કોઇ કહે સ્યામ ઘાટ હશે શામળો, કોઇ કહે બંશીબટમાં જઇશુંજો.
મ૦ ૬
એવામાં શ્રી ગોવરધનની તળેટીમાં, અંતરજામીયે કીધો મોરલી નાદજો;
ગાય મીશે ગિરી ચઢી ગોપાળજી, સમજણ પડવા લાંબો કીધો સાદજો.
મ૦ ૭
દૂરથકી સુણી વાલમની વાંસળી, લાગી તાલાવેલી ટળ્યું સહુ ભાનજો;
સર્વે સખી નમીરે ગોવરધન ભણી, મનમાં આતુરતા ને પ્રગટ્યું
ગુમાનજો. મ૦ ૮
આવી તાંહાં જાંહાં અલબેલોજી હતા, સામાંસામી મળ્યાં નેહનાં નેણજો;
મંદ હસે મન મોહ્યું બંને તણું, રસ વધવાને બોલ્યાં વાંકાં વેણજો.
મ૦ ૯
પ્રભુ બોલ્યા સાંભળજો સહુ ગોપિકા, સાંભળ શ્રીવૃખભાનસુતા
અલબેલીજો;
રહો ઉભી દાણ લાગે અહીં દધીતણું, જાઓ ધસી શું જોબન મદની
છકેલીજો. મ૦ ૧૦

એમ સુણી લલના બોલી લાલશું, ગુમાને ગળ્યા છેઠ છકયા શું ચાલોજો;
વાત કરો આઘા રહી અલબેલડા, પાસે આવી પાલવડો માં ઝાલોજો.
મ० ૧૧

કાહાન કહે તું સાહા મારો છેડલો, હું મૂકું તોએ તું ના મુકેશજો;
હું અડક્યો સાટે અડતું મુજને હું હાર્યો રાધા તું જીતી ઠરેશજો.
મ० ૧૨

મરમતણી વાણી સુણી કહે સ્વામિની, ભલી બતાવી હારજીતની ચાલજો;
બહુ ભોળા કહીને નેન નચાવીયાં, અધર હસીને ચોંટી દીધી ગાલજો.
મ० ૧૩

હરિ હસીને કર સાહ્યો સ્યામાતણો, આપ્યું પ્રાણ મહી વેચે તો લે મૂલજો;
ગોપ લહી પાય મફત જે માતુની, તો આ વ્રજમાં નહી કોઇ તુજ તુલ્યજો.
મ० ૧૪

કહે રાધા કર મુકો કહું કયારની, વનમાં સ્ત્રી રોકો એ ખોટું કાજજો;
થાઓ ડાહ્યા લાલ હવે મોટા થયા, નથી લહેતા તમો કપરૂં કંસનું
રાજજો. મ० ૧૫

કૃષ્ણ કહે કંસનું અહાં શું ઉપજે, વૃંદાવનમાં રાજા મદન નરેશજો;
રહો ઉભાં આણ તમોને તે તણી, રીઝવશો મુજને તો જાવા દેશજો.
મ० ૧૬

એમ કરી છડી આડી ધરી છેલડે, રસ્તો રોકી ઉભા નટવર નાગરજો;
રાધાજી હાવાં ઉત્તર આપશેં, સુણશે પ્રીતમ દયારામ સુખ સાગરજો.

ગરબી

મારગડો મેહેલો રે મોહન લાલજી, આઘા રહો અલબેલા ન કરો આળજો;
વારૂં છું સખણા રહેજો શામળા, નહિતર મારા મુખની ખાશો ગાળજો.
મારુ૦ ૧

હરિ બોલ્યા અબળા થા મા આકળી, ચાખંતામાં ચમટી થાય શું લાલજો;
બોલ ખરૂં ગોરસનું શું થાય છે, મૂલ આપીને લઈશું તારો માલજો.
મારુ૦ ૨

છાના રહો શાણપણું સમજું સહુ, કાલજડામાં કપટ વચન તો હીકજો;
કોહો શાને મુખ શોહ્યું મુજ છેડલે, આ જુઓ લાગ્યો રંગ તંબોળની
પીકજો. મારુ૦ ૩

સુણ શ્યામા સ્હેજે રંગ લાગ્યો હશે, અમો ન સમજુ કપટ ગમે નહી
રહાડજો;
આ લે તું ખા બીડી પ્યારી પાનની, સામો મારે મુખડે રંગ લગાડજો.
મારુ૦ ૪

એમ સુણી રાધા બોલ્યાં રીસમાં, ભ્રકુટીમાં રુચિહાસ્ય મધુરૂં ભાસેજો;
આઘા રહો અડશો મા ફરમાળને, મૂકો મટુકી મહી મોંઘુ ઢોળાશેજો.
મારુ૦ ૫

કાહાન કહે મહી મોંઘું તે કેટલું, મુખડે માગે તેટલું આપું ધનજો;
કહે મુજને લે બાપો મહી મૂલમાં, પણ ગોરસપર લલચ્યું માહારૂં મન જો.
મારુ૦ ૬

સુણી એવું લટકે બોલ્યાં લાડલી, વાલમજી વેચાવું તો નથી સેહેલજો;
મહી પીતાં મોહન થાશો માહરા, કરીશ ગમે તેમ રાખીશ મારે મેહેલજો.
મારુ૦ ૭

સમ સાચા ખાઓ સાક્ષી કોણ કહો, કપટીનો તે શો હમને વિશ્વાસજો;
પ્રભુ બોલ્યા સાક્ષી વ્રજમંડળ સહુ, ગોધનના સમ હું તારો સુણ દાસજો.
મારુ૦ ૮
સુણીઆવી વાણી રીઝયાં રાધિકા, મન ગમતું ગોરસ ગોવિંદને પાયું જો;
બલિહારી દયો એ જુગલ સ્વરૂપને, પરમ પવિત્ર ચરિત્ર ગોવિંદનું ગાયું જો.
મારુ૦ ૯

ગરબી.

પ્રેમની પીડા તે કોને કહિયેરે, હો મધુકર, પ્રેમની પીડાતે૦ ટેક.
થાતાં ન જાણી પ્રીત જાતાં પ્રાણ જાયે,
હાથનાં કર્યાં તે વાગ્યાં હઇયેરે. હો મધુકર૦ ૧
જેને કહિયે તે તો સરવે કહે મૂરખ;
પસ્તાવો પામીને સહી રહિયેરે. હો મધુકર૦ ૨
ધીઇયે ઢાંકયાં રાતદિવસ અંતરમાં;
ભૂખ નિદ્રામાં નવ લહિયેરે. હો મધુકર૦ ૩
હું અહીં દુઃખીને વ્હાલો સુખમાંહે માહાલે;
પણ સમોવડ્ય કાંઇ ટહાડાં થઇએરે. હો મધુકર૦
દાઝયા ઉપર લુણ દીધુ એ દામોદરે;
પેલી સોકલડી સુણીને કાળજ દાહયેરે. હો મધુકર૦
અબળાનો અવતાર તે પરાધીન;
રંક કલ્પીયે પણ કહાં જઇયેરે. હો મધુકર૦ ૬
સ્નેહનો દઝાડો ઘણો મરણથકી માઠો;
શું કરિયે વાહ્યાં તેને વહિયેરે. હો મધુકર૦ ૭

દયાપ્રભુ આવે તો તો સઘ સુખ થાયે;
મુને દુઃખ દીધું એ નંદજીને છૈયેરે. હો મધુકર૦ ૮

ગરબી.

પ્રીતડીની રીત અતિ અટપટી, ઓધવજી છે, પ્રીતડીની રીત. ટેક.
થાવાનો ઉપાય પણ જાવાનો જડે નહી, વજ્રરેહેણે જટાં તે જટી. ઓ૦ ૧
પ્રીત ના કહેવાય તે તો સ્વારથ સમજવો, ચાર દિવસ પ્રગટીને મટી. ઓ૦ ૨
પીડાની ભરેલી પ્રીત તોયે કરે પંડિત, દુઃખ પામે તોય ચહાય ના ઘટી. ઓ૦ ૩
શત્રુથી સંતાપ ઘણો સ્નેહથી મળે પણ, તેજમાંહ્ય સૌ મરે મટી. ઓ૦ ૪
કહ્યા સમજ્યામાં ન આવે એ વસ્તુ, જાણે જેને હોય વીતતી વટી. ઓ૦ ૫
દયાના પ્રીતમ વિના પ્રીત તેજ પીડા, ધર્મ લાજ ખોય ને મરે ખટી. ઓ૦ ૬

ગરબી.

શ્યામ રંગ સમીપે ન જાવું, મારે આજથકી શ્યામરંગ. ટેક
જેમાં કાળાશ તે તો સહુ એકસરખું, સરવમાં કપટ હશે આહાવું. મારે૦ ૧
કસ્તુરીની બિંદી તો કરું નહીં, કાજળ ના આંખમાં અંજાવું. મારે૦ ૨
કોકિલાનો શબ્દ હું સુણું નહીં કાને, કાગવાણી શકુનમાં ન લાવું. મારે૦ ૩
નીલાંબર કાળી કંચુકી ન પહેરું, જમનાનાં નીરમાં ન ન્હાવું. મારે૦ ૪
મરકટ મણિ ને મેઘ દષ્ટે ના જોવા, જાંબુ વંત્યાક ના ખાવું. મારે૦ ૫
દયાના પ્રીતમ સાથે મુખે નીમ લીધો, પણ મન કહેજે પલક ના નિભાવું. મારે૦ ૬

ગરબી.

કીયે ઠામે મોહની ન જાણી રે, મોહનજીમાં. કીયે૦- ટેક.

ભ્રકુટીની મટકમાં કે ભાળવાની લટકમાં, કે શું મોહની ભરેલી વાણીરે.
મોહનજી૦

ખીટળીયાળા કેશમાં કે મદનમોહન વેશમાં, કે મોરલી મોહનની પીછાણીરે.
મોહનજી૦

શું મુખારવિંદમાં કે મંદહાસ્ય ફંદમાં, કે કટાક્ષે મોહની વખાણીરે.
મોહનજી૦

કેશું અંગેઅંગમાં કે લલિત ત્રિભંગમાં, કે શું અંગઘેલી કરી સ્યાણીરે.
મોહનજી૦

ચપળ રસિક નેનમાં કે છાની છાની સેનમાં, કે જોબનનું રુપ કરે પાણીરે.
મોહનજી૦

દયાના પ્રીતમ પોતે મોહની સ્વરૂપ છે, તન મન ધન હું લૂટાંણીરે.
મોહનજી૦

ગરબી.

શોભા સલુણા શ્યામની, તું જોને સખી, શોભા૦ ટેક.

કોટી કંદર્પને લજાવે એહેનું મુખડું, ફીકી પડે છે કળા કામની.
તું જોને૦ ૧

સદગુણસાગર નટવરનાગર, બલિહારી હું એહેના નામની. તું જોને૦ ૨

કોટી આભૂષણનું એરે ભૂષણ, સીમા તું છે એ અભિરામની. તું જોને૦ ૩

જે ઓળખે તેને તો સાર સર્વનો, બીજી વસ્તું નથી કામની.
તું જોને૦ ૪

અનુપમ એ અલબેલો રસીઓ, જીવનમુળી દયારામની. તું જોને૦ ૫

ગરબી–રાગ રામકળી.

હું શું જાણું જે વ્હાલે મુજમાં શું દીઠું,
વારે વારે સામું ભાળે, મુખ લાગે મીઠું. હું શું જાણું જે૦-ટેક
હું જાઊં જળ ભરવા ત્યાં પુઠે પુઠે આવે,
વગર બોલાવ્યો વ્હાલો બેડલું ચડાવે. હું શું જાણું જે૦ ૧
વઢું ને તરછોડું તોએ રીસ ન લાવે,
કાંઇ કાંઇ મીસે મારે ઘેર આવીને બોલાવે. હું શું જાણું જે૦ ૨
દૂરથી દેખીને મને દોડ્યો આવે દોટે
પોતાની માળા કહાડી પહેરાવે મારી કોટે- હું શું જાણું જે૦ ૩
એકલડી દેખે ત્યાં મુને પાવલેરે લાગે,
રંક થઇને કાંઇ કાંઇ મારી પાસે માગે. હું શું જાણું જે૦ ૪
(મુને) જ્યાં જ્યાં જાતી જાણે, ત્યાં ત્યાં એ આડો આવી ઢુંકે,
એની દયાનો પ્રીતમ મારી કેડ નવ મૂકે. હું શું જાણું જે૦ ૫

ગરબી.

શીખ સાસુજી દેછેરે, વહુજી રોહો ઢંગે;
આવડો શો આસંગોરે, શામળીયાની સંગે. ૧
વાટેને ઘાટેરે, વળગો છો વાતે;
કહ્યું કોઇનું ન માન્યુંરે, દીઠું મારી જાતે. ૨
વહુવારૂ માણસરે, ડાહ્યાં બહુ થાશો મા;
જળ ભરવા એકલડાંરે, આજ પછી જાશો મા. ૩
અલબેલો આ શેરીએરે, આવે વહુ તમ માટે;
તમો તેને કાજેરે, જાઓ જમના ઘાટે. ૪

ચતુરાઇઓ તમારીરે, સરવે હું જાણું છું;
કો દહાડો નથી કહેતીરે, આજમુખે આણું છું. ૫
સાસરીયાંમાં રહેવું રે, ત્યારે એમ નવ કરીએ;
તમો તો થયાં નિરલજરે, હમો લાજી મરીયે. ૬
હું તો મુખપર કહું છું રે, લોકો પૂંઠળ કહે છે;
આડોશી ને પાડોશીરે, મસે મહેણાં દે છે. ૭
વિવેક વાત કરંતાંરે, વહુજી દુઃખ નવધરશો;
દયાના પ્રભુ કેરીરે, સંગત હાવાં નવ કરશો. ૮

ગરબી

એહવાં વચન સુણીનેરે, વધાં વળતાં વહુજી;
ગંગાજળ સરખાંરે, સાંભળો સાસુજી. ૧
જેના મનમાં જેવું રે, તેવું તે સહુ દેખે;
સારાં નરનાં સહુનેરે, પોતા સરખાં પેખે. ૨
કોહો ઘેરા તેવાં હોશોરે, ત્યારે એમ સુઝે છે;
દોષ પ્રભુનો શો દીઠોરે, જેને જગ પુજે છે. ૩
હાવાં વાંક નહિં મારોરે, કહું છું કહ્યા પુઠી;
એહમાં કાંઇ નથી સાચું રે, એ જુગતિ સરવે જૂઠી. ૪
જેમ ખુધાં ખમુછું રે, નચાવી નાચું છું;
તોએ પુઠ ના મેલીરે, ત્યારે જાણો સાચું છે.
હવાં તો નિત્ય જઇશુંરે, સામળીયાની સંગે;
વૃંદાવન ઘાટેરે, સદા રમીશું રંગે. ૬
મન ભાવે તો બોલજોરે, સેહેવાયે તો સેહેજો;
ચાલે તે કરજોરે, ગમે તેવું કહેજો. ૭
તમારા કહ્યા ઉપરરે, હવાં મ્હારે એ કરવું;
દયાનો પ્રભુ ભજવોરે, કોઇથી નવ ડરવું. ૮

ગરબી.

નંદનોનંદન છબીલો છોગાળોરે;
સખીરે એની અણિયાળી આંખ્ય, કાળજ કોરરે. નંદનો૦ ટેક.
મારૂં મન મોહ્યું છે એ અલબેલેરે,
હું બલિહારી ખંમાજી ખંમાજી ખંમા;
વારી તુને ખંમાજી ખંમાજી ખંમા,
ચિત્ત મારૂં ચોર્યુ છે એ પાતળીએરે, એ સામળીએરે. નંદનો૦ ૧
નટવર નાગર સલુણો શામળીયોરે;
સખી એનું હસવું છે મંદ જુલમી જોરરે. નંદનો૦ ૨
અંગોઅંગ માધુરી મનોહર મોહનમાંરે;
કેહેની કેમ વિસરે એ નંદનો કિશોરરે. નંદનો૦ ૩
વ્રજપતિ વ્હાલો નથી એ જે જનનેરે;
સખી તેનું વજ્રથકી કાળજું કઠોરરે. નંદનો૦ ૪
સખી મુને વિકળ કરી છે એની વાંસળીયેરે;
ખુબી એની ખસતી નથી નિશભોરરે. નંદનો૦ ૫
આવડો રૂપાળો સખી એને કોણે કીધો હશેરે;
નેણાં મારાં એના મુખચંદ્રનાં ચકોરરે. નંદનો૦ ૬
નેહનો નિભાવણ એ પ્રીતમ પાતળીયોરે;
હું તો એને જાણું છું જીવનની દોરરે. નંદનનો૦ ૭
દયાનો પ્રીતમ હવે અખંડ મ્હારે કાળજે ચડયોરે;
સખી એતો ચતુરાના ચિતડાનો ચોરરે. નંદનો૦ ૮

વ્રિજવાસણીનો ગરબો.

ગરબો ગાવાને ગોરી નિસર્યાંરે લોલ,
રાધિકા રંગીલી જેનું નામ અભિરામ વ્રિજ વાસણીરે લોલ.
તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝુંમખાંરે લોલ. ૧
સંગે સાહેલી બીજી છે ઘણીરે લોલ,
કાંઇએક કહું તેનાં નામ વ્રિજવાસણીરે લોલ,
તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝુંમખાંરે લોલ.
ગિડ ગિડ તોમ છુમ છુમ છુમ વાજે ઘુઘરારે લોલ. તાળી૦ ૨
ચંદ્રભાગા ને ચંદ્રાવળી રે લોલ;
ચંપકલતા છે ચારૂ રૂપ; વ્રિજ૦ તાળી.
લલિતા વિશાખા વ્રજમંગળારે લોલ,
માધવી ને માલતી અનુપ. વ્રિજ૦ તાળી૦ ૩
મન્મથમોદા ને મનઆતુરી રે લોલ,
હંસા હર્ષા ને હીરા નામ; વ્રિજ૦ તાળી૦
કેતકી પ્રગલ્ભા પ્રેમમંજરી રે લોલ,
એ આદે સખી સૌ સુખધામ. વ્રિજ૦ તાળી૦ ૪
વિવિધનાં વાજીંત્ર વાજે છંદમાં રે લોલ,
તાલ સ્વરે મળી કરે ગાન; વ્રિજ૦ તાળી૦
લોલ કહેતાં અરૂણ અધર ઓપતારે લોલ,
લટકે નમી મેળવે સહુ તાન. વ્રિજ૦ તાળી૦ ૫
ખેલ મચ્યો તે વૃંદ્રાવનમાં રે લોલ,
બંસીબટ ચોક રસરૂપ; વ્રિજ૦ તાળી૦

ગરબો જોવાને ગિરધર આવિયા રે લોલ,
મોહ્યા જોઈ શ્યામાનું સ્વરૂપ; વ્રિજ૦ તાળી૦ ૬
તે પ્રમાણે મોહ્યાં સામાં શામની રે લોલ,
વ્યાપ્યો બેહુ અંગમાં અનંગ; વ્રિજ૦ તાળી૦
લલિતા લઇ મેળવ્યાં નિકુંજમાં રે લોલ,
રસભર્યાં રમાડ્યાં રતિરંગ. વ્રિજ૦ તાળી૦ ૭
આનંદસાગર તાંહાં ઊછળ્યો રે લોલ,
મગન થયાં લાડલી ને લાલ; વ્રિજ૦ તાળી૦
પરમ પવિત્ર એ ચરિત્રને રે લોલ,
દાસ દયો ગાઈ થયો નિહાલ. વ્રિજ૦ તાળી ૮

ગરબી.

માની ની તું છે મોહનતણી, હો વાંસલડી,
હોજી તુને વાલમ કરે છે ઘણું વાહાલરે, હો વાંસલડી;
મીઠો આવડો શો સોહોર, મોહ્યો નંદનો કિશોર,
તારૂં આવડું શું જોર, ભુંડી કાળજું મા કોરરે હો વાંસલડી.
પીએ અધરામૃત પિયુતણું તું, વાંસલડી,
હમારે સોક્ય સરીખું તું સાલરે, હો વાંસલડી. મીઠો૦ ૧
વાજી વાજી ને વિકળ કર્યાં, હો વાંસલડી,
તું તો પીડે હમારા પ્રાણ રે, હો વાંસલડી.
સુણતાં પડે છે હૃદે સાંસરાં, હો વાંસલડી.
તહારા ટહુકાશથી મોહ્યાણ રે, હો વાંસલડી. મીઠો૦ ૨

ઝેર ઘણું છે તારો ઝપટમાં, હો વાંસલડી,
ભલાં તુંથી ભાલા તલવાર રે, હો વાંસલડી;
એકીવારે તું હણી નાખતી, હો વાંસલડી,
આ ભુંડી થોડે થોડે મા માર રે, હો વાંસલડી. મીઠો૦ ૩
પતિવ્રતાનાં પણ તેં મુકાવિયાં, હો વાંસલડી.
તેં તો છોડાવ્યાં સતીયોનાં સત્ય રે, હો વાંસલડી.
વનવન કુંજેકુંજે ફેરવ્યાં તેં, હો વાંસલડી,
તેં તો સહુની કરી છે એવી ગત્ય રે હો વાંશલડી. મીઠો૦ ૪
ગરજે ગુમાન ભારી આવડી, શું વાંસલડી.
તું તો જોની વિચારી તહારી જાતરે, હો વાંસલડી.
જોતાં તું તો કાષ્ટકેરો કરકડો, હો વાંસલડી,
તુને આજ મળી છે ઠકરાત રે, હો વાંસલડી મીઠો૦ ૫
તેં તો નાક ઘસાવ્યાં સહુ નારનાં, હો વાંસલડી.
તેં તો લગાડયું લાલશું લગન રે, હો વાંસલડી.
ચોરની સંગે શીખી તું ચોરવા, હો વાંસલડી,
વાહાલે માખણ ચોર્યું ને તેં તો મન રે, હો વાંસલડી. મીઠો૦ ૬
માન ન રાખ્યું માનનીતણું, તેં વાંસલડી,
તેં તો સહુને કર્યાં પાયેનામ રે, હો વાંસલડી.
દયાના પ્રભુની દૂતિ તું ખરી, હો વાંસલડી.
સહુને તેડે તું બેડી ઠામ રે, હો વાંસલડી. મીઠો૦ ૭

ગરબી.

નંદકુંવરજીનું પ્રાણજીવન ધન, રાધા રંગીલી મૃગયાનેણીરે લોલ;
અખિલાનંદદાયક અલબેલો છેલો, તુંતો તેને સુખદેણીરે લોલ. નંદ૦ ૧
કીરતીકુમારી બ્રખુભાનદુલારી, પ્યારી શેષ મહેશની માતારે લોલ;
તે ગિરધર તારાં ચરણ સેવેછે, જેનાં સેવે ચરણ શિવ ધાતારે લોલ. નંદ૦ ૨
શ્રી મહાલક્ષ્મીજીની અંશ વિભૂતિ, જગ સુંદરી શિવાદિક નારીરે લોલ;
ક્યાંહાંલગી વર્ણું રૂપ રૂપાળી રાધા, તે કમળા તે કળા તારીરે લોલ. નંદ૦ ૩
વેદ સરીખા જેનો ભેદ ન જાણે, મોટા મુનિવર વંછે પદરેણુંરે લોલ;
તેણે તુંને કરી હાર હૈયાનો, મણિ મુકુટ લોચનનું ઘરેણુંરે લોલ. નંદ૦ ૪
ચકોર ચંદ્ર ફણી મણિ જખ જલ, ઉપમા શું દેઊં પડ્યું કાચુંરે લોલ;
પાસે બેઠી છે પિયુ પ્રતીત નઆને, જાણે સ્વપ્ન હશે કે આતે સાચુંરે લોલ. નંદ૦ ૫
જેહેવી પ્રીતમજીને પ્યારી પ્રિયાજી, તેવા પ્રીતમજી છે તુંને પ્યારારે લોલ;
એકેકેના છો તમો પ્રાણ પરસ્પર, નેણનલીનના તારારે લોલ. નંદ૦ ૬
અમૃતથી અધિકી રસક્રીડા, સદા વૃંદાવનમાં કરિયેરે લોલ;
ભામણાં લઇ લલિતાદિક કહે છે, અમો રસ રૂદયામાં ભરિયેરે લોલ. નંદ૦૭
અખંડ અવિચળ રાજે આ જોડી, અમો જવિયે જોઈ નિશ દહાડેરે લોલ;
નિજબળથી નિજ જાણી દયાને આપો, પ્રેમ જુગલપદ પાડોરે લોલ. નંદ૦

બારમાસ-ગરબી.

શ્રીગુરૂ ગોવિંદનેરે, પાયે લાગું પૂરો આશ;
પ્રેમ પરિતાપનેરે, વચને ગાશું બારેમાસ. ૧
કહે સખી કયમ કરૂંરે, કારતકમાસે મૂકી કંથ;
કાંઇ સૂઝે નહીરે, નિશદિન જોઉં પ્રભુજીનો પંથ. ૨
માગશરે મ્હારૂં રે, મન મોહન મળવા અકળાય,
હાંકયાં ધીકિયેરે, કોઇને પીડા નવ કહેવાય. ૩
પોષે પ્રભુ વિનારે, માહારે મુખડે પડીયા શોષ;
હું સમજું નહીરે, મૂકી શા દીઠા મુજ દોષ. ૪
માહે મહા મોટુંરે, માહારે મન વ્યાપ્યું વ્રેહ દુઃખ;
તાતાં તેલમાંરે, જયમ જળ ત્યમ પ્રભુ પાખે સુખ. ૫
ફાગણ ફૂલિયાંરે, કેસુ ઉડે અબિલ ગુલાલ;
ઉલટું અંગ બળેરે, જોઇને વિના શ્રીગિરધરલાલ. ૬
ચૈત્રે ચિત્તહુંરે, ચોહોટયું ચરણ શ્રીગોકુળરાય;
પ્રેમ જડિયે જડયુંરે. નહિ ઉખડે એ કોઇ ઉપાય. ૭
વૈશાખે સુનેરે, વ્રજપુર લાગે વસતું વંન;
શેહેર સરીખડુંરે, વન લાગે હોય જુગજીવંન. ૮
જયેષ્ટે ઝાળ પડીરે, તાપે તલખેછે સહુ કોય;
સુજ વ્રેહતાપનોરે, કોટીમો એ અંશ ન હોય. ૯
આશ અશાડનીરે, હતી પણ નાવ્યા અવિનાશ;
સહુ પ્રેમદાતણારે, પિયુ ઘેર આવ્યા ચાતુર્માસ. ૧૦
શ્રાવણ સરવડેરે, વરસે વૃક્ષે વળગી વેલ;
રસિયે વ્હાલમેરે, ત્રોડી બાળપણામાં બેલ. ૧૧

પુરૂષોત્તમ માસેરે, પુરૂષોત્તમ ભજ્યાનો ભાવ;
ક્યાંહાંથી ક્હાડિયેરે, તે તો શોકલડી લે લ્હાવ. ૧૨
ભાદરવો ભલોરે, વરસે બોલે ચાત્રક મોર;
નંદકુંવર વિનારે, લાગે બાણસરીખા સોર. ૧૩
આસો માસમાંરે, આવ્યો દિવાળીનો દિન;
પ્રભુજી પધારીયારે, સુણ સખી આનંદ ઉલટયો મન. ૧૪
પીડા પ્રીતનીરે, વરણી ગયા તેરે માસ;
દાસદયા તણીરે, દર્શન દઇ પ્રભુ પૂરો આશ. ૧૫

પદ રાગરામગ્રી.

મોહોલે પધારો માહારા રાજ, માણીગર મોહોલે પધારો;
વાહાલ વધારો વ્રજરાજ, માણીગર મોહોલે પધારો. ટેક.
કરી રાખી છે એકઠી, ઘણા દિવસની ગોઠ;
રાજ મળે તો કીજીયે, આવી રહી છે માહારે હોઠ. માણીગર૦ ૧
હું પણ દાસી રાવરી, બાંહ્યગ્રહ્યાની લાજ;
જોબન લ્હેરે જાય છે, માણોને માહારા રાજ. માણીગર૦ ૨
હું સરખી બહુ આપને, માહારે તો એક આપ;
રેહેવાતું નથી રાજવણ, કોને કહું પરિતાપ. માણીગર૦ ૩
સેજ સમારી ફૂલડે, આનંદ ઉર ન માય;
પ્રાણજીવન ત્યાંહાં પોહોડશો, હું તો તળાંશીશ પાય. માણીગર૦ ૪
પ્રીતમ દાસ દયાતણા, શ્રી વ્રજરાજ કુમાર;
ઘણા દિવસની હોંસ છે, પૂરો પ્રાણઆધાર. માણીગર૦ ૫

પદ-રાગરામગ્રી.

લોચન મનનોરે, કે ઝગ   ાચન મનનો;
રસિયા તે જનનોરે, કે ઝગડો લોચન મનનો. ટેક.
પ્રીત પ્રથમ કોણે કરી, નંદકુંવરની સાથ;
મન કહે લોચન તેં કરી, લોચન કહે તારે હાથ. ઝગડો લોચન ૧
નટવર નિરખ્યા નેન તેં, સુખ આવ્યું તુજ ભાગ.
પછી બંધાવ્યું મુજને, લગન લગાડી આગ. ઝગડો લોચન ૨
સુણ ચક્ષુ હૂં પાંગળું, તું માહારૂં વાહન;
નિગમ અગમ કયહું સાંભળ્યું, દીઠાવિના ગયું મન. ઝગડો લોચન ૩
ભલું કરાવ્યો મેં તને, સુંદરવર સંજોગ;
મને તજી તું નિત મ , હું રહું દુઃખ વિજોગ. ઝગડો લોચન ૪
વનમાં વ્હાલાજી કને, હું વસુંછું સુણ્ય નેન;
પણ તુજને નવ મેળવ્યે, હું નવ ભોગવું ચેન. ઝગડો લોચન ૫
મ્હેન નથી મન કયમ તને, ભેટે શ્યામશરીર;
દુઃખ માહારૂં જાણે જગત, રાત્રદિવસ વહે નીર. ઝગડો લોચન ૬
મન કહે ધીકું હૃદે, ધૂમ્ર પ્રગટ ત્યાં હોય;
તે તુજને લાગે રે નયન, તેહથકી તું રોય. ઝગડો લોચન ૭
એ બેહુ આવ્યાં બુદ્ધિ કને, તેણે ચુકવ્યો ન્યાય;
મન લોચનનો પ્રાણ તું, લોચન તું મનકાય. ઝગડો લોચન ૮
સુખથી સુખ દુઃખ દુઃખથી, મન લોચન એ રીત;
દયા પ્રીતમ શ્રીકૃષ્ણશું, બેહૂ વડેથી પ્રીત. ઝગડો લોચન ૯

પદ-રાગ સારંગ.

મધુવત કેહેજોરે મોહનને એટલું, સુણ્યું તે દિવસનો હરખ ન માય;
ભાગ્ય મોટું કન્યા પામ્યા કંસની કીંકરી, પૂર્વ પુણ્યવિના એવું કોને
નવ થાય. મધુ. ૧
રે મથુરાનાં વાસી સહુ કુબજાનાં સગાં, કિંકરીનું કુળ મ્હોટું કહેવાય;
પરણ્યાં પેહેલાં ધોબીયે પેહેરાવી પહેરામણી, દરજી માળી કુલ્યા તે
સંબંધી એના થાય. મધુ ૨
એનું મન માન્યું ત્યાં તો વેદવિધિ થઈ, રે સાસરિયે પધાર્યારે સુંદરસ્યામ;
ઉદ્ધવજી અણવરીયું થઇ પૂઠેરે ગયા, રસિયાજી રીઝયા જોઇ રૂપનું
ધામ. મધુ. ૩
એ શું વહાલેરે હમને ન લખી કંકોતરી, રે ભલું એક ગામ વસ્યાનો
વહેવાર;
દયાપ્રભુને કરવો ઘટે હમારે ચાંદલોરે, તે મોકલવાને પ્રાણ કર્યા છે તૈયાર.
મધુ. ૪

પદ-રાગ-સારંગ

ઉધવજી વિચારોરે અંતર આપણે, વણ સમજે શી દેવીરે શીખ,
જોવા કરકંકણ જોઇયે શીદ આરસી; હોય વિચાર તો પાસે પરીખ.
ઓ૦ ટે.
તમારો તો હરિ વ્યાપક સર્વત્ર છે, ત્યારે કોહો અધિક ને ઓછા કયાંહ;
નિત ઉઠી જાઉંછું જાઉંછું શીદ કરી રહ્યા, એવડું શું ડાટયું છે
મધુપુરીમાંહ ૧૦ ઉ

ભ્રમરછે લોભી ગંધ કમળ ને કેતકી, દુરથકી લાવે છે સુગંધી અહી વાય;
તેટલેથી હૃદય રંજન ન થાતું હોય તો, શિદને ઘેરાય શીદ કંટકમાં
જાય. ઉ૦ ૨
દશે દિશા દિશે ઉદ્યોત ઇંદુતણો છું પણ જ્યાં લગી અભ્રને ઓથે ચંદ;
સાગર કુમોદાદિક ફુલે તો ફુલજો, પણ ચિત્ત ચકોરને ન ઉપજે આનંદ
ઓ૦ ૩
વિચારો તો મનને સેહેજ રસ રૂપની, કોણ જાણે વદન વપુને શું વેર;
વ્યાપકની સાથે કરી કહો કોણે વાતડી; વાતડી વિના તે શી સુખની લ્હેર.
ઊ૦ ૪
ત્યાર લગી દયાના પ્રીતમ નથી ઓળખ્યા, જ્યારલગી સત્ય નથી સાકાર;
રૂપરસ પ્રેમનીપાડા તે ત્યારે પ્રીછશો, અનુભવ થાશે ઓધવ કોઇવાર.
ઉ૦ ૫

શેં ન કરી મુને મુરખ થાત નહિં, નંદકુંવરજીસું નેહ. કાળજ૦ ૩
ક્યાંહાં જઇયે સખી કોણને કહિયે, ને કરિયે કવણ ઉપાય;
પાયે પડું કોઈ એવું કરેરે, વ્હાલાજીનો વિજોગ ન થાય. કાળજ૦ ૪
અરે વૃદ્ધ ગોપ કોઇ કેમ નથી વારતા, મૂઢ સરવંકો અજાણ;
અરે વિધાતા વિઘન પાડ હેવું, વિયુજી ના કરેરે પ્રયાણ. કાળજ૦ ૫
ચાલો સખી મરજાદારે મૂકી, રોકીએ રસિયો રાય;
તેથી ન માને તો પડો ચક્ર વચ્ચે, સારીને જાય તો જાય. કાળજ૦ ૬
પ્રેમે પીડાતી ને મન અભિલાષી, વ્રજલલના વ્રજભૂપ;
પરિરંભણ કરતાં સહુ પ્યારીને, હૃદે રોપ્યું નિજ રૂપ. કાળજ૦ ૭
હરિરથધ્વજરજ પણ રહી ઉડતી, ધરણી ઢળી સ્ત્રીજન;
દયાપ્રીતમ શ્રી ગોવરધનધર, દીધું સદ્દગ હૃદે દરશન. કાળજ૦ ૮

પદ—રાગ સોરઠ.

કામણ દીસે છે અલબેલા તારી આંખમારે;
ભોળું ભાખ મારે, કામણ દીસે છે અલબેલા૦ ટેક૦
મંદ હસીને ચિતડું ચોર્યું, કુટિલ કટાક્ષે કાળજ કોર્યું;
અદપડિયાળી આંખે ઝીણું ઝાંખ મા રે; ભોળું ભાખ૦ કા૦ ૧
નખશિખરૂપ ઘણું રઢિયાળું, લટકું સઘળું કામણગાળું;
છાનાં ખંજન રાખે પંકજ પાંખમાં રે; ભોળું ભાખ૦ કા૦ ૨
વ્હાલભરી રસવરણી વાણી, તારુણીનું મન લેજે તાણી;
ભૃગુટીમાં મટકાવી મુરકી નાખ મા રે; ભોળું ભાખ૦ કા૦ ૩
દયા પ્રીતમ નિરખે જે થાયે, તે મેં મુખડે નવ કહેવાયે;
આ વિનતિ આતુરતા આવડી સાંખ મા રે; ભોળું ભાખ૦ કા૦ ૪

પદ–રાગ સોરઠ.

તેં તો ઘટઘટમાં ઘર કીધું, વાલમ વરણાગીયારે,
કાળજ કોરાણું કંદ્રપનાં શર વાગિયારે; તેં તો ઘટઘટ૦ ટેક.
રોમરોમ રસિયો તું વસિયો, ભવવૈભવ સેજે તું ખસિયો.
વિરહના અંગારા અંગે જાગિયા રે, તેં તો ઘટઘટ૦ ૧
માત પિતા મૈયર સંતાપે, સાસરિયાં અતિ આરત આપે;
દુરિજન દુશમન સહુકો પુઠે લાગિયારે; તેં તો ઘટઘટ૦ ૨
કહાન કટાક્ષ કરી તું ભાળે, તેમાંનું કંઇ નહિ હસિ રાળે;
તે સાચું સમજી પીડે લોક અભાગિયારે; તેં તો ઘટઘટ૦ ૩
દયાપ્રીતમ પ્રીત કરી ન ફાવી, વણ વેપારે જોખમ આવી;
કહ્યું ના માને પ્રાણ થયા અનુરાગીયારે; તેં તો ઘટઘટ૦ ૪

પદ–રાગ સોરઠ.

રૂડા દીસોછો રાજેશ્વર મંદિર આવતારે, રૂડા દીસોછો૦
જરકસી જામો સુંદર પ્હેરી, માથે બાંધી પાઘ સુનેરી,
રૂડો રેંટો હોડી મન લલચાવતારે, રૂડા દીસોછો૦ ૧
હૈયે હાર ગલાણી કોરે, ચિતડું રોકી રાખ્યું ચોરે,
ગજરા કાજૂ બાજૂ મુજ મન ભાવતારે, રૂડા દીસોછો૦ ૨
કનકછડી સુંદર કર લઇને, ગજગતિ ચાલે હળવા રહીને,
ચિતડું ચોરી મીઠું મીઠું ગાવતારે, રૂડા દીસોછો૦ ૩
દયાપ્રીતમનો નાથ વિહારી, જાઉં તુજ વદનકમળપર વારી,
હેતેશું બોલાવી તાપ સમાવતારે. રૂડા દીસોછો૦ ૪

પદ-રાગ કાફી.

રૂપાળી રાધા તારૂં તનરે, સેહેજે તે સુંદરતાનું ભર્યું છે. રૂપાળી રાધા૦ ટેક
વિના અંજન દીસે આંખડલી આંજીરે, સલુણી શ્યામા;
રંગ્યાવના રક્ત દશન વસનરે, બળબિંબ સુધા માનનું ભર્યું છે. રૂપાળી. ૧
વિના સુગંધ મ્હેકે શ્રીઅંગ ત્હારૂંરે, સલુણી શ્યામા;
વિના સકળ ગુણ રૂપ નિધાનરે, અનુપમ્ય કાંઇ ચિતડુ હર્યું છે. રૂપાળી. ૨
વિના અંગરંગ દીસે કનક લતા શુંરે, સલુણી શ્યામા;
વિના મહાવર ચરણ અરૂણરે, બિંદુ કપાળે અજબ કર્યું છે. રૂપાળી. ૩
દયાનો પ્રીતમ પ્યારો વિશ્વનું મોહનરે, સલુણી શ્યામા;
તે મોહ્યો સોહ્યો મદનગોપાળરે, લઇ કરીને મનડું હર્યું છે. રૂપાળી. ૪

પદ-રાગ કાફી.

કાનુડો કામણગાળોરે, સાહેલી આ તો કાનુડો કામણગાળો. ટેક.
કાનુડો કામણગાળો, રસભર્યો ને રૂપાળો;
આ શું આંખડલીનો ચાળોરે, સાહેલી આ તો કાનુડો. ૧
રંગ રાનો મદમાતો, વાંસલડીમાં ગીત ગાતો;
નેણાંશું કરે છે વાતોરે; સાહેલી આ તો કાનુડો. ૨
ભરવા હું ગઇતી પાણી, પ્રેમ પીડા ભરી આણી;
ઘેલી થઇ હું આવી શાણીરે, સાહેલી આ તો કાનુડો. ૩
તેં કહ્યું તે મેં ના માન્યું, આજે મારી જાતે નાણ્યું;
આવડું મેં નોતું જાણ્યું રે, સાહેલી આ તો કાનુડો. ૪
બેની તાહારે પાયે લાગું, વ્હાલાવિના ઘેલું લાગ્યું,
દયાનો પ્રીતમ માગુંરે, સાહેલી આ તો કાનુડો. ૫

પદ-રાગ કાલંગડો

સખી હું તો જાણુતી જે સુખ હશે સ્નેહમાં. સખી હું તો૦ ટેક.
હું તે શું જાણું જે પ્રાણ પરવશ પડશે,
અગ્નિ ઉઠશે આખી દેહમાં- સખી૦ ૧
પીડા પામે રે પરો થવો નવ ભાવે,
જાદુડો એવો જે કાંઇ એહમાં- સખી૦ ૨
રૂપ ને ગુણ સહુ તે તેમાં દેખે,
મન માન્યું જેનું જેહમાં- સખી૦ ૩
સ્વાધીનને પરાધીન કરી નાખે,
નેહ વિના એહ બળ કેહ માં- સખી૦ ૪
હું દુખી અહાંને વ્હાલો વિકળ ત્યહાં છે,
સુખી ના મળે કોઇ એહમાં- સખી૦ ૫
દયાનો પ્રીતમ સદા સમીપ વસે તો,
બીજી રહું આનંદ મેહમાં- સખી૦ ૬

પદ-રાગ કાલિંગડો

શંક મારી રાધાને દગો એણે દીધો રે, શંક૦ ટેક
ફાંદામાં નાખીને એણે ફાંસીરે દીધી,
પારધીની પેરે મારીને જીવ લીધોરે. શંક૦ ૧

મંદ હસીને વહાલે વંક વિલોકી,
પ્રાણ પ્યારીજીનો પોતાને વશ કીધોરે. રાંક૦ ૨
બળતી બોલું છું પણ એહનું રાધા લોચન,
આણ ભવોભવ કાળજડું વિંધોરે. રાંક૦ ૩
દયાના પ્રીતમ એહવા તે એહવા રેહજોરે,
કપટ કરીને એને પ્રેમ રસ પીધોરે; રાંક૦ ૪

પદ—રાગ સોરઠ.

રંગ ભર્યો આવ સલૂણા છેલ,
પ્રીતે પધરાવું મ્હારે મેહેલ. ટેક.
એક તુંને આપું અનુપમ વસ્ત,
નથી જેની ઉપર કોઇનો દસ્ત,
તે ચાખે તું ચતુર થાશ મદમસ્ત. રંગભર્યો આવ ૧
જેથકી તું અજીત તોયે જીતાશ,
આતમારામ પણ મારે વશ થાશ;
એવો મીઠો અદ્ભુતરસ તુંને પાશ. રંગભર્યો આવ. ૨
નથી દીઠો જ્ઞાની વેરાગી મુનિ જોગી,
સરવ કોઇ એ રસના છે વિયોગી,
એક તુંજ ભાળ્યો મેં તે રસ ભોગી. રંગભર્યો આવ. ૩
જે પીતાં ન ઓછો રહે એકે અભિલાખ,
ફીકા બીજા લાગશે રસ લાખોલાખ,
તે વેળાનાં સુખમાં મન તારૂં સાખ. રસભર્યો આવ ૪

શંકર સ્વામીનું જોઇ શિષ્યે, શ્વપચના ટુકડા ખાધારે;
સીસું નવ પીવાયું સંગે, થયા બહિર્મુખ બાધા. કૃતિ રી૦
પુત્રીતણી એ પુત્રી કશ્યપ, થઇને પિતામહ વરિયારે;
તેહેનો દોષ આપણે ના જોવો, તે ઘર હરિ અવતરિયા. કૃતિ રી૦
જવનીરાખી જગન્નાથ પંડિતે, તે તો સહજ બની આવેરે:
બાવન સીઢી ગંગા ચઢાવી, તે તો વેવલાં વિણાવે. કૃતિ રી૦
મેહેતે અનામિકને ઘેર ઓચ્છવ, કીધો તે નવ જોઇએરે;
હરિયે હાર મેહેતાને આપ્યો, તે વેળા પત ખોઇયે. કૃતિ રી૦
માટે પ્રમાણ વાટે ચાલવું, ભજવા ગિરિવરધારીરે;
મ્હોટાની ગતિ મ્હોટા જાણે, દયા દીનતા સારી. કૃતિ રી૦

ગરબી.

જીવ જાણી લે, જારપ્રીત જુગદીશ વિના નવ સારી;
મન માની લે, પૂછી જો અનુભવી હોય જે નરનારી. જિ૨૦
એમાં ડાહ્યા ઘેલા થઈ જાયે, વણતેડ્યા તે પૂઠળ ધાયે;
ના ગણે જગમાં હાસી થાયે. જીવ જાણી લે૦
તેની લજ્જા સ્વધર્મ સહુ જાયે, તે નફ્ફટ નિર્લજ કહેવાયે;
શું કરે મનમાં બહુ દુઃખ થાયે. જીવ જાણી લે૦
જે પાંચ લોકમાં પંકાયે, જેનું બુદ્ધિબળ કળ્યું નવ જાયે;
તે ગણ સ્નેહીને વશ થાયે. જીવ જાણી લે૦
રહેનું વિકળ ચિત્ત સહુથી થાયે, તેહને વિચારમાં વાહાણાં વાયે;
તે કલેશ કોઇને ના કેહેવાયે. જીવ જાણી લે૦

ઋઈ જાય તેજ યશની હાની, તેની નિંદા કરે સહુ મનમાની;
તોયે ન છુટે પામે ગ્લાની. જીવ જાણી લે૦ ૫
તેહેને ભોજન ના ભાવે ભાણે, તેહેની મનપીડા કોઇ ના જાણે;
તેહેના સર્વકોઇ અવગુણ આણે. જીવ જાણી લે૦ ૬
કોઇ શિક્ષા દે તે શર લાગે, વિખવેણ અમૃત સ્નેહનાં લાગે;
તે જાણે જેને અનુભવ જાગે. જીવ જાણી લે૦ ૭
એવો પ્રેમ જેને પ્રભુશું લાગે, તેહનાં સરવે દુઃખ સેહેજે ભાગે;
દયો કરગરી કૃષ્ણ પાસે માગે. જીવ જાણી લે૦ ૮

ગરબી.

રૂપાળા શ્રીરણછોડ છેજી રાજ, રૂપાળા શ્રીરણછોડ છે. ટેક.
રાત્રદિવસ મન ભમે રસિયામાં, નિરખવાના ઘણા કોડ છેજી; રા૦ રૂ૦ ૧
શ્રીશંકરપણ શિવજીનું સર્વસ્વ, ઉપનિષદોની ચોડ છેજી; રા૦ રૂ૦ ૨
ઉપમા દેવા નથી કોઈ બીજું, એ અલબેલો અજોડ છેજી; રા૦ રૂ૦ ૩
એહને મૂકીને બીજાને ભજે જે, તેહમાં મેરૂ જેવડી ખોડ છેજી રા૦ રૂ૦ ૪
ડાકોરના ઠાકોર નથી વહાલા તે, શ્વાન રાસભની જોડ છેજી; રા૦ રૂ૦ ૫
પ્રગટ સુરજ છે સંસારમાં દયાપ્રભુ, દેખે ના ઓળખે તે ઘોડ છેજી; રા૦ રૂ૦ ૬

ગરબી.

સહુથી સમરથ રાધાવરનો આશરો,
જેના જનને દુભવી શકે નહીં કોયજો;
જમનું જોર ન ચાલે દોષ કરે કદા,
ક્ષમા કરે કે હરિ ચહાયે તો જોયજો. સ૦ ટે૦
જુઠો હરિનો ભક્ત જક્તમાં થઇ ફરે,
એહવાનું પણ માધવ રાખે માનજો;
બાનું પોતાનું જોઇ પાળે બિરદ તે,
જ્યમ જડ પ્રોહિતને પોખે છે જજમાનજો. સ૦ ૨
બીજા સહુ મોટા પણ હરિના હુકમમાં.
સુર બ્રહ્મા ગણપતિ શક્તિ શિવ શેષજો;
કેશવ કોપે કોઇનું બળ ચાલે નહીં,
એ સહું રૂઠે હરિજન ડરે ન લેશજો. સ૦ ૩
રાવણ હિરણ્યકશિપુ બ્રહ્મ હિમાયતી,
દુરજોધનને પક્ષ હતો બળરામજો;
કોપ્યા કૃષ્ણ તદા સરવે જોતા રહ્યા,
હરિજનનું કોઇ લઇ શક્યું નહીં નામજો. સ૦ ૪
કરણ કુંવર સૂર્યનો અર્જુને મારીયો,
સબળ સુયોધન ભીમે મરણ પમાડયોજો;
હરિ રાખ્યા સુર ગણેશે વિઘ્ન થયું નહીં,
ચિત્રકેતુ સઘ પડ્યો ન અંબા પાડયોજો. સ૦ ૫
માયા કાળતણો ભય કોઇથી ના ટળે,
અભય અચળ કરવા સમરથ નહીં કોયજો;

વિના એક શ્રી ગિરિવરધારી લાલજી,
કોણ શરણ જાતાંમાં સનમુખ જોયજો. સ૦ ૬
સેવા કરતાં અવળું પડે અન્ય દેવને,
બીજું કાંઈયું પળમાં થાય કૃપાસજો;
કોપી કષ્ટ પમાડે તે વળી લાભમાં,
ખરૂ શ્રમથી કાંઇ ફળ આપે હોય નાશજો. સ૦ ૭
શ્રીજી જનના અવગુણ તે પણ ગુણ ગણે,
સહજ કરે શરણાગત આપ સમાનજો;
સમોવડ કીધો શરણ જતાં મળમાસને,
આપી દીધું પુરૂષોત્તમ અભિધાનજો. સ૦ ૮
એહેવા કરૂણાનિધિ સમરથ શ્રીનાથજી,
દાસદયાના પ્રીતમ પ્રાણ આધારજો;
એહેને મુકી અન્યતણો આશ્રય કરે,
તે નિર્ભાગી મૂરખ ના સરદારજો. સ૦ ૯

હરિનામમાળા.
છંદ સવૈયા એકત્રીશા.

શ્રીગુરૂ ગોવિંદ કૃપાનિધિ કેશવ, કમળાનાથ કૃપાળ
કમળનયન કરૂણાસાગર, શ્રીકૃષ્ણ હરે ગોપાળ;
ગોપીજન વલ્લભ ગિરિધારી, ગોપીનાથ ગોવિંદ,
ગોકુલેશ ગરૂડધ્વજ, ગોવરધનધારી વ્રજચંદ. ૧
ગોકુળચંદ ગદાધર, શ્રી ગોમતિપ્રિય રમેશ;
નારાયણ નરસિંહ, નિરંજન નિરાકાર નરેશ;

નરકાંતક. નરવીર નરોત્તમ, નંદલાલ નરરૂપ;
જગંનાથ જળશાઈ જનાર્દન, જ્યોતિરૂપ જગભૂપ. ૨
જગદાધાર જશોદાનંદન, જગજીવન જગતેશ;
શ્રી જમુનાવલ્લભ જગવંદન, જુગદીશ્વર જમુનેશ;
ચક્રપાણિ ચતુર્ભુજ અચ્યુત, ચિદાનંદ શુભકંદ;
ચતુર્બાહુ ચાણુરતનમર્દન, શ્રીધર પરમાનંદ. ૩
દયાસિંધુ દામોદર દિનપતિ, દીનાનાથ દયાળ;
દીનબંધુ પ્રભુ દેવકીનંદન, નરપતિ સુરપ્રતિપાળ;
શ્રીપતિ પદ્માપતિ રાધાપતિ, કમળાપતિ ભવેશ;
દધિજાપતિ રૂક્મિણિપતિ, સાગરસુતાપતિ હૃષિકેશ. ૪
પદ્મનાભ પુરૂષોત્તમ પરિબ્રહ્મ, પરમપુરુષ પરમેશ;
પુણ્ડરીકાક્ષ પરમાક્ષ પરમપ્રભુ, મધુસૂદન મથુરેશ;
ધરણીધર અવનીધર ભૂધર, વસુમતિધર મહિધારી;
કૌસ્તુભધર પીતાંબરધર, બંસીધર કુંજવિહારી. ૫
માધવ મુરમર્દન મધુ મર્દન, અતિવિક્રમ સુખધામ;
મુકુંદ મેઘવર્ણ મહાબાહુ, જદુપતિ સુંદર શ્યામ;
રામચંદ્ર પ્રભુ દશરથનંદન, દયાસિંધુ ભગવંત;
માં પાહિ માં પાહિ પાહિ માં, પૂર્ણાનંદ અનંત. ૬
અષ્ટોત્તરશત નામ કૃષ્ણનાં, ગણિ ગણિ જે જન ગાય;
રોગ દોષ દુઃખ ક્લેશ જશે, વળિ પળમાં પાપ પળાય;
મનવાંછિત ફળ તેને મળશે, દયો કહે ધ્રુવ વાણી;
કોટિક કારજ તજિને ભજિયે, દૃઢ કરિ સારંગપાણિ.

૫૬-રાગ ગરબો.

શ્રી લક્ષ્મણભટજીનાં ભાવે લીજે ભામણાં;
તૈલંગ તિલકને વિપ્ર શિરોમણિ ભૂપજો;
એઓના સુત શ્રી વલ્લભનાં લઉં વારણાં;
દ્વિજવર રૂપે પ્રગટયા અનલ સ્વરૂપજો. શ્રી૦ ૧
ધર્મ ધોરિંધર બે સુત શ્રીવલ્લભ દેવના;
પ્રગટ કરવા વેદતણો વિસ્તારજો;
ગુણ સહોદર ભરિયા શ્રી ગોપીનાથજી;
હળમૂશળધર હળધરનો અવતારજો. શ્રી૦ ૨
શ્રીગોવરધનધર ધીર વીર બળદેવના;
રસના રૂપે કહિયે શ્રીનંદકુમારજો;
ને પુરૂષોત્તમ પ્રગટયા શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી;
નિર્ગુણ બ્રહ્મ તે સગુણ સનેહી સારજો. શ્રી૦ ૩
શ્રી વિઠ્ઠલનાથજીના સાતે લાલ સોહામણા;
સહુથી મોટા શ્રી ગિરિધરજી મહારાજજો;
શરણ ગયાને સોંપે તે શ્રી નાથજી;
કરવા સુંદર સેવા કેરાં કાજજો. શ્રી૦ ૪
શ્રી ગોવિંદરાયતણાં મન પ્રસન્ન હુલાસમાં;
આવે તેને આપે આનંદ દાનજો;
શ્રી બાળકૃષ્ણજી કોમલ અંગે રસ ભર્યા;
કરાવે બે અધર સુધારસ પાનજો. શ્રી૦ ૫

શ્રી ગોકુળનાથ જણાવે જુગતે જીવને;
એવા પોતે કહીયે પરમ કૃપાળજો;
શ્રી રઘુપતિજી રૂડલા નયણે નિરખતાં;
વદન સદનની ભૂલે લેશે સંભાળજો.
જોયા સરખા દીસોછો જદુનાથજી;
જે છે વાહાલો અબળાનો આધારજો;
દેખી દૈવી જીવ સદા ઘનસ્યામજી;
ઉપર રેડે અમૃત રસની ધારજો.
એ સાતે લાલનો વંશ સદા સંસારમાં;
પ્રગટ વિરાજે પુરૂષોત્તમ પરિબ્રહ્મજો;
દયો દાસ અધમ છે તે આધનો;
એ શું જાણે શ્રી વલ્લભ કુળનો મર્મજો.

પદ.

વદન કમળ જોયું જેણે એકવાર, શ્રીનાથજીનું વદન કમળ જોયું;
કોટી કલપનું મેલું થયેલું મન, એક પલકમાં ધોયું. જેણે૦ ૧
મનષાદેહ તેહેનો સફળ છે, જનમ મરણ દુઃખ ખોયું. જેણે૦
મેવાડ દેશમાં બિરાજે મારો વાલમો, જેમાં શેષ શ્ર કરે ચિત્ત પ્રોયું. જેણે૦ ૨
કમળ ચોક રત્નચોક જગમોહન જોયું, રહ્યું એક તેણે બાણી રોયું. જેણે૦
દયાના પ્રીતમજીસું પ્રીત નથી જેને, માતપિતા નામને વગોવ્યું. જેણે૦ ૩

પદ—રાગ કલ્યાણ.

રાધાકૃષ્ણ રાધાકૃષ્ણ રાધા વ્રજરાય,
રાધાકૃષ્ણ ગાય તેનાં પાપ તાપ જાય;
પાપ તાપ જાય, તારા હૃદેમાં સમાય,
વ્રજલાડીલા હો રાજ. રાધા૦ ૧

જપ તપ તીરથ દાનથી કંઇ કામ,
નહીં પોતે શ્રમ કંઇ નહીં એસે દામ;
નહિ એસે દામ સેજે રીઝે સુંદરશામ. વ્રજ૦ રા૦ ૨

રાધા પૂર્ણ પુણ્યથી પ્રતીતિ નામ,
નામનો વિશ્વાસ આવે સરે સઘળાં કામ;
સરે સઘળાં કામ આપે વૈકુંઠધામ. વ્રજ૦ રા૦ ૩

કળીમાં કેવળ કૃષ્ણનામનો આધાર,
સહુ વેદશાસ્ત્ર શોધ્યું નિકળ્યો એક સાર;
નિકળ્યો એકસાર દયાપ્રીતમ નંદકુમાર. વ્રજ૦ રા૦ ૪

પદ—રાગ ખમાયચી.

વ્રજલાડિલાને ખંમા રાજ ખંમારેખંમા: વ્રજ૦
વેદ સરીખા જેનો ભેદ ના જાણે, સેવે શેષ સદાશિવ બ્રહ્મા રે. વ્ર૦ ૧
લોચનના શણગાર રસિક જેને, પ્રાણજીવનધન રમા;
જેનો સેવક ધ્રુવ તેની સુરઋષિ આદે, સહુ કરે છે પરિક્રમા. વ્ર૦ ૨

અક્ષર આદ્ય નિરંજન તેથી, પરિપૂર્ણ પુરુષોત્તમા;
એને મુકીને બિજાને ભજે છે, તે અભાગિયા અધમા. વ૦ ૩
સદ્ગુણ સાગર નટવર નાગર, જેને નહીં કોઇની તમા;
રાધિકારમણ ગોપીજન વલ્લભ, દાસદયાપ્રિયતમા. વ૦ ૪

ગરબી.

સામું જો નંદના છોગાળા, મારું ચિત ચોરણવાળા. ટેક.
નંદ છોગાળા કામણગાળા, મોહ્યું તેં બાળાવૃંદરે વાલમ. સામું૦ ૧
તાહારી હસણી મંદના ફંદમાં ઘેરી, માર્યા નેનતણા તેં ભાલારે વાલમ.
દીનદયાળ પુરાણે પુકારે; ઓલા પુરાણી હાલારે વાલમ. સામું૦ ૨
મુને જખમી કરીને ઝુલતી મેલી, ન જાણ્યું જે જીવશે કયમરે વાલમ.
મારી તો મુખ દેખાડતો જા, તુંને મારા ગળાના સમરે વાલમ. સામું૦ ૩
મારો ચંદ્રથી ચોથો જંપતો છે નહીં, વણ જોએ મુખ ચંદ્રરે વાલમ.
ચેન નહિ કયકૂ ભાવેના ભોજન, રેન ન નેનમાં નિંદરે વાલમ. સામું૦ ૪
મારા કાળજાનું દુઃખ કોય ન જાણે, જાણે જેને વીતતું હોયરે વાલમ.
જણાવેથી જંજાળ વધે પત જાય, કો પીડ ન ખોયરે વાલમ. સામું૦ ૫
મારી આંખના ભાવ્યા મનના માન્યા, મારાં કાળજડાની કોરરે વાલમ.
તું પીડની મારી ઓષધ દયાપ્રભુ, બીજું શું મારું જોરરે વાલમ. સામું૦ ૬.

ગરબી.

ઊભા રહોતો કહું વાતડી બિહારીલાલ,
તમમાટે ગાળી છે મેં જાતડી, બિ૦ ૧.
જે દહાડે મળ્યાતા વૃંદાવનમાં, બિ૦
તે દહાડાની તાલાવેલી તંનમાં, બિ૦ ૨.
વેદના વિરહની તે ક્યાંહાં ભાખિયે, બિ૦
ભિતરનો ભડકો તે ક્યાંહાં દાખિયે, બિ૦ ૩.
પટકારી સરખી ફરૂં ભોવંનમાં, બિ૦
કળ ના પડે રજનીદિનમાં, બિ૦ ૪.
ઘેહેલી ઠરી છું સહુ ગામમાં, બિ૦
ચિત્ત ચોંહોટતું નથી ઘરકામમાં, બિ૦ ૫.
કેમ કેહેવાય જેવું દુઃખ મંનમાં, બિ૦
તાલાવેલી લાગી મારા તંનમાં, બિ૦ ૬.
ક્ષણેક્ષણે ભણકારા પડે કાનમાં, બિ૦
પ્રાણ પ્રોવાયો છે તમારા તાનમાં, બિ૦ ૭.
વિહ્વળતાની વાત કહે ના બણે, બિ૦
ઘરમાં જાઊં તે આવું આંગણે, બિ૦ ૮.
આતુરતા એહેવી તે કહાંલગી સહુ, બિ૦
હો ચતુરશિરોમણિ તો શું કહું, બિ૦ ૯.
પ્રીતડી કીધી તો હવે પાળીયે, બિ૦
આતુર શરણે આવ્યાને ન ટાળીયે, બિ૦ ૧૦
તમારે હું સરખી હજારો હશે, બિ૦
માહારા તો પ્રાણ તમવિના જશે, બિ૦ ૧૧.

બોલ્યું પણ બીજાનું ગમે નહીં, બિ૦
લાલચ લાગી લોભ્યાં નયણાં તો જાઇએ કહીં, બિ૦ ૧૨
નખશિખલગી છે સ્વરૂપ ગુણ ભર્યાં, બિ૦
આવડા રૂપાળા તે કોણે કર્યા, બિ૦ ૧૩
સોહે મધુર વાંકુ જોઇને, બિ૦
કટાક્ષ કટારીએ નાખ્યાં પ્રોઇને, બિ૦ ૧૪
વાંસળી વધારે છે તેહેમાં વ્હેહે, બિ૦
અબળાનો જોતાં વિવેક કેમ રેહે, બિ૦ ૧૫
દરદી હોયે તે જાણે એ દરદમાં, બિ૦
અવર દુઃખ એહેની આગળ ગરદમાં. બિ૦ ૧૬
કહેનારાં કહેશે પણ છો તમે ધણી, બિ૦
દયાના પ્રીતમ હું દાસી તમતણી, બિ૦ ૧૭

ગરબી

વ્હાલાજીને કહેજો ... મ્હારા સમ છે, વ્રજ પધારોરે એકવાર,
મુખડું નિરખિએ હો લાલ;
વ્હાલાજીને ગમશે નહિ એકલડાં કહેજો, લાવે સંગ કુબજા નાર,
નિરખિને હરખિએરે લાલ. મુખ૦ ૧
વ્હાલાજીને કેહેજો રાખે ડર રખે, ગોકુળ ગમાર ગોપની ભ્રષ્ટ,
રાણીજીને ઓઝલ પડદે સુખરૂપ આંહિ, રાખિશું જેમ નહિં લાગે દ્રષ્ટ. મુખ૦ ૨
વ્હાલા તમો ગુણનિધિ સુરૂપ સાગર, મોટા જોઇ કુબજ્યા ગુણ અંગ;
વ્હાલાજીરે તેની ઝાંખી અમને કરાવો, શાને જન્મ સુફળ સંગ. મુખ૦ ૩

વ્હાલાજીરે માનીતીની મરજી જોઇ, હમે કરશું આપની ટેહેલ;
વ્હાલા મન ઉઠે તો મધુપુર જાજોરે, રેહેશો તો ન્યારા કરાવીશું મહેલ. મુખ.૪
વ્હાલાજીરે ઘરદહાડેથી જાણ્યું નહિ, તે થયો અતિશે અનર્થ;
વ્હાલાજીરે હાવાં ખરખરો ત્યાં શો, વિત્યા વ્રજ વસ્યા દિન વ્યર્થ. મુખ.૫
મધુપુર કુબજાને પણ કહેજો, પિયુને ઘણાં લડાવે લાડ;
અલી એ રત્નને જેટલુ જત્ન કરીશ, તે હમે માનીશું પાડ. મુખ૦ ૬
મધુકર દયાપ્રીતમને કહેજો, એ સુખ સુણી હરખ ન માય;
પણ અમો અલ્પભાગ્ય આ આહીરણી, ઘણું સુખ જોવા નહિં જીવાય.
મુખ૦ ૭

ગરબી.

મોહનલાલજીરે મ્હારા જીવન પ્રાણજીવન; હું બલિહારી રાજ ઘણી ખમા.
દાસી તમતણીરે, તમને સોંપ્યું તનમન ધન. હું બલિહારી રાજ. ૧
મનના માન્યા છો રે, જીવું છું હું શ્રીમુખ જોઇ:
પીયર સાસરેરે, વ્હાલું તમ સરીખું નથી કોઇ, હું બલિહારી રાજ૦ ૨
ચકોર ચંદ્રનેરે, ઇચ્છે ત્યમ તમને મુજ નેણ;
કેવા વ્હાલા છો રે, કહેતાં આવડતું નથી વેણ. હું બલિહારી રાજ૦ ૩
રસિયા રૂપાળા છો રે, નટવર નંદકિશોર;
સદગુણ સાગર છોરે, મીઠડાબોલા ચિતના ચોર. હું બલિહારી રાજ૦ ૪
એકો વિધ ઓછા રહો રે, તો કાંઈ એક વાળું મંન,
પુરણ સઉ વાતે રે, કોહો કેમ છૂટે લાલ લગન. હું બલિહારી રાજ ૫
સુનો હું દેખુ રે, પિયુજી તમવણ સઉ સંસાર;
પ્યાસો ઝરનોરે, પાઓ તોએ તમથી ન ખસે પ્યાર. હું બલિહારી રાજ. ૬

કરખું ફું પણીરે, મ્હારો હરજી ઝાલો હાથ;
પ્રીત નિભાવજોરે, નિત્ય ન માગું બીજું નાથ. હું બલિહારી રાજ૦ ૭
ટહાકઠ અંતરનીરે, મારા પ્રાણજીવન આધાર;
પ્રીતમ દયા તણારે, મ્હારા સોભનના શ્રણગાર. હું બલિહારી રાજ૦ ૮

ગરબી.

આઠ કુવા ને નવ વાવડીરે લોલ, સોળસેં પનિહારીની હાર;
મારા વાલાજી હો, હાવાં નહિ જાઉં મહી વેચવારે લોલ. ટેક.
સોના તે કેરૂં મારૂં બેડલુંરે લોલ, ઉઢેણી રત્ન જડાવ; મારા૦ ૧
કેડ મરડીને ઘડો મેં ભર્યોરે લોલ, ત્રુટયો મારો નવસર હાર; મારા ૨
કાંઠે તે ઉભો કહાનજીરે લોલ, ભાઇ મને ઘડુલો ચ્હડાવ; મારા૦ ૩
હું તુને ઘડુલો ચડાવુંરે લોલ, થાય મારા ઘર કેરી નાર; મારા૦ ૪
તુજ સરખા ગોવાળીયારે લોલ, તે તો મારા બાપના ગુલામ; મરા૦ ૫
તુજ સરખી ગોવાલણીરે લોલ, તે તો મારા પગની પેજાર; મારા૦ ૬
દયાના પ્રીતમ પ્રભુ પાતળારે લોલ, તે તો મારા પ્રાણના આધાર; મારા૭

પદ.

રાજ રૂપાળા દ્વારકા ધીશરે, ધન્ય જેણે નયણે નિરખ્યારે;
જેને તરસે છે વેદ વિધિ ઇશરે, ધન્ય. ટેક. ૧
વાંકી ઢળકતી પાઘ પાંપણ પર; તોરા શીરપેચ શોભે શીશરે. ધન્ય. ૨
અધર અરૂણ અતિ તંબોલરંગ; કુંદ કલીને લજાવે બત્રીશરે. ધન્ય. ૩
કૌસ્તુભમણિ બહુ ચંપકમાળા; કંચન મુકતા દશવીશરે. ધન્ય. ૪

બાજુબંધ બેરખા કંકણ કરમુદ્રિકા; પીતાંબર કનક કવીશ. ધન્ય. ૫
કટી મેખળા પાયે નેપુર શ્રીનાથને; નખ છબીપર વારૂ રજનીશરે. ધન્ય. ૬
ઝીણો જામો પીળો પટકો ને પાઘડી; જોઈ પડે ઝાંખો રતીશરે. ધન્ય. ૭
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ વાંસળી વિરાજે; પુરાં પહોંચ્યાં નથી પચીશરે. ધન્ય. ૮
ડાકોર ઠાકોર કોટિ આનંદ બ્રહ્માંડના; દયાના પ્રીતમ રૂકમણીશરે.
ધન્ય. ૯

પદ ૫ મું.

ચાલો નિરખીયે રણછોડ રાયરે, ઠાકોર ડાકોરના. ટેક ૧
અકળીક દળ ધણી ઢીંગા ઢીંગડ મલ; વેદપુરાણે વંચાયરે. ઠાકોર. ૨
શોભાના સાગર નટવર નાગર; સમોવડે કો ના કહેવાયરે. ઠાકોર. ૩
ત્રિભુવન નાયક સેવવા લાયક; શંકર સંકર્ષણ ધ્યાયરે. ઠાકોર. ૪
જાતાં શરણે વાલો રાખે છે ચરણે, બીજું સાધન નવ ચહાયરે. ઠાકોર. ૫
એક વાર આવે સાકર ટુક લાવે તો; છપન ભોગ સુફળ થાયરે. ઠાકોર. ૬
નમે હાથ જોડયે સઘ બંધન સૌ છોડે, તે વ્હાલો બહુ વહાલે
ગુણ ગાયરે. ઠાકોર. ૭
દેવને દુર્લભ સુખ તે કયું સુલભ; ચરણ કમલ પરસાયરે. ઠાકોર. ૮
દયાના પ્રીતમ એવા કૃપાસિંધુ મુકીને; બીજાને ભજે છે બલાયરે ઠાકોર. ૯

પદ ૬ ઠું રાગ-ધોળ.

સદ્‌ગુણ સિંધુ શ્રી નાથજીરે, સેહેજે સૌકોને મોહ લાગે રાજ,
ત્રિલોક સુંદર મોહન મુખડું રે, નિરખે પરમાનંદ ઉર જાગે રાજ. સ. ૧
રૂપ શું વરણું રસીયા રાયનું રે, અતિ અલબેલો નટવર નાગર રાજ,
ભૂષણ રસિક જનના લોચનનું રે; છબિલો સુંદરતાનો સાગર રાજ. સ. ૨
દીન દયાળ શિવાદિક સાંભળ્યારે, પણ દયા દુષ્ટ ઉપર નવ વ્યાપેરાજ;
દુષ્ટ દયાકર ગુણ એક ગોવિંદમાંરે, મોંઘી મુક્તિ અરિને આપેરાજ. સ. ૩
એવડી ક્ષમા ના કોઇમા સંભળેે. જેટલી રમા રમણમાં દીઠી રાજ;
પાદ પ્રહાર સહ્યો ભ્રગુબ્રાહ્મણનોરે, તે ઉપર વાણી કહી મીઠી રાજ, સ. ૪
ઇશ્વર થઇ શરણાગત વત્સળતારે, એવડી કોઇથીના બની આવે રાજ;
સેવા સેવકની શ્રીઅંગથીરે, અનુચિત કરતાં લાજ ના લાવે રાજ. સ. ૫
આરત બંધુ પતિતના પાવન છેરે, ચિંતામણિ જનપુરણ કામ હોરાજ;
સરલ ઘણું સહુ સાધન શિરોમણીરે, એનું નંદ કુવરનું નામ હોરાજ. સ. ૬
કોટિક વિશ્વવિષે વ્યાપી રહ્યારે, વણ શ્રમે નભવે સૌ કમઠાણું રાજ,
નિઃશંક રાધાસંગ નિત્ય રમેરે, એવા કોણ ચતુર વખાણું રાજ. સ. ૭
સરસ્વતી રમા સરીખી રાણીયોરે, વંદે વિધિ શિવ શેષ આરાધે રાજ;
ઇશ્વર અનંત કોટી બ્રહ્માંડનારે, જેનો પાર ના કોઇને લાધે રાજ. સ. ૮
કંચન રત્ન મણિ સોંઘાં કર્યારે, જે વિના કોટી કલ્પ લગી ચાલે રાજ;
અન્નતૃણ સલિલાદિક સોંઘાં કર્યારે, રક્ષણ રંકનું વિચાર્યું વાહાલે રાજ. સ ૯
એવા દાસ દયાના પ્રીતમજી રે, સૌગુણ પૂરણ ધર્મ કૃપાલા રાજ;
જે કોઇ એ પ્રભુથી અળગા ભમેરે, તેના અંક કરમના કાળા. રાજ સ.૧૦

રાગ-ગરબી.

જીરે ઝુલવાને આવો રાજ
ચંદ્રભાગાજીના બાગમાં. જીરે ઝુલવા-
ધારો છો તે વાત આજ લાગમાં જીરે ઝુલવા૦ ૧
મળ્યાં રાધિકાને ચંદ્રાવળી જીરે ઝુલવા૦
મસલત કીધી છે બેઠાં મળી જીરે ઝુલવા૦ ૨
રસ બસ થયાં સ્નેહ રંગમાં જીરે ઝુલવા૦
રોષતણો લેશ નહીં મનમાં જીરે ઝુલવા૦ ૩
ચંદ્રાવળીજી પાયે લાગીયાં જીરે ઝુલવા૦
મારેઘેર પધારો વચન માગીયાં જીરે ઝુલવા૦ ૪
વાટિકા માંહે હિંડોળો બંધાવીએ જીરે ઝુલવા૦
ત્યાં પ્રાણજીવન પધરાવીએ જીરે ઝુલવા૦ ૫
ઘમરઘટા છે ઘણી વૃક્ષની જીરે ઝુલવા૦
ન્યુનતા નથી ત્યાં એકે પક્ષની જીરે ઝુલવા૦ ૬
ત્રિવિધ પવન લલિત કુંજ છે જીરે ઝુલવા૦
પુષ્પ લતા ઝુકે અલિગુંજ છે જીરે ઝુલવા૦ ૭
માધુરી સખી પક્ષીનો નિવાસ છે જીરે ઝુલવા૦
અવસર અદ્‌ભુત શ્રાવણ માસ છે જીરે ઝુલવા૦ ૮
જુગલ કિશોર ત્યાં ઝુલીયે જીરે ઝુલવા૦
ઝુલાવી તમોને અમો ફુલીએ જીરે ઝુલવા ૯૦
વચન દીધું હા કહી કીરતીલલી જીરે ઝુલવા૦
રાજને બોલાવા મુને મોકલી જીરે ઝુલવા૦ ૧૦
લલિતાનાં વચન સુણી છેલડો જીરે ઝુલવા૦
તત્ક્ષણ પધાર્યો અલબેલડો જીરે ઝુલવા૦ ૧૧

ધારી તે વિધિ સહુ સહજ થઇ જીરે ઝુલવા૦
તે સમાની પશ્ચક પરમ સુખ લઇ જીરે ઝુલવા૦ ૧૨
હીંડોલે બેઠાં બન્યો બેલડી જીરે ઝુલવા૦
ઝુલે ઝૂલાવે સાહેલડી જીરે ઝુલવા૦ ૧૩
વિવિધનાં વાજીત્ર વામા વાયછે જીરે ઝુલવા૦
નવનવાઇ ધોળ નારી ગાય છે જીરે ઝુલવા૦ ૧૪
હીંડોળો જડિત્ર કનક ને મણિ જીરે ઝુલવા૦
ઝુલે જુગલરૂપ બહુ બની ઠણી જીરે ઝુલવા૦ ૧૫
રસતણા સમુદ્ર લહેરો ખાય છે જીરે ઝુલવા૦
તેમાં દાસ દયો ઝીલી ગુણ ગાયછે જીરે ઝુલવા૦ ૧૬

પદ રાગ-ગરબી.

જેના હૃદયમાં અખંડ રસિક રૂપ, તેને કાંઇ નથી કરવુંરે,
પૂર્ણ લીલાસહ રાધા વ્રજ ભૂપ, તેને બાકી નથી તરવુંરે. ટેક ૧
જેને દૃઢ આશ્રય શ્રી વલ્લભદેવ, તેને કાંઇ
વ્યસન કૃષ્ણ મુખ્ય માનસી સેવ, તેને બાકી ૨
લોક વૈદિક તજી શુદ્ધ શ્રીજી શર્ણ, તેને કાંઇ
દીન ભાવ વિરહતાપ ગિરિધર્ણ, તેને બાકી ૩
ભજન સર્વાત્મા હરિ ગુરુ સંત, તેને કાંઇ
દૃઢ પ્રતિ ગુણ ગાન ગોપી કાંત. તેને બાકી ૪
સદા સુમતિ શ્રી કૃષ્ણ નામ જાપ, તેને કાંઇ
ભક્ત દાસ દયા જગત અલગ પાપ, તેને બાકી ૫

પ્રપંચ વિસ્મૃતિ મતિ કૃષ્ણ સકત, તેને કાંઇ
ત્યાગ તોપ સંગ રંગ કૃષ્ણ ભક્ત, તેને બાકી ૬
સહજે આત્મસાત કર્યો કૃપાનાથ, તેને કાંઇ.
ગુરુ ભગવદીએ ઝાલ્યો હસી હાથ, તેને બાકી ૭
આસકત સહજ કૃષ્ણ કૃપાવડે થાય, તેને કાંઈ
એનો જીવપાસે ના ભલે ઉપાય, તેને બાકી ૮
સહજ પ્રીતિ વિશ્વાસ પ્રભુ સંગ, તેને કાંઇ
દયા પ્રીતમનો જેની ઉપર રંગ. તેને બાકી ૯

પદ રાગ–ગરબો.

નથી નિશ્ચે કોઇને નાથ, ક્ષણ પછી શું કરશો,
અતિ અમિત અતકર્યગાથ, શું કરશો હરશો. ટેક
જેહસમય રાજ્યાભિપેક રઘુપતિ, તે વેળાએ વનરે
ચંદ્રહાસનો મૃત્યુકાળ, તે વેળા, રાજ્યાસન. ક્ષણપછી ૧
દેવકી વસુદેવનો કંસ રથ હાંકે, સ્નેહ ભર્યાં ભાવ્યાંરે
ગઇ વાત પલટાઇ પલકમાં, કારાગૃહ પધરાવ્યાં. ક્ષણ પછી ૨
જતો હતો ઇંદ્રાણી મોહાસે, નહુપ સ્કંધ મુનિ ચઢીયોરે,
તત્ક્ષણ શ્રાપ થયો બ્રાહ્મણનો, સર્પ થઇ ભૂમિ પડિયો. ક્ષણ પછી ૩
પરીક્ષિત રાજા જગ માટે સહજે, મુનિ આશ્રમ પેઠોરે
કુમતિ યદચ્છા શ્રાપ વિપ્રગૃહ, તજી ગંગાતટ બેઠો. ક્ષણ પછી ૪
સનકાદિક હરિ દરશન જાતાં, ભવિષ્ય જયવિજય નડિયારે,
શાંતથી શ્રાપ થયો હરિ પાર્પદ, અસુર થઇ ક્ષિતિ પડિયા,

ક્ષણુ પછી. ૫

જનક ભૂપ મુનિ વશિષ્ઠ બન્ને, જ્ઞાની શિરોમણિ કહાવેરે,
સહજ વાતમાં શ્રાપ પરસ્પર, હારદ હદે ન આવે. ક્ષણુપછી. ૬
કલેશ અચિંતવ્યો દેવસભામાં, દક્ષ સદાશિવ સુણિયોરે,
ભાળજાચુવા હરિ તમે વિભુ એક, બીજો નથી કોઇ બનિયો.

ક્ષણુ પછી ૭

અતિ દુખિયા સુખિયા હોય પળમાં, અતિ સુખીયા હોય દુખિયારે,
નિજ ગતિ અકલ કલ્યામાં નાવે, ઇચ્છયું કરો પ્રભુ મુખિયા.

ક્ષણુ પછી ૮

દયા પ્રીતમજી અટપટી લીલા, કશું બને નહીં કહેતાંરે.
રાખો તેમ રહી પાડોતે સહી, ડહાપણુ મુન્યજ એહેતાં. ક્ષણુ પછી ૯

ગરબી.

હોપ્રિય બહેની, હરિજ્ઞાન વિના સંસાર તો સર્વ અસાર છે;
જગતમાં જન્મી, હરિ સ્વરૂપ જાણ્યેથી ભવનો પાર છે. ટેક.
પૂર્વે જે મૈત્રેયી નારી, મુનિ યાજ્ઞવલ્કયની સ્ત્રી સારી,
ગ્રહ્યું જ્ઞાન પ્રપંચને વિસારી. હો પ્રિય૦ ૧
ગાર્ગી પણુ સ્ત્રી જાતિ કહાવી, જેને અન્ય વાત ઉર ના ભાવી,
થઇ નિર્ભય પુરૂષપદે આવી. હો પ્રિય૦ ૨
વિષયાએ વિદ્યા જો ધારી, વરી ચંદ્રહાસને ઉગારી,
અંતે જો રૂકિમણી ભણનારી. હો પ્રિય૦ ૩
ધન્ય ભક્તિવંત મીરાંબાઇ, અનન્ય ભજી શ્રી વ્રજરાઇ,
દ્વારકાધીશમાં તેહ સમાઇ. હો પ્રિય૦ ૪

દ્રોપદી ચીર પૂર્યાં બહુ હરિ, જયદેવની સ્ત્રી મુઈ જીવતી કરી,
ભક્તિએ કુંતાધીન હરિ. હો પ્રિય૦ ૫
વિઠ્ઠલ ભક્તિવંત મુકતા બાઈ, જની છાંણે વિઠ્ઠલધ્વનિ ગાઈ,
દલણું દળિયું વિઠ્ઠલ રાઈ. હો પ્રિય૦ ૬
કરમાની ક્ષિપ્રા વ્હાલ વિચારી, જમીયા જગદીશ્વર ગિરિધારી,
શબરી ફળ ખાધાં અવધ બિહારી. હો પ્રિય૦ ૭
શતરૂપા દેવહુતી ને સુનીતિ, વિંધ્યા વળી યજ્ઞપત્ની ને ગોપીજનપ્રીતિ,
ભાગવત પુરાણથી લ્યો પ્રતીતિ. હો પ્રિય૦ ૮
એવી અગણિત સતી કૃતિને ન્યાળી, સાચું સુખ લેવું મોહન ટાળી.
ગુણવંતી થશે અતિ ભાગ્ય શાળી. હો પ્રિય૦ ૯
સાચો પ્રેમ જેનો પ્રભુ શું લાગે, તેનાં સર્વે દુઃખ સહજે ભાગે,
દયો કરગરી એ કૃષ્ણ પાસે માગે. હો પ્રિય૦ ૧૦

ગરબી

ઓ ઉદ્ધવજી, વ્હાલે તો વિસારી અમને મેહેલ્યાં
અમો શું કહીએ, રાસ રમાડી તેડીને તરછોડયાં.
પ્હેલ વ્હેલી પ્રીત અમશું કીધી, મોરલીમાં એણે વશ કરી લીધી,
ગોપી સૌને વિહ્‌વળ કરી દીધી. ઓ૦૧
પ્રીતલડી તો કરતાં પેહેલી, પ્રભુદેખીને થઈ છું ઘેલી,
પણ મળો મોહન અમને મન મેલી. ઓ૦૨
એણે હૈડાનાં તો હીર લીધાં, કાંનુડે તો કામણ કીધાં,
ઘેર ઘેર દધી માંખણ પીધાં. ઓ૦૩

એ કાનુડો કામણુ ગારો, એની આંખડલીનો છે ચાળો.
પ્રીતિવંતશું પ્રીતથી નિહાળો. ઓ૦ ૪
ચેલી કુબજા તો કામણગારી, તેની સાથે લાગી બહુ તાળી,
એણે વશ કીધા વનમાળી, ઓ૦ ૫
અમે શામળીયાની સંગે રમતાં, વ્રજ વન વનમાં પૂંઠળ ભમતાં,
અમો ભેળાં બેશીને ભોજન જમતાં. ઓ૦ ૬
મથુરાંમાં જઈ એણે કંસ રોળ્યો, એક આંગળીયે ગોવર્ધન તોળ્યો,
સત્યવાચી અન્યોક્તિ બોલ્યો. ઓ૦ ૭
દયારામના સ્વામીને કેહેજો, મથુરાં મૂકી દઈ ગોકુળ રહેજો,
સૌ ગોપિકાને દરશન દેજો. ઓ૦ ૮

ગરબી

મ્હારા મોહનલાલ, આવો તો કહું મ્હારા મનની વાતડી,
મ્હારા પ્રાણ પ્યારા, તમ માટે મેંતો ગળીછે જાતડી.
જાણુંછું જે જગમાં છો ડાહ્યા, એહવું જાણી ને જોડી માયા

હવે મુજ ઉપર આણો દાયા. મ્હારા ૧
મેંતો રૂપ તમારૂં જોઇને, મ્હારૂં મનડું રહ્યું છે મ્હોઇને,
કાંઇ નિશ દિન જાયેછે રોઇને. મ્હારા૦ ૨
મેંતો તન મન સોંપ્યું છે તમને, કાંઇની ન બ્હીક ધરશો મનમેં,
હવે મહેર કરો મોહન અમને. મ્હારા. ૩
પ્રભુ પ્રીત જુઓને તપાસી, કુબજા તો કંસ તણી દાસી,
તેની તો ચાલી જગમાં હાંસી. મ્હારા૦ ૪

હાર આવડા હઠીલા નાં થઇએ, નંદલાલ નમેરા નાં રહીએ,
સુખ દુઃખ અમો કોને કહીયે. મ્હારા. ૫
મ્હારે સાસુ સસરાની ન બ્હીક કશી, મારા હૃદય કમળમાં રહ્યા છો વસી.
દયાના સ્વામી વિના બીજાથી દૂર સીખ. મ્હારા. ૬

ગરબી

મ્હારૂં મન મોહ્યું, વાંસલડીને શબ્દે કાનડ કાળા;
હુંતો ઘેલી થઇ, મ્હારા ઘરમાં નથી ગમતું મ્હારા વ્હાલા.
એ અધર ઉપર એ વાજે છે, સુંણી અંતર મ્હારૂં દાઝે છે,
એહનો શબ્દ ગગનમાં ગાજેછે. મ્હારૂં. ૧
એ વનમાં જ્યારે વાગેછે, મુને બાંણ સરીખી લાગેછે;
મુને વ્રેહેની વેદના જાગે છે. મ્હારૂં. ૨
હુંતો દોહોતાં દોણી ભૂલીછું, વળી જમતાં અધુરી ઝૂલીછું,
ત્હારૂં સુખ જોઇ જોઇ હું ફૂલીછું. મ્હારૂં. ૩
એણે તપની સાધના કીધી છે, કૃષ્ણે કૃપા સાધ્ય કરી દીધીછે;
માટે દયા પ્રીતમે કર લીધી છે. મ્હારૂં. ૪

ગરબી

રાધે રૂપાળી રસીલી ત્હારી આંખડી જો,
જોડી કૃષ્ણ સમાન છબી ફાંકડી જો.
ઉપમાએ અધિક નહિં મૃગલોચની જો,
વિના અંજન મન રંજન ભવ મોચની જો. ૧

ત્હારૂં ચંદ્ર વદન કેહેતાં લાજું તારણી જો,
એકતો કલંકી વિષબંધુ વારૂણી જો. ૨
વેણુ વાસુકી જડિત્ર રત્ન ગાખડી જો,
ત્હેને જોતાં બીજું જોવાની ન થાય આંખડી જો. ૩
રતિ રૂપ તણો ગર્વ મુકીને ખસી જો,
રસિકરાયના હૃદેમાં સદા તું વસી જો. ૪
મદન મોહનનું મન હર તું મદન મોહની જો,
નથી રચી તુંહી રચી છબી સોહની જો. ૫
સકળ ભૂપમાં તુને જોતાં લાધ્યો શ્રી હરિ જો,
ઉમા રમાને સાવિત્રી ત્રિપુરસુંદરી જો. ૬
ત્હારી ઉપમા સરખું બીજું કો નથી જો,
થાકયા ઉત્તમ કવિ વેદ સ્મૃતિ તે મથી જો. ૭
રસિક રૂપ જુગલ વસો હૃદેમાં ઠરી જો,
સેવક દાસ દયાને સુખ દાતા તું હરિ જો. ૮

ગરબી

પ્રથમ પ્રણમું શ્રી ગુરૂના પાયરે; શેષશાયી છોગાળા.
શ્રીમદ્ વલ્લભ વિઠ્ઠલ વ્રજરાયરે; શેષ૦ ૧
આદિ પુરૂષ અનાદિ ઇશરે; શેષ૦
શેષ શંકરાદિ નામે શિષરે. શેષ૦ ૨
અનંત કોટિ બ્રહ્માંડના ભૂપરે; શેષ૦
અમિત અખંડ બ્રહ્મ એક રોમકૂપરે. શેષ૦ ૩

કાળ માયાને આપની ભીતરે; શેષ૦
તમો ત્રિગુણ ઇશ અક્ષરાતીતરે. શેષ૦ ૪
પાર પામે ના વેદ વિધિ દેવરે; શેષ૦
કરે પદ્મા સદા પદસેવરે. શેષ૦ ૫
સહસ્ત્રવદન નવા નિત્ય ગુણ ગાયરે; શેષ૦
ધેર શિવજી શિર સલીલ પદ ગાયરે; શેષ૦ ૬
સકલ તીરથ વસે છે આપ ચરણેરે; શેષ૦
દેવી સૃષ્ટિ રહી સહુ શરણેરે. શેષ૦ ૭
ભકત વત્સલ છો આત્મારામરે; શેષ૦
દયા પ્રીતમજી પૂરણકામરે, શેષ૦ ૮

ગરબી

સદા શોભાવો વૈકુંઠ ધામરે; શેષશાયી સુખસિંધુ.
નિત્ય લીલાનું તન અભિરામરે. શેષ૦ ૧
અખિલ વિશ્વને નચાવો છો આપરે; શેષ૦
દળો દુષ્ટને શમાવો સાધુ તાપરે. શેષ૦ ૨
એવો રાજનો સદા છે સ્વભાવરે; શેષ૦
જેને વહાલા તેને ઘણો લાહાવરે. શેષ૦ ૩
એક સમે તક્ષમેધ મહાદુષ્ટરે; શેષ૦
અસુર ઉપન્યો દીધું સુર કષ્ટરે. શેષ૦ ૪
આવ્યા દેવ તમારે શરણરે; શેષ૦
દુઃખી દેખી દયા ગિરિધરણરે. શેષ૦ ૫

ઉઠયા ચક્ર ધરી જગદીશરે; શેષ૰
આપે છેદ્યું તે દુષ્ટનું શીષરે. શેષ૰ ૬
સ્તુતિ કીધી બ્રહ્માદિ દેવરે; શેષ૰
દુઃખ દાસનાં હર્યાંની હરિ ટેવરે. શેષ૰ ૭
અકલ અટપટાં ચરિત્ર અભિરામરે; શેષ૰
આપ ઇચ્છા સુદર્શન શ્યામરે શેષ૰ ૮
નીર નર્મદા પખાળી શુદ્ધ કીધુંરે; શેષ૰
ચક્રતીર્થ ઘાટ નામ ધરી દીધુંરે. શેષ૰ ૯
તે દિવસથી વસ્યા ચંડીગ્રામરે; શેષ૰
દયા પ્રીતમજી સુંદર શ્યામરે. શેષ૰ ૧૦

ગરબી

મોટું મનોહર મંદિર ભાસેરે; શ્રીપતિ શેષ સાયી
દૂર દર્શનથી પાપ તાપ નાસેરે. શ્રીપતિ ૧
સુંદર શિખર ઉપર ધોળી ધજા ફરકેરે; શ્રીપતિ.
જેને શરણે ગયે કાળ માયા થરકેરે. .
માસ કાર્તક ચૈત્ર મોટો મેળોરે; શ્રીપતિ.
લોક દેશ દેશનો થાય ભેળોરે. શ્રીપતિ. ૩
બારે માસ દર્શનનો મહિમારે; શ્રીપતિ.
પૂર્ણમાસી મેળાની સુખ સીમારે. શ્રીપતિ. ૪
જેને કૃપા કરીને બોલાવેરે; શ્રીપતિ.
નિમે માસમાં તે એક વાર આવેરે. શ્રીપતિ. ૫

તમારો છું કહી કરે અણામરે; શ્રીપતિ.
તેનાં સરે સદા સઘળાં કામરે. શ્રીપતિ. ૬
કરે પ્રેમે કોઈ એક પરિક્રમારે; શ્રીપતિ.
તેનો મહિમા કહી શકે નહિ બ્રહ્મારે. શ્રીપતિ. ૭
પ્રીતે કરે ચરણોદક પાન રે, શ્રીપતિ.
તેથી ઓછું તીરથ સહુ સ્નાનરે. શ્રીપતિ. ૮
આવે પૈસાની સાકર લાવેરે; શ્રીપતિ.
છપ્પન ભોગથી અધિક પ્રભુ ભાવેરે. શ્રીપતિ. ૯
ઠાલે હાથે જઇ નવ અડવુંરે; શ્રીપતિ.
કંઇ એક ભેટ ધરીને પાગે પડવુંરે. શ્રીપતિ.૧૦
સાચે સ્નેહે નાચે ગુણ ગાયરે; શ્રીપતિ
તેથી રીઝે ઘણું વ્રજરાયરે. શ્રીપતિ.૧૧
કલિકાલમાં ભાગ્ય તેનું જાગેરે; શ્રીપતિ.
દયા પ્રીતમનો રંગ તેને લાગેરે. શ્રીપતિ.૧૨

ગરબી

વ્હાલો આનંદ મંગળરૂપરે; શાંત રૂપ શેષશાયીજી.
વિભુ અખિલ ભોવનના ભુપરે. શાંત૦ ૧
પ્રભુ શોભા કેરૂં ધામરે; શાંત૦
છબી લજાવે કોટિક કામરે. શાંત૦ ૨
મુકુટ મસ્તકને કુંડળ કાનેરે; શાંત૦
ઘનશ્યામ કાંતિ ભીને વાનેરે. શાંત૦ ૨

વદન ચંદ્રમા ચિબુક ચારૂ શોભેરે; શાંત૦
નકવેસર મોતી મન લોભેરે શાંત૦ ૪
હૃદે લાંછન શ્રીવત્સ વામાં ભાગેરે; શાંત૦
કૌસ્તુભમણિ ઉર નિરખો અનુરાગેરે, શાંત૦ ૫
ગલુબંધ કનક મુકતા ગુંજમાળરે; શાંત૦
તિલક કેસરી સુલોચન વિશાળરે. શાંત૦ ૬
કટિ મેખલા પીતાંબર રાજેરે; શાંત૦
બાજુબંધ કડાં વાંસળી વિરાજેરે. શાંત૦ ૭
પાયે નેપુર ઉપર વલય વારૂરે; શાંત૦
તળે ભદ્રભુવન ચિન્હ સોળ ચારૂરે. શાંત૦ ૮
શેષ શય્યા પોઢયા દેવ દેવરે; શાંત૦
પ્રિયા પદ્મા કરે પાદસેવરે. શાંત૦ ૯
વિવિધ વસન નવાં નિત્ય રંગ ભરમાંરે; શાંત૦
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ ધર્યાં કરમાંરે. શાંત૦ ૧૦
પતિત પાવન કૃપાના સિંધુરે; શાંત૦
ભીડ ભંજન ભગવંત દીન બંધુરે. શાંત૦ ૧૨
માહાત્મ્ય કયાં લગી કથું છે અનુપરે; શાંત૦
દયા પ્રીતમ શ્રી કૃષ્ણનું એ રૂપરે. શાંત૦ ૧૨

ગરબો-રાગ મારૂ

તમે ઉભા રહોની અલબેલા હો લાલ;
સુણો જોબનમદના છકેલા હો લાલ. ૧
એક વાત કહું અતિ મીઠીરે લાલ;
ચઢે આજ કે કાલે અંગે પીઠીરે લાલ. ૨
તમે તે દાહાડે જે નિહાળીરે લાલ;
મુને કહ્યું ઘણી એ છે રૂપાળીરે લાલ. ૩
હુંતો તેજ દિવસની જાંણું રે લાલ;
તમારૂં મન તેમાં લોભાણું રે લાલ. ૪
તે વાત પડી છે ઠેકાંણે રે લાલ;
હું આજ ગઇતી બરસાંણે રે લાલ. ૫
નિશ્ચે કીધું વૃષભાન દુલારીરે લાલ;
નથી પરણી હજુ છે કુમારીરે લાલ. ૬
ગુણ રૂપ મેં જોયું છે અગાધા હો લાલ;
પૂછયું નામ છે તેહેનું શ્રી રાધા હો લાલ. ૭
તેહને પણ તમારી રઢય લાગી હો લાલ;
જોતાં નેન કટારી ઉર લાગીરે લાલ. ૮
તેણે અવર વર્યાની લીધી બાધારે લાલ;
તમને વરવા એ સાચા સમ ખાધારે લાલ; ૯
એહેવું લાડલીનું મન જાણીરે લાલ;
તેહેની સખી સહુ બોલી એહેવી વાણીરે લાલ. ૧૦
કાલે વૃંદાવન માંહાં જાશે હો લાલ;
નિશ્ચે નંદ કુંવર ભેળાં થાશે હો લાલ. ૧૧

તેશું તુંને પરણાવીશે છાની રે લાલ;
એહેવું સુંણી શામા હરખી વાત માની રે લાલ
ખરી ખબેર છે જોઇને હું આવીરે લાલ;
કેહેતાં લાલજી એ હદે લપટાવીરે લાલ.
આપ્યો હાર હૈયાનો ઉતારી હો લાલ;
બોલ્યા તું મુંને પ્રાણ થકી પ્યારીરે લાલ.
બીજે દિવસે થયું તેજ રીત્યે હો લાલ;
રાધા કૃષ્ણ પરણ્યાં બેહુ પ્રીતે હો લાલ.
સહુને આનંદ ઉરનાં સમાયે હો લાલ;
તેનો દાસ દયો યશ ગાયે હો લાલ.

બે પાસે બે સુંદરી ને, વચમાં વનમાળી,
નાચે ખુંદે નેહશું પંડછંદે લે તાળી. - જોવા રાસ મંડળ.
એકની છૂટી વેણુ છબીલી અંબોડા વાળી,
એકને આડી આંખ કરી નાચતાં નિહાળી, જોવા રાસ મંડળ.
એકને નખ દે નાથજી રે અવળે મોઢે અંગ,
છાશ પ્યારી પ્રીતડી એણે સારા કીધા ઢંગ, જોવા રાસ મંડળ.
રાતે દાંતે હસે ઘણું રે હાર હૈયે લળકે,
ફેર ફરતાં ફુદડી કાને ઝરમરીયાં ઝળકે, જોવા રાસ મંડળ.
એક લસકતી ખાંધે વળગી, શીત વળ્યાં ગાલે,
મુખડું લ્હુવે માવજી એહેને હેત કર્યાં વ્હાલે, જોવાં રાસ મંડળ.
એક ઠમકતી આવીને બેઠી મ્હોડું મચકોડી,
સમખાય તો સાંભળે એહેને રમવા ઉઠાડી, જોવા રાસ મંડળ.
મારૂ ચંદ્રિકા શોભતીરે કરણ ફુલ કાંને,
સેંથો પૂરી ઝગ મગે એહના સંગીતને તાને, જોવા રાસ મંડળ.
એક આવી હર્ષેભરીરે હું હાર ભરી હેરૂં,
નેપૂર ગયાં રે જ્હારાં નીસરી હું વાળીને પેહેરૂં, જોવા રાસ મંડળ.
એક આવી આરત ભરીરે એ વર્ષે છે ન્હાંની,
નટવર નાચે પ્રેમશું કર કોમળ પગ પ્હાંની. જોવા રાસ મંડળ.
એક કહે એહેને અલ્પ અહારને આવડું બળ ક્યાંથી,
મારી મારી પૂતના એણે જન્મ ધર્યો ત્યાંથી, જોવા રાસ મંડળ.
એક કહે ના માયેરે, જીવશુજી ઝાઝું,
ચીર હમારાં ખશી જશે હું સહીયરમાં લાજું. જોવા રાસ મંડળ.
એક કહે ઉઠો અલબેલા જમુનાં ને આરે,
આપણ બેઉ જઈ ઝુમીયે તેમાં કોણુજીતે ને હારે. જોવા રાસ મંડળ.

એક કહે ઉભા રહે તો કોઈ તમને વરશે,
એ સહિયરનું અંગ ભારે ત્યાં ઢીમચડાં ઢળશે; જોવા રાસ મંડળ.
મન્મથ મન્મથ નટવરજી પર ફુલડીયાં વરખે,
નાકે મોતી નાથજી તે જોઇ જોઇ મન હરખે. જોવા રાસ મંડળ.
ગિરિધર ગોપી એક રૂપ છે હરિતાદાત્મ્ય વિચારી,
વિશુદ્ધ હરિરસ અંતર ઠરતાં ભાવ પ્રીત બલિહારી. જોવા રાસ મંડળ.
ભકત મનોરથ પૂરણ કરવા હરિ લીધો અવતાર,
જન્મ કર્મ સૌ દિવ્ય પણામાં ગીતામાં નિરધાર, જોવા રાસ મંડળ.
ધન્ય વૃંદાવન વેલડીરે, ધન્ય યમુનાં ત્રટ સાર,
ધન્ય કન્યા આહીરની ધન્ય કૃષ્ણ તણો અવતાર, જોવા રાળ મંડળ.
રસ પ્રગટે છે રસિક હૃદેમાં રસિક મન આનંદ,
રસાત્મક રસ રૂપ થયેથી પ્રગટે પૂરણાનંદ, જોવા રાસ મંડળ.
રસનું દાન કરે છે વ્હાલો શ્રી વૃંદાવન ચંદ,
એક જ બહુ રૂપો તે ધારે રસ સાગર ગોવિંદ, જોવા રાસ મંડળ.
વેણું ગીત ભાવ પ્રકાશ્યો શ્રી વલ્લભની વાણી,
શ્રી ગુરૂ સુખથી શ્રવણ કરીને અંતર માંહે આણી, જોવા રાસ મંડળ.
બહુ વિધ ગોપીએ પૂરવમાં મેળવીયાં વરદાન,
તે સૌ પૂરણ સિદ્ધની કરવા પ્રગટીયા ભગવાન, જોવા રાસ મંડળ.
ગોપી ગોવિંદની ગત ન્યારી પૂર્ણ અલૌકિક રીત,
સદાનંદ રસ રૂપ પણાની પૂરણ ઝળકી પ્રીત, જોવા રાસ મંડળ
રાસ મંડળનો ગરબો પ્રેમ ધરીને ગાશે,
સુણશે ભણશે અંતર ધરશે હરિ રંગે રંગાશે, જોવા રાસ મંડળ
રસિક રૂપે રસ ભાવ માણતાં આનંદ હેલી થાશે,
દાસ દયો કહે વણ શ્રમ તે જન પરમાનંદ પદે જાશે, જોવા રાસ મંડળ.

કુંવરબાઇનું મામેરૂં.

પ્રથમ શ્રી ગુરૂ ગોવિંદને પ્રણમું રે, ગાઊં ભકત વત્સલનું ચરિત્ર;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૧
ગાતાં આનંદ મંગળ ઉપજે રે, પતિત પાવન પરમ પવિત્ર;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૨
સોરઠ દેશમાં જીરણગઢ ગામ છે રે, નાગર વિપ્ર નરસેં મે'તા નામ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
માણેક મેહેતી સ્ત્રી સુત શામળદાસ છે રે, કુંવરી કુંવરબાઇ નામ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૩
શ્રીરંગ મેહેતાના સુત સંગે એ વરી રે, તેને આવ્યો સમય સીમંત;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
મામેરૂં કરવા મેહેતાજી આવિયારે, છે સહાયમાં એક ભગવંત;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૪
કુંવરબાઇ પિતા પ્રત્યે બોલિયાં રે, વિના દામ આવ્યાનું શું કામ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
મેહેતો કહે મ્હારી પુત્રી હેચે હાર મા રે, કોડ પૂરશે સુંદર સ્યામ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૫
મેહેતાને નીર ન્હાવા તાતું ધર્યું રે, સમોવણ માગતાં કહી વાંકી વાત;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
મેહેતે ત્યાંજ ત્રિકમનું સમરણ કર્યું રે, પુરુષોત્તને પ્રેર્યો વરસાત;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૬

એટલે મોસાળાની વેળા થઇ રે, નરસૈંયે સમર્યા નંદકુમાર;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
ડાલી છાબ લઇ મંડપમાં ધરી રે, કરે નાત ઠંઠોળી અપાર;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૭
એવામાં શ્રી હરિ શેઠ થઇ આવિયા રે, સાથે લક્ષ્મીજી છે શેઠાણી;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
વસ્ત્ર મોટાં ને દ્રવ્યની થેલાયો રે, મોટી મંડપમાં બહુ આણી;
મોસાળું માધવે કર્યું રે, ૮
સ્વરૂપ જોઇ સૌ ચકિત થઇને રહ્યું રે, ટળ્યા વેવાઇ વેવાણના ગર્વ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
વિઠ્ઠલ કહે વાણોતર છું મેહેતા તણો રે, મંગાવ્યા પ્રમાણે લાવ્યા સર્વ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૯
અમૂલ્ય અંબર છાલ સુંદર બહુ રે, જેને જેમ જોઇયે તેને દામ,
મોસાળું માધવે કર્યું રે,
સ્ત્રી મંડળ સંતોષ્યું મહા લક્ષ્મીજી રે, મહારી પુત્રીની પહોચાડું હામ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૧૦
કુંવરબાઇને કમળાયે રૂદે ચાંપીયાં રે, મહારી પુત્રી પૂર્યા મન કોડ:
મોસાળું માધવે કર્યું રે.
સોળ શણગાર આપ્યા સોહામણા રે, મેહેતાને સંતોષ્યા શ્રી રણછોડ;
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૧૧
અંતરધ્યાન થયાં બેહુ એવું કરી રે, હરિ સેવ્યાનું ફળ જુવે જક્ત;
મોસાળું માધવે કર્યું રે.

આકાશેથી નાખી વળી કાંચળી રે લાઉ પૂરી પ્રસન્ન કર્યો ભકત;
મોસાળું માધવે ચું રે. ૧૨
જે કો ગાય શિખે સુણે કહે દયો રે, તેને થાય શ્રી કૃષ્ણની મેહેર
મોસાળું માધવે કર્યું રે. ૧૩

સાતવાર ને માનચરિત્રનો ગરબો

રાધે કહ્યું માનની તું મ્હારૂં રે,
એમાં સુખછે તેનું ને તારૂં. રાધે કહ્યું. ટેક
શાની રીસ આવડલી આવીરે
નથી મૂકતી માંન મૂકાવીરે,
ત્હેનું કારણ દેની બતાવી, રાધે કહ્યું. ૧
રવિ પ્રગટ થશે ઘડી એમાંરે,
પછી દિવસ જશે ક્યમ ગ્રેહેમાંરે,
તેનું જોની વિચારી હૃદેમાં. રાધે કહ્યું. ૨
શો મને મનસુબો આવેરે,
પ્રતિ ઉત્તર કાંઇનાં બતાવેરે,
કેહેતો તે નમી પાય મનાવે. રાધે કહ્યું. ૩
ભોમે શયન આસંન કર્યું છે રે,
આશું નેત્રમાં નીર ભર્યું છે રે,
દુઃખ આવડું શાંને ધર્યું છે. રાધે કહ્યું. ૪
બુધ્ધ ક્યાંહાં ગઈ સહુ તારીરે,
(જે) બેઠી પિયુ સંગે રોષ વધારીરે,
એતો બન્નેને દુઃખકારી. રાધે કહ્યું ૫

ચુર થઈ સહુને શીખ દેતીરે,
તેં તું ક્યમ થઈ છે અલ્હેતીરે,
ત્હેંનું કારણ ક્યમ નથી કેહેતી. રાધે કહ્યું. ૬.
શું કરશે હાવાં સુજને બોલાવીરે,
રાખી મુગટમાં મનની ભાવીરે,
દીધું માંનનું મૂળ બતાવી, રાધે કહ્યું. ૭:
એમ સુણી સખી કહે તું તો ઘેલીરે,
એતો તારૂં પ્રતિબિંબ હેલીરે,
ફરી દેખાડું ચાલ્ય સાહેલી, રાધે કહ્યું. ૮:
એમ સુણી સ્યાંમાં અઢળક ઢળીયારે,
જઇને પ્રાણ પ્રીતમજીશું મળીયાંરે,
બન્યો સુખ સિંધુમાં ભળીયાં. રાધે કહ્યું. ૯:
સાત વારને માન ચરિત્ર રે,
સુણતાં સૌ કોઈ થાય પવિત્રરે,
દયા પ્રિતમની લીલા વિચિત્ર. રાધે કહ્યું. ૧૦.

પદ—રાગ—કાફી.

વરિયે તો સામળિયો વરિયે, વારયે તો પાતળિયો વરિયે.
વરિયે તો છબીલો વરિયેરે, ચતુરવર—ટેક.
સંસારીનું સગપણ કાચું, પરણીને રંડાવું પાછું;
એને ઘેર શીદ પાણી ભરિયેરે. ચતુરવર૦ ૧:

સંસાર તો સરવે જૂઠો, શું થાશે રૂઠો કે ત્રૂઠો;
તેહને તુચ્છ જાણી ફરિયેરે. ચતુરવર૦
જેને પરણે દુઃખ જાય, અખંડ હેવાતણ થાય;
તેની સાથે પ્રીત કરિયેરે. ચતુરવર૦
સંસારતો સરવે ખોટો, પાણી માંહેનો પરપોટો;
ફુટી જાશે નાહાનો મોટોરે. ચતુરવર૦
દયા પ્રીતમકેરો વહાલો, નાગર નંદાજીનો લાલો;
તેહેનો સાલ્લો કરી મ્હાલોરે. ચતુરવર૦

પદ—રાગ ધોળ.

ધન સરવસ્વ સદા મ્હારૂં છો હે શ્રીનાથજી,
સહજ સઘળાં કારજ સુધારો દીનાનાથ;
વિવિધતણા અપરાધ ક્ષમા કરો દુઃખ હરી દાસના,
સહાય નિરંતર કરો છો ઝાલો જેહનો હાથ. ધન સર૦
પ્રપન્નપાળક દીનજનભયહર સહજ સ્વભાવ છે,
આનંદ મંગળકારી હરી અશુભ ઉચાટ;
નેત્ર પલકની પેરે નિજજનરક્ષક છો સદા,
કરૂણાકર અંતરજ્ઞ જુઓ ન વિનતિ વાટ. ધન સર૦
નિઃસાધનના સાધન નિર્ધનના ધન શ્રીહરી,
જનની જનકની પેરે વસે ન નિજજન દોષ,
અવગુણના ગુણ ભાળો ભૃત્યતણા ભગવંતજી,
અયોગ્ય યોગ્યકરાને આપો આનંદકોષ. ધન સર૦

મહાપ્રભુ અશરણ શરણ અનાથનાથ દીનબંધુ છો,
પતિતપાવન અધમોદ્ધારણ પુષ્ટિપથેશ;
કેવળ નિજ કરૂણાબળ નિજસમ નિજજનને કરો,
ચિંતા કોઇ વાતની રહેવા દો નહિ લેશ. ધન સર૦ ૪

વિઘ્ન વિપત્તિ સંકટ છેદક આધિવ્યાધિના,
વણ માગે સહુ સુખ દો વિભુ જનપૂરણ કામ;
આત્મસાતનું અવળું સવળું સર્વ કરો સદા,
અખંડ ભક્તહૃદયમાં નિવાસ સુંદર શ્યામ. ધન સર૦ ૫.

નિજજન બુદ્ધિ પ્રેરક પ્રાણજીવનજી આપ છો,
તે વિધિ કૃતિ કરાવો જે વિવિ ગમતી હોય;
કરતા હરતાપણું નિજમાં તો જંત્રિની તહરે,
જન લહી જંત્ર સરીખો દોષ ન માનો કોય. ધન સર૦ ૬.

નિજજન સહુ સુખ ભુક્તાવો અલેપ રાખો સદા,
જ્યમ રસના ન અડે ચીગટ જલ પંકજપાન;
કાંઇએક ભીતિ રખાવો ઉપજવા મન દીનતા,
જેથકી કૃપાવૃદ્ધિ નિજજન ઉપજે નહિ અભિમાન. ધન સર૦ ૭.

ત્રિકાળ સત્ય સંકલ્પ સત્ય ગિરા કોવિદોએ કહી,
કૃપા કરો ત્યાંહાં પાત્ર કુપાત્ર રહે ન વિચાર;
ઉદારઅવધિ સદ્‌ગુણસાગર ઘણું ગંભીર છો,
જન ઘણું ચૂકયો તદપિ કૃપા ચળે ન લગાર. ધન સર૦ ૮.

જનનું વણસે કશું ન તે પણ જત્ન તમો કરો,
સરવેશ્વર સર્વાત્મા નાગર નંદકિશોર;

માયા કાળ કરમબળ દુઃસ્વભાવ ચાલે નહી,
એહવો પ્રબળ કરો જન દમે નહી ખટ ચોર. ધન સર૦ ૯
માહારૂં સઘળું બળ છો આપ એક શ્રી નાથજી,
હું છું સકળ ધરમ સહુ સાધન સદ્ગુણહીન;
સેવા સમરણ નથી સત્સંગ અવિદ્યાએ ભર્યો,
સજ્જન દુઃખદ વિષય રતિ સકળ પાપ કરી પીન. ધન સર૦ ૧૦
કોમળ નિર્મળ હ્રદય કરો માહારૂં કરૂણા નિધિ,
નિત્ય નિરંતર જુગલકિશોર કરો ત્યાંહાં વાસ;
પ્રપંચવિસ્મૃતિ નિજ આસક્તિ ભક્તિ અહિતુકી,
આપો સતત સેવાવ્યસન કહી નિજ દાસ. ધન સર૦ ૧૧
મુજને સાચો સંત કરો ગુરૂ ભગવદી ભાવ દો,
ભાવે ભાવું એહેવાં લક્ષણ આપો નાથ;
માહારા મુગટમણિ લોચનના ભૂષણ શ્રીહરિ,
જન્મ મરણ દુઃખ ટાળો ઝાલો નિજલહિ હાથ. ધન સર૦ ૧૨
શ્રી મહાપ્રભુકુળ સોંપ્યો છુ સંબંધ વિચારિને,
શ્રીજી સહજે મુજપર કરિયે કરૂણદષ્ટ;
સઘળાં શિઘ્ર દયાનાં કારજ તતક્ષણ થઈ જશે,
સહુ સુખ થાશે સઘળાં ભાગી જાશે કષ્ટ. ધન સર૦ ૧૩

રસરૂપ ચંદ્રમા અચાળતરે, રસમય છે દિવસરેણી;
રસરૂપ સર્વ સામગ્રીરે, યુગલ રૂપને સુખદેણી. ૩
જ્યાંહાં ખટઋતુ સદા વસેછેરે, જે મન ઇચ્છે તે થાયે;
છે સર્વ સમય હરિસ્વાધીનરે, દિવસ રાત પણ થઈ જાયે. ૪
જ્યાંહાં પ્રવેશ નહિ કોઈ પરનોરે, નવ ચાલે કોઇની માયા;
ગોપી પણ તે સહુ ગોવિંદરે, જ્યમ કાંઈ સ્વરૂપ ને છાયા. ૫
જ્યાંહાં પુરુષ એક પુરૂષોત્તમરે, બાકી સરવે વ્રજનારી;
તેમાં લલિતા મુખ્ય સખી છે રે, મધ્ય બહુની અધિકારી. ૬
જ્યાંહાં જુગલ કિશોર રમે છે રે, નવરસલીલા નિત્ય નવી;
અનુભવીનું અંતરજાણેરે, શકે વર્ણવી કેમ કવિ. ૭
જ્ઞાનીની ગતિ નવ પોંહોંચેરે, પ્રેમરસ પ્રેમીને જરે;
જ્યમ દૂધ સિંઘણીકેરૂંરે, સિંઘણસુત હોય તો જ ઠરે. ૮
એ પ્રેમ પરમ આનંદરસરે, રખે વિષય રસ સમ આણો;
એમાં શુક મુનિ ને શિવ છાકયારે, તે શું કામી જન જાણે. ૯
જેણે કામને મોહ પમાડયોરે, તે પ્રભુ કામવશ કયમ થાયે;
કૃષ્ણરસક્રીડા ગાતાંરે, કામરોગ ઉરથી જાયે. ૧૦
માહા અધમનો ઉદ્ધાર કરવારે, ભૂતળ લીલા કરી નાથે;
જ્યમ ઘૃત વિષ જ્વરવાળાનેરે, તે જ અમૃત ઔષધ સાથે. ૧૧
હોય જીવની અવળી બુદ્ધિરે, માટે એ શિક્ષા ભાખી;
સમજી અનુભવતાં નિર્મળરે, થાશો શ્રી ભાગવત સાખી. ૧૨
એ ભાવે હરિરસ ગાતાંરે, સુણતાં હરિ વહાલા થાશે;
ભજો દાસ દયાના પ્રીતમરે, સહુ સુખ સ્હેજે થઈ જાશે. ૧૩

ગરબી.

ગિરિવરધર ગોપી, રૂપએક ગિરિવરધર ગોપી.
એ જુગલનાં ચરણકમલ ધોપી, રૂપએક. ટેક.
જ્યમ પ્રતિબિંબસંગ ખેલે બાળક, એમ લીલા ઓપી, રૂપએક૦ ૧
કાશીમાં મુક્તિ ને શ્રી ગોકુળ વહાલે, વ્હાલ વેલ રોપી. રૂપએક૦ ૨
વ્રજવિનતાને વશ થાય વિઠ્ઠલ, વેદવચન લોપી. રૂપએક૦ ૩
શુદ્ધ ચિત્તે પ્રેમરસ ના પીધો, શું થયું પહેરે ટોપી. રૂપએક૦ ૪
દયાપ્રભુલીલાએ મુખ મરડ્યું, તેને કાળસેના કોપી. રૂપએક૦ ૫

ગરબો.

મોહાટાનું વચન સુખધામ, કૃતિ રીતે કરિયે;
તે કરે ચહાય તે કામ, આપણ તો મરિયે. મોટા૦ ટેક.
પરનારી ક્રીડા કરી કૃષ્ણે, તે તો આપણે થાયરે;
ઉર્ધ્વરેત અગ્નિ પીવો, ગોવરધન કેમ ધરાય. કૃતિ રી૦ ૧
શિવ અર્ધાંગે ઉમિયા રાખે, પણ આપણને બીહિવુંરે;
ત્યમ કરિએ જો કામ બાળિયે, ક્યમ બણે હળાહળ પીવું. કૃતિ રી૦ ૨
રૂધિરમાંસને ભોગે ભવાની, આપણ હઠીયે ત્યાંથીરે;
સિંહ ચઢીને દાનવ દળવા, કાઢિયે તે બળ ક્યાંહાંથી. કૃતિ રી૦ ૩
ખરું ખોટું પણ પુત્રી લાંછન, બ્રહ્માને કહેવાયરે;
તે જોઇને ત્યમ કરિયે પણ આ, સૃષ્ટિ કેમ રચાય. કૃતિ રી૦ ૪
ચંદ્ર ઈંદ્ર ગુરૂપત્ની રમિયા, ત્યમ કરવું તો સુલભરે;
અંડ પ્રકાશ અમીવૃષ્ટિ, નગપાંખ્યો છેદન દુર્લભ. કૃતિ રી૦ ૫

અગ્નિ ભક્ષણુ સર્વ કરે પણ, કોઈ કહે નહિ મેલોરે;
તે જોઇને તું તેમ કરિશ તો, સરવે કહેશે ઘેલો. કૃતિ રી૦ ૬
ક્લેશ પ્રિય નારદને છે જોઈ. રખે તું પેલાં કહાડેરે;
તેહેનો સંગ ભવભયભંજન ને, તહારો સંગ ભવ પાડે. કૃતિ રી૦ ૭
અસુરપ્રતિગ્રહ સુરાપાન, શુક્રાચાર્ય નવ જોશોરે;
દિવ્ય હ્યાત મૃતસંજીવનવિદ્યા વેળા પછિ રોશો. કૃતિ રા૦ ૮
ગંગામધ્યે મુનિ પરાશર, ઢીમરકન્યા ભોગીરે;
વ્યાસ પ્રગટ મછગંધા મૃગમદગંધા કરી એ યોગી. કૃતિ રી૦ ૯
કુંતા કૃષ્ણા પંચપતિ પણ, સતી શિરોમણિ કહાવેરે;
તેહેનું જોઈ સ્ત્રી અન્ય કરે તો, નિશ્ચૈ નર્કમાં જાવે. કૃતિ રી૦ ૧૦
શંકરસ્વામીનું જોઈ શિષ્યે, શ્વપચના ટુકડા ખાધારે;
સીસું નવ પીવાયું સંગે, થયા બહિર્મુખ બાધા. કૃતિ રા૦ ૧૧
પુત્રનણી એ પુત્રી કશ્યપ, થઇને પિતામહ વરિયારે;
તેહેનો દોષ આપણે ના જોવો, તે ઘર હરિ અવતરિયા. કૃતિ રી૦ ૧૨
જવની રાખી જગન્નાથ પંડિતે, તે તો સહજ બની આવેરે;
બાવન સીઢી ગંગા ચઢાવી. તે તો વેવલાં વિણાવે. કૃતિ રી૦ ૧૩
મેહેને અનામિકને ઘેર ઓચ્છવ કીધો, તે આપણ નવ જોઇયેરે;
હરિએ હાર મેહેતાને આપ્યો, તે વેળા પત ખોઇએ. કૃતિ રી૦ ૧૪
માટે પ્રમાણ વાટે ચાલવું, ભજવા ગિરિવરધારીરે;
મ્હોટાની ગતિ મ્હોટા જાણે, દયા દીનતા સારી. કૃતિ રી૦ ૧૫

શુદ્ધ ભક્તિરૂપ રાણી રાધિકારે લોલ, જશોમતી મુક્ત મૂર્તિમાન,
માં૦ ૦હાં૦
ગોપી ઋચા વેદમંત્ર ગોપ છેરે લોલ, રામ શેષ શાસ્ત્રકરે ગાન,
માં૦ ૦હાં૦
નિગમ વસુદેવજીને જાણીયેરે લોલ, બ્રહ્મવિદ્યા દેવકીજી માત; માં૦ ૦હાં૦
ઇત્યાદિક સકળ સહિત શ્રીહરિરે લોલ, દાસ દયાના પ્રભુ વિક્ષાત.
માં૦ ૦હાં૦ ૧૧

ગરબી.

સહુ સાધન ફળ ભક્તિ શ્રીરાધાનાથની, પદ્મપુરાણે વ્યાસે કથા વખાણીજો;
પારવતી પ્રત્યે શ્રી મહાદેવે કહી, તેનું વરણન કરી દેખાડું વાણીજો.
સહુ૦ ૧

પંચ જન્મ લગી ભજે અન્ય અવતારને, હયગ્રીવભક્તિ પછે ઉદ્‌ભવ થાયજો;
હયગ્રીવ ભક્તિ દશ જન્મ કર્યા પછે, નરસિંહ ભક્તિ ઉદે થાય શ્રુતિ ગાયજો. સહુ૦ ૨

સહસ્ત્ર જન્મ શ્રીનરહરિઆરાધન કરે, પ્રગટ થાય શ્રીમન્નારાયણ ભક્તિજો;
કોટી જન્મ લગિ શ્રીનારાયણને ભજે, તવ ઉપજે રઘુપતિ આસક્તિ જો. સહુ૦ ૩

અનંત જન્મ લગી સેવે શ્રી રામને, તવ શ્રીકૃષ્ણ ભક્તિ થાય ઉત્પન્નજો;
તેમની પ્રાણવલ્લભા શ્રી રાણી રાધિકા, તેમના પદપંકજે લુબ્ધે પછે મન જો. સહુ૦ ૪

રોમાંચિત ગદગદ થાયે પદ સેવતાં, પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ કહાવે તેનું નામ જો;
પણ જીવનું ડહાપણ એમાં નથી કશું ચાલતું, એ ફળ કેવળ કરુણાબળ ઘનશ્યામ જો. સહુ૦ ૫
કોટી જન્મ લગી ધ્યાન સમાધિ તપ આચરે, કરતાં કરતાં ક્ષીણ પાપ નર થાય જો;
શ્રી કૃષ્ણ વિશે ભાક્ત તે જનની ઉપજે, એક પક્ષ પણ છે એ શાસ્ત્ર ગવાય જો; સહુ૦ ૬
અંશ વિભૂતિ કળાવેશ શ્રીકૃષ્ણતણા, એ સરવે અવતાર હરિ કહેવાય જો,
જ્યમ દ્વિતીયાથી ચડતી કળા શશી નામ સહુ, પણ રાકા શશીમાં તે સર્વ સમાય જો. સહુ૦ ૭
જુગે જુગે કૃષ્ણાવતાર પણ થાય છે, કલ્પ સારસ્વત પુરાણ કૃષ્ણ તે ન્યારા જો;
શ્રી વલ્લભ સેવ્યા શ્રી ભાગવતે ભણ્યા, અલ્પમતિ શું જાણે જીવ બચારા જો. સહુ૦ ૮
શ્રીજી જે ભક્તિ વશ તે ભક્તિ સદા, આપો દયાને નિજલહી શ્રીગુરુદેવ જો;
ભવોભવ મને એવો સાચો સંત કરો સદા, નિરંતર કરૂં ગોપીપતિ સેવજો સહુ૦ ૯

મરબી.

રાધા માધવ મનમાં વસ્યાંજી, જેહેને, રાધા માધવ મનમાં વસ્યા. ટેક
આઠે પ્રહર તે આનંદમાં માહાલે, તે પ્રાણીને પાતક કશાંજી જેહને૦ ૧
સુખ સહુ આવી મળે સેહેજે સમીપે, કલેશ અમંગળ અળગાં વસ્યાજી જેહને૦ ૨

કારજ સિદ્ધ થયાં સહુ તેનાં, તીર્થ સહુ તેના પગમાં ધસ્યાં જી જેહને૦ ૩
પૂર્વજ વસ્યા સહુ તેનાં વૈકુંઠમાં, માતાપિતા ચૌદ લોકમાં
હસ્યાં જી. જેહને૦ ૪
તે સંતને સેવનારા સેવક પણ જાય નહિ કાળ સાપનાં ડસ્યાં જી. જેહને૦ ૫
તે ભગવતીની નિંદા કરે તેહનાં, નિશ્ચે કર્મ લોહારે ઘસ્યાં જી. જેહને૦ ૬
તે ભગવનીનાં દરશણ માનો, દયા પ્રીતમ શ્રીકૃષ્ણનાં જસાં જી. જેહને૦ ૭.

ગરબી.

દરશણ દ્યોનીરે દાસને, મારા ગુણનિધિ ગિરિધરલાલ;
નાથ નિવારોરે ત્રાસને, આપો આપ ઉપર અતિવાહાલ. દર૦
શ્રીનટવર નંદનરે નંદના, ભાવે મુને મદન મનોહર રૂપ;
ચિતના ચોહોટરે માહરૂં, અનુભવ વ્યાપક બ્રહ્મ અનુપ. દર૦
જપું નહી અજપારે જાપને, ન ગમે સુણવો અનહદ નાદ;
પરા સમાધરે ના ગમે, ન ગમે સ્વર્ગ મુક્તિના સ્વાદ. દર૦
અન્ય ઉપાસનરે ના ગમે, વિના એક પૂરણ પુરૂષોત્તમઃ
ફીકાં લાગેરે સાધન સહુ, પડી મુને પ્રેમ ભક્તિમાં ગમ. દર૦
(મુને) શ્રી વલ્લભસુતરે ગુરૂ ગમ્યા, સહુ વિધિ શ્રીકૃષ્ણજી સમાન.
જીવનાં સાધનરે ના જુવે, વાહાલો નિજબળે કરે નિજાનંદદાન.દર૦
સરવ તપાસ્યુંરે ફરીફરી, કિંચિત કયહું ના દીઠો સાર;
સુખ એક દીઠુંરે સરવથી, સેવા સમરણ નંદકુમાર. દર૦
શ્રી મહાપ્રભુનીરે કહેણીથી, મુજપર રીઝો રાધાનાથ;
સમૂગી અવિદ્યારે તો ટળે, હરિજી ઝાલો જો મુજ હાથ. દર૦
શ્રી વૃંદાવનનીરે કુંજમાં, જાંહાં કરો જુગલકિશોર વિલાસ;
દાસ દયાનીરે વિનતી, (મુને) દાસી કરી રાખો નિજપાસ. દર૦